

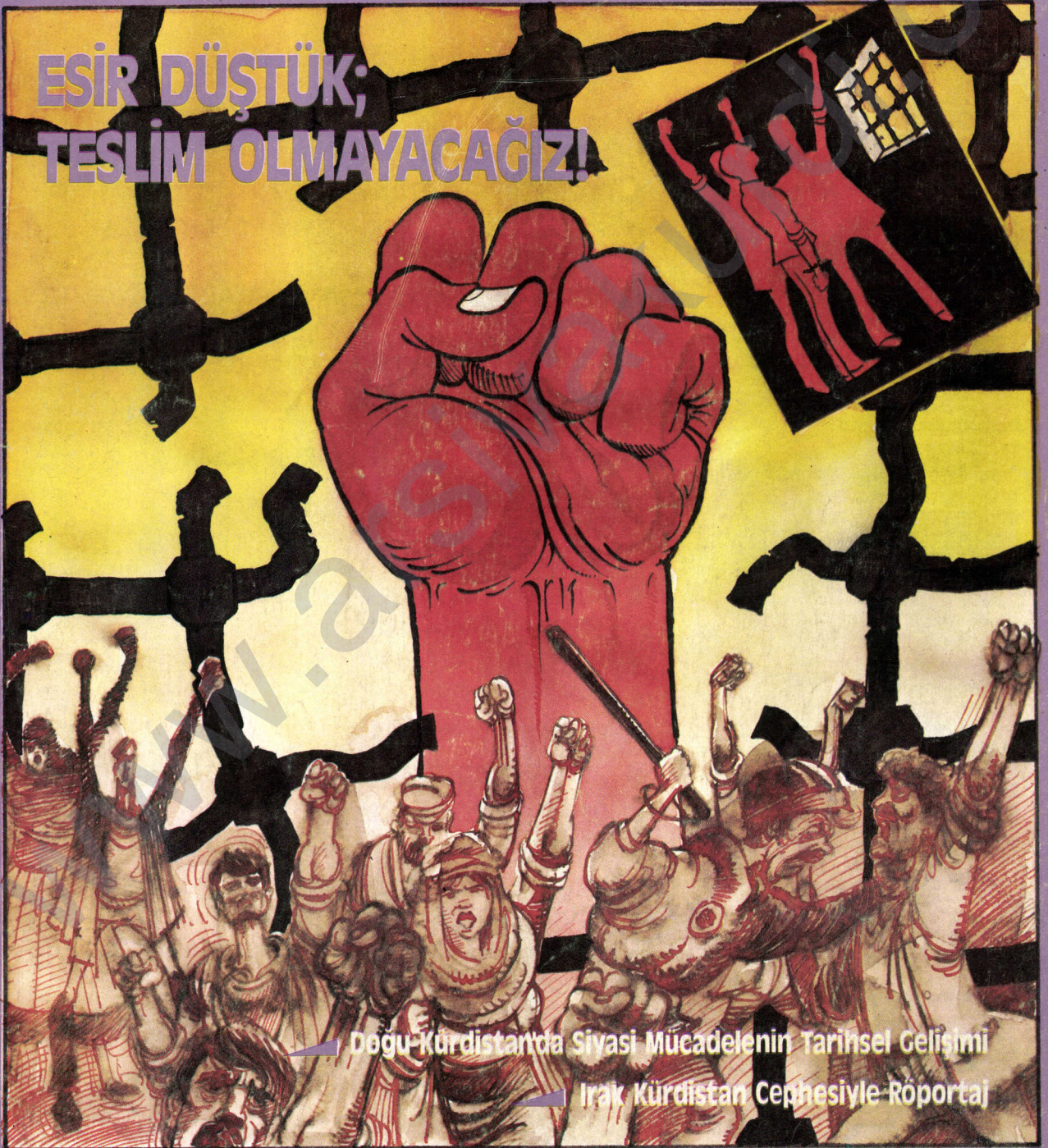
MEDYA

AYLIK HABER • İNCELEME • YORUM DERGİSİ

YIL: 1 SAYI: 6 KASIM-ARALIK '88 FİATİ: 2000 TL (KDV DAHİL)

GÜNEŞİ

ESİR DÜŞTÜK;
TESLİM OLMAYACAĞIZ!

Doğu Kürdistan'da Siyasi Mücadelenin Tarihsel Gelişimi

Irak Kürdistan Cepheleriyle Röportaj

MEDYA GÜNEŞİ

Sahibi:
Cemal ÖZÇELİK

Yazı İşleri Müdürü:
Yakup KARADEMİR

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi: Çatalçeşme Sok.
Aydınlık Han Kat. 3 No: 24
Cağaloğlu/İST.

Diyarbakır Bürosu:
Muzaffer TEKEŞ
İzzet Paşa Cad. Baki Cantürk
İşhanı Kat. 3 No: 302/A
DIYARBAKIR

İsveç Temsilcisi:
Halim CAN

Paris Temsilcisi:
Ahmet ÖMEROĞLU

Abone Koşulları:
Yurtiçi: 20.000 TL. (Yıllık)
10.000 TL. (6 aylık)
Yurtdışı: 7 DM Yıllık: 75 DM

Yeni Hesap Numaramız:
Yakup KARADEMİR
Türkiye İş Bankası
Türbe Şubesi
Cağaloğlu/İST.
Hesap No: 1066137

Kapak Resim:
HALİL İNCESU

Dizgi: **Kros Fotodizgi**
Baskı: **Mapsan**

Grafik ve Teknik
Düzenleme:
**SEÇENEK MATBAACILIK-
YAYINCILIK LTD. ŞTİ.**

İ Ç İ N D E K İ L E R

- **SUNU/1**
- **GÜNDEM/3**
- **ESİR DÜŞTÜK; TESLİM OLMAYACAĞIZ/6**
Sinan DOĞRU
- **DEVİRİMCİ TUTSAKLAR YALNIZ BIRAKILMADI/8**
- **DIYARBEKİR ZİNDANLARINDA DİRENİŞ VE DAYANIŞMALAR/12**
- **KANLI MARAŞ UNUTULMADI/20**
Cihan KONUKLU
- **10-17 KASIM DÜNYA GENÇLİK VE ÖĞRENCİ HAFTASI ETKİNLİKLERİ/22**
- **PÊŞMERGELERDEN NOTLAR/25**
- **IRAK KÜRDİSTAN CEPHESİYLE RÖPORTAJ/28**
Ahmed CEMAL
- **MEDYA GÜNEŞİ'YLE DAYANIŞMALAR SÜRÜYOR/32**
Halim CAN
- **DOĞU KÜRDİSTAN'DA SİYASİ MÜCADELENİN TARİHSEL GELİŞİMİ/34**
Behram ARDA
- **BİR KÜLTÜR EMEKÇİSİ: ŞUKUR MUSTAFA/50**
Malmisanij
- **ŞİİR/52**
Hüseyin ERDEM
- **UNESCO'YA AÇIK MEKTUP/53**
Ahmet ÖMEROĞLU
- **FİLİSTİN ULUSAL KURTULUŞ MÜCADELESİNDE YENİ AŞAMA: FİLİSTİN DEVLETİ/54**
- **TUZLA'DA TERÖR/55**
- **ŞİLİ: BİR DİKTATÖR'ÜN DAHA YILDIZI KAYIYOR/55**
- **DEVLET TERÖRÜ SÜRÜYOR/56**
- **TERİTORYAL SAVUNMA/56**
- **GENÇLİK ŞURASI ALDATMACADIR/57**
Ahmet DOĞAN
- **BARIŞ MÜCADELESİNİN GENEL VE ÖZGÜL PERSPEKTİFLERİ/58**
Ferhad ROMEDİ
- **URFAN ALPASLAN ÖLDÜRÜLDÜ/62**
- **DEMOKRATİK BASIN BİRLİĞİ KURULDU/63**
- **OKUYUCUDAN OKUYUCUYA/64**

YENİ BİR SAYIYLA MERHABA!..

İki ay sonra tekrar beraberiz. İçinde bulunduğumuz zorluklar her ay düzenli bir şekilde çıkışımızı engellemektedir. Beşinci sayıyı çıkardık, o da toplatıldı. Gerekece olarak da "Medya Güneşi Susturulamaz", "Referandum'da Gelişen Tavrılar ve Yerel Seçimlere Bakış Açıları", "12 Eylül Dosyası" ile **Yılmaz GÜNEY** ve **Cigerxwin**'le ilgili yazılar gösterildi.

Geçen sayımızdaki sunu yazısında "Evet, baskı ve yıldırımların bunlarla bitmeyeceğini biliyoruz" demiştik. Ve bu satırlar daha basıma girmeden yeni bir saldırı ile karşılaştık. 29 Eylül günü dergimizin yerini basan siyasi polis, tüm dökümanlarımıza el koyarak, yazışları müdürümüzle birlikte dört arkadaşımızı 1. Şube'ye götürerek gözaltına aldılar. Birinci Şube'de yapılan işkenceli sorgularda sürekli olarak "yasadışı bir dergi" suçlaması yapıldı. Arkadaşlarımız, "Kürtçülük" yapmakla sorgulandı. Ertesi gün tekrar işkenceli sorgudan sonra yazışları müdürümüzle birlikte iki arkadaşımız daha serbest bırakıldı. Fakat arkadaşımız **Can GÜLŞENOĞLU** bırakılmayıp Ankara'ya götürüldü.

17 Eylül'ünü Ankara Sanat Merkezi'nde dergimizin de içinde bulunduğu beş derginin Güney Kürdistan'daki soykırımla ilgili olarak yaptıkları basın toplantısında ortak metni okuyan arkadaşımız **DAL**, polisleri tarafından alınmak istenmiş, fakat orada bulunan milletvekilleri **Ahmet TÜRK** ve **Adnan EKEMEN**'in müdahalesiyle polisin elinden kurtarılmış, bu nedenle de Çelenkli protestoya katılamamıştı. Aradan 12 gün geçtikten sonra İstanbul'daki büromuza basarak arkadaşlarımızı gözaltına alan polisler Can'ı Ankara'ya götürdüler. Daha önce, Irak Büyükelçiliği'ne çelenk bıraktığı için gözaltına alınan dergi temsilcilerine olduğu gibi Can'a da en iğrenç işkenceler yapıldı. 10 gün boyunca **DAL**'da 12 Eylül'ün ilk dönemlerindeki yoğunlukta işkencelerden geçirilen arkadaşımıza, ayrıca Kürt oluşundan kaynaklanan "ayrıcılıklar" da tanınmıştı. 10 günlük işkenceden sonra gözleri şişmiş bir halde ve ayakta duramayacak bir şekilde savcılığa çıkarılan arkadaşımız hemen tutuklandı. Halen de Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunuyor. Arkadaşımızla birlikte diğer dergi temsilcilerine yapılan işkenceler, rejimin insanlık dışı, faşist yüzünün somut bir göstergesidir. Tarih, işkencecilerden de hesap sorulduğunu defalarca kanıtlamıştır.

Son iki aylık baskı bilançosu bunlarla bitmeyen. Arkadaşımız **Cemal ÖZÇELİK**'in 3,5 yıl hapse çarptırılarak tutuklanmasını protesto amacıyla İstanbul DGM'nin önüne siyah çelenk bırakan arkadaşlarımız Emek Dünyası Gazetesi'nden **Kadir AKBABA** ile dergimiz çalışanı **Vahit ABA** gözaltına alınmış, iki gün sonra serbest bırakılarak haklarında dava açılmıştı. Dava sonucunda iki arkadaşımız da birer yıl hapis cezasına çarptırıldılar. Buradan da görülebileceği gibi, olağanüstü süreçler hariç, T.C. mahkemeleri, Medya Güneşi söz konusu olduğunda, karar almada tarihlerinin en hızlı dönemlerini yaşamaktadırlar. Her iki arkadaşımıza verilen cezaları sosyalist basına yöneltilen saldırıların bir parçası olarak görüyor, protesto ediyoruz.

Dergimize yönelik saldırılar yazmakla bitecek gibi değil. Yalnız İstanbul büromuz değil, Diyarbakır büromuz da yoğun baskılarla karşı karşıyadır. Diyarbakır temsilcimiz ve büro çalışanlarının üzerlerine arabalar sürülüyor, tehditler savruluyor, okuyucularımız ve bayiler işkencelerden geçiriliyor. Bütün bunların tek nedeni Medya Güneşi'ne gönül vermiş olmalarıdır. Yüreklere kök salmış bir sevginin, tek tek dalları egemen güçler tarafından kırılmaya çalışılsa da, kök yine uç veriyor; verecektir.

Bu sayıdaki gündem yazımızı genel olarak politik sürecin irdelenişine ayırdık.

Zindanlarda devrimci tutsakların onurlu direnişi, faşist rejimi ve bir bütün olarak burjuvaziye köşeye sıkıştırmakta, direniş, demokratik kamuoyunun dayanışmalarıyla bütünleştiğinden de terdirginliğin doğurduğu bir saldırganlığa yol açmaktadır. Sağmalcılar'da dergimizin sahibi, arkadaşımız **Cemal ÖZÇELİK** 26 gün, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde de arkadaşımız **Can GÜLŞENOĞLU** 20 gün boyunca 2000 dolayında tutsakla birlikte açlık grevindeydiler. Bu sayımızda gerek içerdeki, gerekse dışardaki direnişleri, dayanışmaları ağırlıklı konu olarak seçtik.

Tuzla'da açık bir devlet terörü estirildi. Sorumluların suç ortaklarıyla birlikte cezalandırılması için devrimci, yurtsever, demokrat kamuoyu gücünü yoğunlaştırmalıdır. Bu katliamı değerlen-

diren bir yazının yanısıra, Filistin’de mücadelenin geldiği yeni aşama Şili’de faşist diktatörlüğe kitlelerin “hayır” demesi, teritoryal savunma gibi birçok olay da yine sayfalarımız arasında.

10 yıl önce sivil-resmi faşist güçlerin organizeli bir şekilde birlikte gerçekleştirdikleri Maraş katliamının izleri, 12 Eylül faşizminin çizmeleri altında daha da derinleşmiştir. Maraş’ta, Çorum’da, Sivas’ta ve daha birçok yerde estirilen faşist terör, bugün yeni bir biçimde, faşist devlet terörü ile devam etmektedir. Faşizmden, faşist katillerden hesap sorulacaktır; devrimci, sosyalist güçler, Maraş katliamının 10. yıldönümünde bu şiarları yükselterek, mücadele bayrağını ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda dalgalandırmaktadırlar.

Behram ARDA’nın bu kez, Doğu Kürdistan’ın siyasi mücadele tarihini irdeleyen bir çalışması bize ulaştı. Gerek araştırma, gerekse süreçlerin analizleri açısından daha önce de ilgiyle okunan ARDA’nın bu çalışmasını sunuyoruz.

Arkadaşımız Cemal ÖZÇELİK’in tutuklanması, yurtiçinde ve metropollerde olduğu gibi, yurtdışında da yoğun bir tepkiyle karşılandı. **Halim CAN**, bu konuda yapılan bazı çalışmaları ve özellikle de “Medya Güneşi’yle Dayanışma Gecesi”ni ele alıyor. İsveç’te yapılan ve dergimizle dayanışma amacını taşıyan gece bizler için büyük bir moral ve güç kaynağı olmuştur. Üstelik halkımızın yetiştirdiği iki büyük ozanın; **ŞIVAN** ve **GÜLİSTAN**’ın geceye katılarak yarattıkları coşku, buralara kadar bizleri de sarmıştır. Bu denli anlamlı bir gecede gösterilen bu dayanışma örneği, Medya Güneşi’nin daha güçlü bir sesle halkımızın gerçekliğini dile getirmesi için önemli bir güç kaynağı olmuştur. Bizler, Medya Güneşi çalışanları olarak, uzattıkları bu dostça ellerinden dolayı değerli ozanlarımız **ŞIVAN** ve **GÜLİSTAN**’a en içten devrimci selamlarımızla birlikte teşekkürlerimizi de iletmek istiyoruz. Geceyi düzenleyen, oyun, şiir ve müzikleriyle daha bir renk katan, mesajlarıyla güçlendiren ve dinleyici olarak katılan tüm yurtsever dostlara da bu dayanışmalarından dolayı Medya Güneşi’nin sıcak teşekkürlerini, devrimci selamlarımızla birlikte iletiyoruz.

Değerli tarihçi, yazar, şair, dilbilimci ve çevirmenlerimizden **MALMİSANIJ**’ın Güney Kürdistanlı bir kültür emekçisi, “**ŞUKUR MUSTAFA**” ile ilgili bir çalışmasını sizlere sunuyoruz. Yurtdışında yaşayan birçok Kürt, yazar ve sanatçının UNESCO’ya gönderdiği mektubu ele alan **Ahmet ÖMEROĞLU**’nun bir değerlendirme yazısı da sayfalarımızda.

Pêşmerge kamplarından değişik kesitleri bu sayımızda da sunmaya devam ediyoruz. **Ahmet CEMAL**, Medya Güneşi okurları için, Irak Kürdistan Cephesi’nin en üst organı olan Yürütme Komitesi ile bir söyleşi yaptı. Güney Kürdistan’daki mücadelenin gelişimi ve bugünkü boyutu hakkında da önemli bilgiler sunan bu söyleşiyi yayınlıyoruz.

10-17 Kasım Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası, değişik etkinliklerle gündemleştirildi. Bu konuda yapılan çalışmalar da sayfalarımızda yer alan konular arasında.

Barış mücadelesinin özgül perspektiflerini ele alan yazısında **Ferhad ROMEDİ**, barış için verilen mücadelelerin, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinden soyut olmadığını, bizzat bunun bir halkasını oluşturduğunu dile getiriyor.

Ağrı Belediye Başkanı **URFAN ALPASLAN**’ın öldürülüş haberi ile birlikte iç ve dış haberlerden kesitler ve okuyucu mektupları da sayfalarımızı bütünlüyor.

Geçen sayımızla ilgili birkaç düzeltme de şöyle: **Sedat GÜNÇEKİ**’nin “Muhaceret” başlıklı şiiri, teknik bir yanlışlık sonucu “Muhacerat” olarak geçmiştir; düzeltiriz. Ayrıca geçen sayıyımsın arka kapağındaki şiirin de, şair **Yılmaz ODABAŞI**’na ait olduğunu belirtmek istiyoruz.

Sözlerimizi noktalamadan önce, bayilerden Medya Güneşi’ni sorduğunuzda karşılaştığımız bir değişiklikle ilgili bir kaç şey söylemek istiyoruz. Evet, bir yandan kağıt zamları, bir yandan yoğun toplatmalar ve bir yandan da, dergimizin büyük dağıtım şirketleri tarafından dağıtılmamasının satışımıza vurduğu sekte; hepsi bütünlüşince, zorunlu bir zam yapmak durumuyla karşılaştık. Medya Güneşi’nin ne tür olağanüstü koşullar altında çıktığını bilen okuyucularımızın bu konuda bizleri anlayışla karşılayacaklarına inanıyoruz.

Diyarbakır büromuzun adres değişikliği, abonelerimizin, abonelikleriyle ilgili bizleri bilgilendirmeleri doğrultusundaki duyurumuz ve bundan böyle yazışmaların, direkt dergimizin yönetim yeriyle yapılması istemlerimiz son birkaç notumuzdu.

Dostlukla...

MEDYA GÜNEŞİ

gündem

ASLOLAN GELİŞMELERİN ARDINDAN SÜRÜKLENMEK DEĞİL, YÖNLENDİRMEKTİR

Burjuva basın-yayın organlarında, adeta **Özal için güven oylaması**” na, kimi sol yayınlarda da **”12 Eylül rejimi ve onun bir parçası Özal hükümeti”** için bir güven oylamasına dönüştürülen 25 Eylül referandumu ve sonrasında gelişmelerin kanıtlandığı bir gerçek varsa, o da referanduma yüklenen **”hükümet krizi yaratabilir, Özal geriletebilir”** misyonlarının özellikle **”hayır”**cı solun **”hüsnü kuruntularından”** ibaret olduğudur. Yüzde 35 **”evet”** oyuyla sonuçlanan referandum defteri, daha referandumun ertesinde burjuva muhalefet partileri ve bu paraleldeki gazete kalemlerine için kapanırken, yüzde 51 veya bazı çevrelerce bilinçli bir biçimde empoze ettirilen yüzde 65’le **”hükümet krizi”** veya **”toplumsal muhalefetin kabarması”**’ni bekleyen **”hayır”**cı sol, Eylülist rejimin seçim ve referandum politikalarında kendini açığa vuran aldatmacalarını göreceğine, ya **”niye böyle oluyor”** diye hayıflanıyor, ya da burjuva muhalefeti ve özellikle SHP’nin **”alternatif yaratamayışına”** tüm suçu yüklüyor.

12 Eylül faşizmi döneminde yapılan dört seçim ve üç referandum değerlendirdiğimizde ortaya çıkan sonuçların sağlıklı tahlilinin, içinde yaşanan ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarla doğrudan bağlantılı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Seçim ve referandum koşullarının sürekli 12 Eylül rejimince belirlendiğini, hatta belli dönemlerde **”muhalefet”** partilerinin bile Cunta tarafından tespit edildiği, Kürt olsun Türk olsun tüm devrimci ve yurtsever güçlerin ağır baskı ve saldırılarla karşı karşıya bırakıldığı ortamlarda yapılan seçim ve referandumların halklarımızın özgür iradesini yansıtmak şöyle dursun, işçi sınıfı ve emekçi kitleleri, **”oy makinası”** haline getirmekten öte bir işlevleri olmamıştır. Seçim atmosferinin sürekli diri tutulmasının temel nedeni, askeri darbenin tezgahlayıcısı egemen çevrelerin devleti yönetememesi değil, sonuçta **”demokrasi”** diye yutturulan faşizmin kurumlaşmasını yaratan **”demokrasıcılık”** oyunudur. Sandıktan sandığa koşturulmak zorunda bırakılan emekçi halk kitleleri, mizah dergilerinin konusu haline gelen bir kısır döngü içinde şaşkına döndürülmek istenmiştir. Şunu belirtelim ki, eğer bugün rejimin kurum ve kuruluşlarında fiili bir aşınma sağlanabilmişse bu seçim ve referandum sonuçlarıyla değil, referandum ve seçim sonuçlarına da bir ölçüde yansıyan, uusal ve toplumsal muhalefetin, merkezi bir yönlendiricilikten yoksun olsa da yaşamın her alanında çeşitli yollarla kendini açığa vuran ve devrimci, sol güçlerce örgütlendiği takdirde gelecekte yüzbinleri, milyonları harekete geçirebilecek dinamikleri barındırmasından kaynaklanıyor. Darbeci generallerin belli bir süre cezaevlerine tıktığı kaşarlanmış burjuva politikacılarını, on milyonların boynuna vurulmuş zincirler dururken, sanki 12 Eylül **”demokrasisinin”** tek eksiği bir avuç **”yasaklı”** burjuva politikacısıymış gibi bir referandum aldatmacası ile **”yasaksız”** hale getirmesinin temel bir nede-

.../...

ni, rejimi ve giderek düzeni aşma potansiyelini taşıyan ulusal ve toplumsal muhalefetin güngeçtikçe gelişip güçlenmesiydi. Gelişen toplumsal muhalefeti “**ıslah**” edip dumura uğratma görevine dünden hazır olan sözü edilen burjuva politikacılarının belli bir kesiminin, göstermelik seçimlerle oluşturulan parlamentoya çekilmeleri, faşizmin arkasındaki emperyalist ve yerli işbirlikçi tekellerin de istemi haline gelmişti. Süngü zoruyla da olsa rejime bir kitle tabanı yaratamamış Cunta için, kurumlaştırılan rejimin “**hukuksal**” çerçevesi temel alındığı sürece hem “**demokrasi**” vitrininin zenginleşmesi, hem de “**muhalefet**” adı altında baştan beri “**muhalefetlik**” için gönüllü olan burjuva kesimleri aracılığıyla ulusal ve toplumsal muhalefetin pasifize edilip rejimin zeminine hapsedilmesi açısından SHP ve DYP, “**bulunmaz Hint kumaşı**” idiler.

Emperyalizm, yerli tekelci sermaye ve basın-yayın organlarındaki uzantılarının paralel kampanyaları sonucu ulusal ve toplumsal muhalefetteki kabarmalara göre Özal’ı eleştirme “**nabızı**” yükselip düşen SHP ve DYP, yıllarca “**gayri meşru**” diye adlandırdıkları parlamentoya girince, sorunu “**rejimin sorunu**”ndan “**Özal sorunu**”na kaydirdılar ve sık sık, 12 Eylül darbesinin başını çeken, anayasaya konulan bir maddeyle cumhurbaşkanı seçtirilen K.Evren’in “**hakemliği**”ne başvurmaya başladılar. Çünkü “**artık parlamentoya girmiştiler ve sorunları hükümetleydi**”. Devrimci ve yurtsever muhalefetin zayıflığından da yararlanarak, toplumsal muhalefeti düzenin sınırlarını aşmayan bir konuma çekmeye çalışan burjuva muhalefet partilerinin de gücü buna yetmeyince, faşizm değişik arayışlara girmek zorunda kaldı. İşte seçim atmosferinin sürekli gündemde tutulmasının bir nedeni de halklarımızın dikkatlerini canalıcı sorunlarından çekerek sonuçta köklü hiç bir çözümü içermeyen tartışmalarla uğraştırmaktır.

12 Eylül rejiminin ayrılmaz bir parçası olan Özal’ın, sürekli ortaya “**yeni**” bir şey atarak gündemi belirlemesi de halklarımızın dikkatlerini kendi gerçek sorunlarından alıkoyma amacından başka bir anlama gelmiyor. Nüfusun yüzde 20’sinin işsiz olduğu, işçi ve diğer çalışanların maaşı, ilk onbeş güne bile yetiştiremedikleri, fusun yüzde 20’sinin işsiz olduğu, işçi ve diğer çalışanların maaşı, ilk onbeş güne bile yetiştiremedikleri, aç olan çocukları için fırından ekme çalan, geçinmek için çocuğunu, organlarını satan bir toplumda “**yüksek faiz**” için kamuoyunda günlerce süren tartışmalara yol açmak; onbinlerce gencimizin zindanları doldurduğu bir ortamda “**sözümüne gençlik sorunları**” için gençliğin gerçek temsilcilerinin yer almadığı ve bilinçlice dışalandığı “**Gençlik Şurası**”nı düzenlemek; “**Süper Vali**”nin bölgesinde hiçbir sınır tanınmadan her türlü keyfiliğin yapıldığı, yani yeni baskı ve sindirme uygulamalarına karşı cezaevlerinin birer direniş odağı haline geldiği bir dönemde işkencelerin yasaklandığı anlaşmaları imzalamakla övünmek; K.Evren’in “**komünist parti kurulmalı**” sözleri televizyon ve radyodan yayınlanırken bile ülkenin herhangi bir yerinde insanların “**komünist ve bölücü**” diye yakalanıp işkencelerden geçirildiği bir devlette tüm bunlar aldatmaca değil de nedir?

25 Eylül referandumunu da, rejimin ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımlarından, halklarımızın gerçek sorunlarından dikkatleri başka noktalara çekmek için kullanan Özal, karşısında aldatmacaları boşa çıkaracak bir örgütlülük görmedikçe aldatmacalara kardeşleriymiş gibi birer figüran olarak katılan burjuva partileriyle daha çok referandum ve seçime başvurabilir. Aldatmaca bile olsa halklarımız Özal’a oy vermediler ama halklarımızın muhalefetini örgütlü yollara kanalize edecek araçlar yaratılmazsa, burjuva muhalefet bu haliyle arkasına yüzde 80’lik bir oyu alsa bile 12 Eylül rejimini tüm kurum ve kurallarıyla yenilgiye uğratamaz. Olan, sandıktan sandığa koşuşup duran kitlelere olur ve “**umut**” bir dahaki bahara kalır.

12 Eylül rejimine karşı mücadele, doğru zeminlerde sürdürüldüğünde, bugün “**halkımız desteğini sürdürüyor, fakat bazı uyarılarda bulunuyor**” diyen hükümetin, görüldüğü gibi güçlü olmadığı ortaya çıkar. Diğer bir ifadeyle 12 Eylülün göreceli güçlülüğü’nün başlıca nedenlerinden biri de sosyalist, devrimci, demokrat ve yurtsever güçlerin dağınık olmasındandır. Bu dağınıklık giderildikçe ve ortak cephele ulusal ve toplumsal muhalefet seliyle birleştikçe rejimin sonunun görülebileceği ortadadır. Çünkü darbeci generaller, devlete yeni bir biçim verebildiler ve dayandıkları emperyalist tekellere altın yıllar yaşattılar, fakat bağımlı Türk tekelci kapitalizminin yapısal bunalımlarını aşmak bir yana bazı alanlarda daha da artırdılar. Sosyalist, devrimci, demokrat ve yurtsever parti ve örgütlere büyük darbeler vurdular, bir bütün olarak sol hareketi yenilgiye uğrattılar, ancak ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerini hiç bir gücün yok edemeyeceğini süreç gösterdi. Onlarca sol derginin topraklarımızdan, bütün elverişsiz koşullara göğüs gere gere fişkirması, yıllardır operasyon ve fiili saldırılara maruz kalan parti ve örgütlerin yeni bir toparlanma sürecine girmeleri, önümüzdeki dönemde faşizmin işinin “**çok zorlaşacağı**”nın birer göstergeleri olsa gerek. İzlenen politikalar nedeniyle hergün binlerce insan muhalefet seline katılıyor ve dipten gelen dalgalar, burjuva partilerini, uzlaşmacı sendika yöneticilerini zorluyor; rejimin önümüzdeki dönemde de sürececek bunalımları nedeniyle büyüme yönünde bir seyir izliyor. Grev ve direnişlerin giderek artacağı, Kürt ulusal muhalefetinde yeni atılımların yapılacağı, günümüzde yaşanan bazı gelişmelere ve harcanan çabalara dayanarak söyleyebiliriz.

.../...

Yani hangi açıdan bakarsak bakalım, yerinde ve zamanında değerlendirildiği takdirde önemli olanak ve avantajlar barındıran bir süreçten geçiyoruz. Ne var ki gelişmeler bizi beklemiyor. Toplumsal muhalefet, kimi cılız çabalara rağmen ağırlıklı olarak kendiliğinden gelişiyor. Sosyal demokratların küçümsenemeyecek çabaları var -ki bunlar başarıya ulaşırsa halklarımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin aleyhine ve Türk tekeli kapitalizminin lehinedir. Bu nedenle zaman geçirilmeksizin, toplumsal muhalefetin kendiliğindenciliğine ilk neşterin vurulması gerekiyor. Görev sosyalist, devrimci demokrat ve yurtseverlerin omuzlarındadır.

Çünkü, sosyal demokratlar dahil burjuva muhalefet partilerin faşizme karşı mücadele verecek yapı ve nitelikte olmadıkları bizzat pratikleriyle kanıtlanıyor. 12 Eylül rejimi ile, paylaşımına daha **“adaletli”** katılabilme dışında bir derdi olmayan Demirel ve çevresinin, Özal’ın mevcut politikalarını uygulayacağı ve siyasi haklar konusunda da Özal’dan farklı bir yapısının olmadığı bilinmektedir. SHP’nin 12 Eylül rejimiyle bir hesaplaşmaya niyetinin olmadığına, toplumsal ve ulusal muhalefetin gelişme seyrine göre ortalıkta yalancı pehlivanlık yapan milletvekillerinin, 12 Eylül’ün tartışılmasını isteyen bir grup milletvekilinin önerisine destek vermekten kaçınmaları en son örnektir. Faşizme karşı bir alternatifi olmayan ve toplumsal muhalefeti törpülemek görevinin gündeme geleceği günleri sabırla bekleyen SHP’nin, sosyal demokrasiye denk düşen görevleri bile yerine getirmekten aciz olduğu, Özal **“giderim”** dediğinde eli ayağı birbirine dolanan bir beceriksizlik durumuna düştüğü daha yeni yaşandı.

Öyleyse Türk ve Kürt solu **“muhalefet gelişiyor”**, **“bunalımlar derinleşiyor”** gibi sözleri habire tekrarlayacağına, sol bu muhalefetin neresindedir? Kendiliğindenciliği yıkıp, merkezi yönlendiriciliği sol hangi yolla sağlayabilir? **“SHP alternatif olamıyor”** diye hayıflanacağına sol olarak nasıl alternatif olabilirim? gibi onlarca soruyu kendine sorup işçi sınıfı ve emekçi kitlelere duyulan güvenin bir gereği olarak cevaplandırmak zorundadır. Sağ ve **“sol”** yönelimlerin tekrar ortalığı birbirine vurmalarına izin verilmeden veya fırsat yaratmadan şimdiden kolları sıvamak gerekiyor.

Kürt ulusal muhalefeti de **“Kürt sorunu”**nun güncelleşmesinin nedenlerini iyi değerlendirmek durumundadır. Kürt sorununun Türkiye parlamentosunda tartışmalara yol açmasının, ABD ve Avrupa emperyalistlerinin gösterdikleri ilginin nedenleri soğukkanlı araştırılmazsa, devrimci ve yurtsever güçlerin bu gelişmelerdeki rolü doğru konulmazsa **“Kürt sorunu artık konuşuluyor”** diyerek kendine hakketmediği paylar ayırmak sürece müdahalede de yanlıgilara yol açabilir. Belli bir süre önce atılan adımın şimdiye kadar esas mücadele topraklarında iş yapmama nedeniyle yankı bulamaması, önümüzdeki dönem için bir ders olmalıdır. **“Kurduk oldu”** demekle birliklerin başarıya ulaşamayacakları, artık sadece **“söylevler”** vererek kitlelerin kazanılamayacağı halk için kurulan birliklerin halkın yanbaşıında mücadele içinde olmaları gerektiği, sözde değil özde kabul edilip ona göre adımlar atılmazsa gelişmeleri yönlendirmek mümkün olmaz.

Gün,faşizmi yenilgiye uğratmak, halklarımızın ulusal ve toplumsal kurtuluşunu gerçekleştirmek için değişik kapsam ve düzeylerde mücadeleyi güçlendirme, devrimci mücadeleyi dumura uğratmayı da amaçlayan girişimleri boşa çıkartmak günüdür. Aslolanın gelişmelerin ardından sürüklenmek değil, gelişmeleri yönlendirerek sürece müdahale etmek olduğu sözünü yaşama geçirmek, pratik gereklerini yerine getirmek her sosyalist, devrimci demokrat ve yurtsever gücün boyun borcudur.

MEDYA GÜNEŞİ

ZINDAN
DİRENİŞLERİ
VE DAYANIŞMALAR

ESİR DÜŞTÜK ; TESLİM OLMAYACAĞIZ

Sinan DOĞRU

Tekelci burjuvazi, 12 Eylül faşizmeyle, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin yetiştirdiği yiğit devrimcileri zindanlara atarak, en iğrenç işkencelerden geçirerek, tüm hak ve özgürlükleri gaspederek onları teslim almaya, siyasi kimliklerini yok etmeye yönelmiş; bu yolla da onları haklı mücadelelerinden vazgeçireceğini sanmıştı. Oysa ki, tarihsel sürecin gösterdiği gibi, fabrikalarda, tarlalarda, dağlarda yükselen devrimci direnişi, zindanlara hapsedmekte mücadele durdurulamaz; direniş tohumları faşist katillerin zindanlarında da filizlenebilmektedir.

12 Eylül'den bu yana, egemen güçlerin her saldırısı, tutsakların onurlu direnişiyle karşılaşmıştır. Ölüm oruçlarında, işkencelerde, tutsaklara yönelik hunharca saldırılarda yüzlerce insan şehit düşmüştür.

Tutsakları köleleştirmeye, tektipleştirmeye yönelik her uygulama ters tepmiş; faşist rejimin suratında patlayan bir tokata dönüşmüştür. En son 9 Şubat direnişiyle egemen güçler köşeye sıkıştırılmış ve gaspedilen bir çok hak geri alınmış, yeni yeni haklar kazanılmıştı. Faşist iktidarın başbakanı bile, tutsakların aileleriyle Kürtçe konuşmaları önündeki engellerin kalktığını açıklamak zorunda kaldı. Direnişler sonucu kazanılan önemli bir hak da tek tip elbise zorunluluğunun kaldırılmasıydı.

Tekelci sermaye, toplumsal muhalefeti de önemli ölçüde etkileyen bu kazanımlara karşı, bir saldırı için süreklilikli olarak fırsat kollamış; sonuçta da bir çok cezaevinde başlatılan saldırı ve sürgünlere, faşist baskı ve yasaklar manzumesi olan 1 Ağustos Genelgesi'ni de ekleyerek, daha önce onlarca devrimcinin, yurtseverin canı, kanı pahasına kazanılan haklar bir çırpıda tekrar gaspedilmek istenmiştir.

Devrimci tutsaklara yöneltilen bu örgütlü ve sistemli saldırı karşısında ilk kez, bütün zindanlarda birden, geniş bir direniş başlatıldı. Kazanılan haklar gaspedilemezdi. Faşist katillerin emelleri kursaklarında kalacaktı. **Çünkü, devrimcilerin kişiliğini teslim almak,**

bugüne değin hiç bir sömürgeciye, hiç bir faşist güce nasip olmamıştır. Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri tarihi, sayısız direnişlerle, egemenleri tarihin en karanlık çöplüğüne atan devrimci yükselişlerle doludur.

İşte, direniş bir kez daha yükseliyordu. Suya atılan bir taş gibi, halka halka zindanları saran direniş, giderek, faşizmi köşeye sıkıştıran bir çembere dönüşmüştür. Devrimci tutsakların oluşturdukları bu 2000 kişilik çemberin, yurtsever, demokrat, devrimci kamuoyunun başlattığı dayanışma direnişleriyle güçlendiğini gören siyasal iktidar, ne yapacağını şaşırır bir duruma gelmiş; bir yandan kitleler önünde sarsılmaya başlayan prestijini koruma telaşı, bir yandan da yükselen direniş karşısında, artık, hakları gaspedemez duruma gelmek gibi bir ikilemeyle karşılaşmıştır. Bu iki kefele terazi de, devrimci tutsakların direnişi ağır basmış ve gelişen aşamada, tek tek cezaevlerinde, gaspedilen haklar, —sanki, cezaevi müdürlerinin kişisel insiyatifiyle veriliyormuş imajı yaratılarak— direnişler sonucu geri alınmaya başlanmıştır. Sürgünler, işkenceler, baskılar direnişi ve hak alımını engelleyememiştir.

Zindan direnişlerinin, devrimci demokratik kamuoyunun dayanışmalarıyla sürüyor olması, ulusal ve toplumsal muhalefetin gelişimi açısından önemli bir potansiyel sağlamakla birlikte, “dışarıdaki” destekler, her toplumsal kesimi istenen oranda saramadı.

Direnişler, devrimci, demokratik muhalefetin geniş bir kesiminden destek bulurken, dayanışmaların belkemiğini, tutsak aileleri ile gençlik (özellikle öğrenci gençlik) oluşturdu. Öğrenci gençlik, toplumsal yapı içindeki konumu paralelinde, bir kez daha dinamizm ve coşkusunu alanlara taşırdı. Bir çok kitle örgütü, açık grevleriyle, yürüyüşlerle, basın açıklamalarıyla aktif bir şekilde dayanışmalarını gösterirken, sonuçta yine de istenen oranda toplumun geniş kesimleri bu dayanışmalara çekilemedi. Bu denli temel ve insani bir sorun...

da bile, duyarsızlığın boyutu dikkat çekiciydi. Daha da ötesi, toplumsal dinamizmin öncü ve en devrimci gücü olarak işçi sınıfı, başarısız bir sınav vermiştir. Birkaç sendikacının çabaları dışında, sınıfın gücünü yansıtan herhangi bir dayanışma, işçi sınıflarımızdan gelmemiştir.

Devrimci-demokratik kamuoyunun çabaları, işçi sınıfının aktif mücadelesiyle bütünleştiği an, daha kalıcı ve faşist rejimi bir daha yeltenmemek üzere köşeye sıkıştırıp geri adım attırarak bir boyuta varılabilir. **İşçi sınıfı bu en temel sorunda tarihsel sorumluluğunu yerine getirme göreviyle karşılaşıyor.**

Tutsakların direnişlerinin kamuoyunda önemli bir ölçüde mevzi kazandığı gerçeği de gözardı edilmeksizin şu noktaya önemle ve ciddi bir şekilde eğilmek gerekir: Anaların kendini yaktığı, tutsakların ölüm sınırına varana dek yaşamları pahasına direndiği ve buna rağmen toplumsal muhalefetin istenen oranda geniş çevreleri katamadığı, özellikle işçi sınıfının aktif desteğinin sağlanamadığı bu süreçte, mücadelenin örgütlülük düzeyinin biraz gerilerde seyrettiği somutlanıyor. Varolan potansiyeli sağlıklı bir şekilde değerlendirerek ve farklı alanlara kayışını önleyerek devrimci bir zeminde örgütlemek, daha bir önem kazanıyor. Burada bu durum karşısında yanlış çıkarsamalara yönelmemek gerektiğini de vurgulamak istiyoruz. 12 Eylül faşizminin ağır darbelerine rağmen, her geçen gün ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemiz yeni yeni ivmeler kazanarak yükselmekte; gelinen aşamadaki gücümüzle de egemen güçleri köşeye sıkıştırmakta, zindanlarda gaspedilen haklarımızı mücadelemizle geri alabilmekteyiz. Ama daha geniş ve ileri istemlerin kazanılması ulusal ve toplumsal muhalefetin konumundan soyut olarak ele alınamaz.

Direniş sürecinin, bilimsel bir şekilde irdelenmesi sonucu, mücadele birikimimize yeni yeni deneyimlerin kazandırıldığı görülmektedir. Her şeyden önce gerek zindanlarda, gerekse dışarıda bir kez daha somutlandı ki; devrimci niteliğin temel ölçütlerinden biri de, baskıya, zulme, işkenceye ve devlet terörüne karşı direnme, devrimci kişiliğimizi ve insanlık onurunu egemen güçlere çiğnetmemektir. bunun yanında, mücadele geniş kesimleri kapsama göreviyle karşı karşıya iken, burada sözkonusu olan, soyut bir "kitlecilik", başka bir deyimle kitle kuyrukçuluğu değil, ulusal ve toplumsal mücadelelerin dinamizmi olacak örgütlü ve burjuvazinin sınırlarına hapsolmemiş bir kitleselliktir.

Zindan direnişleriyle birlikte, bir gerçeklik daha net olarak somutlandı. **Devrimci mücadelenin her yükseliş dönemi, burjuvaziye, kendi sınıf konumuna denk düşen, kendilerine yaraşır bir tutum aldırıyor.** Tüm kesimleriyle burjuvazi, bir kez daha kendini oynuyor.

12 Eylül faşizminin sivil görünümü uzantısı ANAP iktidarı, politik yapısına denk düşen bir saldırganlıkla, bir yandan 1 Ağustos Genelgesi'ni çıkarırken, bir yan-

dan da direnişi yükselten tutsaklara, yakınlarına ve demokrasi kamuoyuna tüm şiddet ve insanlık dışı yüzüyle saldırmıştır. Bununla da kendine yaraşanı yapmıştır.

Kendi sınıf konumuna yaraşır tutum alan bir kesimde sözüm ona sosyal demokrat olan burjuva partisi SHP'dir. Burjuva demokratizminden bile nasiplemini almadıklarını, egemenleri sıkıştıran her devrimci çıkış sürecinde bir kez daha somutlayan İnönü-Baykal kliği öncülüğündeki SHP, faşizmle uzlaşmanın yeni bir örneğini daha sergiledi. İnsanlık onurunu korumanın, tutsaklar açısından en son adımlarından birini ifade eden açlık grevlerini "demokratik olmayan, şiddete dayanan eylemler", dayanışma doğrultusunda yapılacak çalışmaları da "bizim dışımızda gelişen olaylar" olarak nitelendirip, devrimci direnişi kırmaya, faşizme teslim etmeye yönelik çağrılarıyla; emekçi kitleler ile faşizm arasında faşizmin elçiliğini yapar bir tutum almıştır. **Faşizmin teslim alamadığı devrimci direnişi, SHP, uzlaşmacılığıyla, kırmaya ve teslim almaya çalışmıştır.** Bunu başaramayınca da kendi binalarında açlık grevlerinin yapılmaması doğrultusunda bir talimat yayınlamış; halkın zorlamaları sonucu, açlık grevlerine kapılarını açmak zorunda kalan veya bizzat destekleyen (birkaç birimi geçmez) SHP yönetimleri görevden alınmıştır. Bazı yerlerde de SHP binalarında açlık grevi yapmak isteyen öğrenciler, SHP yöneticilerinin polisten yardım istemeleri sonucu, tekme-tokat tartaklanarak, yerlerde sürüklenerek gözaltına alınmışlardır.

12 Eylül rejiminin faşist niteliğinin tartışılması yolunda kendi bazı milletvekillerinden gelen önerileri geri çevirerek faşizme bir kez daha nefes aldırın SHP, devrimci tutsakların direnişlerine karşı takındığı tutumlarla da, ulusal ve toplumsal muhalefetin yükselişini yumuşatma, bu yumuşaklığı kendi yapısına egemen burjuva kesimlerin potasında eritme ve sonuçta da faşizmle uzlaştırmaya yönelik bir yapıda olduğunu somutlamıştır. SHP içerisindeki bazı "sol sosyal demokratlar"ın ikircimli-tutarsız da olsa tanıdıkları anti-faşist tutumlar, içinde buldukları bu yapılarıyla faşizme karşı mücadeleye pek bir katkı sağlamayacaktır. Sosyal demokrat bile olmayan SHP'ye, faşizme karşı mücadelede bir takım misyonlar yüklemenin ne tür bir yanığı olduğu her geçen süreç daha da somutlanıyor.

Bu gerçekliklerden hareketle, zindanlardaki direnişleri ulusal ve toplumsal muhalefetin bugünkü boyutuyla bütünleştirerek, daha güçlü ve daha örgütlü bir şekilde, hiç bir burjuva güce bel bağlamadan; sınıfın devrimci dinamizmi devindirici ve öncü güç olarak ulusal ve toplumsal muhalefete yön vermeli, bunun için de işçi sınıfı hareketi bilimsel sosyalizmle bütünleştirilerek; mücadele ülke zemininde, tüm ulusal demokratik güçleri de harekete geçirecek şekilde daha da yükseltilebilir.

DEVİRİMCİ TUTSAKLAR YALNIZ BIRAKILMADI

Devrimci tutsakların 12 Eylül'den bu yana, yaptıkları direnişlerle elde ettikleri bir kısım temel hak ve özgürlükler yeni yeni komplo ve saldırılarla gaspedilmek isteniyor. Bir çok cezaevinde tutsaklara asker-polis ve sivillerden oluşan timlerce saldırıldı. Kazanılan hakların ortadan kaldırılması ve direnişlerin kırılması amacıyla sürgünler başlatıldı. Metris'teki siyasi tutsaklar, Sağmalcılar'a sürüldü. Böylece Metris'teki geleneğin ortadan kaldırılacağı sanıldı. Diyarbakır zindanlarındaki tutsakların her biri bir tarafa sürüldü, ama gidilen her yerde de yeni yeni direnişler boyverdi. Bu uygulamalar, daha önce 7.7.1988 tarihinde Adalet Bakanlığı'nca yayınlanan Cezaevi ve Tutukevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi, başka bir deyimle faşist baskı zincirinin yeni ve daha katmerli bir halkasını ifade eden "1 Ağustos Genelgesi" ile bütünleşince zindanlarda yeni bir direniş gelişti. Dışarıda da tutuklu ve hükümlü ailelerince başlatılan dayanışmalar gittikçe demokratik kamuoyunun destekleriyle bütünleşti. Kısa bir süre sonra Diyarbakır, Eskişehir, Bayrampaşa, Metris, Nazilli, Mamak, Ceyhan, Malatya, Ergani, Erzincan, buca, Adana ve Ankara Merkez Kapalı Cezaevleri'nde 2000 tutsağın katılımıyla gerçekleşen, 12 Eylül'den sonraki en geniş direniş başladı. Gerek tek tek cezaevlerindeki faşist baskılar ve elde edilen hakların gaspedilmesine karşı her zindanda özgül sorunlardan kaynaklanan talepler, gerekse "1 Ağustos Genelgesi"yle bir bütün olarak var olan hakların gaspına yönelik uygulamalara karşı birbirini bütünleyen bir yapı içinde oyveren direnişler de en temel ve genel istemler şunlardı: **1) Tek tip kaldırılın, 2) Sevk zinciri takılmasın, 3) İlaçe bedelleri artırılsın, 4) Her türlü dayak ve işkence yasaklansın, 5) Yayın ve haberleşmede sınırlama kalksın, 6) Aramalarda talan ve yağma yapılmamasın, 7) Radyo, teyp, daktilo yasağı kaldırılın, 8) Kantin fiyatları piyasa seviyesine indirilsin, 9) Keyfi infaz yakmalara son verilsin, 10) Kürtçe konuşma serbest olsun, 11) Sağlık sorunlarıyla ciddi ilgilenilsin, 12) Baskı aracı olarak keyfi sevk yapılmasın, 13) Ailelerin getirdiği yiyecekler alınsın.**

12 Eylül faşizminin zorlu dönemlerinde bile bu boyutta kendilerine dayatılmasına cüret edilemeyen ve 1 Ağustos faşist yasaklar genelgesinde ifadesini bulan bu köleleştirme ve teslim olmaya yönelik çabalar kar-

şısında, "esir düştük, teslim olmayacağız", diyerek direnişleri yükselten tutsaklar, bugün gelinen aşamada bir çok cezaevinde egemen güçleri köşeye sıktırışlardır.

Devrimci tutsakların bu direnişi bir çok yerde ilerici yurtsever, demokrat, devrimci kamuoyucada farklı şekillerde desteklendi. Açlık grevleri, yürüyüşler, gösteriler, forumlar, yemek boykotları gerçekleştirildi. Kamuoyunun en yoğun olarak olduğu yerlerin başında Diyarbakır ve İstanbul gelmekteydi. Tutuklu ve hükümlü yakınlarıyla demokratik kamuoyunun dayanışma etkinliklerinden bazı kesitleri sizlere aktarmak istiyoruz.

ZINDAN DİRENİŞLERİYLE DAYANIŞMA ETKİNLİKLERİ

1 Ağustos Genelgesi ile zindanlarda boy veren direnişleri desteklemek amacıyla 9 Kasım günü TAYAD, İHD ve birçok kitle örgütünün ortaklaşa düzenledikleri bir basın toplantısı yapıldı. Tabipler Odası'ndaki basın toplantısında, faşist baskıların bir uzantısı olan 1 Ağustos Genelgesi'nin insanlık dışı niteliği ve tutsakların direnişlerine verilecek desteklerle ilgili konuşmalar yapıldıktan sonra bütün demokratik kamuoyunun bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi gerektiği ve vakit kaybedilmeksizin çabaların yoğunlaştırılmasının zorunluluğu üzerinde duruldu. Basın toplantısı çıkışında bir hükümlü annesi tutsaklar üzerindeki baskıları protesto etmek amacıyla üzerine benzin dökerek kendini yakmak istedi. Eskişehir cezaevinde bulunan ömürboyu hapse mahkum Erdoğan SÖNMEZ'in annesi Hanım SÖNMEZ, bu protestosundan sonra çevrede bulunanlar tarafından paltosu çıkarılarak hastahaneye kaldırıldı. Haseki Hastahanesi'nde tedavi olduktan sonra taburcu edilen Hanım ana, yaptığı basın toplantısında, "Bizim anadilimiz Kürtçe. Çocuklarımızla mecburen Kürtçe konuşuyoruz. Bazı anneler Türkçe bilmiyorlar. Onun için bizi saçlarımızdan tutup cezaevi kapısına kadar sürüklediler. Ankara'ya Adalet Bakanı ile görüşmeye gittik, bizimle görüşmediler. Sesimizi duyurabilmek için basın toplantısı düzenledik, demokratik kuruluşları çağırdık, kimse gelmedi. Biz

Faşizmin suratında patlayan birer tokattır, yanan anaların protestosu.

de ne yapalım, kendimizi yakalım dedik. Belki sesimizi duyurabiliriz diye düşündük” dedi.

Hanım SÖNMEZ'in kendini yakması, bir yandan iktidara yönelik bir protestoyu ifade ederken, bir yandan da toplumun büyük çoğunluğunun bu denli insani bir direniş karşısında bile içinde bulunduğu suskunluğa bir tepkiyi dile getiriyordu.

12 Kasım Cumartesi günü, birçok kitle örgütünden temsilci ile tutuklu ailelerinden oluşan bir grup, Bayrampaşa Cezaevi önünde bir basın toplantısı düzenledi. Daha sonra ikiyüze yakın bir kitle tarafından, Sultanahmet Parkı'nda bir açlık grevi başlatıldı. Oturma eylemi ile başlatılan bu açlık grevinde, her kitle örgütünün temsilcisi kısa bir açıklamayla ve temsil ettiği kesimi söyleyerek grevi desteklediklerini belirtti. Yere oturulur oturulmaz üzerinde **“İnsanlık onuru işkenceyi yenecek”, “Cezaevi direnişlerini destekliyoruz”, “Cezaevlerindeki kıyımlara son”** vb. sloganlar yazılı küçük dövizler açıldı. Daha sonra birkaç tutuklu yakını konuşmalar yaptılar. Kitle, açlık grevini şarkılarla sürdürürken, sivil polisler de oraya dolmuşlardı. Sivil polisler, kitleyi dağıtmaya yeltendiler. Fakat kitlenin kararlı tutumu ve bir tutuklu yakınının **“polislere, “Kendinizi hiç yormayın, saat 17.00'ye kadar buradayız, gitmeyeceiz, 17.00'den sonra gideceğiz”** demesi karşısında polis geri adım atarak, **“Peki, ama eylemde olmayanlar dağılsın”** dedi. Kısa bir süre geçtikten sonra çevik polis timi eylem yerine geldi. Polisler, ilkin oturanların etrafını sarak onları çembere aldı. Daha sonra gazeteciler dışarda herkesi dağıttılar. Bu durum karşısında açık grevinde bulunan ve onları desteklemek için oturanlar birbirlerine kenetlenmeye başladılar. Polis şefi **“Yasalara”** ne kadar saygılı(!) olduğunu göstermek için **“Sayın basın mensupları, gördüğünüz gibi burada yasadışı bir eylem söz konusu ve sizin huzurunuzda bunları uyarıyorum, bunları yazın”** diyerek oturan kitleye döndü ve **“Dağilin, eyleminiz yasalara aykırıdır”** dedi. Ardından da bir tutuklu, **“Sizin yaptığınız işkenceler yasalara uygun mu?”** deyince, polis, geleneksel terörcü niteliğini sergilemeye başladı. Ve kitleye saldırdı. İlk olarak belirli kişileri almaya yönelik bir saldırı oldu. Daha sonra çembere alınan birçok kişi tartaklanarak tekme to-

kat ve yerlerde sürüklenerek arabalara konularak götürüldüler. Bu arada birçok tutuklu yakını hırpalandığından baygınlık geçirerek yere düştü. Bunun üzerine polisin almadığı kişiler **“Bizi de alın”, “Katil polis”** diye bağırılmaya başladılar. Bazı kadınların fenalık geçirmesi polisi korkutunca geri çekildiler. Fakat katılan kitle sloganlar atarak caddede protestolarını sürdürdüler. Polis tekrar saldırdı Fakat kitle bir araya gelerek sokak aralarına dağıldı. Bu olaydan yarım saat sonra da bir grup protesto amacıyla Eminönü'nde trafiği keserek korsan bir gösteri düzenledi.

Polisin bu insanlık dışı saldırısı sonunda aralarında, Demokratik Basın Birliği'ni temsilen açlık grevine katılan Genel Başkan Süleyman Kılıç'ın da bulunduğu 32 kişi gözaltına alındı.

Gündüz açlık grevini başlatan kitle akşamleyin İnsan Hakları Derneği'nin İstanbul'daki binasında açlık grevini sürdürdüler.

Pazar günü İHD İstanbul Şubesi'ndeki açlık grevi yeni katılımlarla ve coşku içinde devam etti. Saz eşliğinde söylenen şarkılar, yapılan kısa konuşmalar ve şiirlerle açlık grevi akşam üzeri 250 dolayında kişinin katılımıyla sürüyordu.

Akşam saat 19.00 dolayında, gözaltındakilerden haber geldi. 12 kişi serbest bırakılmış, 20 kişi de tutuklan-

.../...

Sultanahmet parkında açlık grevi ve oturma eylemi.

mişti. Serbest bırakılanlar şube binasına gelerek etkinliği sürdürdüler.

Demokratik Basın Birliği'ni temsilen açlık grevine katılan Genel Başkan Süleyman Kılıç da tutuklananlar arasındaydı. Ayrıca, tutuklananların içinde AKD ve Yıldız-Der başkanları ile birçok demokratik kuruluşun temsilcisi ve üyeleri de bulunuyordu.

14 Kasım Pazartesi günü açlık grevi son buldu. Öğlede doğru saat 13.30 dolaylarında Sultanahmet Parkı sivil ve resmi polislerle, çevik kuvvetler tarafından sarılmış durumdaydı. Daha önceki oturma eylemlerinden sonra burada tekrar eylem yapılabilir diye düşünmüş olacaktı ki(!) o saatlerde orayı sarmışlardı. Fakat polisler orada dururken saat 14.00'te, daha önce gruplar halinde caddede dolaşan tutuklu yarıları, öğrenciler ve kitle örgütlerinden insanlar zindanlardaki yaşam koşullarının düzeltilmesi istemile hazırlanan dilekçeyi İstanbul Valiliği'ne vermek üzere Cağaloğlu'ndaki Sosyal Yayınlar'ın önünde kolkola girerek sessiz bir şekilde yürümeye başladılar. Daha sonra düzenli kortejler halinde İstanbul Valiliği'ne doğru **"Elimde kelepçe, boynumda zincir, oy zulüm zulüm"** sesleri arasında yürüyen 1000 doayında kitle, **"İnsanlık onuru işkenceyi yenecek"**, **"Yaşasın zindan direnişimiz"**, **"Zindanlar boşalsın, tutuklulara özgürlük"** sloganlarıyla Valiliğe yaklaştılar. Bu arada yürüyüş haberini alan ve Sultanahmet'te boşuna beklediğini anlayan çevik kuvvet polisleri, o hiddetle olay yerine koşma gelmeye başladılar ve yürüyüş kortejini önünü kestiler. Kortej durdurulduktan sonra tekrar sloganlar atıldı, resmi ve sivil polis kendilerine yaraşır şekilde tekme, tokatla kitleye saldırmaya başladılar. Bunun üzerine bir grup yukarıya doğru, bir grup da Sirkeci'ye doğru slogan atma inmeye başladı. Yukarı doğru dağılan grup Çemberlitaş'a kadar slogan atarak yürürken, Sirkeci'ye inen grupta Eminönü'nde tekrar toplanarak sloganı bir gösteriden sonra dağıldılar. Bu olayın ardından polis 6 kişiyi gözaltına aldı. Fakat ertesi gün hepsi de serbest bırakıldı.

Değişik boyutlarda, farklı çevrelerce sürdürülen protestolara 18 Kasım'da Halkın'ında başlattıkları açlık

grevleriyle yeni bir halka, **"cezaevlerindeki çağdışı uygulamalar ve İnsan Haklarıyla bağdaşması olanaksız olan 1 Ağustos Genelgesi'nin getirdiği baskıcı önlemlerin kaldırılmasına katkıda bulunmak üzere üç gün süreyle açlık grevine gideceğiz"** denildi.

18 Ağustos Cuma günü Zeytinburnu Halkevi'nde Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız ile 101 kişinin katıldığı açlık grevi pazar günü saat 16.00'da sona erdi.

Aynı şekilde pazar günü Ankara Halkevleri'nde 16 kişi 3 günlük açlık grevi başlattı.

Bunun dışında birçok ilde ve değişik kitle örgütü ve çevrelerce de destek açlık grevleri yapıldı. Bazılarında hala sürmektedir.

Öğrenci gençlik 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı sürdürülen protestolara aktif şekilde katıldı. İstanbul, Yıldız, Marmara Üniversiteleri'yle İTÜ, Ayazağa kampüsünde yemek boykotları, forumlar ve yürüyüşler gerçekleştirildi. Bazı üniversitelerde protesto telgrafları çekildi.

Zindanlardaki faşist baskılar ve bunun bir uzantısı olan 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı gerek içeride gerekse dışarıda boy veren direnişlerin içinde önemli bir yer tutan ve geniş bir kitlelilikle gerçekleşen bir eylemde 24 Kasım Perşembe günü Kadıköy'de öğrenci gençliğinin yaptığı protesto gösterisiydi.

Bardaktan dökülürcesine yağan yağmur altında akşam üstü işten dönen insanların bir an evvel eve ulaşmak için hızlı adımlarla yürüyüşleri, kaldırımlarda gruplar halinde dolaşan gençlerin içinde hemen belli oluyordu. Kadıköy Camisi önündeki bu dolaşmalardan sonra saat 17.30'da birden öğrenciler caddeye birikerek trafiği kestiler. Ardından, sokak aralarından insanlar caddeye doğru akmaya başladılar. Yakaşık olara 1500 dolayında insan toplandı ve yürüyüş başladı. Kitle, **"Zindanlardaki faşist baskılara son"**, **"İnsanlık onuru işkenceyi yenecek"**, **"Yaşasın devrimci tutsakların direnişi"**, **"Kahrolsun faşizm"** sloganları eşliğinde Altiyol'a doğru yürüyordu. Eylemin başlangıcında, ortalıkta polis yoktu. Kitle birbirine kenetlenmiş olarak, kortejler halinde yürürken, çevre eevlerin pencerelerinden ve kaldırımdaki insanlarda yürüyüşçülere zafer işareti yapıyordu.

.../...

Kadıköy'deki kitlesel protesto.

“Yaşama Hakkına Saygı” mitingi.

Yürüyüş korteji Altiyol'a ulaştığında, polisin haber aldığı ve caddeyi tuttuğu görüldü. Polis topluluğun üzerine yürüdü, ancak topluluk dağılmadan pankartları açmaya devam etti. Polisin göstericilere saldırmaya devam etmesi üzerine göstericilerinde taşlarla karşılık verdiği görüldü. Bu arada yürüyüşçüler geri dönerek sloganlar atmaya ve ters istikamete yürümeye başladı. Daha sonra öğrenciler sokak aralarına girerek dağıldılar. Sokak aralarında da, polisin saldırılarına taş ve sopalarla karşılık verdiği görüldü.

Eylemin bitiminden sonra, polisin çevrede rastgele adam toplamasıyla 40 kişi gözaltına alındı. İki günlük gözaltı süresinden sonra bunlardan 12'si tutuklandı.

“YAŞAMA HAKKINA SAYGI” MİTINGİ

27 Kasım Pazar günü İHD (İnsan Hakları Derneği) tarafından Şişli Hürriyeti Ebediye meydanında “Yaşama Hakkına Saygı” mitingi düzenlendi. Yoğun yağmur yağışı altında gerçekleştirilen ve çevik kuvvet polislerinin kordonu altında gerçekleştirilen mitinge 5000 dolayında kişi katıldı. Herşeyden önce katılımın az olduğunu belirtmek gerekir. Her ne kadar yağmurlu ve soğuk bir gün olsa da, mitingün sabah erken saatlerde olması ve yapılan yerin uzaklığı katılımın düşüklüğünü etkiledi. Sorun yalnızca bununla açıklanamaz. Bir bütün olarak, dayanışmalar boyunca toplumun büyük çoğunluğunun duyarsızlığı, mitinge de yansımıştı. Tutukular 40 günlere varan mucizevi direnişlerle yaşamalarını ortaya koyarken, dışarıda istenen oranda bir dayanışmanın sağlanamayışı, toplumsal muhalefetin ko-

numu açısından bir olumsuzluğu ifade ediyordu.

“Yaşama Hakkına Saygı” mitinginde, Yaşar Kemal, İHD yöneticileri Aziz Nesin (Önceden hazırlanmış bant kaydından), TAYAD başkanı tutsakların onurlu direnişini dile getirdiler. Siyasal iktidarın bu insanlık dışı tutumu protesto edildi. Bu arada, konuşmacılar arasında bulunan ve SHP'yi temsilen bir konuşma yapan Ercan Karakaş'ın konuşması sürekli bir protesto ve SHP aleyhinde tezahüratlar altında yapıldı. SHP'nin açlık grevleri konusundaki tavrının siyasal iktidarın tavrıyla özdeş bir konumda olması, mitinge katılanlar tarafından yoğun bir şekilde protesto edildi. Mitingte direnişleri destekleyen sloganlarda atıldı. “Kahrolsun faşizm”, “Kahrolsun sömürgecilik”, “Zindanlar boşalsın, tutsaklara özgürlük”, “Yaşasın cezaevi direnişi”, “Biji berxwedana zindana”, “İnsanlık onuru işkenceyi yenecektir” atılan sloganlar arasındaydı.

Sabah saat 10.00'da başlayan ve bire doğru sona eren mitingten sonra, çevik kuvvet polisi, dağılan kitleyi gruplara bölerek, her birini bir yöne yöneltti. Bu arada Okmeydanı yönüne doğru yol alan 300 dolayında kişiden oluşan bir grup mahalle arasına girerek, Şişli'ye kadar yürüdü. “Kahrolsun Faşizm”, “İnsanlık onuru işkenceyi yenecek”, “Yaşasın zindan direnişi”, “Biji Kürdistan”, sloganlarıyla yaklaşık 500 metre kadar yürüyen kitleye, mahalle arasında, pencere ve kaldırımlarda yoğun bir destek oldu. Daha sonra yapılan saygı duruşundan sonra, polis yetişmeden kitle dağıldı. Mitingin dağılışında polisin 3 kişiyi gözaltına aldığı öğrenildi.

.../...

DİYARBEKİR ZİNDANLARINDA DİRENİŞ VE DAYANIŞMALAR

22.10.1988 tarihinde dergimiz bürosuna gelen yaklaşık on tutuklu ailesi cezaevinde olayların olduğunu ve bir çok tutuklunun komalık olarak hastaneye kaldırıldığını belirttiler. Bir tutuklu annesi, "Bugün cezaevine gittik, kapıda bekleyen polis ve askerler yolumuzu keserek, 'görüş yok' dedi. Görüşün neden olmadığını çocuklarımızın durumu nedir, diye sordüğümüzde bize; 'Çocuklarınız tünel kazmış ve hakettikleri cezaya çarptırılmışlar,' biz tutuklu aileleri yine cezaevinde işkence başladığı telaşıyla, hiç olmazsa durumu öğrenmek için birimizin görüşürülmesini istediğimizde, polisler, joplarla üstümüze yürüyerek, 'Gidin, nasıl olsa kimin sağ, kimin ölü olduğunu bir hafta sonra öğrenirsiniz, dağılın yoksa onların başına gelenler sizin de başınıza gelir' dediler. Tutuklu ailelerinin bu açıklamaları üzerine olayın gerçek boyutunu öğrenmek için, cezaevine gidelim dedik. Bizden önce cezaevinin oraya giden birkaç basın mensubunun, gözaltına alındığını öğrendik.

22.10.1988 tarihinde cezaevinde başlayan olaylardan sonra büromuz sürekli olarak tutuklu ailelerinin uğrak yeri oldu. Büromuza gelen tutuklu ailelerine olayla ilgili olarak öğrenebileceğimiz herşeyi kendilerine ileteceğimizi belirttik.

24.10.1988 tarihinde 1 nolu tutukevindeki tutukluların açlık grevine başladıkları haberini aldık. Açlık greviden hemen sonra bir çok tutuklu ve hükümlünün bilinmeyen cezaevlerine sürgün edildiğini, yaklaşık on kadar tutuklunun komalık bir halde hastaneye kaldırıldığını ve bir çoğunun da çeşitli şekillerde yaralandığı haberi dolaşmaya başladı.

Biz olayın gerçeğini izlemeye çalışırken cezaevinden elimize olaya açıklık getirecek bir mektup ulaştı. Tutukluların bize gönderdiği mektubu aynen yayınıyoruz:

"22 Ekim Cumartesi öğleden sonra polis (resmi, sivil)-Asker ve gardiyan üçlüsü hapishanede tünel kazılmış bahanesiyle aramalar yapmaya başladı.

Polislerin aramaya girmelerine tepki olarak tutuklular hep bir ağızdan bu durumu protesto edici nitelikte olan "**POLİS DIŞARI, KAHROLSUN İŞKENCE, İNSANLIK ONURU İŞKENCEYİ YENECEK-BİMRİ ZORDESTİ**" sloganlarını atmaya başladılar. Aramalar esnasında, koğuşlarda tek kişinin aramalara mezaret etmesi idarece tutuklulara dayadıldı. Tutuklular ise daha fazla tutuklunun içeriye dalarak, herhangi bir komploya mahal verilmemesi için aramalar esnasında koğuşta kalarak nezaret etmesini istedi. Neticede koğuşlarda arama sırasında daha fazla tutuklu nezaretçi olarak kaldı. Aramalara zorla giren "üçlü" arama esnasında eşyalarına nezaret etmek amacıyla kalan tutukluları tekme, tokat, jop ve sopalarla döverek işkence ederek zorla koğuşlardan atarak kör hücrelere atıldılar. Aramalarda koğuşlar alt üst edildi, yataklar dışında kaşık ve yemek tabakları dahil hemen hemen herşey dışarı çıkarıldı. Tüm kitaplara el konuldu ve kitaplar tahrip edildi. Aramalardan sonra, koğuş yemekhaneleri kapatıldı. Pazar günü tutuklular yatakhane tutularak havalandırmalara bırakılmadı. O günü "Pazar" gardiyanlar dışında ortalıkta hiç kimse görülmedi, sayımı yapılmadı.

Yapılan hazırlıklarda ve alınan tedbirlerden sonra pazar günü "23.10.1988" akşamı geç saatlerde çok sayıda polis, asker hapishaneye dolduruldu. Hapishane çevresi ablukaya alındı. Bundan sonra, gündüz tespit edilen isimlerin koğuşlardan çıkarılıp sürgün edilmesine sıra geldi. Gece saat 12.00 sıralarında koğuşlara baskınlar yapılmaya başlandı. Zorla koğuşlara gidilerek sürgün edileceklerin isimleri okundu ve dışarı çıkmaları istendi. Tutuklular buna cevap olarak kenetlendiler ve dışarı çıkmadılar. Bunun üzerine polis, asker tutuklulara i jop ve sopalarla rastgele döverek tüm koğuşları dışarı çıkardılar.

Yapılan işkence ve dövmeler sonucu çok sayıda tutuklu yaralandı. Onun üzerinde insan koma halinde hastaheneye kaldırıldı. Sonuç olarak 120 tutuklu

.../...

İktidarın, siyasal tutsakların sorunlarını, istemlerini bilinçli olarak kamuoyuna yanlış yansıtmasına karşı siyasal tutsaklar cezaevinden Diyarbakır büromuza istemlerini ve uygulanmak istenen 1 Ağustos tarihli genelgenin neye yönelik olduğunu belirten bir basın açıklaması gönderdiler. Aynen yayınlıyoruz.

BASIN AÇIKLAMASI

Düşmanca amaçlarla hazırlanmış Adalet Bakanlığı'nın Ağustos genelgesi cezaevi yaşantısını cehennemle çevirmeyi, bu genelgeye karşı çıkacağı belli olan hükümlü ve tutuklulara işkence ortamı yaratmayı ve saldırgan, katil, çete elemanlarıyla doldurduğu idareler eliyle hükümlülerin infazını yakmayı amaçlıyor.

Bugün bir çok cezaevinde başlamış bulunan eylemlerimizin nedeni uğruna sayısız kere, tekrar tekrar mücadele etmek zorunda kaldığımız, haklarımızı korumak, eğer bir tüzük hazırlanacaksa, bunu tutuklu ve hükümlülerle ilgili uluslararası sözleşmelere uygun olmasını sağlamak iken, hükümet, yanıltıcı demeçlerle eylemimizin amacını saptırmaktadır; ailelerimizin TBMM'ne başvurusundan sonra yapılan hükümet açıklamaları kamuoyunu yanıltmaya yöneliktir! Hükümet bizi doğrudan doğruya cezaevi yaşantımızla ilgili taleplerimizi gizlemektedir. Güya biz bu eylemlerimizle "12 Eylül yargılamalarını bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasını", "Savaş esiri statüsünü", "Askeri mahkemelerin (sıkıyönetim) kaldırılmasını vb." istiyormuşuz! Dolayısıyla isteklerimiz "kabul edilmez?" YALANDIR?..

Çeşitli talep listelerinde yer alan bunlar vb. maddeler bu eylemlerimizin asıl talepleri değildir. Bunların bir iki açlık grevinin amacı olmayacak kadar önemli-genel taleplerdir. Ve bu maddelerle listelerimizdeki amacımız, genel kamuoyu muhalefetine katkıda bulunmak ve bu sorunları siyasi gündeme getirmektir.

Bu eylemlerimizin asıl amacı oldukça asgari, uluslararası sözleşmelerin bile bile çok gerisinde taleplerdir. Bir kez daha açıklayalım:

— Tek tip elbise hükümlü ve tutuklularda bütünüyle kaldırılmalıdır.

— Normal görüş haftada bir kez, açık görüşler gün boyu olmalı ve bu görüşlerde akrabalık sınırlaması olmamalı.

— Bir paket sigaranın 500 TL. olduğu bir ortamda hükümetin 600-700 TL. gibi gülünç bir işe bedeliyle bizleri açlığa açlığa mahkûm ettiği bir durumda ailelerimizin yiyecek yardımı serbest olmalıdır.

— Bütün yaşantılarını dört duvar arasında geçiren biz hükümlü ve tutukluların koşullararası misafirlik hakkı olmalıdır.

— Mahkeme kararıyla yasaklanmış olanlar dışındaki bütün kitap, dergi ve kalemlerin verilmesi, günlük gazetelerin kesilmeden düzenli verilmesi.

— Hükümetin saptırıcı açıklamalarındaki gibi, "her koşu telefon" değil, tüm cezaevinde bir telefon bulunmalı.

— Ailelerimizle, tutuklu ve hükümlü akraba ve arkadaşlarımızla mektuplaşmamız kısıtlanmamalı.

— Havalandırma gün boyu olmalı.

— Cezaevlerinde "tutuklu temsilciliği" bulunmalıdır.

— Biz mahkumların kültürel çalışmalarımız için ve gerektiğinde sorunlarımızı kamuoyuna bildirmek amacıyla basınla yazışmamız serbest olmalıdır.

— Kasti infaz yakmalar ve disiplin cezaları keyfi olmaktan çıkarılmalı.

— İşkence ve sürgünler durdurulmalı ve normal nakillerde mahkumların veya ikinci tercihleri geçerli olmalı, böylece ailelerine daha yakın cezaevlerine sevk olmaları sağlanmalıdır.

— Radyo, teyp, volkmen vb. müzik araçları ve ayrıca savunmalarımız, kültürel çalışmalarımız için daktilo verilmelidir.

— Koşullara ısıtıcı ve ocak verilmelidir.

İşte eylemimizin asıl talepleri bunlardır. Ve hatırlardadır, bu taleplerimiz 1988 Şubat'ında bizzat Başbakan Özal tarafından 'uygulanmalıdır' diye TV ve basında açıklanmıştı. Pekî, o günden bugüne ne değişti ki, başbakanın sözünün güvenilirliği nerede? Kaldı ki, bugün çeşitli bahanelerle bu haklarımızın tümü bir çırpıda gaspedildi. İşte bir kez daha açlık grevine, -ölüm orucuna- yatmak zorunda kalmamızın nedeni kendi hayatlarımızın pahasına kazandığımız bu haklarımızı, 'bu deyip' yok eden Adalet Bakanlığı'nın Ağustos Genelgesi'nin kaldırılmasıdır. Barolardan, insan hakları kuruluşlarından, mahkumlardan görüş alınarak insan onuruna yaraşır, uluslararası sözleşmelere uygun yeterli bir tüzük hazırlanmalıdır.

Bir yandan insan hakları sözleşmelerine, "ilk imza atmakla" böbürlenilen diğer yandan ise en küçük bahane de haklarımızı gasp eden, işkence ve baskıyı sürdüren bu hükümetin iki yüzlü tutumunu kınıyoruz.

— Toptan bir işkence operasyonuyla 120 arkadaşımız kan revan içinde Eskişehir ve Amasya'ya sürgün götürüldü. Kollarımızda saatlere varana kadar vilayet ve cezaevi savcılarının gözleri önünde yağmalandı, kırıldı, dö-küldü, savunmalarımız, kitaplarımız alındı.

— Şu anda 270 arkadaşımız açlık grevinin II. (onbirinci) gününde. Bugüne kadarki işkence ve açlık grevlerinde yıpranmış olmalarından dolayı bir çok arkadaşımızın hayatı şimdiden tehlikededir. Şekerli su verilmemektedir. Eylemimizi, haklarımızı alıncaya kadar sürdüreceğiz? Şu anda eylemde olan bütün cezaevleriyle birlikte, haklarımızın iade edildiğini ve provakasyon genelgesinin uygulanmamasını içeren resmi-yetkili bir açıklama yapılıncaya kadar da sürdürmeye kararlıyız.

3 Kasım 1988

**Diyarbakır 1 No'lu E Tipi Cezaevi'ndeki
SİYASİ TUTUKLULAR**

Diyarbakır temsilcimiz zindanlardaki gelişmelerle ilgili tutsak ailelerine açıklamalarda bulunuyor.

bilinmeyen cezaevlerine sürgün edildi. Bu olanların yanısıra, 9 Şubat direnişinde kazanılan haklar gasp edildi. 1 Ağustos 1988 Adalet Bakanlığı Genelgesi uygulanmaya konuldu. Bunun üzerine 24 Ekim Pazartesi günü hem 22 Ekim'den beri sürdürülen operasyonlar neticesinde yapılan işkence ve sürgünleri protesto etmek, gasp edilen haklarımızı ve alınan eşyalarımızı geri almak ve fiilen uygulamakta olan Ağustos Genelgesi'nin tüm sonuçlarının uygulamadan kaldırılması için tüm siyasi tutuklu kitlesi (270) dolayında süresiz açlık grevine başlamış bulunuyoruz.

Aramalarda tüm eşyalarımızı alan idare açlık greviden sonra "Adalet Bakanlığı'nın emridir" gerekçesiyle tuz ve şeker de tutuklulara verilmeyerek süresiz açlık grevini fiilen ölüm orucuna dönüştürmüş bulunmaktadır. Önümüzdeki günlerde yeni bir sürgün olayının yaşanacağı beklenmektedir. Halen hapishanenin bir bütün olarak boşaltılacağı söylenmektedir.

Tüm gasp edilen haklarımız geri verilinceye kadar açlık grevimiz devam edecektir. 9 Şubat direnişinde olduğu gibi can kaybı olması pahasına bile. "Elde ettiğimiz bu bilgileri tutuklu ailelerine ulaştırdıktan sonra, tutuklu aileleri SHP Diyarbakır il binasına giderek orada açlık grevine başladılar. 30.10.1988 tarihinde açlık grevine yaklaşık 20 kişi katıldı. 15 tutuklu aileside Ankara'ya gidip orada açlık grevine başlayacaklarını belirterek saat 08.30 sıralarında Ankara'ya hareket ettiler.

Tutuklu ailelerinin açlık grevine başladığını duyan halkta insanlar ve öğrenciler ellerinde çiçekler akın akın SHP binasına gelerek ailelere moral verme - onlarla dayanışma içinde olduklarının güzel örneklerini sergilediler.- Açlık grevine katılımlar her gün biraz daha arttı, bir kaç içinde bu sayı 62'yi buldu.

22.11.1988 günü devrimci demokratlar tarafından düzenlenen bir yürüyüş polisin çok sıkı güvenlik önlemleri sonucu yapılamadı. Yaklaşık 500 kadar bir kitle SHP binası önünde toplanarak, düzenli bir şekilde

oturma eylemini gerçekleştirdiler. Oturma eyleminin ardından, "Yaşasın anaların şanlı direnişi, insanlık onuru işkenceyi yenecektir, kahrolsun faşizm" gibi sloganlar atarak dağıldılar. Kitle dağıldıktan kısa bir süre sonra iki öğrenci ve Medya Güneşi Diyarbakır büro sorumlumuz kısa bir süre gözaltına alınarak, sonra serbest bırakıldılar. O güne değin en aktif eylem türü olan oturma eyleminin ardından yaklaşık 80 kadar öğrenci SHP binasında açlık grevine başladılar. Bu kitlesel katılım açlık grevindeki tutuklu ailelerinin mücadele azmini bir kat daha artırdı.

Açlık grevine başlayan öğrenciler amaçlarını şöyle açıkladılar:

"1 Ağustos Genelgesi'yle daha önce cezaevlerinde kazanılmış haklar gaspedildi. İnsan haklarıbeyannamesineimza atan Türkiye'nin bu davranışıyla insan haklarına ne kadar saygılı olduğunu bir kez daha gösterdi. Biz devrimci demokrat öğrenciler olarak bugün cezaevlerinde insani talepler uğruna açlık grevi yapan tutukluların istemlerini mantıklı buluyoruz. Onların bu haklı eylemlerinin başarısı için gerekli kamuoyunun oluşması açısından destekliyor ve şu andan itibaren süresiz açlık grevine başlıyoruz."

24.11.1988 tarihinde açlık grevindeki tutuklu analarından yaklaşık 15 kişi Diyarbakır Valiliği'yle görüşmek için toplu halde Valiliğe yürüyerek soruna bir an önce çözüm bulunmasını istediler. Valilik binasında Hanife Takır adlı bir tutuklu annesi fenalık geçirere hastaneye kaldırıldı. Hastanede tedavi kabul etmeyen Hanife Takır tekrar grevcilerin yanına döndü.

30.11.1988 tarihinde başlayan açlık grevi boyunca sürekli yanlarında olduğumuz tutuklu ailelerinin sözlerinde umut ve direniş ruhunu okumak için bu alanda uzman olmaya gerek yoktu. Kararlılıklarını her kelime ve tavırlarında açık açık gösteriyorlardı. Korkunun, sinmenin, suskunluğun ve teslimiyetin kendi öz evlatlarına ihanet olacağını dile getiren aileler:

.../...

23.11.1988 tarihinde SHP binası önünde oturma eylemi yapan öğrenciler.

“Devlet, tüm araçlarını, olanaklarını kullanarak eli-kolu bağlı olan evlatlarımıza saldırıyor. Artık neyin ne olduğunu biz çok iyi biliyoruz. Bizi susturamayacaklar. Çocuklarımızın binbir güçlükle, ölümle elde ettikleri hakları geri verilinceye kadar onlarla oturup bekleyebiliriz.” diyorlardı.

Açlık grevinin ikinci gününde SHP il binasında konuştuğumuz bazı tutsak aileleri ve tutsak ailelerinin sözcülüğünü yapan ailelerle konuştuk. Tutsak aileleri adına ilk sözü alan MEKIYE DORA şunları söyledi:

“Benim eşim Mahmut Dora ve kaynım Ramazan Dora yıllardan beri tutuklular. Eşim idam cezasıyla cezalandırıldı, kaynım Ramazan ise müebbet hapis cezası aldı. Cezaevine son yapılan saldırıyla birlikte sürgün edilenler arasında eşim ve kaynım da vardı. Ben yıllardır hep cezaevinin önündeyim, onlardan hiç ayrı kalmadım. Nasıl kalabilirdim ki? Burada gördüğünüz gibi açlık grevindeyiz. Onlarla birlikte direniyoruz, direneceğiz. Onları nasıki dün yalnız bırakmadıysak, bugün de bırakmayacağız. Sorumluluğumuzun bilincindeyiz, direnişimizin sonucunun önemli olduğunu ve bunun da şimdiden ortaya koyacağımız davranış tarzlarına bağlı bulunduğunu kavıyoruz. Üzerimize düşen her şeyi yapmaktan geri durmama kararındayız, şahsımda öyledir.”

Bu yürekli ve bilinçli tavırdan sonra bizi dinlemekte olan öteki sözcünün görüşlerine başvurduk. Direnişlere tanık ola ola yüreği her türlü duyarlılığa bile tepki gösterme alışkanlığı edinmiş bu ana, sözlerinde umutlu ve güçlü bir iradeye sahip olmanın ifadesini yansıtan pırl pırl yaşlarla şöyle konuştu:

“Oğlum Yaşar 9. yılını bitirdi, onun suçlu olmadığını biliyorum. Ama yüklenen suçlardan ötürü kendisine idam vermişler. İdam olacak hiçbir davranışının olmadığını inanıyorum. Herkes gibi kendisine de haksızlık yapıldığına

Diyarbakır temsilcimiz tutsak aileleriyle

inanıyorum. Haksızlığa uğrayan insanlar, ister bizim kendi öz çocuğumuz olsun, ister başka bir ananın çocuğu olsun farketmiyor, onları desteklemek, onların yanında olmamız gerekiyor. Ben de herkes gibi onun için buradayım.”

“Daha birkaç ay önce açlık grevlerindeydik. Yine o zamanın talepleri, istekleri ve hakları ne idiyse tutuklular şimdi aynı şeyler için yine grevlere başlamak durumunda bırakılmışlar. O zaman tanınan haklar geçen cumartesi (15 Ekim) günü tekrar geri alındı. Böyle şey olur mu? Haksızlığın bu kadarı olur mu? Kim bu haksız uygulama ve durumlara karşı çıkmaz?”

“Ben önce bir ana olarak ve sonra insan olarak, bu haksız tutuma, oğlum ve öteki tutuklu yavrularıyla birlikte açlık grevine gidiyor, onların direnişlerini ben tükeninceye kadar destekleyeceğim. Herşeyin bir bedeli var, gözyaşı da bir bedeldir, direnişte, açlıkta. Bedelsiz hak olmayacağını yaşayarak, direnişlere tanık olarak görüp kavradım. Bu kez de bir bedel ödenecek, ama sonuçta biz kazançlı çıkacağız. Bu inanç bana güç veriyor.”

SEVDET DORA:

Klasik bir Kürt kadınının giysileri içinde, gözlerinde bin yıllık kederle bir dağ gibi korkusuz ve direnişçiliğinin yanında bir o kadarda mutsuz görünüyor. “Eskide pek anlamazdım, böyle şeylerden, bize devlet büyüktür, büyükler haksızlı yapmaz derlerdi, babalarımız, büyüklerimiz.” diyor ve ekliyor: “Ama şimdi bunların doğru olmadığını, büyük devlet bize yaşatarak öğretti.”

Biz Sevdet anayla sohbet ederken, açlık grevine katılan küçük bir bacımızda Sevdet ananın içini, yarasını biliyormuşçasına, Kürt halkının seslerinden olan sevgili ŞIWAN'dan bir türkü mırıldanmaya başladı.

EY FIRAT

Biliyorum özgürlüğe susamışsın benim gibi,
Kürdün dardını anlasaydın,
Kürt olsaydın benim gibi,
Görürdün, bu gücün dert ve yaralara dönüşürdü.

Sevdet ananın gücü de dert ve yaralara dönüşmüş, acı ve keder de aynı şekilde güce dönüşmüş şimdi. O güç direniyor. Oğullarının yine bir vahşet yaşadığını öğrendiğinde, Kürt kadınlarının ağıtlı günlerinde, acılı anlarında yaptığı bir kavgayı bir direnişi canlandırmış. Tırnaklarını yüzüne attığı gibi parçalamış yüzünü, sorduğumuzda: “Herkes bilmeli acılı günler yaşadığımızı” dedi.

“Ben” diyor, Sevdet ana: “Çocuklarımızın sorunlarına çözüm getirilinceye kadar direneceğim. Yeter artık, devlet bizimle hayin

.../...

düşmüş, şimdi burada açlık grevindeyim, bu olmasa gideceğim eve küçük bebemi getirip herkesin gözü önünde yere vurup öldüreceğim, sonra da kendimi öldüreceğim. bunu herkes bilsin. Yeter artık bunca yıldır bize yaşatılan bu işkence bu zor. Devlet bizi yaşatmak istemiyor.”

Sevdet ana, Sevdet analar ve binlerce Kürt anaları egemen güçlerin halkımız üzerinde asırlardır uyguladığı baskı ve zorun boyutlarının nereye vardığının açık bir örneğini belgeliyorlar.

Bir başka ana: **“Jandarmalar benim oğlumu köyden aldıkları zaman, onlara ‘Benim oğlum ne yaptı da onu götürüyorsunuz diye sorduğumda’ ‘Senin oğlun teröristtir’ dediler. Ben teröristtin ne demek olduğunu bilmiyordum. Sonradan köyde bilenlere sorduğumda bana ‘Terörist demek, haksız yere insanlara kıyan demektir’ dediler. Ben oğlumun kimseye kıydığını ne gördüm ne de duydum. Şimdi teröristin ne demek olduğunu daha iyi biliyorum. Eğer terörist ona buna haksız olarak kıyansa, dün benim oğlumu alıp götürerler ve bugün ona kıyanlar teröristtir,’ dedi.**

Tüm bu olanları gördükten sonra, insanlık onurunun bekçiliğini yapan analarımıza, hayran kalmamak gerçekten çok güç

Saliha Şener:

“BENİ BİTİREMEZLER”

Saliha Şener; 65'ine gelmiş bir direnişçi Kürt kadını. Defalarca gözaltına alınmış, bir o kadar, o yaşta işkenceye maruz kalmış. Kalmış ama; **“BENİ BİTİREMEZLER”** diyor.

11/10/1988 tarihinde Diyarbakır'ın Bağlar semtinde yapılan bir operasyon sonucu gözaltına alınan Saliha Şener'in 26 gün sonra serbest bırakıldığını duyduğumuzda kendisini aradık. Kendisine ulaştığımızda, çok hasta, bitkin bir halde olduğunu gördük. Bizimle konuşabilecek durumda olup olmadığını sorduk. Bize **“sizinle konuşurum ama, burada değil, daha güvenli**

bir yerde konuşurum. Gördüğüm işkenc esonucu ayakta duracak halim yoktur.”

Bu konuşmalardan sonra, Saliha anayı güvenli bir yere götürüp, önce dinlenmesini sağladık. Yatağından doğrulmada zorluk çeken Saliha anayı kollarından tutarak oturtuk. Nefes nefese bize başından geçen olayları ve gördüğü işkenceyi anlattı:

11/10/1988 tarihinde saat 4 sıralarında polisler, evimizde karakol kurdular. Önce evimizi darmadağın ederlercesine aradılar, yaptıkları aramada birşeyler bulamadılar. Saat 09.00 sıralarında kızımın gözlerini bağlayıp, şu anda söylemekten utandığım küfürler savuruyorlardı bize. Evimizde 4 gün boyunca bana sürekli dayak attılar, onlara **“bana niye dayak atıyorsunuz”** diye sorduğumda bana **“geçen bayramda Abdullah Öcalan senin evindeymiş”** dedikleri zaman şaşırımdım. Çünkü o kadar gülünç bir iddiayla o kadar işkence gördüm. Bu şaşkınlığım içinde işkenceci polislere, **“madem Abdullah Öcalan benim evimdeydi ve siz dünyanın dört bir yanında O'nu ararken ne diye onu yakalamadınız”** dediğimde, polislerden biri suratımın tam ortasına bir yumruk vurdu, kafam dolandı, o an yığılıp kaldığımı yandığımda anladım.

Öyle saçma gerekçeler uyduruyorlardı ki donup kalıyordum. Bana, **“sen Lübnan'a gitmişsin, oradan Diyarbakır 1 no'lu tutukevinde tünel kazmak için gerekli malzemeleri getirmişsin”**. Bende onlara; beni vuruyorsanız, işkence ediyorsanız edin, ama böyle saçma gerekçeler uydurmanızın anlamı nedir? Ben hangi gözle (Saliha Sener gözlerinden rahatsızdır) Lübnan'a gideceğim. Ben böyle konuşunca habire sırtıma tekme vuran bir polis, **“söyle, senin İsveç'e, Fransa'ya gittiğini de biliyoruz. Oralarda kimlerle görüştün? Ya bize anlattırın ya da böyle seni vura vura sana söyletiriz, diye bağıryordu.”**

Ben, ne diyeceğimi bilemiyordum. Nefesim çıkmıyordu. Bana, **“konuşmasan kızını çırilçıplak soyar, askerlerin içine atarız”** diyorlardı. Bende onlara birşey bilmiyorum, bildiğim tek şey şu anda esir olduğumuzdur. Bir esire de siz istediğinizi yaparsınız dedim.

Bunca kaba dayaktan sonra, önce sağ bacağıma bir sigara yapıştırıp, sönmüceye değin öyle tuttular. Avazım çıktığı kadar bağıryordum. Bağırırlarımdan sonra nefesim kesiliyor, baygınlık geçiriyordum. Bu kadar kötü durumdayken böğrüm, başıma vuruyorlardı. Beni üç kez onbeşer dakika arayla cereyana veriyorlardı. Kabloların ucuna ellerime, (Saliha ana bize dönerek siz hepiniz oğlumsunuz) göğüslerime bağlıyorlardı. Cereyandan sonra beni astılar (Saliha anaya Filistin askısı denen işkence yöntemini uygulamışlar). Kollarımı arkadan bir demire bağladılar, beni bıraktıkları gibi korkunç bir acıyla yalnız bağırdığımı hatırlıyorum. Kendime geldiğimde başucumda bir doktor gördüm. Her iki kolum birden yerinden çıkmıştı. Ölümü hiç sevmem ama, o anda ölüm benim için çok

.../...

tatlıydı. Her baygınlık geçirdiğimde üzerime soğuk su döküyorlardı. Artık bana sorulan sorulara cevap verecek nefesim bile kalmamıştı.

Saliha Şener, yaşadıklarını anlatınca, tekrar yaşıyor muşçasına titriyor, nefes nefese kalıyordu. Çok kısa konuşmalarla başından geçenleri zar zor anlatıyordu.

Saliha anayı tüm konuşmalarından dolayı yorduğumuzun farkına vararak daha fazla yormak istemedik.

Kaldığımız yerden onu alıp direk hastahaneye götürüp muayene ettirdikten sonra evine götürmeye çalışırken bize, "beni SHP'ye götürün, orada tütüklü aileleri açlık grevindedir. Ben de orada onlarla birlikte açlık grevine başlayacağım." Saliha anayı ısrarı üzerine grevci anaların yanına götürdük. Ve o andan itibaren açlık grevine başladı.

1 NOLU'DA

İŞKENCE OPERASYONU TANIĞI ANLATIYOR

22.10.1988 tarihinde Diyarbakır 1 No'lu tutukevinde, polis, çevik kuvvet ve jandarma üçlüsünün yaptığı operasyonu anı anına yaşıyan ve operasyon olayından sonra cezaevinde tutukuların başlattıkları direnişe katılıp yaklaşık 15 gün sonra tahliye olan A.A. ile tedavi olmak amacıyla yatığı bir yerde kolunda serumla bitkin bir halde iken kendisiyle oturup olay hakkında söyleştik.

A.A. başından geçen olayları bize şöyle anlattı:

"Aydın 23'nde, cumartesi, saat 02.30 - 03.00 sıralarında ani bir arama gerçekleştirmek üzere görevliler tarafından haber verildi. Bu nedenle bizi hemen havalandırmaya çıkardılar. Tümümüz havalandırmaya çıktık. Koşu kapıları kapatıldı. Daha doğrusu havalandırma kapıları kapatıldı. O sırada büyük bir kalabalıkla, polis, özel-tim; jandarmalar, kazma kürek ellerinde içeri girdiler. Balyoz da getirmişlerdi beraberlerinde..

"İçeri girildikten sonra balyozla başladılar duvarları yıkmaya. "Tünel var, ihbar aldık," diyorlardı. Her yanı kırıp yıktılar. Tek tek hücrelere girdiler. Oraları da yıktılar.

"Aramanın çok ciddi olduğunu farkettikten sonra biz, yanımızda taşıdığımız dergileridökümanları hemen imha etmeye başladık. Yaktık."

"İçerde kırma ve yıkma biçiminde operasyon sürerken, ayrıca temsilci üç arkadaşımız bunlarla birlikte idi. Aramalar sırasında eşyaların fazla dağıtılmaması için bu arkadaşlar her ne kadar uyanılarda bulundularsa da, kimseye dinlemediler. Eşyalar talan edilircesine dağıtıldı. Döşekler yırtıldı. Elbiseler sağa sola atıldı. Duvarlara vuruldu. Katlara çıkıldı; her katta hücrelerin duvarlarına kazma ve balyozlarla vuruldu. Kısacası, yapmadıkları kalmadı."

"Durumu bu şekilde gözleyen arkadaşlar arasında bir huzursuzluk başladı, atmosfer gerginleşti."

"Bunun üzerine, sanırım, saat 04.00-05.00 sıralarında sorumlu arkadaşımız, cezaevi savcısıyla

görüşmek istediğini bildirdi. Görüşmenin amacı; kırma ve yıkma ile beraber talana dönüşen operasyonun durdurulmasını istemektir. Her ne kadar savcı cezaevinde bulunuyor idiye de, görüşme talebi reddedildi. ancak sonraları, yani görüşme isteminden yarım saat kadar sonra operasyon yerine gelen savcıya sorumlu arkadaşımız operasyonun bu düzeye varan biçiminin durdurulmasını bizzat kendisinden istediye de dikate alınmadı."

"Bu tavır, havalandırmaya alınmış olan biz tutukuların oldukça tedirgin etti. İçeride birşeyler oluyordu. Doğrudan göremediğimiz için olan biteni merak ediyorduk. O sırada pencere önüne gelen sorumlu arkadaşlarımızdan biri, 'hücreleri baştan yukarı, tümünü kırdıklarını' söyledi. Biz o zaman bunun nedenini sorduk. Bize verilen cevap şu oldu: 'Tünelin olduğuna dair ihbar almışsınız; buluncaya kadar yıkmaya devam edeceğiz.'"

"Bu arada epey zaman geçmiş olacak... Yani, saat 06.00 sıralarında içeride bulunan polis ve jandarmaların dışarı çıkmaları ve bu şekilde sürdürülen kırma-yakma-talan operasyonunun durdurulması için ilk olarak bir arkadaş 'polis dışarı' sloganını attı; ardından biz ve tüm cezaevi bir ağızdan, "POLİS DIŞARI", "KAHROLSUN İŞKENCE", "ÖLÜME KADAR BERABER", "ARAMAYA SON" "BİMRE ZORDESTİ" biçiminde sloganlar ardarda patladı."

"Operasyona bölge valisi Hayri Kozakçıoğlu, Emniyet Genel Müdürü ve yetkili komutanlar katılmışlar, bizzat izliyorlardı. Bu arada polise ait kamera ve çekim için gerekli araçların da beraberlerinde getirmiş olduklarını da belirtmek gerekir."

"35. koğuşun hemen bütün hücreleri aranıp yıktırdıktan sonra ve bizim tepkimizin sloganlar biçiminde ortaya konulmasından sonra, başta 35. koğuş olmak üzere cezaevi bünyesinde bulunan bütün koğuşlara saldırıldı. Tek tek koğuşlara girildi, tehdit ve fiili baskılarla insanlar psikolojik olarak rahatsız edildi. Bununla birlikte arama sırasında polis ve jandarmaya nezaret etmekte olan 3 temsilci arkadaşımız apartopar koğuştan çıkarılarak 30'uncu koğuşun kör hücrelerine götürül-

...

düler. Bu arkadaşlar kör hücrelere götürülürlerken, gitmemek için elbette direndiler. Buna karşı sopa, cop ve zincir kullanılarak bu arkadaşlar etkisiz hale getirildi ve yerde sürükleyerek kör hücrelerin kuytuluklarına atıldılar.”

“Bundan hemen sonra 35. koğuşa yapılan operasyonun hemen aynısını diğer bütün koğuşlara uygulamak üzere koğuştaki, yani 35. koğuştaki terkedtiler. Aynı talanın o koğuşlarda da yapıldığını söylemekte yarar var.”

“Ne yapmadılar ki? İçeride bulunan yiyecek, giyecek ve kitaplara kadar, aynı zamanda rafları sökerek, dolapları devirerek, herşeyi dışarı çıkarttılar.”

“Bütün koğuşların yıkım ve talan operasyonu tamamlandıktan sonra bizi içeri, (yalnız bizi değil bütün cezaevini) koğuşlarımıza aldılar. Koğuşa girdikten sonra bir subay sorumlumuza dönerek, “bütün açıklarınız ortaya çıktı. sizin amacınız kaçmak için tünel kazmak ise; bizim de amacımız bunu bulmaktır” dedi, sırtarak. Bütün bunlar olup biterken, bölge valisi Hayri Kozakçıoğlu ve çeşitli rütbelerdeki komutanlar 35. koğuşun kapısında durmaktaydılar.”

“Biz kendi koğuşlarımıza alındığımızda 35. koğuşta bulunan tutuklularda gruplar halinde diğer koğuşlara dağıtıldı. Yani 35. koğuş tamamen boşaltıldı. Aynı şeyi 36. koğuş için de söylemek gerekiyor.”

“Neyse, meselenin asıl önemli noktasına gelince; bu olaylardan hemen sonra, daha önce Şubat ve Mayıs 1988 tarihlerinde kararlı direnişlerle kazanılmış olan hakların tümünün askıya alındığını, bundan böyle cezaevlerinde Bakanlıkça yayınlanmış bulunan 1 Ağustos Genelgesi'nin hükümlerinin uygulanacağını söylediler. Ve hemen bu genelgenin hükümlerini uygulamak üzere, daha önce saat 12.00 - 01.00'lere kadar açık bulunan alt koğuşlar, o akşam saat 8'de kapatıldı. Yatakhanelerin kapıları da. Ben şahsen bu uygulamayı ilk defa görüyordum. Dolayısıyla çok etkilendim; ağırıma gitti. Sanıyorum herkes aynı ruhsal tepkiyi gizlemektedir, içinde.”

“İdarenin polis, jandarma ve özel timle çeşitli koğuşlara girmeleriyle başlayan protesto, sloganlar biçiminde sabaha dek sürdü. O gece hiç birimiz uyumadık. Herkes bir savaşa gider gibi hazırıldı.”

“Sabah, aniden görevliler koğuşumuza girdi. Elleri liste vardı. Okudular. Aramızda bulunan

bazı arkadaşların başka cezaevlerine nakledecekleri için hazır olmalarını istediler. Bu ani nakil açık bir sürgündü. Bunu başka şekilde yorumlamak veya anlamak saflık olur.”

“Tabii, bu nakil başka bir deyişle ani sürgün olayına tepki bekleniyordu. Bu nedenle idareciler, çeşitli tedbirler almışlardı: İtfaiyeciler gelmiş, tazyikli su hortumları hazırlanmış, çıkabilecek bir harekete karşı, çeşitli önlemler alınmıştı. T.C. tarihinde görülmemiş olan böyle bir sürgün olayı tepkisiz, sessiz olamazdı elbet. Nitekim kol kola kenetlenerek bütün gücümüzle, ‘Sürgünlere Son’ biçiminde sloganlar atmaya, birbirimizi bırakmamaya ve bunun için direnmeye başladık. Biz duruma böyle karşı koyunca, idareciler polis ve diğer güçlerle beraber, ellerinde bulunan zincir, sopa ve joplarla rastgele tutukluların suratlarına, bedenlerine vurarak bu kenetlenmeyi kırmak istediler. Ama biz her şeye rağmen birbirimizi bırakmamaya kararlıydık. Onlar da bizim direnme gücümüzü kırmak için ellerinden gelen bütün çabayı ortaya koyuyorlardı. Sonuçta bizi dayak ve işkence zoruyla yarıdılar ve koridorlara çektiler. İşkence tam bir vahşetti. 12 Eylül işkenceleri bile bir bakıma bunun yanında az kalıyordu. Tümümüz kendimizden geçinceye kadar ve kanlar içinde yerlere yığılıncaya dek dövüldük. Çoğumuz bayıldığımız için etrafta kime ne oluyor ne olmuyor bilmiyorduk. Hatta böyle durumlarda insan kendisinden bile haberdar olamıyor. Ancak ben gözlerimi açtığımda koğuştaydım. Herkesin yataklara çekilmiş ve yüzleri, gözleri kan içinde inlediklerini gördüm. Herkes işkence görmüştü. Fazlasıyla görmüştü.”

“Başta 1 Ağustos Genelgesi olmak üzere bu son operasyonu protesto etmek için hemen o akşamdan açlık grevine başladık. Cezaevinde direnen arkadaşlar kararlıydılar. Haklarını elde edinceye kadar direnecektiler. Bunda ölüm olsa bile.”

“Ben şahsen bu aşamada bu onurlu kavganın dışında kaldığım için üzülüyorum. Yani tahliye olduğuma sevinemiyorum. Çünkü hak kavgasında bulunmak kadar onurlu bir şey olamaz. Yine de her an onlarla birlikte olduğumu düşünerek bu onurlu olayın, bu insanlık durumunun manevi yanını hissetmeye çalışacağım. Size ve derginiz MEDYA'ya çok teşekkür ediyorum. Çalışmalarınızı kutluyor, başarılar istiyorum.”

□

DEMOKRATİK KAMUOYUNA

Bizler, değişik cezaevlerinden Ceyhan özel tip cezaevine kısa aralıklarla sevk olup gelen siyasi tutsaklar olarak hapis içinde hapisle cezalandırıyoruz. Geldiğimiz cezaevlerinden kan ve can pahasına elde ettiğimiz kazanımlarımız görmezlikten duymazlıktan gelinerek, yöneticilerce yok sayılmak istenmektedir. Yönetmelikler yalnızca Adalet Bakanlığı'nca hazırlanıp cezaevlerine gönderildiği halde, her cezaevi başlıbaşına kendince uygulamalarla, özellikle siyasi tutsaklar karşısına konmaktadır. 12 Eylül askeri faşizminin uygulamaya koyamadığı askerileştirme ve depolizasyon politikası, sivil görünümlü ANAP faşizminde uygulanmak istenmekte, 1 Ağustos genelgesiyle, siyasi tutsaklar, gerek cezaevleri arası sevkler ve gerekse cezaevi içi koşu değişiklikleri ve sık sık aramalarla provakasyon ortamı yaratılmak istenmekte ve yaşamımız dayanılmaz boyutlara vardırılmak istenmektedir. Ceyhan özel tip cezaevi idaresi ve Cumhuriyet Savcısı, kısa sürede (6 günde) 4 kez aramanın tamamen keyfi ve işkence amaçlı olduğu için karşı çıktığımızda (zor kullanılarak) savcı, "ne dersek yapmak zorundasınız, çıkın diyorsak çıkacaksınız, girin diyorsak girmek zorundasınız" diyerek tüzükçülüğün, keyfilikğin de ötesinde "kraldan çok kralcı" davranarak kendince bu vesileyle yükselme hesaplarıyla uğraşmaktadır. 20, 22 kişilik koşu yatakhanelerine TV konularak, akşam 17.30-18.00'den sabah 06.00-06.30'a kadar herkesi tıkabasa bir arada tutma zorunluluğuyla yaşamamızın bize ait olan kesitlerini dahi kontrol altına almaya, disipline etmeye çalışmaktadırlar. Cezaevine dışarıdan haftada bir doktor getirtilerek çözüm ona sağlık sorunumuz çözülmek istenmektedir. Ziyaretçilerimizin getirdiği yiyecekler başka cezaevlerinde kullandığımız ve birlikte getirdiğimiz elektrik ocaklarımız verilmeyerek, yüzüne bakılmayacak karavana ve fahiş fiyatla satılan çaya mecbur edilmektediriz.

Birçok cezaevinde ve geldiğimiz yerlerde teyp olduğu halde, burada yalnızca yabancı dil için kaset verilmektedir. Çoğumuzun maddi olanağı, ailelerimizin ziyaretlerimize sıkça gelmesine müsait değildir. Bu nedenle, özellikle uzak ziyaretçiler için ankesörlü telefon sisteminin alt yapısı çalışmalarını daha önce başbakanlıkça sürdürüldüğü halde bu konuda hiç bir çalışma yapılmamaktadır. Kısacası biz buradaki siyasi tutsakla-

rın okuması, yazması, çizmesi, hastalanması, yemesi, içmesi özetle yaşaması cendere altına alınarak disipline edilmek gibi ek bir cezayla cezalandırılmak isteniyoruz. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı, 17 Ekim Pazartesi gününden itibaren kazanımlarımızdan vazgeçmeyeceğimizi, aşağıdaki taleplerimiz kabul edilinceye kadar (yeniden ölümler pahasına da olsa) süresiz açlık grevini sürdüreceğiz, kararlıyız.

TALEPLERİMİZ

1- TV'nin yemekhaneye alınması, TV kapancaya kadar yatakhane ve yemekhanenin açık kalması.

2- Ailelerimizin getireceği ocak, ısıtıcı, çay ve şekerin alınması, kantinde çay ve şekerin piyasa fiyatıyla satılması.

3- Ailelerimizin getirecekleri tüm yiyeceklerin içeri alınması.

4- Teyp ve kasetlerin serbest bırakılması.

5- Sağlık sorunumuz için cezaevinde sürekli doktor bulundurulması (diş doktoru da dahil). İlaçlarımızın sürekli yanımızda bulundurulması.

6- Koşu arası misafirliğin haftada 3 gün yapılması.

7- Bu eylemden dolayı kimseye disiplin cezası verilmemesi.

8- Tutuklu temsilciliğinin kabul edilmesi.

9- Banyo ve çamaşırhanenin düzenli ve sıcak suyla yaptırılması.

10- Kantin eşyalarının çeşitlerinin çoğaltılması, kantin satışlarında %10'dan fazla kâr yapılmaması.

11- Her öğün iki çeşit yemek çıkarılması ve yemeklerin kalitelendirilmesi.

12- Normal ziyaretlerin haftada bir yapılması.

13- Avukatlarla yüz yüze görüşmenin sağlanması.

14- Cezaevleri arası mektuplaşmanın çeşitli yollarla engellenmemesi.

15- Ankesörlü telefon sistemiyle, yakınlarımızla görüşme imkanının sağlanması.

16- Kolonyanın serbest bırakılması.

17- Para sınırının kaldırılması.

18- Fotoğraf makinesinin verilmesi.

PKK, TKP-(ML), PPKK, KUK, TKEP, RIZGARI, DHB, DS, Kurtuluş (davasından tutsaklar).

Resmi-Sivil Faşist terörün bir halkası:

KANLI MARAŞ UNUTULMADI

Cihan KONUKLU

Bundan on yıl önce Maraş'ta resmi-sivil, faşist güçler tarafından önceden hazırlanmış, planlı, örgütlü bir katliam gerçekleştirildi. Katliamın, emperyalistlerin İMF programlarını dayattıkları, Türk ve Kürt halklarının bilimsel sosyalist temellerde örgütlenmelere gittiği, işçi sınıfının işyeri ve fabrikalarda grevleri yükselttiği, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin yeni bir ivmeyle yükseldiği bir döneme rastlaması anlamlıdır.

12 Mart döneminden sonra ulusal toplumsal muhalefet yavaş yavaş toparlanmaya, genişlemeye ve kitleselleşmeye başladı. Üniversite gençliğinin ülke ve dünya sorunları karşısındaki duyarlılığının artması, dalgalar halinde yayılan grevler, öğretmenlerin örgütlenmesi, demokratik kurum ve kuruluşlardaki nicel ve nitel yükselişler, iktidarı ve onun uluslararası plandaki destekleyicisi emperyalistleri kaygılandırıyor. Her geçen gün daha da endişelenen burjuvazi, bu gidişata "dur" demek, mali ve siyasi çıkarlarını güvence altına almak durumundaydı. Faşist güçler, öncelikle stratejik öneme sahip il ve bölgeleri ele geçirmek, sosyalistlerin yoğun olarak buldukları yerlerden işe başlamak istiyorlardı. Başlangıçta İstanbul, Ankara ve çevrelerinden başlamak istediyseler de başarılı olmadılar. Daha 12 Mart dönemi

öncesinden silahlandırılarak özel komando eğitiminden geçirilen MHP ve ÜGD'li faşist çeteler 1977-78 dönemine gelindiğinde devrimci güçlere saldırıp toplu katliamlar gerçekleştirecek düzeye ulaşmışlardı. Sosyalist güçlere saldırma, püskürtme ve sindirmenin önemli ilk halkası olarak Maraş görüldü. Maraş'ın konumu böylesi bir provokasyona elverişli durumdaydı. Yörede Türk-Kürt halklarının bir arada bulunduğu, alevi, sunni gibi değişik mezheplerden insanların yaşaması, katliamı başlatmak ve kamuoyuna değişik biçimlerde yansıtmak için gerekli bir zemin oluşturuyordu. Nitekim Aralık ayında sivil-resmi faşist çeteler, önceden tezgahlanmış buldukları oyunları Maraş'ta sahneye koymaya başladılar. 19 Aralık günü Çiçek Sineması'na bomba atan faşistler, "bu bombayı komünistler attı" diyerek faşist yandaşlarını kışkırtıp CHP il binasını tahrip ettirdiler. 21 Aralık'ta TÖB-DER üyesi öğretmenler, Hacı ÇOLAK ve Mustafa YÜZBAŞIOĞLU faşistler tarafından katledildiler. 22 Aralık günü katledilenlerin cenaze törenine saldıran faşistler "Komünistlerin ve alevilerin namazı kılınmaz" diyerek saldırıya geçip MHP ve Üç Hilal işareti bulunmayan ev ve işyerlerini yakıp yıkmaya başladılar.

Faşist saldırıların yoğunlaşma-

sı, çocuk, yaşlı, genç demeden yüzlerce insanın katledilmesi ve sözde olayların kontrol altına alınması amacıyla 23-24-25 Aralık günleri sokağa çıkma yasağı uygulandı. Kente yığıldırılan askerler de faşist katillere rahat katliam gerçekleştirme ortamı hazırlayan resmi bir destek oldu. Sıkıyönetim kararından sonra bu kez faşist çeteler evlerine kapanmış savunmasız insanları hedef aldılar. Uzun menzilli silahlardan, balta, keser, bıçak ve her türden aracın kullanıldığı saldırılarda sokak ve evlerden bir yaşındaki çocuklardan altmış yaşındaki ihtiyarlara kadar parçalanmış cesetlerin toplandığı burjuva basınına yansıdı. Bütün bu vahşetin özellikle askeri önlemlerin alınıp sokağa çıkma yasaklarının başlatılmasından sonra yoğunlaşması ve tam bu esnada MHP'nin "anarşi ve terörün önlenmesi için" sıkıyönetim ilan edilmesini istemesi, AP lideri Demirel'in "bana sağcılar, milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz" demesi, AP milletvekillerinin "savaş hali'nin ilan edilmesini istemeleri ve sosyal demokrat Ecevit'in de bunlara katılarak 26 Aralık'ta 13 il kapsayan sıkıyönetim kararını meclisten çıkarması, 12 Eylül askeri darbesinin "meşru" zemininin oluşturulmasından ayrı düşünülemez. Özellikle Maraş katliamından sonra kamuoyunda askeri darbe tartışmalarının başlaması tesadüfi değildir. Bu tartışmalar devrimci hareketlerde de yansımaları bulmuş, ama sosyalistler darbeye hazırlıksız yakalanmışlardı.

Sıkıyönetimin ilan edilmesinden sonra yapılan ilk işler demokratik örgütlenmeleri kapatmak, fabrikalardaki grevleri erteleyip engellemek, halkların temel demokratik istemlerini bastırmak olmuştur. Sıkıyönetimin ilan edildiği illerin çoğunlukla Kürt halkının yaşadığı ve

.../...

Maraş'ta faşist vahşet.

örgütlenmelere gittiği yerler olmasa da rastlantı değildir. Sıkıyönetimle birlikte sosyalistlerin örgütlendiği stratejik merkezler kontrole alınmış, askeri darbeye dağıtılıp imha edilmelerinde zorluk çekilmemiştir.

Maraş katliamı her ne kadar dünya kamuoyuna alevi-sünni çatışması şeklinde lanse edilmişse de -ki bu çarpıtma, kitle iletişim araçlarını ellerinde bulunduran ve katliamın tezgahlanmasında rol oynayan güçler tarafından yapıldı - bu katliam, temelde Kürt ve Türk halklarının yükselen mücadelesini hedef almış bilinçli bir programın uygulanan bir parçasıydı. Maraş katliamı, daha sonraları "kardeş kavgasına son vermek" gerekçesiyle ortaya çıkan 12 Eylül askeri-faşist rejiminin ideolojik ve maddi temellerini hazırlama planının bir parçasıdır. Diğer bütün rejimlerde olduğu gibi askeri rejimler de "meşru" zeminlerini oluşturmak

zorundadırlar. Askeri bir rejim için meşru zemin, türlü yollarla uygulamaya konulan tezgahlanmış oyunlardan geçer. Maraş katliamı, egemen güçlerin ve emperyalist işbirlikçilerinin organize edip MHP'li faşist çetelerin uygulamaya koyduğu bir terördü.

Kuşkusuz böyle bir katliamda Türk ve Kürt halklarının çıkarılmaları gereken önemli dersler vardır. İşçi sınıfının ekonomik-demokratik haklarını elde etme ve genişletme yolunda örgütlenmesi ve bu istemlerini iktidar mücadelesiyle bağdaştırması egemenleri rahatsız etmiştir. Fakat, işçi sınıfı örgütlerinin kitleselleşmeye açık olduğu dönemlerde, öncü örgütlerin kitleleriyle somut bağlar kurup onları bilimsel sosyalist perspektifle yönlendiremeyişinden kaynaklanan bunalımlardan faşist güçler faydalanır. Maraş katliamının yaşandığı dönemin tarihsel ve toplum-

sal koşullarını gözönünde bulundurduğumuzda, sosyalist örgütlerin kitleselleşmeye açık olduğu bir devreye tanık oluruz. İşçi sınıfının ve toplumsal yapının diğer katmanlarının sosyalizme açık genel hareketliliği sistemli örgütlemelere kanalize edilemedi. Var olan örgütlenmeler kendi ideolojik-politik perspektiflerini net olarak ortaya koyamadıklarından ve örgütsel bütünlüklerini sağlayamadıklarından dolayı faşizme karşı ortak platformlar oluşturamıyorlardı. İşte bütün bu dağınıklık ve bunalım ortamından faydalanan sivil-resmi faşist çeteler, 1977-78 dönemine gelindiğinde kitlesel katliamlara giriştiler. 1 Mayıs 1977'de DİSK'in Taksim meydanında düzenlediği mitinge karşı girişilen saldırı sonucunda 38 kişinin ölümü ve yüzlerce kişinin yaralanması, 16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi önünde devrimci öğrencilere atılan bomba sonucunda 7 devrimcinin öldürülmesi... Bu olaylar Maraş katliamından bağımsız degillerdir. Bütün bu olayların sorumluları aynı resmi-sivil faşist çevrelerdir.

Bu katliamı gerçekleştiren sivil faşist çeteler, 12 Eylül askeri-faşist rejimi ile "resmileşip" mukafatlandırılmışlardır.

Bugün 10. yılını geride bıraktığımız Maraş katliamı şunu açıkça göstermiştir ki, tekellerin çıkarları uğruna faşistlerin başvurmayacağı hiçbir vahşet yoktur. Sosyalist güçler açısından da bundan çıkarılması gereken zorunlu ders, faşist terörü estiren resmi-sivil güçlere ve emperyalist işbirlikçilerine karşı her süreçte devrimci mücadeleyi yükseltmek ve bunu ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesiyle bütünleştirmek olmalıdır.

"Kanlı Maraş"ın sivil faşist katilleri bugün resmileşmişlerse bile, yarın halk önünde hesap vermekten kurtulamayacaktır.

10-17 KASIM DÜNYA GENÇLİK VE ÖĞRENCİ HAFTASI ETKİNLİKLERİ

Kapitalizm, kendisiyle birlikte mezar kazıcısını doğururken, bu mezar kazıcı sınıfın en dinamik kesimini oluşturan gençliğe de önemli görevler yükliyordu. Kapitalist sömürünün ortadan kaldırılması mücadelesinde, özellikle genç işçiler büyük sorumluluklarla karşı karşıydılar. Sınıfın devrimci dinamizmini bilimsel sosyalizmle bütünleştirmede bir köprü misyonunu taşıyan genç işçiler, diğer sınıf ve katmanlardan gençliği de kendi öncülüğünde mücadeleye katarak, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin dinamik unsurları olarak ön plana çıkmışlardır.

Tarihsel süreç boyunca, her ülkenin içinde bulunduğu konum ve önündeki durumun niteliğine göre gençlik, değişik sınıfsal temellerde kendi örgütlülüğünü oluşturmuş ve bu örgütlülük içinde kendi mücadelesini sürdürmüştür. Bu alanda gençliğin önemi, en somut şekliyle Ekim devriminde anlam bulmuştur. Genç komünistlerin dinamizmini devrime katan güç olarak gençlik örgütünün sosyalist dönüşümdeki rolü, devrimden sonra da aynı boyutta devam etmiştir.

Emperyalizmin, daha geniş pazarları, askeri, ekonomik ve politik olarak istila ederek kârlarına kârlar katma isteminden kaynaklanan ve milyonlarca insanın katledilmesiyle sonuçlanan I. ve II. emperyalist paylaşım savaşları sırasında da boygösteren mücadelelerde gençlik yine ön saflardaydı.

II. Paylaşım savaşında, faşizme, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı yiğitçe direnişlerin yaratılmasında gençliğe büyük görevler düşmüştür. Gençliğin bu konumu savaş sonrasında da daha bir ciddiyet ve önem kazanarak devam etmiştir. Savaşın bitimiyle birlikte, yaralar henüz sarılamamışken, 29 Ekim 1945 günü, savaş boyunca faşizme karşı mücadelenin önemli dinamiklerinden birini oluşturan, dünyanın dörtbiryanından milyonlarca genci temsilen Londra'da bir gençlik konferansı düzenlendi. Değişik sınıf ve katmanlardan genç insanların, ilk kez bu boyutta gençlik bir katılımı bir araya gelişlerini ifade eden konferans, yapılan görüşmeler sonucu gençliğin uluslararası birlik ve dayanışması için anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-sömürgeci ilkeler temelinde, dünya barışı ve ezilen dünya uluslarının kendi kaderlerini özgürce tayin hakkı için mücadeleyi programına alarak, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF)'nu oluşturdu. 10 Kasım 1945 günü de dünyanın bu en geniş birleşik gençlik örgütü resmen kuruldu. 1946 Ağustos'unda da, emperyalizme, sömürgecilğe, gericiliğe, faşizme ve ırkçılığa karşı barış, demokrasi, özgürlük, bağımsızlık ve demokratik eğitim belgileriyle, Uluslararası Öğrenci Birliği (UÖB) kuruldu. UÖB, 17 Kasım 1939'da Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da, Hitler faşizmine karşı üniversite öğrencilerinin gösterdikleri direnişi, dünya gençliğinin faşizme karşı verdiği mücadelenin

bir halkası olarak değerlendirmiş ve bu olaydan yola çıkarak da 17 Kasım'ı Dünya Öğrenci Günü ilan etmişti.

DDGF ve UÖB'nin ortaklaşa belirlemeleri sonucu 10-17 Kasım "Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası" olarak kutlanmaktadır.

Savaş sonrasında belli bir dinamizm ve perspektif içinde, somut hedeflere yönelik olarak oluşturulan DDGF ve UÖB'nin bu mücadelecilik yapısı, bugün kimi çevrelerce içi boşaltılarak, kof, sınıfsal bakış açısından uzak bir konumda ele alınmaktadır. Faşizme, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı yükselen direnişin biçimlenmesi anlamına gelen bu birlikler, bugün, reformist çevrelerce, üzerine şekillendiği temel ilkeler bir yana bırakılarak, soyut, ne olduğu belirsiz ve kimler için olduğu net(!) olmayan "Barış", "dostluk" gibi sığ ve geri bir zemine kaydırılmaktadır. Eğer bir gençlik haftası kutlanacaksa, bunu yaşanan toplumsal süreçten soyutlayarak; amorf bir uluslararası birlik'e indirgeyerek değil; faşizme, ırkçılığa, sömürgecilğe, emperyalizme, işkenceye, her türlü devlet terörüne vb. karşı mücadelede ifadesini bulan daha somut bir yapıda ele almak gerekir. Üstelik DDGF ve UÖB'nin temel ilkelerini bir yana bırakarak barış havarisi kesilmek-de, özünde bu kavramı anlamsızlaştırmaktır. Çünkü barış mücadelesi, faşizme, emperyalist yağma ve talana, sömürgeci işgallere ve her türden baskıya karşı insanca bir yaşam için

.../...

verilen mücadelenin bir parçası olarak ele alınmadığı sürece bir anlam ifade etmeyecektir.

İşte bu perspektiften hareketle, 10-17 Kasım haftasını da yaşadığımız ulusal ve toplumsal süreçten soyutlamadan, gençlik hareketlerimizin mücadelecı geleneği üzerinde şekillenen bir halka olarak ele alınmanın doğruluğuna inanıyoruz.

Haftanın kutlanmasına yönelik tartışmaların açılmasıyla birlikte, en geniş çevreyle ilişkiye geçilerek, yoğun bir katılımı kutlanmasının yolları arandı. Fakat istenen oranda bir katılım sağlanamadı. Kimi çevreler olumlu yaklaşmakla birlikte, kendi bazı sorunlarından dolayı çalışmalara katılamazken, kimileri de başta etkinliklerin içindeyken, sonradan olumlu ya da olumsuz hiç bir açıklama yapmadan çalışmalarını sürdürmediler. Ve sonuçta 10-17 Kasım haftası boyunca yapılan etkinlikler, Medya Güneşi, Güneşe Çağrı, Yeni Aşama, Gelenek, Gençlik Dünyası dergileri ve bir gençlik çevresinin katılımlarıyla gerçekleştirildi.

Haftanın anlam ve önemiyle, 1989'da Pyongyang'da yapılacak olan festivalle ilgili bilgilerin verildiği basın toplantısıyla başlatılan etkinlikler, çıkarılan bir bültenle devam etti. Politik olarak —bizim açımızdan— yanlışlık ve olumsuzluklar içermesi ve sanki bu çalışmayı yürüten dergiler, festivale de ortak bir şekilde, ortak bir delegasyonla gidecekmiş gibi bir perspektifin bülteninde egemen olması (ELELE FESTİVALE türü bilgiler ve ULUSAL hazırlık komitesi gibi nitelendirmeler birer örnektir) nedeniyle, GENÇ DAYANIŞMA adıyla yayımlanan bülten dergimiz katılmadı. Zaten imzasız olarak dağıtılan bülten, tarafımızdan (belirttiğimiz nedenlerden dolayı) dağıtılmayıp ilgili taraflara da bu konudaki eleştiri ve kaygılarımız iletilip bültenle bir ilginin olmadığı belirtildi. Diğer dergiler de büyük çoğunluğuyla bizleri haklı görüp kaygılarımızı yerinde buldular.

Hafta boyunca yapılan diğer bir etkinlik de 12-13 Kasım günlerinde Ortaköy Sanat Merkezi'ndeki film gösterileri, fotoğraf sergisi ve söyleşilerdi. Fotoğraf sergisinde "Kürdistan Gençliğiyle Dayanışma" köşesi açılarak, Güney Kürdistan'daki katliamların fotoğrafları ve şiirler

sergilendi. Ayrıca "Özgür bir Filistin için" köşesi de, Filistin'in "Taşlı devrim"inden kesitler sunuyordu. "Mandelaya Özgürlük" köşesi de, bugün zindanlarda onurlarıyla direnen tutsaklara özgürlük istemleriyle bütünleştirildiği oranda anlam kazanıyordu.

Gençlik ve Öğrenci Haftası, 17 Kasım'da Şafak sinemasında yapılan ve hafta boyunca yapılan etkinlikler içinde en anlamlısı ve en güzelini ifade eden bir gece ile sona erdi. 2000 dolayında insanın katılımı ve kısa bir açılış konuşmasıyla saat 19'da başlayan gecede, festivallerle ilgili bir slayt gösterisinin ardından dergi temsilcilerince yapılan konuşmalara geçildi. Sırasıyla Gençlik Dünyası, Gelenek, Güneşe Çağrı, Medya Güneşi, Yeni Aşama temsilcileriyle bir gençlik çevresini temsilen Mustafa Dillioğlu birer konuşma yaptılar.

Gecede, dergimiz adına yapılan konuşmada, haftanın anlam ve önemi ile ilgili yapılan değerlendirmeden sonra, özellikle son 8 yıldır faşizmin yoğun saldırıları altında, en zor koşullarda mücadelesini sürdürmek zorunda kalan gençlik hareketlerimiz açısından bu hafta ve gecenin daha bir anlam kazandığı; dün Hitler faşizmine karşı dünya gençliğinin gösterdiği yiğitçe direnişin, bugün, zindanlarda, fabrikalarda, tarlalarda, kısaca yaşamın her alanında yaratılan direnişlerde ifadesini bulduğu dile getirildi.

Yapılan konuşmada, daha sonra ülkemiz gençliğinin tüm ulusal-demokratik hak ve özgürlüklerinden yoksun olduğu, anadiliyle eğitim ve kültürel gelişimi önündeki tüm engellerin kaldırılması mücadelesini yükseltmenin, herkesin omuzlarında duran bir görev olduğuna dikkat çekilerek, ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının hiçbir güç tarafından engellenemeyeceği gerçekliği bir kez daha gündemeleştirildi.

Konuşmanın son bölümünde ise kısaca şöyle denildi: "Bugün, yaşamın her alanında olduğu gibi, cezaevlerinde de faşist baskı ve zulmün yeni bir halkası olan "1 Ağustos Genelgesi" ve bir bütün olarak yapılan tüm insanlık dışı uygulamalara karşı onurlu bir direnişler zinciri oluşturulmak-

ta, tutuklu ve hükümlü yakınlarıyla, ilerici, yurtsever, demokrat, devrimci kamuoyunun aktif destek ve mücadeleleri, faşizme karşı geniş bir ulusal ve toplumsal muhalefetin örülmesi yolunda ileri adımların atılmasını sağlamaktadır. Rejim, bu mücadeleler sonucu köşeye sıkışmakta, tedirginleşmekte ve bu da kendilerine yaraşır insanlık dışı saldırılara girişmelerine yol açmaktadır. İşte Gençlik ve Öğrenci Haftası'nı da, ancak cezaevlerinde yiğitçe direnen yurtsever, devrimci, sosyalist arkadaşlarımızla dayanışmalarımızı yoğunlaştırarak daha anlamlı kılabiliriz."

Konuşma, daha sonra Ortadoğu'daki gelişmeler ve Filistin Gençliğiyle Güney Kürdistan gençliğinin içinde bulunduğu durumu ele alan değerlendirme ile devam etti. Bölge-mizde hızlı ve yoğun gelişmelerin yaşandığı belirtilerek bir yandan G.Kürdistan'daki özgürlük mücadelesine karşı tüm halkı yoketmeyi hedefleyen kimyasal silah soykırımının yaralarının tüm tazelğini koruduğu, bir yandan da sömürgeci Saddam diktatörlüğünün eli kanlı faşist katillerinin bu vahşetinden dolayı TC devletine sığınmak zorunda kalan onbinlerce insanımızın, esir kamplarından bile daha güç yaşam koşullarının hüküm sürdüğü tecrit kamplarında içinde bulunduğu durum ve siyasal iktidarın utanmaz ikiyüzlülüğünün tüm çirkefliliğiyle sürdüğü; bu çirkef ikiyüzlülüğe karşı mücadeleyi, Güney Kürdistan dağlarında savasını devam ettiren genç peşmergelerle her türlü destek ve dayanışmamızı yükseltmek pekiştirmenin hepimizin omuzlarında duran bir görev olduğu dile getirildi.

Dergimizi temsilen yapılan konuşma şu cümlelerle noktalandı: "Emperyalizme, sömürgecilik ve faşizme karşı mücadelede dünya gençliğinin en geniş dayanışmasını ifade eden festivalin gençlik hareketimiz açısından önemi yadsınamaz. Bunu gözönünde bulundurarak, Kürt sosyalist gençliği olarak, 1989'da Pyongyang'da yapılacak olan 13. Uluslararası Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivaline, her ulu-

.../...

sun kendi bayrağı, kendi delegasyonu ve kendi ülkesini temsilen, özgür iradeye dayalı olarak katılımının sağlanması ve 10-17 Kasım Gençlik ve Öğrenci Haftası'nın da bu perspektife bağınılaştırılarak kutlanması daha sağlıklı olacağı inancındayız."

Dergi-temsilcilerinin yaptığı konuşmalardan sonra, semah ekibinin bir gösterisi izlendi. Ardından da gecenin en coşkulu anı yaşandı. Bu 8 yılın özlemiydi. Bu duyguların düşüncelerle bütünleşerek coşkuya dönüştüğü bir andı.

Evet, 12 Eylül'den bu yana ilk kez bu boyutta, iki Kürt yurtsever ozan sahneye çıkarak Kürtçe şarkılar söyleyip çaldılar. O an sinema salonu görülmeye değerdi. Koltuklardan kalkarak kolkola girmiş yüzlerce insan sinema salonunun her tarafında halay çekiyor, şarkılara eşlik ediyordu. Ozan'ın "Mala mın, mala

mın" sesleri salondaki müthiş alkış ve tezahüratla bütünleşince, gece Kürt gençliğiyle dayanışmanın güzel bir örneğine sahne oldu; Kürt gençliği coşkusunu haykırıyordu. Üstelik şarkılar ardarda gelince insanlarda, son 8 yıllık aradan sonra, bizden şarkıları dinliyor olmanın şaşkınlık, özlem ve coşkusu her yönüyle kendini belli ediyordu. Salonda yankılanan "Malan barkırye", "Çiya berf u dumane" seslerini "Canê, canê, canê" sesleri izliyordu. Orada bulunmayıp o güzelim dakikaları yaşayamayanların, bu anı yaşayamadıkları için bir burukluk içinde olmalarına inanıyoruz.

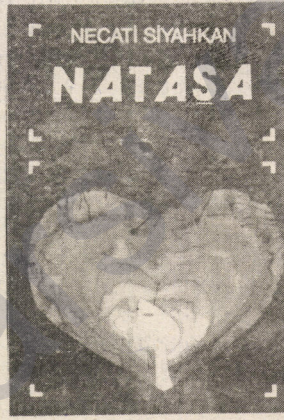
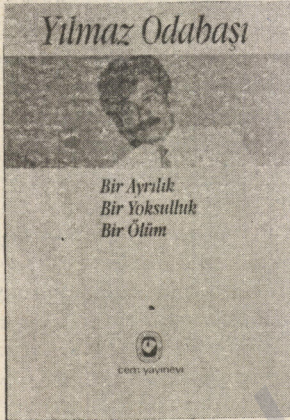
İki ozan alkışlar içinde sahneden ayrılırken ve daha salonun coşkusu sürüyorken, bu kez, Diyarbakır halk oyunları ekibi sahnede idi. "Çiya berf u dumane" sesleri daha kulaklardayken salonda patlayan davul-zurna sesleri, salonu bir daha ayağa kaldırdı. Halay bir kez daha kurul-

muştu. İnsanlarımız bir özlemi dile getiriyor, kültürümüzden kesitler sunuyordu. Bu coşku, dinleyicilerin "Kahrolun sömürgecilik", "Bıme Saddam Bıji Kurdistan", "Bıji pêşmerge", "Zindanlar boşalsın tutsaklara özgürlük", "Yaşasın zindan direnişimiz" sesleriyle bütünleşince salon inliyordu.

Gecenin bu en coşkulu dakikalarından sonra, Günizi, Bengi türkü müzik gruplarının parçaları da dinleyicilerin katılımıyla söylendi. Mim gösterisi ve birkaç sanatçının ayrıca söylediği şarkılarla saat 11'de gece sona erdi.

Geceye bir çok mesaj da geldi. Sağmalcılar Cezaevinde tutuklu bulunan Dergimizin sahibi Cemal ÖZÇELİK, Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde tutuklu bulunan Can GÜLŞENOĞLU arkadaşlarımızla, Ceyhan Cezaevinde bulunan Mehmet CİBRAN'ın mesajları da coşkuyla alkışlandı. □

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

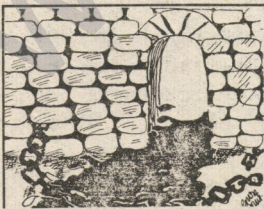

Yıllardır gençliğin dilinden düşmeyen (coşkulu gecelerde bir fişek gibi ortalığı aydınlatan) ve giderek yazarının adından çok ünlü NATAŞA şiiri de bu kitapla ilk kez gün ışığına çıkmış oluyor.

ÇIKTI

Genel Dağıtım: TOPLUM KİTAVEVİ
Zafer Çarşısı 18
06410 Yenışehir/Ankara
Telefon: (4)134 25 43

edip polat
diyarbakır
qerçeği

YAZIŞMA ADRESİ:
GÜLTEPE KÖYÜ-BİSMİL / D. BAKIR

Dİ-DA

DİCLE DAĞITIM VE PAZARLAMA

Haftalık ve aylık dergi ve gazetelerin Mardin, Diyarbakır, Ş. Urfa, Siirt, Hakkari, G. Antep, Muş Bingöl ve Bitlis illeriyle ilçelerine dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Dağıtım ağıımız, en kısa zamanda bölgenin diğer bütün il ve ilçelerini kapsayacak şekilde genişletilecektir.

Adres: İzzet Paşa Cad. Baki Cantürk
İşhanı Kat: 3 No: 302/B Tel: 21897

DIYARBAKIR

TC devleti topraklarına zorunlu olarak çekilen Kürt Halkı, Baas rejiminin baskıcı taktiğinin bir aynısını da, şimdi burada görmektedirler. Tecrit kamplarına kapatılan yaşlısı, kadını, erkeği ve çocuğuyla onbinlerce insanımız bir çok güç yaşam koşulunun yanısıra, hergün kamplarda tezgahlanan yeni bir oyunla ve bunun sonucunda estirilen terörle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu tezgahların ve yaratılan olayların amacı açıktır: Huzursuzluk yaratıp kamp yaşamını çekilmez bir hale getirmek; insanları bu taktikle usandırıp buraları terke zorlamak...

Bu sonucu elde etmek için de her yola başvuruyor. Son zamanlarda, bazı kamplarda çıkan çıkarılan olayların altında işte bu gerçek yatıyor. Bu olayların meydana geliş şekillerine bakıldığında, tüm olayların gelişiminde, ortak bir noktanın belirgin bir biçimde yukarıdaki mantığı doğruladığı kolaylıkla görülecektir.

PEŞMERGE KAMPLARINDA TERÖR ESTİRİLİYOR

Bir süre önce Yüksekova'nın Uzunsırt ve Suüstü tecrit kamplarında, bir Kürt kadınına, bir TC askeri tarafından sarkıntılık edildi. Asker, bu davranışı yüzünden kamptaki peşmergeler tarafından dövülerek silahı elinden alındı. Daha sonra TC yetkililerine teslim edilerek, askerin yaptığı davranış şikayet edildi. Olay, şerefli (!) Türk basını tarafından, "Bunlara insanlık yaptık, başımıza dert aldık" şeklinde başlıklarla, meydana geliş biçimi saptırılarak kamuoyuna yansıtıldı. TC'nin resmi politikasının sözcülüğü misyonunu üstlenmiş olan basın, sözbirliği edip, sonuçta, kamplarda çıkan bu olayın sorumluluğunu orada yaşayan Kürtlere yükledi; kamuoyu kasıtlı olarak yanlış bilgilendirildi.

ÖTE YANDAN, MARDİN'İN SİLOPİ KAMPINDA

Baas rejimi tarafından gazeteci olarak gönderilen, Irak Gizli Haberalma Örgütü (EM-MA)'ya bağlı iki kişi kamptaki bazı CAHŞ'larla işbirliği yapıp, salt huzursuzluk yaratmak için, Saddam katilinin resimlerini peşmerge çadırlarına dağıtarak Baas rejiminin güçlülüğünü sergilemek istediler.

Durumu öğrenen ve durumu yaratanları ortaya çıkaran Peşmerge yetkilileri (Serdar), olaya el koyarak bu hain işbirlikçileri yakalamaya çalışırken, daha önce bu hareketten haberi olan TC görevlileri, peşmergelere müdahale edip olayı tümünden karıştırarak kamptaki Kürtlerin üzerine ateş açtılar. Başka bir deyişle, kamptaki halka karşı silahlı saldırıya geçtiler. Burada, bilindiği gibi iki peşmerge öldürülmüş, beşi de yaralanmıştı.

Kamuoyu önünde, şu soruyu sormak gerekiyor. TC yetkili or-

Bu kampta, kimi ailelerin Irak'a dönmelerini sağlamak için çeşitli komplolar düzenlenmektedir. Daha önce işbirlikçi olarak tanınmış olan bir grubun Irak'a dönme girişimi, peşmergelerin haklı müdahalesine yol açtı. Peşmergelerin bu müdahalesine TC güçleri silahla karşılık verdiler. Silahsız ve savunmasız insanların üzerine kurşun yağdıran asker ve polisler, üç peşmergeyi yaraladılar. Bizzat kendilerinin yarattığı zeminde meydana gelen bu olay gerekçe gösterilerek, yok yere, yüzlerce insan gözaltına alındı, sorgulandı.

Gözaltına alınan bu insanların işkenceden geçirildiği ve peşmergelerin savaşçı, militan karakterlerinin, bu gibi yıldırma ve korkutma metotlarıyla köreltilmek istendiği ve bu amaçla, devlet güçlerince taktik bir oyun oynandığı bilinmektedir. Ne ki; birakin yılların verdiği mücadele içinde çelikleşmiş peşmergeyi, kadın ve çocuklara bile kalsa bu oyunların tutmayacağı açıktır. Nitekim asker ve polisin silahlı saldırısına karşı, kadınlar, yaşlılar, kısacası kampta bulunan herkes, ellerine geçirdikleri taş, sopa vb. ile karşı koymakta hiç bir duraksama göstermemişlerdir; gösteremezlerdi de.

T.C.'nin, Irak sömürgecilerini, Kürtler yüzünden küstürmek istemeyeceği bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan, çeşitli oyun ve provokasyonlarla, kamptaki insanlarımızı yönelik daha sistemli girişimlerde bulunacağına muhakkak gözüyle bakılmalıdır.

12 Eylül faşizmiyle birlikte uygulanan baskı, terör ve işkencenin, askeri yönetim ve kendisinden sonra gelen sivil görüntülü, sözde parlamanto'nun denetimini elinde bulunduran Özel yönetimi, insan hak ve özgürlüklerinin ihlali alanında ayyuka çıkan ve bu alanda rejimin prestijini dipden doruğa sarsan tepkileri, az da

GELELİM DİYARBAKIR TECRİT KAMPINDAKİ OLAYA...

Bu kampta tam bir vahşet yaşatıldı, 7.10.1988 tarihinde.

.../...

olsa ortadan kaldırmak; ayrıca 25 Eylül referandumunda, 10 milyona varan Kürd'ün oyunu alabilmek için yaptığı hesaplar tutmayınca, hemen çark etmeye başladı. Çok kısa bir süre önce, hükümetin eski bir bakanı, Mükkerrem Taşcıoğlu, bu konuda

baklayı dilinin altından çıkararak şöyle dedi: "Bu insanlara kapımızı açmakla başımıza bela aldık".

Evet, umulan hesap tutmayınca, şimdi Kürtleri buradan sürmek için çeşitli oyunlar, provokasyonlar sahneye konulmak is-

teniyor; yeni taktikler deniyor.

Tüm sosyaset ve ilerici güçlerin bu konuda duyarlı olmaları ve sorumluluklarını ciddi bir biçimde yerine getirmeleri gerekiyor.

"Akşam saat 17.30 sıralarında Aevde otuyordum, oğlumun telaşla içeri girişi beni de telaşlandırdı. Oğlum bana 'baba Peşmergeler kendilerini Dicle nehrine atıyorlar.' dediği zaman önce şaşkırdım. Oturduğum ev Dicle nehrine yakın olduğu için hemen çıkıp nehre doğru gittim. Karanlık olduğu için nehrin ortasında iki kişinin birbirini çektiğini görebildim. İyicene yanlarına yanaştığımda, heriki kişinin de suyun içinde sırsıklam olduklarını gördüm. Peşmergelerden biri sürekli olarak kürtçe birşeyler söyleyerek kendini suya atıyordu. Diğer peşmerge ise onu engellemeye çalışıyordu. Ben de suya girip, ikimiz, kendisini suya atan peşmergeyi zor dışarı çıkardık. Bu arada intihar etmek isteyen peşmergeye neden böyle bir şey yapıyorsun diye sorduğumda, Bana: 'Benim çocuklarım soğuktan ölmek üzere. Çok iyi biliyorum ki küçük oğlum az sonra ölecek. Ben çaresizlik içinde orada oturup onun ölümünü seyredemem. Hiç olmasa benim yanımda ölmesin. Bu böyle giderse hepimiz öleceğiz, bu eziyeti çekip ölmektense biran önce ölmek en iyisi' dedi."

Evet, 26.10.1988 tarihinde Diyarbakır Belediye Meclisi üyelerinin girişimiyle kamplardaki peşmergelere yardım amacıyla bir komitenin oluşması ve bu alanda kamuoyu oluşturmak amacıyla yapılan basın toplantısında söz alan bir vatandaş yukarıda aktardığımız olayın şahidi.

Diyarbakır Peşmerge tecrit kampında meydana gelen olaydan hemen sonra kampa giriş ve çıkışlar yasaklandı. Bu süre içinde

'MAMO ME SARE' (AMCA ÜŞÜYÜRÜZ)

kamptan haber alma olanakları da ortadan kalktı. Kamp yaşağı ortadan kalktıktan hemen sonra kampa gittiğimizde gerçekten şaşkırdık. Şaşırmamızın nedeni kampta kokan ölüm sessizliği, bir an bizi de ürküttü. Çiseleyen yağmur altında çadırlarına çekilmiş peşmergeler, aileleri, çocukları çadırlardan kafalarını çıkarıp "Ne olursunuz yardımcı olun" derlercesine gözlerimizin içine bakıyorlardı. Soğuk ve yağmurdan dolayı içi su birikintileriyle dolan çadırlarına çekilenlerin dışında zorunlu gereksinimlerini gidermek için dışarıya çıkmış

- Neden hastalandığını biliyor musun?

- MAMO SARE. EMÊ TEV JI SERMA BIMIRIN.

Küçük Gülan'ın kardeşi için almak istediği sütü kantinden alıp kendisini gönderdik. Gönderdik ama, günde soğuktan birkaç çocuğun öldüğü kampta, Gülan'ın kardeşini kurtarma umuduyla aldığı sütün hiçbir şeye yaramayacağı gerçeğinin bizde bile bıraktığı yürek ezikliğini de yaşadık.

Peşmerge kızı Gülan'dan ayrılıp çadırlara doğru birazcık yürüdü. İlk anda dikkatlerimizi çeken şey her çadırın önünde, bir iki bayan ellerinde birer süpürge, durmadan çadırlarda biriken suları dışarı atıyorlar. Kimi çadırlar

olanlarla konuşmaya çalıştık. 13-14 yaşlarında yağmur altında iyice ıslanmış bir kız çocuğunun yanına gidip, önce ismini sorduk."

- Navi te çiyi (ismin nedir)
- Navi min GÜLAN'ı (ismim Gülan'dır.)

- Bu yağmur altında neden bekliyorsun?

- Küçük kardeşim hastalandı, ona süt alacağım.

çökmüş durumda. Ve bir çamur deryasını andıran kampta şimdiye kadar daha farklı sorunlarla boğuşan bu insanlar, şimdiye doğayla yaşam mücadelesi veriyorlar.

Yaşlıca bir peşmerge anasına sorduk:

- Daha ne kadar dayanabilirsiniz bu soğuğa karşı?

.../...

- Biz büyükler neyse de, çocuklar dayanamaz. Siz gazetecisiniz, haberiniz oluyor, burada günde birkaç tane çocuk ölüyor. Geldiğimizde havalar bu kadar soğuk değildi. Daha kış yeni başladı. Bir de Diyarbakır'ın kışlarının çok soğuk olduğunu söylüyorlar. Ama, biz direnmek, dayanmak zorundayız. Ben, 57 yaşındayım. Ta çocukluğumdan beri bazı zorluklara alıtım. Zaten bizim milletimiz hiç rahat yüzü görmedi ki.

- Hiç dağlarda peşmerge olarak savaştınız mı?

- Siz Kürt müsünüz?

- Elbette Kürdüm, sizinle Kürtçe konuşuyorum ya.

- Bilmem hiçte Kürde benzemiyorsunuz. Gazeteciler genellikle birkaç dil konuşmasını bilirler. Şunun için sordum; Kürtseniz, Kürt kadınının hiçbir zaman erkeğini yalnız bırakmadığını bilmelisiniz. Bu her yerde öyle değildir. Bizim erkeğimiz dağdaysa biz de ordayız. Çocuklarımız ne-

redeyse biz de ordayız. Ya Kürt oğlum!

- İsminiz nedir?

- Leyla.

- Leyla Kasım'ı bilirsiniz değil mi?

- Bilmez olur muyuz. O Kürt kadınının onurudur. Leyla öldürüldüğü (Asılarak) yıl, doğan tüm kız çocuklarının ismini Leyla koyduk.

Leyla Ana'dan ayrıldıktan sonra kamptan görevli bir doktor bulup kendisinden kamptaki sağlık sorunlarına nasıl çözüm getirdiklerini öğrenmek istedik. İstedik ama doktoru bulamadık. Bir işi çıktığı için acil olarak gitmiş!

Kampta yaşam mücadelesi veren Peşmergelerin sorunlarına yardımcı olmak için bazı kuruluşların Valiliğe yaptığı başvuru (İzin veremeyiz) denilerek hep geri çevrildi.

Bu çabalarını tüm olumsuzluklara karşı yürüten gerek bireyler ve gerekse bazı kuruluşlar sorununa acil olarak çözüm bulmak, hiç

değilse bu kış şartlarında onlara giyecek bir takım şeyler ulaştırılmak için çabalarını yoğunlaştırdılar. Bu alanda oluşan kamuoyu boyutlandı durdu. Nihayet 26.10.1988 tarihinde Diyarbakır Belediyesi Meclis üyelerinden bazılarının girişimiyle bir toplantı düzenlendi. Toplantıya katılan birey ve kuruluşlar bu alandaki düşüncelerini belirttikten sonra, bir komisyon oluşturmaya, bu komisyonun Diyarbakır Valiliğiyle görüşüp yardım konusunda izin almaya yönelik çaba gösterileceği belirtildi.

Bu yardım kampanyası çerçevesinde herkes kendi ölçüsünde yardıma koşarak soruna hiç olmasa biraz katkıda bulundu. Kamplardaki sorunun yardım kampanyalarıyla çözülemeyeceği gerçeği kendisini dayattığında başka alternatifler bulmak, barınma için konut sorununu çözmek gerektiği gerçeği kamuoyu gündemini oluşturdu.

ULUSLARARASI KAMUOYU VE HABER AJANSLARINA

Herşeyden önce sorunumuzla ilgili olduğunuz ve ona öncelik verdiğiniz için, adıma ve tüm mazlum halkımız adına saygı ve teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

Burada bir takım sorunlarımızı size açıklamak istiyorum. Dikkate almanız umudiyle.

1- Son günlerde, onbinlerce Kürd'ün yersiz kalmaları, kamplara dağılmaları ve yardımsız kalmaları karşısında gösterilen ilgi ve alakalarda azalma görülmüştür.

2- Zalim Saddam'ın yapmış olduğu katliamları ve üzerimizde kullandığı kimyevi silahları incelemek üzere gönderilen Kızılhaç örgütünün raporları neticesi nedeniyle, Saddam'ı yaptıklarından dolayı cezalandıracağız diyen ba-

zı çevreler şimdi nerededirler.

3- Türk tarafının son zamanlarda bize karşı takınmış olduğu düşmanca tavırları, şu şekilde sıralayabilirim:

a- Kampı yöneten polis, asker, özellikle istihbarat (Mit) elemanlarının bize karşı tavırları; adeta kişinin babasının katili ile yapmak istediği muameleden farklı değildir.

Özellikle Yüksekova kampında baskı ve komplolar daha katmerlidir. Bundan bir süre önce 12 kişiyi yakalayıp götürmeleri üzerine uzun bir süre geçmesine rağmen, bu arkadaşlarımızda bir haber alamıyoruz. Aynı şekildeki uygulamalara Silopi Kampındaki arkadaşlarımız da maruz kalmaktadırlar.

b- Az yardım ediliyor. Sağlık ve beslenme son derece kötüdür. Buraya geldiğimizden beri, diye bilirim ki, sıcak yemek hiç verilmedi. 3-4 kişiye bir somun ekmek veriliyor.

c- Mülteciler kandırılarak Irak'a gönderilmek istenmektedir. Örneğin bundan bir hafta önce polis ve askerlerden bir grup kampa gelerek Kızılhaç güvencesi altında Irak'a dönmek isteyenler gelsin isimlerini yazdırın dedi, bu işin iç yüzünü bilmeyen bazı kimseler kanıp isimlerini yazdılar. Bundan iki gün sonra kızılhaç örgütü olaydan sorumlu olmadığını açıkladı.

Saygılarımla.

Yüksekova Kampında
bir peşmerge

Irak Kürdistan Cephesi:

“VE MÜCADELE ZAFERE DEK ARALIKSIZ SÜRECEKTİR”

Irak-İran savaşının ateşkesle sonuçlanmasının hemen ardından, tüm dünya, kanlı Saddam rejiminin, Irak Kürdistanı halkına karşı kimyasal bombalar, uçaklar ve diğer ağır silahlarla gerçekleştirdiği vahşi saldırılara tanık oldu. Aslında rejim, kimyasal silahlarla, Kürt halkını yoketmeye yönelik saldırısını geçtiğimiz Şubat ayında başlatmıştı. Bu dönemdeki saldırılar, daha çok Süleymaniye, Hewler, Kerkük ve diğer şehirlerde meydana gelen Soran bölgesine yönelikti. Saddam, saldırıyı başlatırken “Üzerinde tek bir Kürd’ü dahi yaşamda bırakmamak pahasına bile olsa, Kürdistan’da egemenliğimi sürdüreceğim” demişti. Gerçekten de bu vahşi açıklamasına uygun olarak davrandı. 17-18 Mart’ta Halepçe’yi yerle bir etti. “Enfal”* adını verdiği saldırıda, askerlerine, ele geçirdikleri her şeyin ganimet olarak kendilerine verileceğini belirterek, Kürdistan’ın kimi bölgelerini yağmalattı. Erkekleri, yaşlı kadınları ve çocukları öldürerek, genç kızları Basra Körfezi ülkelerinde Arap şeyhlerine cariye olarak sattırdı. Bu dönemde, söz konusu Soran bölgesinde tam-

amına 3200 köy yerle bir edildi. Halktan kimisi öldürüldü, kimisi güneyin Arap bölgelerine, ya da içteki toplama kamplarına sürgün edildi. Kurtulabilenler Irak Kürdistan’ına sığınmak zorunda kaldılar.

O dönemde Irak-İran savaşı sürdüğünden, dünya kamuoyu büyük Halepçe katliamından ötesini pek işitemedi.

Ateşkesin hemen ardından Saddam diktatörlüğü bu sefer Bahdinan bölgesine saldırdı. Kimyasal ve Biyolojik silahlar da kullanarak, bölgeyi imha ve sürgün yoluyla topyekün boşaltma eylemine girişti. Köyleri, tarlaları, bağ ve bahçeleri napalm bombalarıyla yaktı. Binlerce insan katledildi; onbinlercesi muhasara edilerek güneye sürüldü; onbinlercesi de TC ve İran devlet sınırlarına sığınmak zorunda kaldı. İlk belirlemelere göre 447 köy yerle bir edildi. Böylece dünya, 2000 yılı eşğine ayak basmakta olduğumuz bir dönemde, en büyük vahşetlerden birine daha tanık oldu.

Bu saldırı karşısında, Irak Kürdistan’ı halkı ve ulusal kurtuluş savaşı ağır bir yara aldı. Savaşım yeni bir darboğazdan geçmek zo-

runda kaldı. Çelişkilerle dolu sürecin yeni bir dönemi açılmış bulunuyor. Irak Kürdistanı halkının önderleri, ulusal kurtuluş güçleri, bu dönemi nasıl değerlendireyorlar; bu günkü ve gelecekteki savaşımına yaklaşımları nelerdir? Bu tür soruların yanıtını bulmak elbette hayati bir önemdedir. Böylesi bir inançla, Medya Güneşi için, Merkez karargahlarında, Irak Kürdistan Cephesinin Yürütme Komitesi üyeleriyle görüştük; kendilerine bazı sorular yönelttik. Yürütme Komitesi adına verilen yanıtları, aşağıda, siz değerli okuyucularımıza sunuyoruz:

MG: Irak-İran savaşının durmasını nasıl değerlendiriyorsunuz; ateşkesin Irak Kürdistanı üzerindeki etkileri nelerdir?

IKC: Irak ile İran arasında ateşkes sağlanmasını olumlu ve yerinde bir durum olarak değerlendiriyoruz. Irak Kürdistan Cephesi Siyasi Konseyi, yaptığı her iki toplantıda da, Saddam rejimi

.../...

* “Enfal” bilindiği gibi Kur’an’da yer alıyor. Buna göre Hz. Muhammed’e savaşlarından birinde inen bu ayet, savaşçıların savaşta ele geçirecekleri her şeye sahip olabilecekleri hükümünü içeriyordu. Saddam, Kürdistan’a düzenlediği imha ve talan savaşında buna atıfta bulunmuştu.

tarafından İran'a karşı başlatılan ve sekiz yıl boyunca her iki ülkeye birçok maddi - manevi zararlar veren bu tahripkar savaşın durmasını ısrarla savundu.

İrak-İran savaşı, Kürdistan kurtuluş hareketine, Irak yurtsever mücadelesine büyük bir zarar verdi. Kürdistan devriminin sesi, savaşın gürültüsü içinde işitilmiyordu. Emperyalizmin ve gericiğin kurum ve kuruluşları, Kürtlerin tüm mücadelesini savaşın bir ürünü, onun bir parçası olarak gösteriyorlardı.

Savaşın durdurulması, her bakımdan Irak ile İran halklarının çıkarlarıyla çakışan ve bir süredir tüm Irak demokratik kamuoyunun sloganı haline gelen bir iştir.

Irak Kürdistan Cephesi, ateşkesin, Irak ile İran arasındaki savaşın tamamen ortadan kaldırılması ile sonuçlanması, bölgeye gerçek bir barışın egemen olması, halklarının geleceklerini özgürce belirlemeleri ve ulusal egemenliklerini korumaları koşuluyla, birbirlerinin iç işlerine karışmadan, çelişkilerini barışçıl bir biçimde görüşmeler yoluyla çözümlenmeleri için çaba sarfediyor.

Irak Kürdistanı devrimi, ve Irak muhalefet güçlerinin devrimci mücadelesi, hiç bir zaman Irak-İran savaşının bir parçası olmadı. Devrimimiz ve direnişimiz Irak-İran savaşından önce başladı. Halkımız, bu günkü diktatörlük rejimini yıkıp demokratik bir koalisyon hükümetini iş başına getirinceye dek de rejime karşı silahlı mücadeleyi sürdürmeye kararlıdır. Saddam'ın diktatörlük rejiminin, savaşın sona erdirilmesinden, halkımızın devrim ve direnişini ve ulusal kurtuluş mücadelesini ezmek, kökünden kurutmak için yararlanma yolunda büyük çaba sarfettiği açıktır. Bu nedenle, halkımızın yararına olumlu bir adım olan, savaşın sona erdirilmesinden, rejimin, halkımı-

zın devrim ve direnişini ezmek için yararlanmasına fırsat vermemek, tüm ilerici parti, örgüt ve kişilerin görevidir. Irak Kürdistan Cephesi olarak, ne Saddam rejiminin, ne de başka güçlerin halkımızın davasını yok etmeye, mücadele ve direnişini ortadan kaldırmaya gücünün yetmeyeceğine olan inancımız tamdır.

Savaşın durdurulmasının yararı şuradadır ki; artık halkımızın devrimine İran-İrak savaşının bir parçası gibi bakılmıyor. Kürdistan pêşmergeleri, Kürt sorununun barışçıl ve adil çözümü için uygun olan tüm mücadele biçimlerini kullanarak, yeni bir yöntemle, devrimci mücadele bayrağını rejime karşı yükseltiyorlar.

MG: İran-İrak savaşının durmasıyla, Irak ordusu Kürdistan'a karşı geniş ve vahşi bir saldırıya geçti. Bu saldırının devrim üzerindeki etkisi nedir, askeri, siyasi ve sosyal alanda ne gibi sonuçlar doğurdu? Saldırı karşısında pêşmergelerin tutumu nedir?

IKG: Doğrudur. Söylediğiniz gibi, Irak ordu güçleri tüm ağır ve kimyasal silahlarla Kürdistan'ın kurtarılmış bölgelerine saldırdı. Bundan önce de rejimin saldırıları oldukça yoğundu. Örneğin Sergelu, Bergelu, Yağsama, Karadağ, tüm Germiyan, Şıwan Hoşnaweti, Xwakurk ve diğer yerlere yapılan saldırılar bu günkü saldırılardan daha hafif değildi. Hem kimyasal silah kullanıldı, hem de katliam ve vuranlaştırma... Tüm bunlar İran-İrak savaşının sürdüğü dönemde oldu. Fakat savaşın durmasından sonra gerçekleştirilen saldırıda iki olgu açıktır: Birincisi; savaşın durmuş olması nedeniyle, Irak rejimi, Dihok, Zaho, Amediya, Şeyhan, Akre ve Mergesor bölgeleri üzerine daha fazla bir askeri güç saldırtma olanağı buldu. İkincisi; savaşın durması bir yandan direnişin sesini, diğer yandan rejimin Kürtleri yok etmek için yaptığı saldırı ve zorbalığın

dış kamuoyuna ulaşmasına olanak verdi. Oysa savaş zamanında halkımızın mücadelesinin sesi boğulmuş, savaşın gürültüsü onu bastırmıştı.

Halkı göç ettirmek ve pêşmergeleri onbinlerce nüfusun desteğinden yoksun; dağlık bölgede mahsur bırakmak için Kürdistan'da yüzlerce köy yerle bir edildi.

Açıktır ki, son saldırının pêşmerge güçleri üzerinde büyük olumsuz etkisi oldu. Kimi kurtarılmış alanlar ve sürekli üsler elimizden çıktı. Buma karşın Faşist hükümetin güçlerine büyük zayıtlar verildi. Yüzlercesi öldürüldü. Oldukça büyük miktarda silah ve malzeme ya yakıldı, ya da pêşmergenin eline geçti.

Son büyük saldırı, daha çok partizan savaşının yeni biçimlerine yönelmemizi sağlayarak diktatörlük rejiminin askeri yöntemlerle sorunu çözebileceği umudunun hayal olduğunu gösterdi.

Söz konusu saldırı, her ne kadar siyasi, askeri, toplumsal ve diğer alanlarda; örneğin yüzlerce vatandaşın şehit edilmesi, onlarca köy ya da pêşmerge üssünün yakılıp yıkılması, kimyasal silah zoruyla çoğu Kürdistan bölgelerinin boşaltılması, kurtarılmış alanlarda siyasal eylemlerin basın yayın ve propaganda faaliyetlerinin oldukça kısıtlanması ve benzeri alanlarda halkımıza ve onun evlatları olan pêşmergelere büyük zarar verdiyse de, aynı zamanda Kürdistan'da kimyasal silahların kullanılmasını, TC devleti, İran devleti ve diğer devletlerde Kürt mütecilerinin artmasına karşı Arap ve dünya kamuoyunun hoşnutsuzluk ve kızgınlığının mayalanmasına yol açtı. Olumsuz ekonomik, toplumsal, siyasal, askersel ve kültürel etkileri Bağdat cellatlarının rejimine daha büyük zorluklar yaratıyor. Bütün bu etkiler, siyasi olarak Kürt sorununu eskiye nazaran daha çok dünyaya tanıtıyor.

.../...

İnancımız o ki, Bağdat rejimi bu saldırıyla planladığı amaçlarını tümüyle gerçekleştiremedi. Günden güne dünyanın dört bir yanından Bağdat'ın savaş yanlısı yöneticilerine suçlayıcı bakışlar yöneliyor. Uluslararası kuruluş ve örgütler Kürt halkıyla dayanışma gösteriyor. Kimyasal silahların kullanılmasına ve Kürtleri imhaya yönelik şovenist savaşa karşı seslerini yükseltiyorlar.

Bu saldırı karşısında pêşmergelerin durumuna gelince: Denilebilir ki, Irak Kürdistan Cephesi'nin kahraman pêşmergeleri büyük bir yiğitlikle savaşarak saldırıya karşı direndiler. Rejim güçlerine büyük bir zarar ve zayıf verdirdiler. Elbette bu savaşlarda da değerli kurbanlar verildi. Açıktır ki, pêşmerge güçlerinin Kürdistan'ın şu veya bu bölgelelerinden geri çekilmesi ve vahşi kimyasal bombardıman ile büyük ordu güçlerinin ağır saldırısı karşısında kurtarılmış bazı bölgeleri boşaltması pêşmergelerin yenildiği ya da kırıldığı anlamına gelmez. Bazı bölgelerde pêşmergelere dayatılan cephe savaşlarında, bir devlet de ancak böyle savaşabilirdi. Pêşmerge, partizan savaşı esasları üzerinde her bölgeye uygun, yöntem, güç ve taktiklerle silahlı mücadelesini sürdürüyor. Ve mücadele zafere dek aralıksız sürecektir.

MG: Halen Irak ile İran devletleri savaşın sona erdirilmesi konusunda görüşmeler yapıyorlar. Görüşmeler acaba erken sonuçlanır mı, eğer anlaşmaya varılırsa söz konusu devletlerin Kürt sorunu karşısındaki tutumları ne olur? Böylesi bir durumda, Kürdistan kurtuluş hareketi için silahlı mücadele olanakları kalır mı? İran ile Irak arasında barış anlaşmasının imzalanmasından sonra sizce Kürdistan devrimi nasıl bir aşamaya gelir, mücadelenin niteliği ne olur?

IKC: Bir Kürt ata sözü var "Roj a çê, di sibêre Xwiyaye"

(Mehtaplı gece akşamdan bellidir) diye. Irak ile İran devletleri heyetlerinin Peres de Cuellar başkanlığında Cenevre'de başlayan görüşmelerin daha başında, erken bir anlaşmanın öyle kolay kolay gerçekleşmeyeceği ortaya çıktı. Çünkü sorun ve anlaşmazlıklar oldukça çok ve karmaşıktır. Buna rağmen, hep denildiği gibi yıllarca sürecektir görüşmeler bir günlük savaştan daha yeğdir. Sorununun diğer yanına gelince, yani her iki devlet anlaşılarsa Kürt sorununa karşı durumları ne olur? Kanımızca bu sorunun söz konusu iki devlete yöneltmesi gerekir. Biz halkımızın adil davasını, söz konusu iki devlet arasındaki savaşın bir parçası olarak görmüyoruz. Biz, halkımızın davasına adil ve barışçıl bir çözüm bulamayan bir barışın, bölgede hiç bir etkinliğinin olmayacağına inanıyoruz.

Irak ile İran arasında barışın imzalanmasından sonra, Kürdistan devrimi yeni bir aşamaya girecek. Nasıl ki bu güne kadar pek çok aşamadan geçtiyse... Bu alanda şuna inanıyoruz ki; Kürt halkının Irak muhalefet güçleriyle dünyanın tüm demokrat ve haksever güçlerinin dayanışmasıyla koşullara uygun yeni mücadele yöntemleriyle mücadelesini sürdürecektir. Bu mücadele Irak ve İran savaşının sona ermesi nedeniyle artık dünyada yankısını buluyor. Mücadele yöntemleri de sadece silahlı partizan savaşı olmayacak, tüm fırsat ve olanaklar değerlendirilerek savaşımın tüm diğer tüm biçimleri de yürürlüğe konulacak.

Açıktır ki, bizzat diktatörlük rejiminin kendisi, bizi ve Irak'ın diğer muhalefet güçlerini silahlı mücadele seçeneğine zorladı. Çünkü demokratik haklar alanında hiç bir çıkış yolu bırakmadı. Eğer öyle olmasa, Kürt halkı hiç bir zaman savaş ve kan dökme hayranlık ve deliliğine kapılmamıştır. Tam tersine, silah zoru ve

silahlı mücadele ile varlığına adil yasal haklarına sahip çıkmaya mecbur edilmiştir.

MG: Irak'ın ve Güney Kürdistan'ın devrim açısından bu günkü koşulları nasıldır, aynı konuda dünyanın ve bölgenin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

IKC: Kürt halkının silahlı mücadeleye başvurması, başka seçeneği olmadığındandır. Çünkü Bağdat hükümetinin şovenist diktatörlük politikası, böylesi bir yolu Kürt halkına dayattı. Biz, bundan önce, hep Kürt halkının, adil ulusal haklarının barışçıl yollardan kabul edilmesini istedik, bundan sonra da aynı istemde ısrarlı olacağız.

Her ne kadar Bağdat rejimi düzenbazlıkla devrimcilik gösterisi yapıyorsa da, gerçekte, ekonomik, politik, kültürel ve diğer tüm alanlarda karşı devrimci bir politika izliyor. Kürt halkının adil çıkar ve istemleri alanında zaten tümüyle şovenist, savaşçı ve diktatörce bir yolu önüne koymuş.

Rejimin düzenbazlıkları her alanda boy vermiş, ateş ve demirin zoruyla hükmediliyor. Halk kitleleri artık bu koşullara dayanmıyor, böylesi bir yaşama tahammül etmiyor. Rejimin de söz konusu yöntem ve politikalarla ebediyen hükmetmesi mümkün değildir. Irak halk kitleleri her bakımdan bezmiş durumdadırlar. Bu nedenle, Irak'taki koşulların devrim için oldukça elverişli olduğu söylenebilir. Aksi durumda, rejimin bu günkü politikadan vazgeçerek halkın demokratik haklarını tanıması, siyasal tutuklu ve hükümlüleri serbest bırakması, ayrıca Kürt sorununa barışçıl bir çözüm için adım atması, Kürdistan köylerini yeniden bayındır hale getirmesi, hainlerin ve Kürt halkının haklarını satanların aracılığıyla ateş, demir ve kimyasal silah zoruyla değil, Kürt halkının temsilcileri ara-

cılığıyla çabalara girişmesi gerekir.

Kanımızca, Kürt halkını imhaya yönelik şoven savaştan el çekilerek, barışçıl ve demokratik yollardan Kürt sorununa çözüm bulunması için, uluslararası ve bölge koşulları elverişlidir. Aksi halde de, halkımız zaten haklı devrim kavgasına sarılmış, bunu sürdürüyor, sesi günden güne bölgede ve uluslararası alanda daha fazla yankı buluyor, dost ve taraftarı artıyor.

MG: Irak Kürdistan Cephesi'nin durumu nedir, hangi aşamadır, geleceğini nasıl görüyorsunuz?

IKC: Irak Kürdistan Cephesi'nin durumu, günden güne iyiyeye gidiyor. Bu alanda yürütme komitesi, propaganda bürosu, iç ve dış temsilcilik ve komiteleri ve benzeri organ ve kuruluşları faaliyete başlıyorlar. Bu günlerde cephe yayın organının ilk sayısı olan "Bereyi Kürdistan" (Kürdistan Cephesi)nin Eylül sayısı, Kürtçe olarak okuyucuların eline ulaştı. Siyasi konsey (önderlik), aktif faaliyet halindedir. Bu güne kadar iki (son ölarak üç) toplantı yaptı. Biri Kürdistan'da, diğeri yurtdışında olmak üzere, iki heyet oluşturulmuş ve faaliyete başlamışlardı. Uluslararası ku-

rum ve kuruluşlara, devlet başkanlarına, Birleşmiş Milletler'e pek çok yazılı başvuruda bulunuldu. Bu durum rejimin yönelttiği kimyasal silahlar altında Kürdistan'ın içine girdiği ağır koşulları açığa çıkarmış, halkımızın mücadelesi ile dayanışmayı, Bağdat'ın faşist rejimine karşı öfke ve hoşnutsuzluğu yükseltmiştir.

Kürdistan Cephemizin her altı partisi, üye, dost ve halk kitlelerimiz zorlu mücadele saflarında günden güne birbirlerine daha yaklaşıyor, ortak mücadele alanında kardeşlik ve yoldaşlık bağları pekişiyor. Buna rağmen, Kürdistan Cephesinin daha kuruluş aşamasının başlangıcında olduğuna inanıyoruz. Dört gözle beklediğimiz aydınlık ve müreffeh gelecek için, pekişme, güçlenme ve çelikleşme yolunda zorlu ve büyük bir zaman, çaba ve emeğe gereksinmemiz olduğu yadsınamaz. Kürt ve tüm Irak halklarının bu büyük kazanımının geleceğine değer veriyoruz. Ve önemli bir rol oynayacağına inanıyoruz. Özellikle Bağdat diktatörlük rejimine muhalif, en geniş güçleri içine alacak ve Kürdistan Cephemizin de ülkenin geleceğinde aktif rol alacağı Irak çapında demokratik bir cephenin kurulmasında da rolü olaca-

ğı yadsınamaz. Bu nedenle, Kürt kurtuluş hareketinin günümüzdeki en uygun önderliği olan Kürdistan Cephesini, ülkemizde geçici ve bu günkü aşamaya özgü bir cephe olarak değil, hem bu günün hem de geleceğin gerçek değerli, elverişli, ve yolu üzerindeki tüm engelleri aşabilecek bir önderliği olarak görüyor, bunun için çaba sarfediyoruz.

MG: Kürdistan Kurtuluş Hareketi (TEVGER)'in kuruluşunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

IKC: Bizler, Irak Kürdistan'ının yurtsever, ulusal ve demokrasi yanlısı güçleri olarak Irak Kürdistan Cephesi saflarında birleştiğimize, gücümüzü yetenek ve doğru yolumuzu, örgütlerimizin birliğinde gördüğümüze göre, açıktır ki Kürdistan'ın her parçasındaki tüm parti ve örgütlerin birliğinden ancak sevinç duyarız.

Umudumuz o ki, "TEVGER", bu gün, içinde barındırdığı güçlerle kalmamın, daha da genişleyerek Kürt halkının mücadelesinde etkin olarak rol alsın.

"TEVGER'e kutlamalarımızı iletmekle memnunluk duyuyoruz. Önüne koyduğu hedeflerde başarıya ulaşmasını diliyoruz.

MEDYA GÜNEŞİ İLE DAYANIŞMALAR SÜRÜYOR

Halim CAN

Medya Güneşi üzerindeki baskılar ve arkadaşımız Cemal ÖZÇELİK'in hapis cezasına çarptırılarak tutuklanması yurt içinde ve metropollerde olduğu gibi, yurtdışında da yoğun bir tepkiyle karşılandı.

Cemal ÖZÇELİK'in tutuklanmasından sonra, yurt dışında bulunan okuyucularımız ve yurtsever insanlarımız Almanya, İsveç ve Danimarka'da Medya Güneşi ile Dayanışma Komiteleri oluşturdular ve hemen çalışmalara giriştiler. Ayrıca İngiltere'de bir imza kampanyası başlatıldı.

İsveç'te bulunan Medya Güneşi ile Dayanışma Komitesi uluslararası Af örgütü nezdinde girişimde bulunarak olayın kınanmasını ve Cemal ÖZÇELİK'in salıverilmesi amacıyla çaba sarfetmesini istediler.

Yine aynı komite, basına ve kamuoyuna iletmek amacıyla İsveç'te bir bildiri yayınlarak Cemal ÖZÇELİK'le dayanışma çağrısında bulundu.

İstanbul DGM'sinin kararını protesto etmek amacıyla Almanya'da başlatılan kampanyada da, TC Cumhurbaşkanı, Başkan, Adalet ve İçişleri bakanlarına yüzlerce mektup yollandı. Yeşiller Partisi başkanı, Christina Kurella, Mirchael (Eyalet milletvekilleri), Avrupa'daki Kürdistan'lı Öğrenci ve Gençler Birliği (UKSYE), Avrupa'daki Kürdistanlı Öğrenciler Derneği, P.A.C. (Şili), AZARIA (Güney Afrika), Alman Komünist Partisi (DKP), Filistinli Demokrat Gençler (DDJ), Jürgen Bursk (Alman SDP eski Lübeck milletvekili), CUT (Şili), Iraklı Öğrenciler Derneği (VIS), ALZAN, ALMAN Sosyal Demokrat Partisi Hamburg Örgütü, İşkenceye ve Takibata Uğrayanları Destekleme Cemiyeti, Dr.MIÇHAEL KLEMPERER ve Dr.Med Karl Heinz Roth'un imzasını taşıyan ortak bir metin de Türkiye Cumhurbaşkanı, Başbakan, Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanı'na gönderildi.

Ortak metinde şu görüşlere yer verildi: "**Medya Güneşi sorumlu yazı işleri müdürü Cemal ÖZÇELİK'in dergide çıkan yazılarda Kürt kelimesi geçtiği için 3,5 yıl cezaya çarptırılmasının şiddetle protesto ediyoruz.**

Gerek Medya Güneşi sorumlu yazı işleri müdürü gerekse diğer sosyalist dergilerin sorumlularına yönelik baskılar ve dergi toplatma uygulamaları ülkenizde basın özgürlüğü olmadığını göstermektedir.

Cemal ÖZÇELİK derhal serbest bırakılmalıdır!

Tutuklu ve hükümlü tüm gazeteci ve politik mahkumlar serbest bırakılmalıdır!

Medya Güneşi ve diğer yayınlara yönelik baskılar son bulmalıdır! Basın özgürlüğü tanınmalıdır!"

Yurtdışında bu vb. birçok çalışmanın yanısıra bir çok yurtsever çevre de dayanışma mesajları ve açıklamalarda bulundular; yayınlarında soruna geniş yer verdiler.

Avrupa'da İşçi Gerçeği, Devrimci Çizgi, Dengê Komkar, Bingeh, Hêviya Gel, Mücadele Bayrağı, İşçi Gerçeği ve Rastiya Kürdistan imzalı dayanışma mesajında şöyle deniliyordu: "**Derginizin sahibi ve yazı işleri müdürü Cemal ÖZÇELİK'in İstanbul DGM tarafından üçbuçuk yıl hapis cezasına çarptırıldığını üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Mahkemenin bu kararı Türkiye'deki iktidarın ve hukuk sisteminin ne denli anti-demokratik**

olduğunu yansıtan bir aynadır.

Medya Güneşi üzerindeki baskıları kınar dayanışma dilekelerimizi sunar çalışmalarınızda başarılar dileriz."

Stêr, Jin ve Hevgirtina Gel (Suriye Kürtleri Halkın Birliği Partisi Merkez Komitesi Yayın Organı) dergileri de gönderdikleri ortak mesajda Dergimiz üzerindeki baskılar ve Cemal ÖZÇELİK'in hapis cezasına çarptırılması protesto edip, dayanışma içinde olduklarını belirtiyorlar. Rızgari tarafından gönderilen mesajda da arkadaşımızın tutuklanması şiddetle protesto ediliyor. Bunun dışında Armanç gazetesi redaksiyonu ile Pêşeng Bo Şoreş redaksiyonu adına gönderilen mesajlarda da dergimizle dayanışma içinde oldukları belirtiliyor. Ala Rızgari ve Yekitiya Sosyalist de dayanışmalarını bildiren yurtsever çevrelerimiz arasındalar. **Komkar**, gönderdiği mesajla, yazı işleri müdürümüzün tutuklanmasını ve dergimiz üzerindeki baskıları kınadığını belirterek, dayanışmalarını bildirdiler.

Medya Güneşi ile dayanışma ve Cemal ÖZÇELİK'in serbest bırakılması doğrultusunda sürdürülen kampanyalar için en anlamlı bir çalışmayı da 13 Kasım'da İsveç'te yapılan Medya Güneşi ile Dayanışma Gecesi oluşturdu.

MEDYA GÜNEŞİ'YLE DAYANIŞMA GECESİ ÇOŞKULU GEÇTİ

13 Kasım günü Stocholm'un Medborgarhuset salonu, içerik bakımından yeni ve değişik bir kültür ve dayanışma gecesine sahne oluyordu. Büyük salonun alt ve üst katlarını dolduran kalabalık izleyici kitlesi Medya Güneşi'yle dayanışma gecesine coşkuyla katılmışlardı. Yer bulamayan onlarca izleyici salon koridorlarında geceyi ayakta izlemek zorunda kalmıştı.

Salon duvarları Medya Güneşi'yle ilgili afiş ve flamalarla süslenmişti. Sahnenin duvarına kırmızı-beyaz-yeşil bez üzerinde büyük sarı puntolarla Kürtçe olarak "**piştgiri bi Medya Güneşi re**" (Medya Güneşi'yle Dayanışma) yazılıydı. Sahneye bakan duvarda ise "**Medya Güneşi susturulamaz**" flaması asılıydı. Şivan ve Gülistan'ın Medya Güneşi'ne armağan ettikleri kendi afişleri, salonun diğer duvarlarında hemen göze çarpıyordu.

Gülistan, Prof. Dr. Şakıro X.Mihoyan ve Şivan gece kulisinde

Şivan bütün izleyici kitlesini coşturdu.

Gece Kürt milli marşı “**Ey Raqîp**”le başladı. Ve hemen akabinde perde arkasında Kürt dil, tarih araştırmacısı ve şair Malmîsanîj, güzel ve etkileyici bir şiir okudu. — Medya Güneşi'yle Dayanışma Komitesi — adına yapılan konuşmada Kürt basınının dünü ve bugünü üzerinde duruldu. 12 Eylül'den 8 yıl sonra Kürtler tarafından çıkarılan ve çıkmasıyla birlikte sürekli bir maskıya maruz kalan Medya Güneşi Dergisi çalışanlarıyla dayanışmanın gerekliliğine değinildi. Konuşmacı, Medya Güneşi sahibi ve eski yazışları müdürü Cemal Özçelik'in 3,5 yıl cezaya çarptırılmasına gerekçe gösterilen, ünlü Kürt şairi Abdullah Pêşev'in “**Zafer**” adlı şiirini okuyarak konuşmasını tamamladı.

Gecenin kültür programı zengin, izleyicileri memnun idi. 12 Eylül öncesi Türkiye'de çıkan Kürt dergilerinin kapak resimleri slaytlarla gösteriliyor ve açıklayıcı bilgiler veriliyordu. İki bölümde gösterilen slayt programının ikinci bölümünde ise Kürt ulusal kurtuluş hareketine önderlik eden şahsiyetlerin resimleri perdeye getiriliyordu. Medya Güneşi üzerindeki baskılar anlatılırken de, Medya Güneşi dergisinin çıkan bütün sayıları ekranda gösteriliyordu. Slayt programı, arka kapağında Cemal Özçelik'in resmi ve “**Medya Güneşi susturulamaz**”, “**Cemal Özçelik serbest bırakılsın**” şiarlarının bulunduğu Medya Güneşi sayısının perdede gösterilmesi ve Cemal Özçelik'le dayanışma çağrısının yinelenmesiyle son buldu.

Gecede hazır bulunan S.Birliği Ermenistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisinde Kürt tarih bölümü başkanı Prof.Dr.Şakiro Xudo Mihoyan da bir konuşma yaptı. İzleyiciler tarafından ilgiyle izlenen konuşmasında Prof.Mihoyan, S.Birliği'nde yaşayan Kürtlerin yaşamlarını ve Kürt tarihi, dili ve kültürü üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdi ve Medya Güneşi çalışanlarını kut-

Şivan ve Gülîstan, dinleyicilerle çok sıcak bir diyalog kurdular.

ladığını belirterek zorlu uğraşlarında başanlar diledi.

koma Farqin müzik ekibi Kulîlik'le birlikte geceyi zenginleştirirken Koma Dilan ve Koma Govend folklor ekipleri davul-zurna eşliğinde Kürdistan'ın çeşitli yörelerine ait oyunlarıyla geceye renk kattılar.

Gecede kounan “**Yarın çocuklar senin için de uçurtma uçuracaklar**” adlı şiir izleyicileri oldukça duygulandırdı ve bazı izleyicilerin gözyaşlarını tutamadıkları görüldü. Çünkü bu şiir, 12 Eylül zulmünden kaçan ve sınırı kayıkla geçen bir ailenin Zerdest adlı 5 aylık bebeğinin şehit düşmesini konu alıyordu.

Gecenin assolistleri Şivan ve Gülîstan, adeta gecenin bütün yükünü omuzlamışlardı. Bu iki rakipsiz Kürt müziği sanatçısı salonu dolduran kitleyi saatlerce coşturdular. Belki de Şivan Şivan olalı bu kadar coşmamış ve bu kadar çok türküyü bir gecede söylememişti; bu izleyicilerin genel kanısıydı. Gerçekten de Kürt halkının yetiştirdiği bu büyük yetenek, tamburunun tellerini ustaca kullanıyor ve vücudunun hareketliliği tamburun tellerine eşlik ediyordu; gür ve güzel sesi salonun duvarlarını çınlatıyordu.

Gece, Şivan ve Gülîstan'ın beraber söylediği ve izleyicilerin eşlik ettiği “**Ey Raqîp**” marşıyla sona eriyordu.

Dayanışma gecesi “Ey Raqîb” Marşıyla sona erdi.

Kısacası gece, görkemli, coşkulu ve oldukça organizeli geçmişti. Medya Güneşi yazışları müdürü Yakup Karademir'in geceye önderdiği başarı mesajı geceye güç katmıştı. Ama en büyük güç, geceye katılan yurtsever insanlarımızla birlikte Kürt siyasi partileri, demokratik örgütleri ve basının temsilcilerinin, mesajlarıyla Medya Güneşi'nin yanında olduklarını belirtmeleriydi.

Geceye mesaj gönderenler şunlardı: **Serhad Dicle** (PPKK Genel Sekreteri), **Alman Yeşiller Partisi**, **Kristine Cocilik** (Almanya Yeşiller Partisi milletvekili), **PKK Avrupa Komitesi**, **TKSP İsveç Komitesi**, **KUK-SE İsveç Örgütü**, **KDHP-İsveç Örgütü**, **Suriye Kürtleri Halkın Birliği Partisi Avrupa Örgütü**, **KDP-İran Almanya Sempatizanları**, **TEVGER İsveç Komitesi**, **KOMKAR-MYK**, **KOMKAR-İsveç**, **KOMKAR-Danimarka Danimarka Kürdistan Dayanışma Komitesi**, **Türkiye ve T.Kürdistanı Politik Tutuklularıyla Dayanışma Komitesi-Almanya**, **İsveç Kürdistan Federasyonu Başkanı Keya İzol**, **YKDK**, **Norveç Demokratik İşçi Derneği**, **Kürdistan Doktorlar Derneği-İsveç**, **Kürdistan Dayanışma Komitesi-Hamburg**, **Danimarka Medya Güneşiyle Dayanışma Komitesi**, **NSİBİN Kültür Komitesi**, **UKSYE**, **Pêşeng dergisi redaksiyonu**, **Armanc gazetesi redaksiyonu**, **Roja Nu dergisi**, **Yekitiya Sosyalist dergisi**, **Berbang dergisi**, **Emeğin Bayrağı dergisi İsveç temsilciliği**, **İsveç Güneşe Çağrı** okuyucuları.

DOĞU KÜRDİSTAN DOSYASI

Behram ARDA

DOĞU KÜRDİSTAN'DA SİYASİ MÜCADELENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Bölgemizin en eski yerleşik halkalarından biri olan Kürdistan halkı, kendi kaderini özgürce tayin etmedikçe Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın sağlanamayacağını, İran ve Irak arasında BM'nin girişimleri sonucu sağlanan ateşkes ve sonrasındaki gelişmeler bir kez daha göstermiştir. İran ve Irak sömürgecilerinin yıllardır birbirlerine karşı kullanmaya çalıştıkları Kürdistan sorununda ne denli samimi oldukları, görüşme matalarına getirdikleri konulardan rahatlıkla anlaşılıyor. diğer temel konularda anlaştıkları takdirde, malum amaçlar için Kürt hareketlerine verilen **"destek"**lerin çekileceği artık bir sır değil. Savaşın, iki sömürgeci devlet açısından **"adil"** bir biçimde sona erdirilmesi durumunda bile, Doğu ve Güney Kürdistan'da yaşayan Kürt halkı için, düşünen saldırılarının sürmesinden, hatta tirmanmasından öte bir gelişme ufukta görünmüyor. Gerici İslam rejiminin bütün uluslararası anlaşmaları ayaklar altına alarak kimyasal silahlarla Güney Kürdistan'daki **"kurtarılmış bölgeler"**e saldırarak yeni katliamlara girişmesi, yüzbinlerce Kürdün İran ve TC. devlet sınırlarına sığınması; Doğu Kürdistan'da partizan savaşına karşı, Humeyni rejiminin, yeni kanlı saldırı hazırlıkları içinde olması, İran ve Irak sömürgecilerinin anlaşmalarıyla bölgeye adil bir barışın gelmeyeceğinin bazı göstergeleridir.

Şitli nedenlerle artık devrimci ve yurtseverlerin de uzun ve kısa erimli amaçlarına varmak için pek kullanmadıkları, fakat buna karşılık emperyalizmin ve işbirlikçisi bölge gericiliğinin -savaş kimi zaman emperyalizmin ve bölge gericiliğinin çıkarlarını tehdit eden gelişmeler gösterse de- işine yarayan haksız bir savaşın sonuçlanması anlamında başlıbaşına bir olumluluk olacaktır. Ne var ki, her iki parçadaki Kürt halkı, bu olumluluğu daha ağır bir faturayla ödeme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kürdistan ulusal demokratik güçlerinin kararlılığı ve Kürt halkının uluslararası dost ve müttefiklerinin aktif destek ve dayanışmasıyla sömürgecilerin umutları kursaklarında bırakılabilir. Daha şimdiden Güney Kürdistan ulusal demokratik muhalefetinin, kimyasal silahların da kullanıldığı saldırılardan sonra yaşanan paniği büyük oranda aşarak karşı saldırılara geçmesini, hatta bazı yörelerde Irak ordusuna büyük darbeler vurmasını, gelecekte mücadelenin sürdürülmesi açısından birer işaret olmalarını dilemek, sanırım her Kürt yurtseverinin gönülden paylaşacağı bir yaklaşımdır.

Kürdistan halkının, son ateşkes'ten sonra karşı karşıya kaldığı tehlikelerin ilk olmadıkları ve önlemler alınmazsa son da olmayacakları, bu yazımın konusu olan özgürlük ve bağımsızlık tutkusu yüz yıllara sığmayan, direnen Kürdistan halkının yaşadığı toprakların bir parçası olan Doğu Kürdistan (İran Kürdistanı)'daki siyasi mücadelenin tarihsel gelişim süreci de göstermektedir.

.../...

Günümüzde, sömürgeci İran devletinin egemenliğinde olan Kürdistan parçasında, tarihsel gelişim sürecinde meydana gelen savaş ve anlaşmalarda olsun, Kürt halkının sömürgecilerin baskı ve zulmüne karşı gerçekleştirdiği direniş ve ayaklanmalarda olsun, Kürdistan sorunu, sürekli olarak Kürdistan topraklarını egemenlikleri altında bulunduran devletler ve onların uluslararası dostları tarafından, Kürt halkının gerçek sorunlarıyla alakalı olmayan çelişki ve çatışmaların çözümünde bir "koz" olarak kullanılmak istenmiştir. Sömürgeciler, salt satıldığı devleti alt etmek veya daha fazla taviz koparmak için, bazen Kürt aşiretlerine göstermelik "hak"lar veriyordu. Ancak sürekli gözettikleri bir durum vardı. O da, her ne pahasına olursa olsun. Kürt aşiretlerinin birliğinin önüne geçmekti. Tarihte yüzlerce Kürt beyliği ve prensliği ortaya çıktı, ama çoğunlukla birbirleriyle rekabet içinde oldular. Aşiret reisleri, kendi bencil çıkarlarını ön plana çıkararak, mezhep ayrılıklarının körüklenmesine alet olarak, dar görüşlülükleri nedeniyle sömürgecilerin vaatlerine kanarak sömürgeciler arası çelişkilerden yararlanıp bir Kürdistan devleti oluşturmak yerine, özünde hiç bir zaman Kürt halkının dostu olmayan güçlere bel bağladılar. Doğu Kürdistan'da sömürgeci boyunduruğun günümüze kadar sürmesi, sadece aşiret reisleri ve diğer feodal ve dinsel önderlerin hatalarıyla açıklanamaz, fakat bu tür hata ve yanlışların, bazı dönemlerde görülen işbirlikçi ve ihanetçi tutumların rolü, "başka çareleri yoktu" denilerek de küçümsenemez. Bazı aşiret reisleri ve diğer önderlerin sürece denk düşen mücadeleye anlayışları ise, sömürgeci boyunduruğu kırmaya yetmemiştir. Bu konuda ön plana çıkarılması gereken, önderleri tarafından bazen sömürgecilerin safında diğerine karşı savaşıtlarsa da, kendi haklarına kavuşma inancı istismar edilse de, ezilen Kürt ulusunun tükenmek bilmeyen özgürlük ve bağımsızlık sevdasıdır. Eğer sömürgeciler tüm imha politikalarına rağmen mücadeleyi durduramamışsa, bunun temel nedeni, Kürt ulusunun yüzyıllara sığmayan bu sevdasıdır.

İran'ın egemenliğindeki Kürdistan parçasının sınırları, 1639 yılında imzalanan Kasr-ı Şirin antlaşmasına kadar Roma, Bizans, Selçuklu, Moğal, Sani, Akkoyunlu, Osmanlı Arap ve Fars topraklarında egemenlik kuran güçlerin yenilgi ve başarılarına göre değişti. Kasr-ı Şirin antlaşmasından bu yana da çeşitli görüşmelere konu olan İran Kürdistanı sınırları düzeltmeler dışında değişmedi.

Onlarca direniş ve ayaklanmanın yanında, 1946 yılında Kürdistan tarihinde önemli bir dönüm noktası, Kürdistan Demokratik Cumhuriyetine sahne olan Doğu Kürdistan, Şahlığın, bütün ezilen halkların da katılımıyla verilen mücadele sonucunda

devrilmesiyle de ulusal demokratik mücadelenin silah elde sürdürüldüğü bir alan oldu. Ulusal mücadeleye, bugün partizan savaşı biçiminde sürüyor. Doğu Kürdistan'da 1983 yılından bu yana, anti-sovyetik bir yapısı olan İran Komünist Partisinin Kürdistan seksiyonu olarak varlığını sürdüren Komela dışında, İran Kürdistan Demokrat Partisi ve Şeyh İzzeddin Hüseyini önderliğindeki bir grup mevcuttur. (I) En etkin güç İKDP'dir ve Kürdistan'da yaygın bir örgütlenmeye sahiptir.

Kürdistan genelinde olduğu gibi Doğu Kürdistan'da da ulusal demokratik muhalefet, çağdaş temellerde bir örgütlülük yaratamamanın sancısını çekiyor. Kürt ulusal demokratik güçlerinin en sıradan demokratik haklarını bile gerektiğinde, resimleri uluslararası yarışmalarda birincilikler kazanan katliamlara başvurmadan çekinmeyen İran sömürgecilerine karşı çağdaş bir ulusal kurtuluşçu örgütlenme ve buna uygun stratejik perspektifler konulamazsa, uluslararası dost ve müttefikler doğru tespit edilemezse, Kürt ulusunun ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaştırılmayacağı konusunda, aşağıda genel hatlarıyla ele almaya çalıştığım D.Kürdistan'daki siyasi mücadelenin tarihsel gelişim süreci sanırım bir gösterge olacaktır.

ÇALDIRAN SAVAŞINDAN SADABAT PAKTINA

Milattan önce 612 yılında, son Kürt İmparatorluğunun, Perslerin de aralarında bulunduğu bölge devletleri tarafından yıkılmasından sonra, günümüzde Kürdistan olarak adlandırılan topraklar ve bir çok devlet arasında el değiştirdi. Zaman zaman Arap, Fars, Moğol ve Osmanlı istilalarına karşı direnen Kürtler, kendi aralarında birlik oluşturamadıkları için sonuçta başarıya ulaşamadılar. İslamlığın yayılışı döneminde Arap istilacılarına karşı direnen Kürtler, İslamlığı kabul ettikten sonra bile, 875'deki zenci kölelerin isyanında olduğu gibi bir çok isyana katıldılar. Kürt kökenli Şabankara Hanedanı (11.yüzyıl), Büyük Loristan atabekleri olan Hazaraspi Hanedanı (1148-1339), Eyyübi Hanedanı (1169-1250) ve daha bir çok hanedan, çeşitli beylikler kurdular. Ne var ki, "böl ve yönet" politikası...

(1) Yedi milyona varan nüfusuyla Doğu Kürdistan'da üç temel güç var. İçinde aşiret reisleri, mülk sahipleri dahil Kürt toplumunun hemen her sınıf ve tabakasından unsurları barındıran KDP yurtsever bir zemindedir ve sosyalist bir parti olmadığını açıkça söylüyor. Fakat içinde sosyalist unsurları da barındırmaktadır. 1969 yılında kurulan Komela 1983'te üç grupla birleşip kurduğu İran Komünist Partisi adlı antisovyetik partiden sonra İKP'nin Kürdistan koluna dönüştü. Tünnüyle bir Kürdistanlı örgüt olmanın çok İranlı örgüt sayılabilir. "Özerk" bir örgütlenme ne kadar "bağımsız" bir örgütlenme ise Komela da o oranda "bağımsız" bir örgüttür. Suni dini lider Şeyh İzzeddin Hüseyini önderliğinde küçük bir grup da bazı bölgelerde örgütlüdür ve etkinliği ölçüsünde mücadele etmektedir. Doğu Kürdistan'da bilimsel sosyalist bir örgüt veya grup yok.

kaları nedeniyle Kürtlük, beylik ve prensliklerin sınırlarını aşamadı. Sonradan görülebileceği gibi, bu durum 19. yüzyıla, hatta 20. yüzyılın başına kadar sürüp gitti. Osmanlılarla birlikte Kürt topraklarının egemeni olan Akkoyunlular da, benzerleri gibi Kürdistan'da böl ve yönet politikalarını uyguladılar; 1500'lere kadar ayakta kalan Akkoyunlular, Kürtlere yönelik politikalarıyla Moğolları bile geride bıraktılar.(2)

Akkoyunlu Devletini 1502'de yıkarak Safevi devletini kuran, kısa sürede sınırlarını Azerbaycan'dan Irak'a, Diyarbakır'a kadar genişleten Şah İsmail döneminde de Kürtler üzerindeki yoğun baskılar sürdü. Şii mezhebini kullanarak Osmanlı İmparatorluğu'nun içlerine kadar kışkırtmalara girişen Şah İsmail'in, Hoy kentinde huzuruna çıkan onbir Kürt temsilciyi hapse atıp, Kürt beyliklerinin başına kendi adamlarını tayin etmesi gibi tutumlarını iyi değerlendiren Osmanlı padişahları, Akkoyunluların divan katiplerinden olup Çaldıran savaşıyla önce Osmanlıların hizmetine girmiş İdris-i Bitlisi'nin yardımcılarıyla İran kuvvetlerini birçok yerlerde yenilgiye uğrattılar. Şah İsmail'in, 1515'lerde, güneyden Diyarbakır'ın, kuzeyden Kemah, Erzincan ve Bayburt'un sınır sınır teşkil ettiği İran devlet topraklarını, 1517'de Erzurum, Van ve Musul sınır şeridine kadar kaybetmesinde, işbirlikçi İdris-i Bitlisi'nin rolü büyük olmuştur. Kürt aşiretlerinin yardımcılarıyla Osmanlıların kazandıkları başarılarından sonra, aşiretleri Osmanlı tarafına çekmede belirleyici rol oynayan İdris-i Bitlisi ödüllendirildi; yirmibeş Kürt beyine "eski tertipleri üzere yerlerini idare etmek" üzere beratlar gönderildi.(3) Şah İsmail'in 1524 yıllarında ölmesinden sonra yerine geçen büyük oğlu Tahmasb Han döneminde de Kürt aşiret reislerinden bazıları İran ve Osmanlılar arasında yalpalayıp durdular. Yavuz Sultan Selim zamanında, İdris-i Bitlisi'nin çabalarıyla Osmanlı hakimiyetini tanıyan Bitlis hanlarından Şeref Han, 1532'de İran tarafına geçtikten sonra, Osmanlılar yine o dönemde İran'dan Osmanlılara sığınan Olama Paşayı Bitlise gönderdiler. Şeref Han'ın İran kuvvetleriyle Bitlise gelmesi üzerine Olama Paşa çekilmek zorunda kaldı. Bu olayı bahane ederek İran'a savaş açan Osmanlıların başkomutan tayin ettikleri İbrahim Paşa savaş meydanına gelmeden Olama Paşa, Şeref Han'ı yenilgiye uğratarak başını kesip İbrahim Paşa'ya gönderdi. (21 EKim 1533) Şeref Han'ın oğlu Şemseddin, etrafına topladığı bir güçle Osmanlılara karşı koymaya çalıştıysa da ba-

(2) B.Nikitin, Kürtler-Cilt 2, Ö.Yolu 1978, s.7-18

(3) İ.Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, cilt 2, TTK Y., 4. baskı S.273-276; Nikitin, age, s. 19

Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan ve oğlu Yakup Şah zamanında Diyarbakır katlipliği yapmış ve Yakup Şah'ın adamlarından Kadı İsa'nın himayesinde yetişen İdris-i Bitlisi, Kadı İsa'nın ölümünden sonra İstanbul'a gelerek Sultan II.Beyazid'in emriyle Farsça Heşt Bihışt isimli bir tarih kitabı

KRONOLOJİ (1608-1988)

- 1608:** Amirhan Bradost önderliğinde Dımdım kalesi isyanı.
1639: Kasr-i Şirin anlaşmasıyla Kürdistan'ın ikiye bölünmesi.
1818-1820-1822: İran yönetimine karşı bir çok Kürt isyanı.
1825: Kürtlerin bir İran kelisini ele geçirmeleri.
1826-1839: M.Muhammed isyanının Azerbaycan'a kadar yayılması.
1816-1839: M.Muhammed isyanının Azerbaycan'a kadar yayılması.
1843-1846: Bedirhan Bey'in isyanının Mahabad ve Urmiye'ye yayılması.
1880: Ş.Ubeydullah İsyani'nin D.Kürdistan'da başlaması.
1905: Sakız, Mahabad ve Kırmanşah'ta Kadı Fethat isyanı.
1912-1913: Hoy'da Gihandin adında bir örgütün kurulması.
1914: Simko'nun Rusya'ya karşı ayaklanması.
1920-1925: Simko'nun Urmiye gölünün batısındaki tüm bölgeyi alması.
1920: Xudo adında bir çoban önderliğinde Serwan ve Qoçan'da isyan.
1923: Lor Kürtlerinin isyanı.
1926: Rewanser'de Serdar Reşit önderliğinde ayaklanma.
1926-1928: Bir dizi yerel ayaklanma.
1928: Mangoran'da Mele Xelilê Gromer önderliğinde ayaklanma.
1930: Simko'nun Sino'da kallesçe öldürülmesi.
1930-1931: Mako'da Celali Kürtlerinin Ferzende önderliğinde ayaklanması.
1931: Cafer Sultan önderliğinde ayaklanma.
1934-1935: Serdeşt'te ayaklanma.
1930-1937: Mukriyan'da siyasi bir örgütün faaliyet göstermesi.
1934-35: Mehemedi adında bir grubun Mahabad'da kültürel çalışmalar yapması.
1937: Sadabad Pakti'nin kurulması.
1937-1939: İran Kürdistanı Özgürlükçü Partisi'nin faaliyet göstermesi.
1941: Bir Kürt heyetinin Sovyetler Birliğini ziyareti
1942: Kürt Diriliş Örgütü (Je-Kaf)'nün kurulması.
1944: Je-Kaf, Hoybun ve Hêvi arasında "Dilanbar" dağında bir anlaşmanın imzalanması.
1945: KDP'nin kuruluşu ve heyetin S.Birliğini ikinci ziyareti.
1946: Kürdistan Demokratik Cumhuriyetinin ilanı.
1952: Boka köylülerinin direnişi.
1956: Kırmanşah'ta isyan.
1967-1968: KDP önderliğinde onsekiz aylık silahlı mücadele.
1969: Komela'nın kuruluşu
1979: Şahlığın yerine geçen Humeyni'nin vaatlerini tutması üzerine silahlı halk direnişinin başlaması.
1984: "Kurtarılmış Bölgeler" in pastarların eline geçmesi.
1984-.....: Partizan savaşı sürüyor.

şaramayacağını anladığından İbrahim Paşa'ya başvurarak direnişine son verdi ve bunun üzerine Bitlis Hanlığı tekrar Şemseddin'e verildi.(4) Osmanlı-İran Savaşı, Eylül 1554 tarihine kadar çeşitli aralıklarla sürdü. Bu süre zarfında birçok yörede yenil-
 .../...

yazmıştır. İstanbul'un ünlü bilginleri arasında giren İdris-i Bitlisi'nin II.Beyazid adına Kanuni Şehinşahi, Tufe-i dergâh-Ali ve Munazara-i rûz ve İd isimli üç eseri ile Yavuz sultan Selim namına Mir'atül-Uşşak isimli eseri, mektupları, Bahariye, Hazaniye kasideleri, Sultan Selim ve Mustafa, Davud ve İskender Paşalara kasideleri vardır. İ.Bidlis'nin oğlu Ebül-Fazıl Efendi, babasının Heşt Bihışt kitabına ek yazmıştır. (Uzunçarşılı, age, s. 603)

giler alan İranlıların önerisi üzerine ateşkes sağlandı. Nisan 1555 sonlarında Amasya'da başlayan görüşmeler 29 Mayıs'ta Amasya Anlaşması olarak adlandırılan bir anlaşmayla sonuçlandı. Anlaşmaya göre, **“Azerbaycan ile merkezi Tebriz, Doğu Anadolu ve Irak-ı Arap Osmanlılara katılıyordu.”**(5)

Osmanlılar karşısında aldıkları yenilgilerden Kürtleri de sorumlu tutan İran yönetimlerinin yoğun baskılarına karşı 1608'de Amirhan Bradost önderliğinde Dımdım kalesinde bir ayaklanma gerçekleştirildi. Direnişin etrafa yayılmasından büyük korku duyan Şah Abbas, direnişin her ne pahasına olursa olsun bastırılmasını istedi. İran askerleri büyük bir kuvvetle bölgeye saldırarak direnişi bastırdılar; Urmiye gölünün batısında yaygın bir kmatliama giriştiler. (6) 17. Yüzyılın ilk yarısında da Osmanlılar ve İranlılar arasında savaşlar oldu. Fakat İranlılar yenilgi üstüne yenilgi alınca, Osmanlıların dayattıkları koşullarla görüşme masasına oturmak zorunda kaldılar. 1639'da imzalanan anlaşmayla Kürdistan toprakları ikiye bölündü. Osmanlı-İran ve sonradan Türkiye-İran sınır görüşmeleri sürmekle birlikte Kasr-i Şirin Anlaşmasıyla çizilen sınır bazı ufak tefek düzeltmelerle günümüze kadar varlığını koruyor.

İran tahtına ilişkin iktidar kavgaları da aralıksız sürdü. Kürt aşiretleri de bazen iktidar kavgalarına alet edildiler. Fakat çok geçmeden yardım ettikleri tarafın gazabına uğradılar. Destekledikleri taraf kaybedince, bu defa katliamlara maruz kaldılar. Örneğin 1760-1779 yılları arasında İran'ı yöneten ve aslen Kürt olan Kerim Han Zend'in Kaçarlar sülalesi tarafından alaşağı edilmesine yardım eden Kürt beyliklerinden olan Ardelen Beyliği, 1860'larda Kaçarlar sülalesinden yöneticiler tarafından yok edildi; yerini Kaçar yöneticilerinden oluşturulan bir beylik aldı.(7)

1779'dan 1920'lere kadar İran'ı yöneten Kaçarlar sülalesi döneminde de Kürt halkı temel ulusal haklarından yoksun kaldı, horlanıp aşağılandı. Kürtler, ulusal çapta bir birlik oluşturup İran sömürgecilerini yenilgiye uğratamadılar, ama fırsat buldukça baskılara karşı direndiler; Kürdistan tarihini

kanlarıyla yazdılar. 1818-1820 ve 1822 yıllarında İran sömürgecilerine karşı bir çok Kürt ayaklanması oldu. 1818 yıllarında başgösteren isyanı bastıramayan Velihaht Abbas Mirza'nın kuvvetleri, Kürt direnişçileri tarafından yenilgiye uğratıldılar. Yine 1825'de bir İran kalesini basan Kürt isyancıları, kaledeki askerleri kılıçtan geçirdiler.(8) 1826-1839 yılları arasında Rewanduzlu Mir Muhammed önderliğinde başgösteren ayaklanmanın etkisi Azerbaycan'a kadar yayıldı. Başlangıçta Osmanlı kuvvetlerini püskürten M.Muhammed önderliğindeki direnişçiler, İran'a karşı da savaş açtılar. İran Kürtleri, kurtulacakları ümidiyle M.Muhammed isyanına destek verdiler.(9)

Süleymaniye'de Mahmut Paşa önderliğinde boyveren isyanın bastırılmasından sonra, M.paşa'nın İran'a sığınmasıyla başlayan gerginliğin Rusya ve İngiltere'nin çabalarıyla önlenip 1843-1847 yılları arasında Erzurum'da düzenlenen konferansın da temel konularından biri Kürt isyanı ve ayaklanmalarıydı. Konferansta alınan kararlar sonucunda İran, Süleymaniye üzerindeki hak iddiasından vazgeçti, buna karşılık Şattularap su yolundan yararlanma hakkını elde etti; sınırlarındaki denetimler artırıldı, bazı yerlerde gözetleme kuleleri kuruldu. Konferansta alınan kararlar arasında, İran, Osmanlı, Rus ve İngiliz delegelerinden oluşan ve 1848-1852 yıllarında Basra Körfezinden Ağrı dağına kadar uzayan sınırlarda bir inceleme yapan komisyonun kurulması da vardı. Komisyonun topladığı verilerden sonra da sınır sorunu çözümlenmedi ve bu sorun 20. yüzyıla sarktı.(10)

Bedirhan Bey önderliğinde Osmanlılara karşı başgösteren ayaklanma da Mahabad ve Urmiye'ye kadar yayıldı; Doğu Kürdistan Kürt beyliklerinden Ardelen Beyliğinin de desteğini aldı. 1880'lerde **“Büyük Kürdistan”** ideali ile ayaklanan Şeyh Ubeydullah, önce İran Kürdistanı'nı kurtarmak istediğinden Osmanlılara yönelmedi. Ş.Ubeydullah önderliğindeki direnişçiler Tebriz'e kadar ilerlediler. Korkuya kapılan İran Şahlığı, seferberlik ilan etmekle ancak Kürt savaşçıları geri püskürtebildi. Ş.Ubeydullah'ın amacını çok iyi bilen Osmanlılar İran'la

.../...

(4) Uzunçarşılı, age, s.349

(5) Uzunçarşılı, age, s. 361

(6) A.KASEMLO, İran Kürdistanı ve Kürtler J.NÜ Y., 1980, s. 25

(7) B.Nikitin, age, s.7-8; Kasemlo, age, s. 26

(8) Nikitin, age, s. 30-31

(9) Halflin XIX. Yüzyılda Kürdistan Üzerinde Mücadele, Komal 1976, s. 53-55

(10) C.Celil, Dıroka Perçekirina Kürdistanê (Kürdistan'ın Parçalanmasının Tarihi) Armanç, Haziran 1984

23 Ocak 1932 günü Tahran'da Türkiye-İran sınır çizgisinin belirlenmesine ilişkin bir anlaşmayla, Osmanlı devletinden Türkiye'ye olduğu gibi geçen sınırın ayrıntılarının tanımı yapılmıştır. sınırda bir düzenleme yapılması için Tahran'da 27 Mayıs 1927'de yeni bir anlaşma imzalanmıştır. Sınır işaretlerinin bakım işi 10 Ocak 1972 tarihli bir protokol ve sınır bölgelerinin haritası için havadan fotoğrafların çekilmesi konusu ise 25 Aralık 1973 tarihli bir protokol ile düzenlenmiştir. Sınırın çağdaş yöntemlerle yeniden işaretlenmesi konusunda iki devlet hükümetleri, 1982'de gö-

rüşbirliğine varmışlardır. (İsmail Soysal, Türkiye'nin Siyasal anlaşmaları, cilt 1 TTK Y 1983, s.420)

(11) C.Celil, Jiyana Rewrenşenbirî û Siyasî Ya Kurdan (kürtlerin siyasi ve kültürel yaşamı), j.NÜ Y., 1985, s.21; Nikitin, age, s.22,33-34; M.İlhan Erdost, Şemdinli İöportajı, Onur Y., 1987, s.31

(12) Nikitin'in akdardığına göre Ş.Ubeydullah isyanından sonra Emir Nizam adında İranlı bir komutan "Kürt reisi Hamza Ağa'yı çağırır ve Kuran üzerine yemin ederek yeryüzünde kaldığı sürece kendisine hiçbir kötülükte bulunmayacağını söyler. Bu arada çadırın içine bir çukur kazdırır ve Hamza Ağa içeri girince bu çukura saklanarak işaret verir: Çadırı boydan boya kurşunlar deler ve Kürt reisi can verir. Emir Nizam'a göre yemin bozulmamıştır. Çünkü sözü kendisi yerüstünde olduğu sürece bağlamaktadır. Oysa o yer altına girmiştir. Mindoab'da bir şenliğe çağırılan Bilbas reisleri de böyle katledilmiş ve ünlü Yazdanşêr de Türkiye'de yine böyle yakalanmıştır. (Nikitin, age, s. 24-25)

işbirliği yaparak ayaklanmayı bastırıldı (11) Ş. Ubeydullah isyanından sonra D. Kürdistan'da azgın bir terör estirildi, Kürt liderleri çeşitli düzenbazlıklarla katledildiler. (12)

1905 Rus devriminden etkilenen Kürtler, aynı yıl Sakız, Mahabad ve Kirmanşah'da İran sömürgecilerinin baskı ve zulmüne karşı ayaklanarak "Şura"lar kurdular. Yine aynı dönemde Şikak bölgesinde de "Kürdistan'a Özerklik" istemiyle Kürtler ayaklandılar. Her iki ayaklanma da, ulusal çapta yaygınlık kazanmadığı ve düşmanın büyük bir gücü seferber etmesi sonucu bastırıldı. Kürtler, İran genelindeki Meşrutiyet mücadelesine de aktif destek verdiler. Türkiye'de meşrutiyetin ilanında n belli bir süre sonra, Kürtlere karşı girişilen saldırılardan kaçanlardan Bedirhanlılardan Abdurrezak'ın, o dönem D. Kürdistan'ın büyük bir bölümünü işgal altında bulunduran Rusların yardımlarıyla Rusya üzerinden D. Kürdistan'a geçmesiyle, ulusal demokratik muhalefette yeni bir hızlanma gözlemlendi. Abdurrezak, Simko ile birlikte Hoy şehrinde çalışmalarına başladı. Birinci Dünya Savaşının kokuları yavaş yavaş etrafa yayıldığı için Rusya, Almanya, İngiltere ve Türkiye "Kürdistan" kozunu ele geçirmek için adeta yarışıyorlardı ve bu bağlamda Kürt liderlerini kazanmaya çalışıyorlardı.

Bölgeye ilişkin planlarda pastanın büyük parçasını kapmak için bazı Kürt liderlerinin de içinde bulunduğu perde arkası kulislere yoğunlaşırken, yaratılan elverişli ortamdan yararlanmak için, Kürtler arasında Abdurrezak ve Simko'nun önderliğinde ulusal bilinçlenme çalışmaları hız kazandı. 1912 sonu ve 1913 başlarında Abdurrezak ve Simko'nun başını çektikleri girişim ve çabalar sonucu, Gihandin (Yetiştirme) adında bir örgüt kuruldu. Başkanlığına Abdurrezak'ın getirildiği örgütün amacı, Hoy'da okul açarak Kürtler arasında okuma-yazmayı yaygınlaştırmak, gazete ve dergi çıkarmak, Kürt alfabesini iyileştirmek ve okumak için gençleri Rusya'ya göndermek olarak belirlenmişti. Gihandin, Kürt halkı tarafından maddi ve manevi her yönden destekleniyordu. Çok geçmeden Hoy'da bir okul açma çalışmaları bitirildi ve 22 Ekim 1913 günü Hoy, Çıyarık, Soma, Bradost gibi yörelerden toplanan 29 çocukla okulun açılışı yapıldı. Açılış törenine Rus temsilci de katılmıştı. Çalışmalar belli bir aşamaya gelince Gihandin'in olanaklarını kullanma konusunda Abdurrezak ve Simko arasında

görüş farklılığı ve ayrılıkların derinleşmesiyle Gihandin 1914'de dağıldı. (13) Simko ile Abdurrezak arasındaki ayrılıkların, Gihandin'le sınırlı olmadığı, Abdurrezak'ın destek aldığı Çarlık Rusyası'na karşı Simko'nun 1914'te üç bin kişilik bir kuvvetle ayaklanması sanırım bir örnektir.

Birinci dünya savaşı başlarında Güney Kürdistan'da Mirza Küçük Han önderliğinde başlayan ayaklanmaya Doğu Kürdistan Kürtleri de katıldılar. Savaşa Alman emperyalistlerinin saflarında katılan Osmanlıların, sonradan kendilerine pahalıya mal olan Kafkasya ve İran seferleri çerçevesinde 160 kadar Kürt köyünü ateşe vermeleri, katliam yapmaları ve Kürtleri sürgün etmeleri savaşın bir cilvesi olmaktan öte, yüzyıllardır kemikleşen bağınaz şovenizmin bir göstergesiydi. (14)

Savaştan galip çıkan devletlerin imzaladıkları Sevr anlaşmasıyla "Kürdistan"ın kurulması gündeme geldiğinde, Kürt önderlerinin İtilaf Devletleri temsilcilerine sundukları haritada, İran Kürdistanı da kurulmak istenen "Kürdistan"ın sınırlarına dahil edilmişti. Sevr anlaşmasında İran Kürdistanı ile ilgili herhangi bir ibare olmamakla birlikte, Kürt önderlerinin savundukları haritada İran Kürdistanı'nın da yer alması ulusal bir özlemin ifadesiydi. (15) Doğu Kürdistan ulusal demokratik muhalefetinin önderlerinden Simko, bir taraftan Kürdistan Teali Cemiyeti ve Şeyh Mahmut Berzenci ile ilişkileri geliştirirken öte yandan da bir dizi ayaklanma gerçekleştirdi. Urmiye gölünün batısındaki tüm bölge Simko'nun kontrolüne girmişti. 1923'te Şeyh Mahmut'la görüşmek üzere Süleymaniye'ye giden Simko, İngiliz ajanlarına aldanarak Urmiye bölgesi asurilerin şefi Mar Şamun'u öldürdü. Rıza Şah 1925'te yönetime geldiğinde Simko'yu karşısına almaya cesaret etmediği için iyi geçinmeye çalıştı. Şah'ın bu tutumu üzerine Simko birkaç kez Şah'la görüştü. Nisan 1930'da Şino amiri, Şino'ya gelecek Şah'la görüşmek için Simko'yu davet etti. Sömürgecilerin "bahtı"na kapılan Simko, birkaç atıyla Şino'ya gitti ve hatasını canıyla ödedi. (16) Ayrıca bu dönemde bir çok yöresel, ayaklanma ve direniş gerçekleşti. Ocak 1920'de Şerwan ve Qoçan bölgelelerinde Xudo adında bir çobanın önderliğinde gerçekleştirilen ayaklanmadan sonra 1923'te Lorlar başkaldırdılar. Lorların ayaklanmasını kısa sürede bastıran sömürgeciler, Lor Kürtlerini Horasan'a sür-

.../...

(13) C. Celil, age, s.137-142

(14) K. M. Ahmad, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Kürdistan ve Ermeni Soykırımı, Kürdistan Y., 1986, s.40-46

(15) Kürdistan Teali Cemiyeti önderlerinden Emin Ali Bedirxan'ın 20.3.1920 İngiliz Yüksek Komiser Vekili Amiral Webb'e gönderdiği mektuba eklenmiş Kürdistan haritası. (Selâhi R. Sonyel, Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika, cilt 1, TTK Y., 1987, belge 7)

(16) Z. Silopi, Doza Kürdistan, Stewr Basimevi, s.80; Kasemlo, age, s.27 Osmanlıların verdikleri sözleri sürekli yerine getirmemeleri üzerine Kürtler

ve Ermeniler "Bexte Romê Tuneyê" (Osmanlı'nın Bahtı Yoktur) sözünü kullanmaya başladılar. Kürdistan tarihine bakıldığında Kürtler için Fars ve Arap yönetimlerinin de "bahtı" yoktur. Tarih boyunca binlerce Kürt lideri kalleşçe katledildi. Simko, İran sömürgecilerinin "bahtına kandığın"dan öldürüldü, Kürt liderlerinin "Bextê qolonyalista, n tuneyê" (Sömürgecilerin bahtı, yoktur) sözünü tüm bu yaşananlardan sonra iyi gözetmeleri lazımdır.

düler. 1926'da güney bölgelerinden Rewanser'de Serdar Reşit önderliğinde çıkan isyandan sonra Hewreman ve Meriwan aşiretleri Mahmudxanê Kasinan, Mahmudxanê Dızlı ve Caferxanê Hewrami önderliğinde ayaklandılar. Direnişler durmadı ve Baneh, Sakız, Serdeşt, Gewrik, Sosini, Pişderi ve Milkari Kürtleri ayaklanarak Serdeşt'i ele geçirdiler. 1928 yılında Mangoran'da Mele Xelilê Goromer öncülüğünde, Kürt ulusal gıysilerinin yasaklanmasına karşı bir ayaklanma oldu. 1930-1931'de Mako'da Celali Kürtlerinin Ferzende öncülüğündeki ayaklanmalarından sonra bölgeden toplu sürgünler yapıldı. 1931'de güney bölgelerinde Cafer Sultan önderliğindeki ayaklanmadan sonra 1934-1935'te Serdeşt'te Kürtler hükümete karşı yine ayaklandılar. Diğer yandan 1930'lı yıllarda bazı yörelerde çeşitli örgütlenmeler de gerçekleştirildi. 1930-1937 arasında Mukriyan bölgesinde Kadı Muhammed'in de üye olduğu bir siyasi örgüt, 1934-1935 arasında, Mahabad'da kültürel çalışmalara ağırlık veren "Mehemedi" adında bir grup ile 1937-1939 arasında İran Kürdistanı Özgürlükçü Partisi (Partiye Azidixwazê Kurdistanê İran) adındaki örgüt, 1930'lı yıllarda faaliyet gösteren örgütler arasında sayılabilirler.(17)

1920 ve 1930'lı yıllarda Türkiye'deki Kemalist yönetime karşı bir dizi Kürt ayaklanmasının başgöstermesi, benzeri Kürt ayaklanmalarıyla başı dertte olan İran Şahı'nı Kemalist yönetimle anlaşmalara zorladı. Her iki yönetim, temel konusu veya temel konularından biri Kürtler olan bir dizi ikili anlaşma imzaladılar. 22 Nisan 1926 tarihinde Tahran'da imzalanan "**Türkiye-İran Dostluk ve Güvenlik Anlaşması**"nın temel amacı, "**Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türk-İran sınırında özellikle Kürt aşiretlerinin giriştikleri baskınlar**"ın yarattığı "**gerginlikler**"e son vererek gerekli işbirliğini gerçekleştirmektir. Anlaşmanın 5. ve 6. maddeleri, Kürt sözcüğü geçmese bile açıkça Kürt direnişlerine ilişkindir.(18) Kürt ayaklanmaları durmadığından Türkiye ve İran 9 Nisan 1929'da "**sınırdaki güvenliğin sağlanması**" amacıyla bir sözleşme ve bir ortak demeç kabul ettiler. 5 Kasım 1932 günü Ankara'da imzalanan "**Dostluk Anlaşması**" ve "**Güvenlik, Tarafsızlık ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması**" ise 1926'da imzalanan "**Dostluk ve Güvenlik Anlaşması**" ile 1928 tarihli "**Ek Protokol**"un yerini aldılar. Kapsamları genişletilen bu anlaşmaların temel konularının başında yine Kürt sorunu geliyordu. 14 Mart 1937'de

(17) Kerim Husami, Komara Demokratik A Kurdistan-Mahabad (Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti-Mahabad), J.Nü Y., 1986, s.17-39; Kasemlo, age, s.27

1927'de Mangoran'da ayaklanan Melle Xelilê Goromer, 1946'da Kürdistan Cumhuriyetine karşı çıkarak ihanet etti, Kadı Muhammed'in idam fermanını düzenleyenler arasında yer aldı.

(18) Soysal, age, s.274-280

İsmail Ağa Simko

ise "**sınır güvenliği'nin korunması**"na ilişkin yeni bir sözleşme daha imzalandı.(19)

Görüldüğü gibi Türkiye ve İran yönetimleri, Kürt isyan ve direnişlerine karşı başları sıkıştıkça bir araya gelerek işbirliği yapıyor, ikili anlaşmalar imzalıyorlardı. Öte yandan Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında 8 Temmuz 1937 günü, İran Şahı'nın yazlık sarayı Sadabad'da imzalanan anlaşmanın bir nedeni hayali "**Sovyet tehdidi**" ise; Türkiye, Irak ve İran açısından bir diğer neden de Kürt sorunu idi. Nitekim anlaşmanın 7. maddesi diğer anlaşmalarda olduğu gibi ad verilmesi de Kürt sorunuyla 7. maddesi diğer anlaşmalarda olduğu gibi ad verilmesi de Kürt sorunuyla ilgili devletler için Kürtlere karşı işbirliğini öngörüyordu.(20)

KÜRDİSTAN TARİHİNDE ÖNEMLİ BİR AŞAMA KÜRDİSTAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ (MAHABAD-1946)

İkinci Dünya Savaşı'na kadar isyan ve ayaklanmaların durulmadığı D.Kürdistan, Rıza Şah'ın Hitler

(19) Soysal, age, s.420-426

1932 tarihli "dostluk anlaşması" süresizdir. "Güvenlik, Tarafsızlık ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması" ise beş yıl için yapılmıştır, fakat taraflar ortadan kaldırmadıkça birer yıllık yeni sürelerle kendiliğinden uzaması görülmüştür. Anlaşma şimdiye kadar taraflardan birisince ortadan kaldırılmadığı için halen yürürlüktedir.

(20) Sadabad Paketi olarak da adlandırılan anlaşmanın çalışmaları, 1935

mini desteklemesi üzerine Sovyet İngiliz ve askerlerinin İran'a girmeleriyle yeni bir politika hareketlenmeye sahne oldu. İngiliz ve Amerikalı askerlerinin güneyden, Sovyet askerlerinin kuzeyden başlattıkları harekete karşı İran askerleri direnen geri çekildiler. Yıllardır büyük umutları oluşturulan İran ordusunun direniş göstermemesi Şah'ı güç duruma soktu ve İngilizlerin önerisiyle uyararak tahtı 21 yaşındaki oğlu Muhammed Reza Pahlavi'ye bırakarak yurt dışına gitmek zorunda kalan genç yaşta tahta çıkan M.Rıza otorite sağladı.

İran'da doğan otorite boşluğunu, başta Kürtler olmak üzere birçok ezilen halkın ulusal demokratik hakları için kullanmaya çalıştılar. Kürdistan'ın büyük bir kısmını Sovyet askerlerinin denetimine geçtiğinde, çekilen İran askerlerinin silahlarına Kürtler el geçirdi. Hiç bir yabancı asker bulunmadığı Mahabad ve çevresinde de Kürt ulusal demokratik muhtıfeti kısa sürede denetim kurdu. Sürgündeki aşiretleri topraklarına dönmeye başladılar. Kürtçe gazete ve dergiler çıkmaya başladı. Sovyet askerlerinin Eylül 1941'de dağıttıkları Kürtçe yazılı bildirimlerde, S.Birliği'nin savaşa ilişkin amaçları açıklanması Kürt halkında sevinç yaratıyor. Sovyet askerleri içindeki Kürt asıllı subaylar, askerlerin ulusal uyanışında önemli katkılarda bulunuyorlar. 1941 sonlarında bir Kürt heyeti, görüşmelerde bulunmak üzere S.Birliğine gitti. Kısa süre sonra Kürt yurtseverleri arasında siyasi bir örgüt kuruldu. İktisadi gelişip güçlendi. Bu inançla 16 Eylül 1941'de Mahabad'ta Kürt yurtseverlerinin çabalarıyla kısa adı Je-Kaf olan Komela Jiyaneveyê Kurdistanê (Kürt Diriliş Örgütü) kuruldu. Je-Kaf, Niştiman adında bir dergi yayınlamaya başladı. 1942 sonlarında Je-Kaf'ın girişimleriyle Kürdistan-Sovyet Kültür İlişkileri Topluluğu (Encümen-i Farhang-i Kurdistanê Şûravi) oluşturuldu. Üyelerini yeminle alan Komela Nisan 1943'te yeni yönetimini seçen Je-Kaf, Kürdistan'ın kurtuluşuna ilişkin görüşlerini öğrenmek üzere Mustafa Barzani'ye bir dizi soru sordu. İran'ın otorite boşluğundan yararlanan Kürtler, bir yanda yerel yönetimler oluşturdu. 1943 başlarında, Tahran hükümetinin sadece bir karakolu Mahabad'da kalmıştı. Mayıs 1943'te yapılan bir mitingte bir Kürt liderinin ateşli konuşmasından sonra meydana gelen halk, Mahabad'daki son karakolu dağıttı ve ele geçirdi.(21)

Je-Kaf'ın belli bir programının olup olmadığı halen bilinmemekle birlikte, gerek yazılı-sözlü propagandalarında, gerekse Tahran hükümetine 1943'te sunduğu 7 maddelik öneri paketinde Kürt halkının kendi kaderini tayin etme ilkesini açıkça savunmuştu. Tahran hükümetine verilen önerilerin ilk beşi daha çok özerkliğe denk düşse de Je-Kaf, 6.maddede bunların başlangıç istemleri olduğunu, savaştan sonra görüşmelerde bulunacaklarını, kaderini İran'a bağlamak yerine **"bu defa İran'ı iyi ve değerli bir komşu olarak tanıyacak"**larını belirtmesi, Je-Kaf'ın bağımsızlık yanlısı olduğunu gösteriyor.(22) Je-Kaf'ın amacı sadece İran Kürdistanı ile de sınırlı değildi. Je-Kaf, bir hütün olarak Kürdistan'ın kurtuluşunu savunuyordu. 1944 yılında Komela, Je-Kaf, Hoybun ve Hêwa arasında Türkiye-İran-İrak sınır üçgeni'ndeki **"Dilambar"** dağında üç sınır anlaşması (Peymana Sê Sînor) adıyla bir anlaşmanın imzalanması, Je-Kaf'ın aktif çabaları sonucu oldu.

JE-KAF'IN TAHRAN HÜKÜMETİNDEN GÜNCEL İSTEMLERİ

- 1) Üç milyon aşan nüfusuyla Kürdistan bölgesinde Kürtçe dili, İran hükümetince resmi olarak kabul edilmeli.
- 2) Kürtçe dili Kürdistan'da eğitim ve adalet kurumlarında kullanılmı.
- 3) Kürdistan'daki tüm memurlar Kürt olmalı.
- 4) Kürdistan'dan toplanan vergilerle Tahran'ın süslenmesi yerine, vergiler Kürdistan'da hastahane, okul ve Kürdistan'ın inşası için kullanılmalı.
- 5) Parlamento'da bu istemler görüşülmeli; bunlar hakkında bir yasa çıkarılmalı ki, Kürtler gönül rahatlığı içinde olsunlar.
- 6) Bunlar başlangıç istemlerimizdir. Fakat Je-Kaf Örgütü'nün genel inancı odur ki, kendi kaderini kendi eliyle tayin etme tüm ulusların doğal hakkıdır. Bunun için, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sizinle görüşmeler yapılmalı. Kuşumuz yok ki, Kürtler, gelecek günlerini ellerinden bırakmamışlardır.
- 7) Örgüt, bu istemleri açıklamakla gösteriyor ki, Kürt ulusu -ki kaderini İran hükümetine bağlamıştı- bu defa İran'ı iyi ve değerli bir komşu olarak tanıyacaktır.

Kaynak: K.Hüsami, Age, S.52-53

Komela Je-Kaf'ın çalışmalarının geniş kitleler içinde gün geçtikçe yaygınlaştığı bir dönemde, Temmuz 1945'te, 24'ü mülk sahibi, 18'i kent burjuvazisi, 16'sı aşiret reisi, 10'u aydın ve 4'ü din adamı

.../...

ri sürüyordu. Türkiye, İran ve Irak 3 Ekim 1935 günü Cenevre'de dayanışma paktını paraf e etmişlerdi. O gün ayrıca İran ile Irak arasında ittifak olarak uyumsuzluğunu çözen bir anlaşma paraf e edilmişti. Uyuşmaz giderildiğinden dayanışma paktının anlaşması iki yıl gecikti. Bu arada İtalya Afganistan da katıldı ve 8 Temmuz 1937'de anlaşma imzalandı, anlaşmanın onaylamalarından sonra 25 Haziran 1938 günü yürürlüğe girdi. (Soysal, ge, s.582-587)

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sadabad Paktı'nın yerini Bağdat Pak-

tı altı. Afganistan yerine Pakistan'ın katıldığı ve SENTO ile NATO arasındaki boşluğu doldurmak için kurulan Bağdat Paktı, 1958 devriminden sonra Irak'ın çekilmesiyle SENTO adını aldı. İran'ın 1979'da ayrılması ve onu Pakistan'ın izlemesi Paktın dağılmasına yol açtı.

(21) H.M.Çetoev, Büyük Anayurt Savaşı'nda Kürtler, J.NÜ Y., 1985 Hüsami, age, s. 41,59; Kasemlo, age, s.28

(22) Husami, age, 52-53

olmak üzere 72 kişinin imzaladığı bir bildiri ile İKDP'nin kuruluşu ilan edildi. Bu tarihten sonra Je-Kaf'ın adı bir daha duyulmadı. Bir iddiaya göre, Je-Kaf, sadece ad değiştirilerek KDP'ye dönmüştür. Fakat sonradan uzun yıllar KDP yöneticiliğini yapan K.Hüsami'ye göre KDP'de Je-Kaf kurucularını dışlama eğilimi ağır basmıştır ve KDP'nin perspektifleri bu nedenle de Je-Kaf'a göre geri idi. KDP kurucular listesinin sınıfsal bileşimine bakıldığında, ağırlıklı olarak küçük burjuva sınıf karakterli bir grup yurtsever tarafından kurulan Je-Kaf'la önemli bir fark ortaya çıkıyor. KDP'nin perspektifleri "Özerklik"le sınırlı idi ve kendi kaderini kendi eliyle tayin etme ilkesinin yaşama geçirilmesini savunmuyordu. Kuruluş bildirisindeki anlayış, İran'ın o dönem yürürlükte olan Anayasasını esas alıyor ve "toprak reformu"nu ise "toprak sahipleriyle köylüler arasında bir anlaşma"ya bağlıyordu. Bunun anlamı demokratik bir toprak reformu olmazdı. (23)

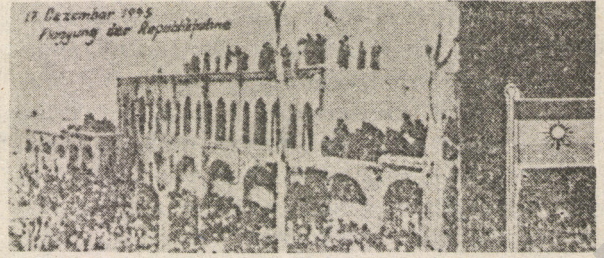
KDP Sanki Je-Kaf'ın "Statükoyu bozmayı"da içeren bazı "radikal" yanlarını törpülemek için kurulmuştu. KDP'nin sağlam bir zeminde kurulduğu, kurucular arasında, her ne pahasına olursa olsun Tahran'la uzlaşma eğiliminin ağır bastığı, Kürdistan Cumhuriyetinin direnilmeden İran sömürgecilerine teslim edilmesinde de görüldü. Hatta ba-

İRAN KDP KURULUŞ BİLDİRİSİ'NDEN (1945)

- 1) İran'daki Kürt halkı, İran sınırları içinde özerklik hakkından yararlanmalı ve yerel işlerini kendisi yönetmelidir.
- 2) Kürt halkı, kendi anadilinde eğitim görme hakkına sahiptir. Kürt topraklarında yönetimin remi dili Kürtçe olmalıdır.
- 3) Tüm yönetsel ve toplumsal işleri yürütecek olan Kürdistan bölge konseylerinin temsilcileri ülkenin anayasasına göre seçilmelidirler.
- 4) Devlet görevlileri yerel halk tarafından seçilmelidirler.
- 5) Genel bir yasa temeli üzerinde her iki tarafın geleceğini güven altına almak için büyük toprak sahipleriyle köylüler arasında bir anlaşma imzalanmalıdır.
- 6) KDP, Azerbaycan'da oturan azınlıkları (Asuriler, Ermeniler vb.) ve Azerbaycan halkıyla tam kardeşlik ve birlik için savaşım veriyor.
- 7) KDP, Kürdistan'ın doğal zenginliklerinin işletilmesini Kürt halkının maddi ve manevi yaşam koşullarının iyileştirilmesini, sağlık koşullarının ve eğitimin geliştirilmesini, ticaret ve tarımın geliştirilmesini güvence altına almayı kendine görev sayar.
- 8) KDP, ülkenin kalkınma ve mutluluğu için tüm İran halklarının özgür politik hareketini savunur.

Kaynak: Kasemlo, Age, S.28-29; Hüsami, Age, S.62-65

(23) Silopi, age, s.195-197; Husami, age, s.62-65; Kasemlo, age, s. 28-29 Kasemlo, KDP Kuruluş Bildirisi'ni "parti programı" olarak aktarıyor. Z.Silopi, Komela'nın (Je-Kaf) programının olduğunu, Komela'nın ad değiştirilerek KDP'ye dönüştüğünü söylüyor. Silopi, 1945'te bir Kürt heyetinin Bakü'ye ziyareti sırasında, Cafer Bakrof'un Komela Jiyaneyê kurd isminin pratik olmadığı ve KDP isminin daha pratik olduğu biçimindeki görüşünü dikkate alan Kürt liderlerinin Kürdistan'a döndüklerinde Temmuz 1945'te Mahabad'da yaptıkları bir toplantıda Komela'nın ismini değiştirdiklerini ileri sürüyor. Aynı görüşü paylaşmayan Husami'

Mahabad Adliyesi'ne Kürdistan bayrağını asma töreni (17 Aralık 1945)

zı çevreler Azerbaycan Cumhuriyetinin işgalini duyarduymaz Kürdistan Cumhuriyetinden desteklerini çektiler.

KDP, perspektiflerinin geriliğine rağmen kısa sürede Kürdistan'da etkin oldu. Eylül 1945'te bir KDP heyeti Azerbaycan Sovyet Cumhuriyetini ziyaret ederek görüşmelerde bulundu. Ekim 1945'te KDP'nin ilk kongresi yapıldı. Ve kongrede 22 maddelik parti programı kabul edildi. Aşiret reisleri ve mülk sahiplerinin kongrede önemli ağırlıkları vardı. Önceden yapılan hazırlıklar sonunda Kasım 1945'te Kürdistan Basimevi işe başladı. 17 Aralık 1945'te Mahabad adliyesine 1919'da teşkilat-ı İctimaiye tarafından kabul edilen Kürdistan bayrağı törenle çekildi. Sonra Boka, Miyandıwa, Şino, Nexede ve Xani'deki KDP şubelerine de Kürdistan bayrağı çekildi. Kürdistan savunma birlikleri oluşturulmaya başlandı. (24)

Doğu Kürdistan'da 1941'den beri tüm bunlar olurken şoven İran basını Kürdistan'daki gelişmeleri gizli tutuyordu. En sonunda 1945'te bir İran gazetesi yüzyıllarca Kürtler ayaklandıkça tüm sömürgeciler gibi İran sömürgecilerini de harekete geçiren bir kin ve nefretle "Kürtlerin ağızlarını demirle doldurmalı" biçiminde bir başlık attı. İran sömürgecileri 1945'te bunu yapamadılar, ama 1946 sonu ve 1947 başlarında direnmeden teslim olan Kürdistan Cumhuriyeti önderlerine daha beterini yapma olanağını elde ettiler. 12 Kasım 1945'te Azerbaycan Cumhuriyetinin kuruluşunu, bir Kürdistan Cumhuriyetinin izleyebileceği korkusunu sadece İran değil Türkiye ve Irak yönetimleri de yaşadılar. Türkiye ve Irak "olası tehlikeleri" değerlendirmek üzere görüşmeler yaptılar. (25)

1946 yılına gelindiğinde D.Kürdistan'ın büyük bir kısmının denetimi artık Kürtlerin ve onun tek örgütlü gücü KDP'nin elinde idi. Artık bir Cumhuriyet ilan edilebilirdi. Ocak 1946'da bir Kürdistan

.../...
nin görüşleri kanımca akla daha yakın. Çünkü Je-Kaf ile KDP arasında sadece isim farklılığı değil Perspektif farklılığı da var.

(24) Husami, age, s.71-78

Teşkilat-ı İctimaiye'nin 1919'da kabul ettiği bayrak, Cumhuriyetin ilanından sonra bazı değişikliklerle kabul edildi. Güneşin iki tarafına buğday başağı ve arka tarafına da dağ resmi ile bir çam ağacı resmi ilave edildi. Üstünde ve çember biçiminde cumhuriyetin adı yazıldı. (Silopi, age, s.200)

(25) L.Rambout, Çağdaş Kürdistan Tarihi, Ronahi Y., 1975, s.147-151

Cumhuriyeti için KDP çalışmaları hızlandırdı ve 21 Ocak'a gelindiğinde tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. 21 Ocak'ta kırmızı cami'de (Mızgefta Sor) Kürdistan'ın diğer parçalarından temsilcilerin de hazır buldukları bir toplantı yapıldı. Konuşmacılar ertesi gün kurulacak Cumhuriyete yardım çağrısında bulundular. 22 Ocak'ta Mahabad'ın ÇARÇİRA meydanında Kürdistan tarihinde bir dönüm noktası olan, 20.000 kişilik bir tolantıyla Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti (Komara Demokratik a Kurdistan) ilan edildi. Kadı Muhammed, çoşkun alkışlarla kürsüye gelip bir konuşma yaptı ve oybirliğiyle Cumhurbaşkanlığına seçildi. K.Muhammed konuşmasında Cumhuriyetin önemini anlattı ve yardımcıları için S.Birliğine teşekkür etti. Birkaç günlük görüşmelerden sonra 14 üyeli bakanlar kurulu açıklandı. KDP'nin kuruluş bildirisi ve programında **"özerklik"** savunulmasına rağmen Kürdistan hükümetinin yapısına bakıldığında ortaya bağımsız bir Cumhuriyetin hükümetine denk bir hükümetin çıktığı anlaşılmaktadır. Çünkü savunma ve Dışişleri gibi Bakanlıklar, bilindiği gibi **"özerk"** hükümetlerde bulunmazlar. KDP yöneticileri farkında olmasalar veya açıkça savunmasalar da Kürdistan hükümetinin fiiliyatta bağımsız bir Cumhuri-

Kürdistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kadı Muhammed.

KÜRDİSTAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ (1946)

1) Hacı Babeşêx	Başbakan
2) Muhammed Huseynxanê Sefi Qazi	Cumhurbaşkanı Y Savunma B.
3) Mele Huseynê Mecdi	Adalet Bakanı
4) Ehmedê Elahi	Ticaret Bakanı
5) Hemed Eminê Muini	İçişleri Bakanı
6) Kerimê Ehmeddin	Posta ve Telgraf Bakanı
7) Ebdurrehmanê Elxanzade	Dışişleri Bakanı
8) Menafê Kerim	Kültür Bakanı
9) Sıddikê Heyderi	Propaganda Bakanı
10) Xelilê Xusrevi	Çalışma Bakanı
11) Hacı Mistefayê Dawidi	Ekonomi Bakanı
12) Simail Elxanzade	Yol ve Konut Bakanı
13) Mehmodê Welizade	Ziraat Bakanı
14) Seyid Muhammedê Eyubiyar	Sağlık Bakanı

KAYNAK: *Hüsami, age, s.82-83*

yetin hükümeti gibi bir oluşumu ifade ettiğini söyleyebiliriz.(26) Kürdistan Cumhuriyeti Sanandac, Sakız ve Kirmanşah yörelerini kapsamasa da D.Kürdistan topraklarının büyük bir kesimini içeriyordu. **"Pêşmerge"** sözcüğü ilk defa bu dönemde kullanıldı, **"Ey Raqip"** Cumhuriyetin ulusal marşı olarak benimsendi. Yargı ve yasama görevini geçici olarak yürütmenin üstlendiği Cumhuriyette, K.Muhammed yasa gücünde kararname çıkarma yetkisine sahipti. Çeşitli gazete ve dergiler yayınlanmaya başlandı. Kürdistan gazetesi, Kürdistan dergisi,

MEDYA GÜNEŞİ /42

Nıştımın, Halala, Awati, Hawarî Nıştımın, Hawarî Kurd, Gir-û Galî Mendalan adında dergi ve gazeteler yayımlandı. Okullarda Kürtçe eğitime başlandı.

Dükkan levhaları Kürtçe yazdırıldı. S.Birliği'nin matbaa ve radyo araçlarını hediye etmesinden sonra radyo yayınına başlandı. Kürt tiyatrosu oluşturuldu **"Dayika Nıştımın"** (Vatan'ın Anası) adlı opera oyunu Kürdistan şehirlerinde sergilendi. Kadın ve gençlere çeşitli gelişme olanakları sağlandı. Ticaret ve günlük yaşamın düzene sokulması için çeşitli tedbirler alındı. Kürdistan Cumhuriyetinin ordusu oluşturuldu. Asker sayısı milislerle beraber kırkbini aşıyordu. Kürdistan Cumhuriyeti, Tahran yönetimine karşı birçok çevreyi harekete geçirebildi. Tanınmış bazı kimseler, Kuhistan, Kuh-Nur ve Mad dergilerinin başyazarları ile İran parlamentosundaki Kürt asıllı milletvekilleri, Tahran hükümetine ultimatome vererek Kürtlerin ulusal haklarının tanınmasını istediler. Fakat Cumhuriyetin önderleri kendi konumlarına ters düşen ilişkilere de girdiler. H.Babê Şex, ünlü şair Hejar ve K.İzzed Ebdulziz, muhatapları Tahran hükümeti olması gerekirken çatışmaların durdurulması için 28 Mayıs 1946'da Sakız'da alt rütbeli bir İran subayıyla bir anlaşma imzaladılar. Anlaşmanın bir maddesine göre, taraflar, mevcut konumlarını koruyacaktı, yani

Kadı Muhammed Cumhuriyetin ilan edildiği toplantıda konuşurken.

diğer bir ifade ile Kürdistan Cumhuriyeti sınırları dışındaki toprakları kontrolüne almaya çalışmıyacaktır. Öte yandan 23 Nisan 1946'da Kürdistan ve Azerbaycan hükümetleri 7 maddelik bir dostluk anlaşması imzaladılar. (27)

Halbuki KDP önderliğindeki Kürdistan Hükümeti, İran'daki otorite boşluğu ve iktidara ilişkin kavgalarından daha iyi yararlanabilirdi. Mart 1946'da TUDEH destekli Kavam el-Sultaneh'in başkanlığa getirilmesinden sonra yaptığı S.Birliği ziyaretinde, Kürdistan ve Azerbaycan sorunlarının barışçıl bir biçimde halledileceği sözünü vermesi, aynı yılın

Ağustos ayında Tu deh'li üç bakanın hükümete girmesi, hükümetin bu tür politikalarına karşı başgösteren ayaklanmalar gibi durumlar eğer doğru değerlendirilseydi önemli birer olanaktılar.

Kürdistan hükümeti elverişli ortamdan yeterince yararlanamadığı gibi, aşiret reisleri ve mülk sahiplerinin benimsedikleri unsurların ordu ve yönetim organlarının kilit noktalarını ele geçirmelerine olanak yarattı. Fiiliyatta oluşturulan bağımsız cumhuriyetin gerekleri yerine getirileceğine iktidar içi kavga sona erince veya durulunca Kürdistan ve Azerbaycan Cumhuriyetlerine yöneleceği belli olan sömürgeci Tahran yönetiminden (28) medet umması ve "onaylanacak özerkliği" adeta beklemesi; Kürdistan hükümetini, İran askerleri 17 Aralık 1937'de Mahabad'a girdiklerinde tıpkı Azerbaycan hükümeti gibi direnmeme kararı almasına kadar götürdü. Kürdistan hükümetinde köşebaşlarını tutan bir kısım aşiret reisleri ve mülk sahipleri, Tahran'la uzlaşmanın yolunu "bulmaya" çalıştılar. Kadı Muhammed sömürgecilerin "bahatının" olmadığını geç anladı ve bunları ancak 30 Mart 1947 şafağında cumhuriyetin ilan edildiği Çarçira meydanında Sadr Qazi ve Seyfi Qazi ile idam edildiği darağacında haykırdı. Fakat artık kısa sürede dönüşü mümkün olmayan bir yola girildiğinden sonuç değişmedi. Kürdistan Cumhuriyetinde generalliğe getirilen

.../...

Kürdistan Hükümeti üyeleri, askeri erkan, Kadı Muhammed (ortada oturan) ve onun solunda Zinnar Silopi (Kadri Cemil Paşa)

(27) Rambout, age, s.155-157; Husami, age, s.84-94; Kasemlo, age, s.31-33 (28) TUDEH'li üç bakanın birkaç aylık hükümet üyelikleri, Tahran yönetiminin niteliğini değiştirmede. TUDEH, Humeyni döneminde de görüle-

ceği gibi iktidar içi kavgalara alet edildi ve Kavam'ın destekçisi olaktan öteye geçmedi.

Mustafa Barzani teslim olmayarak savaşarak Irak'a, ordan Türkiye ve İran sınırlarını çatışa çatışa geçerek yirmi günlük "üzün yürüyüş"ten sonra 15 Haziran 1947'de S.Birliğine sığındı. İran'da kitlesel idamlar sürdü.

Cumhuriyetin kayda değer bir direnişle savunulmadan İran sömürgecilerine teslim edilmesinin bir çok nedeni vardır. Temel neden KDP'nin sağlıklı bir örgütlenmeye sahip olması ve dünyasını "özerklik"le sınırlayıp ortaya çıkan bağımsızlık fırsatını iyi değerlendirememesi, İran sömürgecilerinin oyunlarını görmeyerek onlardan medet ummasıdır. Cumhuriyetin yıkılmasından S.Birliğini sorumlu tutanlar için, İran KDP'nin sonraki değerlendirmeleri iyi birer cevaptır. KDP, cumhuriyetin yıkılışının nedenlerini sayarken şunları söylüyor: **"Bir gerçek var ki burda söylemek gerekiyor: Sovyetler Birliği nasıl Kürdistan savunuculuğu yapacaktı? Eğer Kürdistan cumhuriyeti gerici İran askerlerine karşı durup uzun süreli bir direniş gerçekleştirseydi, mümkündür ki S.Birliği Kürdistan Cumhuriyetine yardım edebilirdi. Fakat Kürdistan Cumhuriyeti diremedi, kendini savunmadı."** (29)

Diyelim ki, Kürdistan halkının uluslararası dost ve müttefikleri daha çok şey yapabilir ve S.Birliği uluslararası toplantılarda, İran'la ikili anlaşma ve ilişkilerde Kürt halkının haklarını daha çok gözetebilirdi, ama esas görevin Kürt ulusal demokratik muhalefetine omuzunda olduğu unutulmamalıdır. Kürtlerin direnmesi durumunda S.Birliğinin aktif destek vereceğinin garantisi yoktu, fakat direnmeyen bir muhalefete niye yardım edilmedi demek de sanırım doğru bir tutum değildir. Ayrıca **"Bağımsız Kürdistan"** yerine **"Özerk Kürdistan"**ın savunulmasının da, uluslararası ilişkilerde önemli bir dezavantaj yarattığı gerçeği görülmelidir. Bu gerçek, başta S.Birliği olmak üzere birçok güç tarafından dile getirilmiştir. Hatta KDP yerine Je-Kaf'ın olması halinde olayların bir başka seyir izleyebileceği vurgulanmıştır. Sonuçta şunu belirtebiliriz ki, yüzyıllardır özgürlük ve bağımsızlığa susamış Kürt ulusunun tarihi açısından Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti (Mahabad) önemli bir aşamaydı, fakat cumhuriyetin önderleri bu saygın adıma layık olamadılar.

KÜRDİSTAN CUMHURİYETİ SONRASI VE ŞAHLIĞIN YIKILIŞ SÜRECİ

Kürdistan Cumhuriyetinin yıkılmasından kısa bir süre önce, Şahın baskısıyla TUDEH üyesi üç baka-

(29) Kürdistan (İran KDP Merkez yayın organı), sayı 32, Şubat 1974 aktaran Husami, age, s.101

nın görevden uzaklaştırılmasından sonra bir taraf- tan Kürdistan'da tekrar egemenlik kurmak için saldırılar yoğunlaşırken, diğer yandan da Musaddık önderliğindeki bir grubun çabalarıyla yoğunlaşan tartışmalar sonucu Sovyetlere daha önceden tanı- nan petrol imtiyazlarının kaldırılması sorunu meclise de yansıdı. Ekim 1947'de Amerikan askeri yardımıyla ilgili bir anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra meclis, Sovyetlerle yapılan petrol anlaşmasını iptal etti. Etkinliği gittikçe azalan Kavam, aynı yılın Aralık ayında istifa etti. Artık Sovyetlerle **"iyi geçinme"** derdi kalmayan Şah, Amerika ve İngiltere ile ilişkileri yoğunlaştırdı. 1949 yılında Şah'a karşı düzenlenen ve TUDEH'in sorumlu tutulduğu suikastten sonra yeni bir terör kasırgası estirildi. KDP ve TUDEH üyesi binlerce devrimci gözaltına alındı, ağır işkencelerden geçirildi. Bu suikastten sonra korkan Şah, korkudan halkın karşısına çıkmaktan çekindi, fakat güçlü bir asker ve polis örgütlenmesine girişti.

Petrolün millileştirilmesi sloganı ile hükümete gelen Musaddık çeşitli reformlara başvurdu. Petrolün millileştirilmesi ile İngilizler bir çok yaptırımını uygulamaya koydu. Başta Amerika ve İngiltere olmak üzere, emperyalist devletlerin aldıkları önlemler sonucu 1952 başlarında İran'ın petrol gelirleri durma noktasına geldi. Başta Kürdistan halkı olmak üzere ezilen halklar, Musaddık'ı desteklemeyi sürdürdüler. 1949'daki suikastten sorumlu tutulup **"yasadışı"** ilan edilen TUDEH, Musaddık döneminde ortaya çıkan elverişli koşulları değerlendiremedi ve Kavam döneminde yaptığı gibi **"anti emperyalist"**lik gerekçesiyle Musaddık'ı desteklemekten öteye geçemedi. Hükümete daha geniş yetkilerin verilmesini talep eden Musaddık'ın istemini Şah kabul etmeyince Musaddık istifa etti. Şah Kavam'ı başbakanlığa atadı. Fakat aralarında TUDEH'in de bulunduğu Musaddık taraftarlarının başını çektiği dört günlük bir isyandan sonra Musaddık tekrar başbakan oldu. Anti-emeryalit reformlarında Musaddık'ı Kürtler de desteklemelerine rağmen 1952 seçimlerinde Mahabad'tan seçilen Kürt adayları Musaddık tarafından kabul edilmedi ve yerlerine atamayla Musaddık taraftarları atandı. Dört günlük isyandan sonraki dönemde, Musaddık Şah'ın metodlarını kullanmaya, ulusal ve toplumsal muhalefeti sindirmeye çalıştı. Kamu işçilerinin grev hakları ellerinden alındı, basına sansür konuldu. Boka köylülerinin jandarma ve feodallerin baskı ve zulmüne karşı KDP önderliğindeki direnişi, Musaddık dönemine rastlıyor. (30)

Musaddık'ın 3 Ağustos 1953'te cumhuriyetin ilanı için yaptığı referandumda Kürtler cumhuriyet lehine oy kullandılar. Örneğin 5 bin Kürd'ün bulun-

(30) Kasemlo, age, s.37

duğu Mahabad şehrinde Şahlık lehine sadece iki oy'un çıkmış olması, Kürtlerin tüm baskılara rağmen Şahlığa karşı Musaddık'ı desteklediklerini gösteriyor.(31) Referandumdan 16 gün sonra CIA'nın tezgahladığı ve general Zahidi liderliğinde gerçekleştirilen darbeye Musaddık devrildi ve 16 Ağustos'ta kaçan Şah, 22 Ağustos'ta kaçtığı Roma'dan dönünce büyük bir törenle karşılandı. Darbeden sonra onbinlerce KDP ve TUDEH taraftarı işkencelerden geçirildi, ağır cezalara çarptırıldı. Sadece KDP'nin 153 üye ve sempatisini öldürüldü. Darbe sonrasında Irak sınırı yakınında Kirmanşah'ın kuzeyinde yaşayan Kürt aşiretlerinden Cuwanroların elde ettikleri fiili "**özerklik**", Şahlık ordusunun 4 Şubat 1954 günü uçak ve tankların da kullanıldığı saldırılarla başlayan hareketi sonucu yok edildi. (32) 1946'dan beri Irak sınırında bulunan bir "**kurtarılmış bölge**"de 1955'te Şahlık askerlerince ele geçirildi. (33) Yine 1956 yılında Kirmanşah yöresinde bazı Kürt aşiretlerinin Monarko-faşist Şahlık rejiminin siyasi ve toplumsal baskılarına karşı gerçekleştirdikleri direniş, sömürgeci Irak rejiminin sınırı kapatması ve İran ordusunun büyük bir güçle saldırması sonucu ancak bastırılabilirdi.

Irak'taki 14 Temmuz 1958 devriminden İran Kürdistanı halkı da etkilendi. Ulusal muhalefette yeni bir toparlanma gözlemlendi. Gelişmelerden tedirginlik duyan Şah yönetimi, 1959 sonbaharında Kürdistan'da geniş bir tutuklamaya girişti. Temmuz devriminden sonra legal çalışma ortamına kavuşan Irak KDP ile İran KDP arasındaki ilişkiler gelişti. 11 Eylül 1961'de Irak KDP önderliğinde Bağdat yönetimine karşı silahlı mücadele başlayınca, İran Kürtleri, mücadeleyi maddi ve manevi her yolla desteklemeye çalıştılar. İran Kürdistanı'ndan pêşmergeler savaşmak üzere G.Kürdistan'a geçtiler. 1946 yılında yapılan İran KDP'nin 2. kongresi M.Barzani'nin desteğinde yapıldı. İran KDP ile Irak KDP arasındaki sıcak ilişkiler 1966'ya kadar sürdü. Bu dönemde Şahlık rejimiyle ilişkilerini hayli ilerleten Irak KDP-İran KDP'den Şahlık karşıtı çalışmalarını durdurmasını istedi. İran KDP, Şahlık karşıtı çalışmalarını durdurmayacağını belirtince iki KDP arasındaki ilişkiler, salt kanlı Şahlık rejimine yaranmak isteyen Irak KDP'nin pragmatik tutumu nedeniyle bozuldu. Barzani **herşey Irak Kürdistanı için**' diyordu. İran KDP, Güney Kürdistan'dan gücünü çekti ve 1967'de silahlı mücadele kararı aldı. 18 ay

süren silahlı mücadele, Şahlık tarafından, Barzani önderliğindeki KDP'nin yardımlarıyla bastırıldı. 1946'da İran Kürdistanı için Şahlığa karşı kahramanca savaşan M.Barzani 1967-1968'de Şahlığın safında İran Kürdistanı'na karşı savaşmak gafletine düştü ve elini Kürt kanına buladı. bu dönemde İran KDP'nin önder kadrolarından Şerif Zadeh, Abdullah Muini, Mele Evare öldürüldüler. 1968. ilkbaharında Irak'a geçmek isteyen Süleyman Muini (A.Muini'nin agabeyi) Barzaninin emri üzerine tutuklanıp İran'a teslim edildi. Şah, S.Muini'yi kurşuna dizdirip cesedini "**ibret**" olsun diye Kürt kentlerinde gezdirdi. Barzani tarafından İran sömürgecilerine teslim edilen kırktan fazla pêşmerge ya öldürüldü, ya da ağır işkencelerden geçirildi. 1980-1983 yılları arasında da görülen bu tür tutumlar nedeniyle Kürt ulusu hiç bir zaman sorumluları affetmeyecektir. İki KDP arasındaki ilişkiler, ancak 11 Mart 1970 otonomi anlaşmasından sonra yumuşamaya başladı. (34)

Monarko-faşist Şahlık rejiminin 1963'te ilan ettiği 6 maddelik "**ak devrim**"de, Şahlığın halk düşmanı yüzünü gizleyemedi. (35) Çünkü nüfusun sekizde birini muhbir ağına çeken Şahlık rejiminin yönetim çarkı Fars ve diğer ezilen halkların kanıyla sulanmadıkça dönmüyordu. Hükümet değişiklikleri birbirini izledi, ama baskı ve zulüm politikaları özlerinden birşey yitirmediler. Şahlık, terörünün bir parçası olarak 22 Mart 1972'de Baneh'te KDP'nin bir MK üyesi parti toplantısından çıkararak öldürüldü. 15 Nisan 1972'te KDP'nin iki üyesi Sanandac'da kurşuna dizildi. 1972'de değişik tarihlerde Sanandac'da biri 17 yaşında olmak üzere 6 Kürt yurtseveri kurşuna dizildi. (36)

Şahlık karşıtı muhalefetin yeniden hareketlilik kazandığı 1977'ye kadar örgütlenme ve toparlanma çalışmalarını sürdüren Kürdistan ulusal muhalefeti, İran genelindeki ulusal ve toplumsal huzursuzluğun patlama noktasına geldiği dönem boyunca Kürt kitleleri üzerinde önemli oranda etkinlik kurmuştu. 1977 ortalarından itibaren yazar, avukat, hakim, öğrenci ve temizlik işçilerinin gidişata karşı çeşitli yollarla hoşnutsuzluklarını dile getirmeleri, 6 Ağustos 1977 günü çarşı esnafının yürüyüşünde, yıllardır illegal mücadele sürdüren devrimci ve yurtsever örgütlerin haykırdıkları "**kahrolsun Şah rejimi**" sloganının atılması toplumsal kabarışın ilk işareti sayılabilir. 9 Ocak 1978 tarihli İttihad gazetesinde

(31) Kasemlo, age s.37

(32) Kasemlo, age, s.38-39

(33) Orta Doğu Dosyası, Alan ., Haziran 1988, s.249

(34) Orta Doğu Dosyası, age, s.250; Kasemlo, age, s.41-42

(35) Humeyni, Şah'ın "ak devrimi" çerçevesindeki toprak reformu ve laiklik politikalarına karşıydı. "Ak Devrim'in" ilanından sonra gösteriler başladı. 22 Mart 1963'te Savak ajanlarının Kum'un Faiziye Medresesi'ni basarak yirmi genç mollayı öldürüp Humeyni'yi tutuklamaları büyük tepki yarattı. Dokuz ay tutuklu kalan Humeyni "siyaset yapmama" koşuluyla serbest bırakıldı. Humeyni tekrar muhalefete başladı ve direktif

vererek gösterileri başlattı. Gösterilerde çıkan çatışmalarda bazı kaynaklara göre 15 bin kişi öldü.

(36) Kasemlo, age, s.43

Bazı kaynaklara göre Şubat 1971 - Ekim 1977 arasında Savak'ın faaliyetleri sonucu, devrimci ve yurtsever örgütlerden; 177'si silahlı çatışmalarda, 91'i idamla-bazısı yargılamaksızın, 42'si işkenceyle, 15'i kayıp olmayla 7'si tevkif edilmemek için intiharla, 9'u kaçarken vurulmuş-sonradan açıkça öldürüldükleri ortaya çıktı-olmak üzere toplam 341 kişi öldürüldü. (Çağdaş Liderler Ansiklopedisi, cilt 3 İletişim Y. 1986, s.927)

yayınlanan bir makalede Ayetullah Humeyninin karanması üzerine Kum'da onbinlerce kişi sokağa döküldü. Çıkan olaylar sonucu yüzlerce kişi öldü ve yaralandı. Olayların kırkinci gününde Tebriz ve Kum'da yığınsal gösteriler yapıldı. Gösteriler başta Kürdistan olmak üzere diğer yörelere de yayıldı. Değişik halklardan devrimci ve yurtsever örgütler çalışmalarını yoğunlaştırdılar. Ağustos 1978'de Şah bir yıl sonra seçim yapılacağı sözünü verdi. 15 Ağustos'ta 711 siyasi tutuklu serbest bırakıldı. Gelişme gösteren ulusal ve toplumsal muhalefetin zorlamaları sonucu göreceli bir "özgür" ortam oluştu. 'Eylül'de Tahran'da yapılan bir gösteriye 1 milyon kişi katıldı. 8 Eylülde Tahran'da yapılan bir gösteriye ateş açıldı ve üç yüz kişi öldü, binlerce kişi yaralandı. "Kara Cuma" olarak adlandırılan bu günden sonra Şahlığın helikopterleri, tankları, göz yaşartıcı bombaları ezilen halkların muhalefetini durduramadı. (37) Kasım 1978'de petrol işçilerinin gerçekleştirdikleri grev Şahlığa karşı büyük bir darbe oldu. Şahlık rejiminin devrilmesinden sonra ulusal demokratik haklarına kavuşacakları inancıyla milyonlarca insan sokaklarda Şahlığın gelişmiş silahlarına göğüs gere gere kahramanca savaştı.

Yüzbinlerin, milyonların akan seline dayanamayan Şah, Musaddık'ın ulusal cephesinden Ş. Bahtiyarı başbakanlığa atayarak ulusal ve toplumsal değişikliklerin önünü almaya çalıştı. "Dinlenmek" amacıyla 16 Ocak 1979'da onyıllardır ülkeyi "babasının çiftliği" gibi yöneten Şah, İran'ı terkettiğinde milyonlarca insan "Şaha ölüm" sloganını haykırarak sokaklarda gösteriler yapıyordu. 19 Ocak'taki gösterilere 4 milyon insan katıldı. 1 Şubat'ta Humeyni Paris'ten döndüğünde artık tüm "ölüm çanları" Şahlık için çalıyordu. Humeyni, Ş. Bahtiyar hükümetini de tanımadı ve M. Bazergan'ı başbakanlığa atadı. Ulusal cepheden habersiz görevi kabul eden. Ş. Bahtiyarı Humeyni tanımayınca, ulusal cephe de Ş. Bahtiyarı üyelikten atılmıştı. Ş. Bahtiyar hükümeti de tutunamayınca, Şahlık yönetimi tümüyle yenilgiye uğramış ve İran'da tüm halklar için yeni bir sayfa açılmış oluyordu.

HUMEYİNİ'NİN DEVRİM RUHUNA SIRT DÖNMESİ VE KÜRDİSTAN'DA SİLAHLI HALK DİRENİŞİ

Kürdistan halkı Şahlığa karşı mücadelede aktif yerini alırken, Şahlığın yıkılmasından sonra diğer ezilen halklarla birlikte ulusal demokratik haklarına kavuşacağı inancını taşıyordu. Humeyni, daha Paris'te iken komünistler dahil herkese örgütlenme özgürlüğünün tanınacağını, ezilen halkların ulusal haklarına kavuşacağını belirtmişti. Şahlığın yıkılma

(37) Bahman Nirumand, İran - Soluyor Çiçekler Parmaklıklar Ardında, Belge Y., Mart 1988, s. 15-38

sürecinde halkın içerisinde etkin birer güç haline gelen KDP ve Komela kontrolü ele geçirdikleri yerlerde yerel yönetimi üstlenen konseyler oluşturdu. Şahlık askerlerinden ele geçirilen silahlarla Kürdistan'da halk milisleri oluşturuldu. Pêşmerge sayıları arttırıldı. Kültürel çalışmalar hızlandı. Kürtçe yayınlar yaygın bir biçimde dağıtılmaya başlandı. Diğer yörelerde de devrimci ve yurtsever güçler, silah depolarından ele geçirdikleri silahlarla etkin birer silahlı güç haline geldiler. Yıllardır silahlı mücadeleyi savunan ve zaman zaman silahlı eylemler gerçekleştiren Halkın Fedailer ve Halkın Mücahitleri gibi örgütler, ele geçirdikleri silahlarla güçlerini büyük ölçüde arttırdılar. Devrimci ve yurtsever örgütlerin silahlanmasından korkuya kapılan Humeyni, 15 Şubat 1979'da yaptığı bir açıklama ile yağmalanan silahların hükümet yetkililerine geri verilmesini istedi. Şahlığın yıkılmasından daha bir ay geçmeden Humeyniciler önceden verdikleri sözleri bir tarafa iterek tüm ipleri ellerine geçirmeye başladılar. Humeyni yönetiminin eyilimini farkedenden devrimci ve yurtsever örgütler silahlarını vermediler ve Humeyni'ye karşı alınacak tutumu tartışmaya başladılar. Evet Şahlık gitmişti ama önlem alınmazsa Şahlığı aratmayacak bir gidişatın ilk kıvılcımları artık herkesce görülüyordu. Sadece TUDEH, 1983 başlarında faturasını ağır ödediği uzlaşmacı ve kuyrukçu politikasıyla Humeyni'yi koşulsuz destekliyordu.

5 Mart 1979'da, aralarında, H. Fedaileri ve H. Mücahitleri'nin de bulunduğu sol gruplar, Musaddık'ın ölüm yıldönümü nedeniyle Ahmedabad'da bir miting düzenlediler. 1 milyona yakın insanın katıldığı mitingden amaç, Ayetullahlara solun gücünü göstermekti. Hükümet solun gücünü kırmak amacıyla yoğun çabalar içine girdi. Ayetullahlar artık yavaş yavaş Şubat devriminin ruhuna sırt dönüyorlardı.

Humeyni önderliğindeki yönetimin ulusal sorun konusunda da önceden verilen sözleri yerine getirmeyeceği bir ay geçmeden ortaya çıktı. Önde gelen Ayetullahlardan Ayetullah Şeriat Medari'nin Cumhuriyet gazetesinin **"İran İslam Cumhuriyetinde Kürtlere Muhtariyet verilmesi yolunda bir eğilim var. Kürtler kendileri de bunu istediler, bu durumda kardeş Azerbaycanlılar ne olacak?"** şeklindeki bir sorusuna verdiği cevaptan, Ayetullahların ulusal sorununun çözümünden yana olmadıkları anlaşılıyordu. A.Ş. Medari şöyle diyordu: **"Kürtlere muhtariyet verilirse Azerbaycanlılar ister. Hazistan ister ki, orada 'neft (petrol) var. Beluclar da ister. Devlet-i muvakkat (geçici hükümet) veremez. Bu daimi hükümetin işi."**

"Ama eyalet-i Kürdistan'a muhtariyet verilirse öbür eyaletler neftin altında zarurete düşerler. (Petrol konusunda güçlkle karşılaşılır) Muhtariyet verilirse o zaman herkesin öz hasılı kendi özünde (özerklik verilirse herkesin üretimi kendisine) kalacak. Ne demek istiyoruz anlıyorsunuz değil mi?"

"Ben derim ki, biraz tahfif (hafifletme-BA) vere. Biraz da vermesin Kürtler kendi meclisini yapsın, kendi dilini konuşsun ama aيدات, pullar hep bir yere gitsin. (pul: para)"(38)

Medari'nin özerkliğin geçici hükümetin işi olmadığı yönündeki sözlerinden sonra, kendi yaklaşımını nedenleriyle ortaya koyması, geçici hükümet sorununun bahane olduğunun kanıtıdır. Kürt halkı da diğer ezilen halklar gibi **"gerçek otonomi"** isteminde ısrarlı oldu. Hükümet kurumlaştı, baskıları arttırdı. Kürtler silahları, ulusal demokratik haklarına kavuşuncaya kadar bırakmayacaklarını belirttiler. 30 Mart 1979'da **"İslam Cumhuriyeti"** için yapılan halk oylamasını H. Fedaileri, Solcu Birlik ve kısa bir süre önce kurulan Ulusal Demokratik Cephe boykot etti. Halk oylamasında ezici Evet oyu çıktı. Bu sonuçtan sonra, dinsel gericilik saldırılarını arttırdı. 1 Mayıs'ta sol grupların Tahran'da düzenledikleri mitinge beşyüz bin'in üzerinde insan katıldı. TUDEH, tüm tehlike sinyallerine aldırış etmeden Ayetullahları kayıtsız-şartsız destekliyor ve onların mitingine katılıyordu. 36 işçi sendikası, çok sayıda siyasi örgüt ve dernek sol'un düzenlediği mitingi destekliyordu. Çoğunluğunu işçilerin oluştur-

duğu miting'de küçük bir dini grup sloganlar atarak sabote etmek istediye de bu amacına varamadı.

16 Haziran'da Tahran'da düzenlenen yönetim yanlısı yürüyüşe yüzbinlerce insan katıldı. Konuşmacılar **"yabancı ve bozguncu unsurların ortadan kaldırılması için"** ordu ve polise çağrıda bulundular. Aynı dönemde kapsamlı bir saldırı için askeri birlikler toplanıyordu. İlk çatışmaların konusu yavaş yavaş sezilebiliyordu. Ulusal Demokratik Cephe'nin girişimiyle özerklik için mücadele eden örgütlerin katıldığı bir toplantı yapılıyordu. Toplantıdan sonra **"azınlıklar"** sorununun çözümü için bir taslak hazırlanıyor ve **"İran Halkları Koordinasyon Konseyi"** nin kurulması kararlaştırılıyordu. **"Konsey, ülkenin çeşitli yörelerindeki özerklik hareketlerinin koordinasyonuyla ve en kısa zamanda Kürt kenti Mahabad'ta bir kongre düzenlemekle görevlendirildi. Kongreye bir anayasa taslağı hazırlamak amacıyla ulusal azınlıkların temsilcileri yanısıra siyasi partiler, sendikacılar ve çeşitli kuruluşlar da katılacaktı"** (39) Humeyni askerleri artık Kürdistan **"seferini"** başlatmak için hazırlıklarını tamamladıklarında 6 Temmuz 1979 günü Kürdistan'ın Meriwan kentinin stratejik noktaları Humeyni askerlerince işgal edildi. Kent halkından onbinlerce kişi, bu tutumu protesto etmek amacıyla eşyalarını toplayıp şehri terketti. Ağustos ayı başlarında Kürtlerin ulusal haklarını tanıyacak diye Kürtler tarafından da Şahlığa karşı desteklenen Humeyni, orduya, **"Kürtlere dersini vermesini"** emredince, Paweh kenti işgal ediliyordu. Sadece Paweh'te dört yüz kişi öldürüldü. Radyo ve Televizyonda Kürdistan halkına karşı propaganda yapılıyordu. Onbinlerce Hizbullah, Kürdistan'da savaşmak üzere gönüllü olarak **"cihada"** katılıyordu. 18 Ağustos'ta Humeyni, oğlu aracılığıyla İran halklarına **"biz size özgürlük verdik, kötüye kullanınız. Yeter artık. Size özgürlük yok..."** mesajını veriyordu. Halbuki İran'da böylesi bir mesaj Humeyni'ye karşı kullanılmalıydı. Çünkü kendisine verilen desteği kötüye kullanan Humeyni idi. 1971'den beri A. Kasemlo'nun önderliğinde mücadele eden, Şahlığa karşı mücadelesi ile kısa sürede Kürdistan halkı içinde saygınlık kazanan KDP, 19 Ağustos günü Humeyni'nin **"devrimin savcısı"**'na verdiği direktif sonucu yasadışı ilan edildi ve Humeyni tarafından **"şeytanın partisi"** olarak adlandırıldı. Kürdistan halkına çağrıda bulunarak KDP önderlerini yakalayıp hükümet kuvvetlerine teslim edilmesini isteyen Humeyni'nin emirleri doğrultusunda hemen idamlar başladı. KDP'nin 9 üyesi idam cezasına çarptırılıp idam edildi. Kürt pêşmergeleri fazla kan dökülmemesi için dağlara çekildi-

(38) Cumhuriyet, 16 Mart 1979

(39) Nirumand, age, s. 185

ler. Tüm uzlaşma yollarını kapatan **“halka açık”** mahkemelerde, daha doğrusu **“açık hava mahkemeleri”**nde, Kürt yurtseverlerini birkaç dakika içinde yargılayıp verdikleri ölüm cezalarını hemen orada infaz eden; sedye ile mahkemeye getirilen yurtseverleri, diğer mahkumların yardımıyla ayakta tutup kurşuna dizdiren; Kürt aydınlarının ırzına geçen, yani her yönüyle Kürdistan halkına savaş açan ayetullahlara karşı Kürt pêşmergeleri seyirci kalamazdı. (40) Kürdistan pêşmergeleri kahramanca savaşarak Kasım 1979’da şehirlerin büyük bir çoğunluğunu ele geçirdiler. Pêşmergelerin gösterdiği kahramanlıklar üzerine Humeyni yönetimi 14 maddelik bir **“özerklik”** planını kabul etti. aralık ayında Anayasayı halk oylamasına sunmaya hazırlanan ve 4 Kasım’da ABD Büyüklüğü’nün işgaliyle **“cephe”**lerini arttıran Humeyni önderliğindeki gerici grubun, Kürdistan topraklarını dört eyalete bölüp sadece birini **“Kürdistan”** olarak adlandırma temelinde kuşa çevrilmiş bir **“özerklik”** planı Kürtlerin istemi olamazdı. Humeyni’nin amacı, Kürt ulusal demokratik muhalefetini böylesi bir planla silahsızlandırıp boğazlamaktı. KDP ve diğer güçler Humeyni’nin oyununa gelmediler ve savaşa devam ettiler.

Beni Sadr’ın Cumhurbaşkanlığı döneminde de Kürdistan’da kan gövdeyi götürüyor ve günde ortalama ikiyüz kişi öldürülüyordu. Kürdistan muhalefetiyle başa çıkamayacağını anlayan Humeyni, yüzyıllardır Kürdistan’da gerektiğince uygulamaya konan Kürd’ü Kürd’e kısıtlama politikasına başvurdu. Bu politikanın bir parçası olarak Şubat-Mart 1980 tarihlerinde Irak KDP’nin çabalarıyla Harkili Reşit Bey’in köyünde Irak KDP MK üyelerinden Senar Mamedî ve Cihangir’in Humeyni temsilcisinin Irak KDP etkisindeki Kürt aşiret reislerinin de katılımıyla toplantılar yapıldı. Kısa bir sürede Sıkak bölgesi, Kasemlo önderliğindeki ulusal mücadeleye karşı bir konuma sürüklendi. Halkla İran KDP’yi karşı karşıya getirmek için bazı provakasyonlar da tezgahladı. Bunlardan en önemlisi, Mustafa Barzani’nin Şino’daki mezarının tahrib edilerek cesedinin çıkarılması olayı idi. Olay İran KDP’ye mal edildi ve böylece, yanlış ve yanılgılarına rağmen Kürdistan halkı üzerinde önemli bir saygınlığı olan M.Barzani’nin mezarının tahrib edilmesi olayı İran Kürdistanında **“Kürd’ün Kürd’ü kırması”** için bir **“vesile”** oldu. Sömürgeci İran rejiminin tüm provokasyon ve oyunlarına karşı Kürt halkı mücadeleci örgütlerini desteklemeyi sürdürdü. Onbinlerce insan pêşmerge olmak ve silah elde kanlı Humeyni rejimiyle savaşmak istiyordu. Kendi lokmasını bile pêşmergelerle paylaşan Kürt halk kitlelerinin pêşmerge olma isteminin çoğunu KDP yeri-

ne getiremedi. Çünkü maddi olanaksızlıklar o dönem onbini aşan pêşmerge sayısını arttırmaya el vermiyordu.

İran-İrak savaşı başladığında Humeyni’nin kabarelik suç dosyasına rağmen İran KDP, 6 maddelik bir program açıklarak İran İslam Cumhuriyeti’nin özerkliği içeren sözkonusu programı kabul etmesi halinde Irak’la savaşımaya hazır olduğunu belirtmişti. Fakat yapılan görüşmelerden olumlu bir sonuç alınamadı. Savaşın başlamasından sonra rejim karşıtı her muhalefeti, hatta yönetimi desteklemeyen herkesi **“vatana ihanet ve düşmanla işbirliği yapmak”**la suçlanan Ayetullahlar, KDP’ni özerklik programını kabul etmek şöyle dursun Kürt ulusal muhalefetini **“dış düşmanlardan daha tehlikeli iç düşmanlar”** olarak değerlendirdiler. İran, silahlı güçlerinin dörtte biri olan ikiyüz bin askeri Kürdistan’a yolladı. Bazı çatışmalardan sonra şehirler İran askerlerinin eline geçti fakat kırsal kesim hala pêşmergelerin elindeydi. Humeyni, başlarda **“Kürdistan seferi”**ne Irak’la savaştan daha fazla önem veriyordu. Humeyni rejiminin kanlı saldırıları Kürdistan’da askeri kurumlaşma ile paralel yürütüldü. Dörtüyük kadar Kürt köyünü kontrol altına almak için ikibin’in üzerinde karakol kuruldu. Irak KDP ve 1979’da İran KDP’den ayrılıp silahlı mücadeleye karşı olan Gani Biluryan önderliğindeki **“kongreye Çar”** (Dördüncü kongre) grubunun yardımlarıyla kanlı Humeyni rejimi, **“kurtarılmış bölgeler”**i bir bir ele geçirdi. Irak KDP bir çok katliamın ortağı oldu. Yine bu dönemde Irak KDP ile ittifak içinde olan PKK’da İran KDP karşıtı bir çok olaya katıldığı gerekçesiyle İran KDP tarafından **“karşı devrimci”** bir güç olarak ilan edildi. Humeyni’nin pastarlarına karşı kahramanlıklarını yaratan Kürt ulusal muhalefeti, Humeyni karşıtı mücadeleye zarar veren iç çatışmalar da yaşadı. 1983-1984 yılları arasında İran KDP ve Komela birbiriyle çatıştılar. 1984’e geldiğinde Kürdistan’da **“kurtarılmış bölgeler”**in kalmayışında KDP-Komela arasındaki çatışmaların rolü vardır. 1981’de Halkın Mücahitleri’nin yönetimleriyle çatışmaları Beni Sadr’ın ülke dışına kaçmasından sonra bir cephenin kurulması gündeme geldi. Görüşmeler sonunda H.Mücahitleri, KDP ve B.Sadr’ın oluşturdukları cepheye H.Fedailerî (azınlık), Komela ve Peykar, B.Sadr’ın cehede olması nedeniyle katılmadılar. Ellerine bulaşan Kürt kanı halen kurumayan B.Sadr’la KDP’nin ortak bir cepheye biraraya gelmesi KDP açısından talihsiz bir karardı. Bu cephe 1984’te bozuldu.

Kürdistan’daki **“kurtarılmış bölgeler”**i ele geçirdikten sonra Ekim 1984’te Irak sınırına yakın bölgede onbin Kürd’ün köylerini boşaltmaları istenince Kürt köylüleri direnişe geçtiler. Serdeşt yakınlarındaki iki köyü zorla boşaltan İran kuvvetle-

(40) Nirumand, age, s. 187-192

rine karşı pêşmergeler harekete geçerek saldırıları püskürttüler. 1984'ten sonra merkez üssünü, daha önceden ilişkiye geçtiği Irak'a taşıyan KDP, o dönemden bu yana partizan savaşını sürdürüyor. Kürt pêşmergeleri birçok yörede Humeyni askerlerine büyük kayıplar verdirdiler. Şehirleri ele geçirdiler, kırsal alanda etkinliği elden bırakmadılar. Günümüze kadar çeşitli bölünmeler geçirmesine, parti içi sorunların çözümünde uygulanan yanlış yöntemler nedeniyle bazı ileri unsurların parti dışına düşmesine, uzun vadede Kürt ulusal hareketini başarıya götürmek bir yana, zarar verecek sosyalist enternasyonal tandanslı yönelimlere rağmen KDP, Kürt halkı içinde büyük bir desteğe sahiptir. **"Başka çaremiz yok"** diyerek Irak sömürgecileriyle ilişkilerini savunan KDP'nin bu **"özü"**nü sosyalistler olarak kabul etmek mümkün olmasa da, KDP hiçbir zaman Irak'la ilişkilerini G.Kürdistan ulusal muhalefetine karşı kullanmadığı gibi İran'la savaşta Irak askerlerine **"rehberlik"**de etmedi; doğru gördüğü eylemleri gerçekleştirdi. İran-Irak savaşının son dönemlerinde Irak desteğinde İran'da şehirleri ele geçirmeye çalışan H.Mücahitlerini eleştirmesi, İran KDP'nin tasvib edilemeyecek ilişkilerle rağmen Saddam diktatörlüğüne alet olmadığının bir göstergesidir.

Başından beri Humeyni'yi destekleyen TUDEH dışında, zaman zaman ortaya çıkan sorunlara rağmen İran soluyla ilişkileri kesmeyen KDP ve Kürt ulusal güçleri Kürdistan'da oluk oluk kan akarken Humeyni rejiminin **"anti emperyalist"**liğine toz konduktan Ayetullahlara destek veren TUDEH ve H.Fedailer (çoğunluk), Mart-Nisan 1983 tarihinde Humeyni'nin gazabına uğradıklarında rejimin pençesinden kurtulanlara yardım ettiler. Solun ve ulusal muhalefetin tasfiyesinde Humeyniye yardım eden TUDEH, en son saldırılara muhatap kalınca

artık etrafta kimse kalmamıştı ve sıra kendilerine gelmişti. Uzlaşmacı ve teslimiyetçi tutumlarıyla daha Şubat devriminin ilk ayında devrim ruhuna ihanet eden Ayetullahlara desteğini 1983'lere kadar sürdüren TUDEH'e ve onun ağzıyla İran'daki gelişmeleri değerlendirip İran Kürdistanı'ndaki silahlı halk direnişini **"CIA ve Emperyalistlerin oyunu"** olarak değerlendirenlere (Türkiyede Yürüyüş dergisi ve Politika gazetesi de aynı suçlamalarda bulunmuşlardı) sanırım Kürtlerin kaniyla kanıtlanan gerçekler ders olur. TUDEH Genel Sekreteri Kiyannuri, İran televizyonunda samimi itiraflarda bulunup **"İslam"**a sığınırken, Kürt pêşmergeleri Kürdistan'da kahramanca eylemler düzenliyorlardı. TKP'nin Türkiyede Kürt isyanlarına karşı kemalistlere verdiği destekle saplandığı bataklıkta Humeyni döneminde adeta TUDEH yaşıyordu.

Görüldüğü gibi, Kürdistan Halkı, Şahlığa karşı savaşırken Humeyninin önderliğini ulusal demokratik haklarına kavuşacağı inancıyla kabul etmiş ve bu uğurda sayısız yiğit evladını yitirmiştir. Şahlığın yıkılışı, Kürdistan'da coşkuyla karşılanmış ve ulusal haklara kavuşma özlemiyle girişim ve çabalar yoğunlaştırılmıştır. Savaşarak alma aşamasına geldiği hakları mollalar rejimi tarafından verilmeyip gaspedilince, ulusal haklarına kavuşuncaya kadar savaşacağını pratikte göstermiştir. bununla Kürdistan ulusal ayaklanma ve direnişlerine yeni bir halka eklendi. Katledilse de, sürgün edilse de, yiğit evlatları sokak ortalarında, idam sehparlarında can verse de ulusal haklarına kavuşmak için verecek mücadeleyi hiç bir gücün yok edemeyeceğini Kürt halkı İran Kürdistanında Şahlara, Mollalara göstermiştir. Yüzyıllara sığmayan bu direniş geleneği, gelecek güzel günlerin D.Kürdistan topraklarından hiç bir şekilde sökülemeyecek güçlü filizlerini barındırmaktadır

İRA'YA MEKTUP

Sen de başını dik tutma
buğdayını kendin öğütüp
kendin yeme kavgasındasın
benim gibi.
Senin de bedenini emperyalizmin
altında çivil çizmelerinin
benim de.
Sen de saçlarından sürükleyecek getireceksin özgürlüğü
ben de.
Sen efendinin dilini konuşursun
ben tarih süzgecinden
kasten geçirilmeyen öz dilimi.
Senin mavi denizlerin
dünyaca ünlü şarkıcıların
ve futbolcuların var,
benim yok.
Senin bir parçan kurtuluşun koyununda
bir parçan zulmün pençesinde.
Benim bir parçam canavarın
bir parçam barbarın
ve bir parçam da vampirin elinde.
Ama dağlarımız var ikimizin de
ve dağlar ki
daha yakındır güneşe.

YOK BAŞKA ÇÖZÜM

Ne Vivaldi'nin 'dört mevsim'i
ne de tamburi Cemil Bey,
gerek yok bunlara ya da benzerlerine şu sürgün dem'inde,
gerek yok bunlara ya da benzerlerine şu sürgün dem'inde,
olmadık kaderlere yapışık ikiz kılındıysakta,
değil mi ki ağlamaklı lirik bir çözümsüzlük değildir bizce yaşam,
girdik ya bir kez 'Hayat denilen kanlı kavgaya...'
yok başka çözüm iki gözüm,
yok başka çözüm kavgamızı terennüm ederek,
çelik adımlarla ilerlemekten başka,
o tek yolda pimi çekilmiş bir bomba gibi,
yerle bir etmek için Bastilleri bir kez daha,
Don Kişot'un içten coşkularıyla,
bilinçli inadiyla iliyçi usta'nın,
cür'etleyle binbaşımız Ernesto'nun,
ve de sevgiyle kucaklamak pahasına ölümü,
tükürmecesine suratına karanın,
yaşamak gerek hüznün çökse de afakanlarıyla geceye,
vurmasa da zifiri karanlıkta ay ışığı yüzüne,
unutma, yok başka çözüm!..
Temel DEMİRER/PARİS

BİR KÜLTÜR EMEKÇİSİ:
ŞUKUR MUSTAFA
VE
ÇEVİRİLERİ

MALMİSANIJ

Güney Kürdistan Kürtleri'nin yakından tanıdığı ve onlarca çevirisi ile yüzlerce makalesini okuduğu Şukur Mustafa, ne yazık ki bizde pek tanınmıyor. Kendisinden yazılı olarak aldığımız bilgilerin de yardımıyla bu yazıda Şukur Mustafa'ya ve bazı çevirilerini kısaca tanıtacağız.

Şukur Mustafa 1927 yılında Kerkük'e yakın olan bir köyde doğdu. Babası Mustafa ve dedesi tüfek yapan birer usta olarak tanınmışlardı. Babası aslen Süleymaniye'lidir.

Şukur Mustafa yedi yaşındayken bir medresede öğrenimine başlar. Medresede kuran ve dinsel derslerin yanısıra Farsça ve Türkçe'yi de okur. Sonra "feqi" olarak Irak Kürdistanı'nın Soran Behdînan bölgeleri ile İran Kürdistanı'nın birçok köy ve şehrinde medrese öğrenimini sürdürür. 1946'ya dek feqilik yaşamı devam eder. 1947'de medrese öğrenimini, kendi deyişiyile, "feqi"liği bırakıp Bağdat'a gider. Orada El-Hidaye'l-İslamiye okulunda okumaya başlar. 1949'da Bağdat İslami Bilimler Fakültesi'ne girer ve 1955'te burayı bitirir.

Bundan sonra Arapça öğretmeni olarak Irak'ta değişik okullarda çalışır. 1970'te ise Irak Kürdistanı'nda Kürtçe eğitimi ile ilgilenen bir bakanlıkta çalışmaya başlar. 1974'te Kürt Bilim Akademisi'nin genel sekreteri olur. 1978'de bu akademi kapatılır ve adı Irak Bilim Akademisi olarak değiştirilir. Kürtçe bölümü ise bu akademiye bağlı bir bölüme dönüştürülür. Şukur Mustafa şimdi bu bölümde uzman olarak çalışıyor.

Şukur Mustafa Kürtçe'nin hemen hemen bütün lehçelerini biliyor. Özellikle Güney Kürtçesi (Sorani) ve Gorani'yi daha iyi bildiğini, Kuzey Kürtçesi (Kurmanci), Lurî ve Kelhuri'yi iyi anladığını, bir süredir Dimilî (Zaza) lehçesi üzerinde çalıştığını belirtiyor. Nitekim son yıllarda değişik dergi ve gazetelerde onun Dimilî (Zaza) lehçesi üzerine şu yazılarının çıktığını görüyoruz:

1- **"Goranî Kurdîy Zazayî"** (Zaza Kültürünün Türkçeleşimi), Karwan dergisi, Hewlêr no: 38 (1985), Sayfa: 107-112.

2- **"Ferhengî Dimilkî-Tirkî"** (Zazaca-Türkçe Sözlük Hakkında, Hawkari gazetesi, no: 902)

3- **"Berkutê le ser Zarî Zazayî"** "Zaza Lehçesi Üzerine Bir İnceleme), Roşinbirî Nwê dergisi, No: 115 (1987).

Kürtçe ve Arapça'dan başka Türkçe ve Farsça'ya da bu dilerden çeviri yapabilecek kadar bilen Şukur Mustafa, "Türkçe'yi nasıl öğrendiniz?" şeklindeki sorumuza şöyle cevap veriyor:

"Kerkük'te medresede okurken Türkçe de okumuştum... Küçük yaşında babamı yitirmiştim. Asıl Türkçe'yi Kerkük Türkleri'nden olan yengenden (kardeşimin eşinden) öğrendim... Çocukken Kerem ile Aslı Hikayesi, Dede Korkut Hikayeleri, Dadaloğlu, Aşık Gari, Köroğlu, Ahmediye gibi Türkçe kitaplar ile Namık Kemal gibi bazı Türk şairlerinin şiirlerini okumuştum. Bunun yanısıra inşa (bir nevi kompozisyon dersi-Malmisani) okudum. Tabii ki bütün bunları Arap harfleriyle okumuştum. Daha sonra Latin harfli Türkçe'yi okumaya başladım. Bir süre sonra Azeri lehçesini öğrendim. Azeri lehçesi, Kerkük'te konuşulan Türkmen lehçesine çok benzer. En son olarak Özbekçe'yi de öğrendim..."

Şukur Mustafa'nın hiç Türkiye'ye gidip gitmediğini, daha çok Türkçe'den çeviri yapmasında nelerin etkili olabileceğini, Türkler'le ilişkilerini merak ediyoruz. Şöyle yazıyor:

"Türkiye'ye onbir kere gittim... Nazım Hikmet'i gördüm. 1955'te Varşova'da Gençlik Festivali'ne katılmıştım. Bir süre Bulgaristan'da kaldım. Türkler'le, özellikle de Deliorman yöresi Türkleri'yle ilişkilerim oldu... Ayrıca Azeriler arasında da kaldım."

"Ben, Türkiye'deki rejimin ve halk düşmanı güçlerin değil, ama Türk halkının bir dostuyum" diyen Şukur Mustafa, Türkiyeli yazarlar arasından şunların eserlerini sevdiğini belirtiyor:

"Yaşar Kemal, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Fahri Erdinç, Sabahattin Ali, Ömer Seyfettin, Orhan Veli..." ve ekliyor; "Özellikle Azeri edebiyatını çok seviyorum."

"Eserlerini çok sevdiğim Türkiyeli yazarlardan biri Yaşar Kemal'dir. Çünkü kendisi Kürt olup bir çok eserinde Kürtler'in yaşamını ele alıyor. Çok sevdiğim bir Türk şairi de Nazım Hikmet'tir. Hem kendisini görmüş olmam, hem de insanlık dostu bir şair olmasının bunda etkisi var. Türk edebiyatından daha çok bu ikisine ait eserleri çevirdim.. Ahmet Arif üzerine de yazdım. Onun Kürt olduğu da söyleniyor ama doğruluk derecesini bilemiyorum."

Şukur Mustafa'ya Türk edebiyatının Kürt edebiyatı üzerindeki etkisi konusunda ne düşündüğünü sormuştuk. Buna cevabı kısaca şöyle:

"1955'e dek Türk edebiyatının Kürt edebiyatına etki ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü Irak Kürdistanı'ndaki Kürt aydınları eskiden Arapça ve Farsça'nın yanısıra Türkçe de öğrenilerdi. Nali, Salim, Naci Qadiri Koyi, Nûri Şêx Salih, Şêx Selam, Şêx Rezay Talebani ve diğer birçok Kürt şairi Türkçe'yi de biliyorlardı. Ünlü Kürt ilercisi Ebdulla Goran da Türkçe'yi çok iyi bilirdi. Üstelik Türk edebiyatını yakından tanırdı... Tefvik Fikret'i pek severdi."

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Şukur Mustafa Irak Kür-

distanı'ndaki birçok dergide yüzlerce Kürtçe makale yazmıştır. Ancak onun çalışmalarını büyük bölümünü başka dillerden Kürtçe'ye (Güney Kürtçesi, Sorani) ve Arapça'ya yaptığı çeviriler oluşturur. Aşağıda bu çevirilerden bir bölümünü sunmadan önce hatırlatalım ki, Türkiyeli yazarların, şairlerin eserlerinden Kürtçe'ye başkaları tarafından da çeviriler yapılmıştır. Kitap biçiminde yayınlanan bu çeviriler örnek olmak üzere Ziya Gökalp, Said-î Nursî, Yaşar Kemal, Nazım Hikmet ve Aziz Nesin'den yapılan çeviriler hatırlatılabilir:

—Ziya Gökalp, Namîlkey Komelayefi, Kürtçe'ye çeviren: Refîq Hîlmî, Musul, 1934, 21 sayfa.

—Bediüzzaman Saidî Nursî, Wufebiçûkekan (Sözler), Kürtçe'ye çeviren: Farûq Resûl Yehya, Bağdat, 1985, 111 sayfa.

—Bediüzzaman Said-î Nursî Sırûşt Huner e yan Hunermend? (Lem'alar'dan), Arapça'dan Kürtçe'ye çeviren: Farûq Resûl Yehya, Bağdat, 1986.

—Bediüzzaman Said-î Nursî, Peyamî Pîran, Kürtçe'ye çeviren: Farûq Resûl Yehya.

—Yaşar Kemal, Hemedok (İnce Memed), Farsça'dan Kürtçe'ye çeviren: 'Ebdullah Hesenzade, Bağdat, 1986, 552 sayfa.

—Nazım Hikmet, Kelleser (Kafatası), Kürtçe'ye çeviren: Selah Rêbwar, Stockholm, 1986, 87 sayfa.

Şukur Mustafa ise ikinci bir dilden değil doğrudan doğruya Türkçe'den çeviriler yapmaktadır. Aşağıda Şukur Mustafa'nın çevirilerinin bir bölümünün adlarını yazıyoruz:

ŞUKUR MUSTAFA'NIN BAZI ÇEVİRİLERİ

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu çeviriler Arap harfleriyle yazılan Güney Kürtçesi'yledir.

A- Türkçe'den Kürtçe'ye çevirdiği kitaplar:

1- Yaşar Kemal, Kwêroxlî (Koroğlu), Bağdat, 1979 191 sayfa.

2- Nazım Hikmet, Destanê Şêx Bedreddin Kurri Qazîy Simavne (Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı), Bağdat, 1981, 79 sayfa.

3- Yaşar Kemal, Teneke (Teneke), Bağdat, 1981, 203 sayfa.

4- Yaşar Kemal, Karûte ya Ew Dîwî Çiya (Ortadirek), Bağdat, 1981, 430 sayfa.

5- Yaşar Kemal, Efsaney Çiyay Agrî (Ağrı Dağı Efsanesi).

6- Yaşar Kemal, Zewî Asin û Asman Mıs (Yer Demir Gök Bakır), Bağdat, 1987, 1987, 424 sayfa.

7- Aziz Nesin'den 25 hikaye.

8- Abdüllatîf Benderoğlu, Acı Benim, Umut Senin, Kasırgalar Hepimizin (Manzum destan).

9- Mêjuyî Kurd le Sedey Şanzdemeh da (16. yy. Kürt Tarihi).

Bakû'da Şerefname üzerine hazırlanmış bir doktora tezi olup Kürtçe çevirisinin ilk bölümü, Korri Zanyarî Iraq (Irak Bilim Akademisi) dergisinde yayınlandı.

10- Yaşar Kemal, Gıyay Nemiran (Ölmez Otlu).

Bu çeviri henüz yayınlanmamıştır.

B- Farsça'dan Kürtçe'ye:

—Mestûre Xanumî Erdelan, Mêjuyî Erdelan (Erdelan Tarihî).

Mah Şeref Xanum adıyla da ünlü olan ünlü Kürt kadın şair ve yazarı Mestûre Xanumî Erdelan (1805-1848)'in bu kitabının Şukur Mustafa tarafından Farsça'dan Kürtçe'ye yapılan çevirisi henüz yayınlanmamıştır.

C- Arapça'dan Kürtçe'ye:

Şukur Mustafa Kürt okullarında okutulmak üzere Arapça'dan birçok ders kitabı çevirmiştir.

D- Kuzey Kürtçesi (Kurmanci)'nden Güney Kürtçesi (Sorani)'ne aktardığı kitaplardan:

'Ereb Şemo, Dımdım, Bağdat, 1984, 316 sayfa.

E- Türkçe ve Azerice'den Arapça'ya çevirdiği kitaplardan:

1- Hüseyin Kurdoxlu 'Elişanov, Şi'ri Goran, (Goran'ın Şiiri).

Bakû'da doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Kürt Şairi Goran'ın şiiri ele alınmıştır. Söz konusu çalışma Şukur Mustafa tarafından Azerice'den Kürtçe'ye çevirilmiştir.

2- Mêjuyî Baban (Baban Tarihi).

Yazarı bilinmeyen Osmanlıca kitap Baban Kürtleri'nin yaşamını konu almaktadır. Kita Şukur Mustafa tarafından Osmanlıca'dan Kürtçe'ye çevrilmiş, fakat henüz yayınlanmamıştır.

Kürtçe'den çeviren: H. Erdem / Almanca'da 13 Aralık 1986'da WDR - Batı Alman Radyoları'nda yayınlandı.)

YURDUM

Karanlıklar sarmış seni
Sağır kör derin karanlıklar yurdum
Şimdi en karanlık yerisin dünyanın
Işıltılı yıldızlarınla

Cılız bir ateş yanar rüzgârda karanlıklara

Bir yıldızcık olsam
O karanlıklarda yurdum
Görebilsem uzaklardan
Engin ovalarını yüce dağlarını

Kavuşur dağlarında eski kar yeni kara
Binlerce yıldan beridir
Acılarını ağlar ırmakların
El değmemiş özgürlükler taşırılar
Dağların bağrından
Güneşle kavrulmuş ovalarına

Bir avuç su olsam
Kurak ovalarında
Bir incecik dere

Fırat'ta yitirsem kendimi
Dicle'de

Bir gelin ağlar güneşe

Ne güzeldir
Senin baharların yurdum
Donmuş kışlardan
masallarla ve türkülerle
kar suyu ve sevdamızla yaşayageldiğimiz
soğuk kışlarından
Yaşam taşırız dallarına

Birbirine karışmış
Sayısız renkler ve kokular
Yeryüzündeki halklara benzer
En güzel birlikte renkler
Kokular içiçe

Nazlı bir çiçek olsam
Sert kayalarında
Sahipsiz topraklarında bitsem yurdum

Ben de rengimi versem sana
Kokumu katsam kokularına
Topraklarında solsam

Bir ağıt ardında insanlar

Bir rüzgâr olsam
Yitirsem rüzgârlarında kendimi yurdum
Selam taşısam bir dağdan ötekine
Bir rüzgâr olsam
Kopsam Ağrı dağından
Süphandan
Essem
Ovalardan ovalara türküler taşısam
Ben de çağırırsam
Tarlalarında dolgun sarı başaklarla
türkümü

Bir türkü olsam
Başgözmeziği söylesem

Bir dize olsam
Düşsem dillerine insanların
Amaçlarına hizmet etsem
İsteklerine can veren bir söz olsam
Adım unutulup gitse

Bir çocuk koşar

Mavi bir dalga olsam Van gölünde
Vursam sarp kayalara kendimi
Köpük köpük parçalansam

Küçücük bir tohum olsam
Düşsem toprağa
Yeniden can verse bana yurdum

Bir avuç toprak olsam
Serpilip karışsam topraklarına yurdum

Özlem olsam
Sana özlemim bitmese yurdum

Bir ırmak akar
Türkülerle güneşe

Hüseyin ERDEM
PEN Kürt Merkezi Başkanı

UNESCO'YA AÇIK MEKTUP

Lettre ouverte à l'UNESCO

Le peuple kurde est à plus de trois mille ans.

Ce peuple possède une culture le distingue nettement.

Aujourd'hui, le peuple kurde a une voix culturelle. Son cri de liberté.

La langue, source de fierté pour ces raisons que les kurdes ont la volonté de réduire à néant la langue, de pratiquer sa

Ainsi, par une politique nationale en posant main sur notre civilisation.

La répression se manifeste envers les artistes et les écrivains comme nous pouvons le constater dans la diaspora de 650.000 Kurdes.

Aujourd'hui le peuple kurde souffre physiquement en Irak, par les déportations de masses en Turquie, en Iran et en exil. L'extermination physique

Bu liste isim, uzmanlık alanı ve bulunduğu ülke itibarıyla şöyle sıralanmıştır: **Abdullah Paşev**-şair-Libya, **Adnan Müzisyen-Fransa**, **Ahmedî Malla**-şair ve ressam-İsviçre, **Ali Baran**-müzisyen-B.Almanya, **Ali Hadîr**-ressam-Fransa, **Ali Kemal Bapir Ağa**-şair-İngiltere, **Amcad Şahîlî**-yazar-İsviçre, **Aso Salta**-viyolonist-B.Almanya, **Alfa Gazaz**-ressam-İtalya, **Baran**-müzisyen-İtalya, **Başar**-ressam-Fransa, **Bavê Nazî**-yazar-SSBC ve İsviçre, **Birindar**-şarkıcı-İsviçre, **Cevan Haco**-şarkıcı-B.Almanya, **Çeko**-ressam-İsviçre, **Derwêş Ferha**-yazar-Belçika, **Delal**-şarkıcı-B.Almanya, **Dirzali**-yazar-Hollanda, **Fahîmi Kalayî**-dram yazarı-İsviçre, **Ferhad Baban**-opera ses sanatçısı-İsviçre, **Ferhad Pirbal**-şair-Fransa, **Ferhad Şahîlî**-şair ve dilbilimci-Fransa, **Faruk Ömer**-ressam-İsviçre, **Fazîlî Kerim Ahmed**-yazar-B.Almanya, **Fazîlî Melîka Mahmud**-yazar-Avusturya, **Ferda Turan**-gazeteci-İsviçre, **Firat Javari**-yazar-İsviçre, **Gazi İbameî**-dram yazar-Fransa, **Cewdet Sofî**-fotoğrafçı-İsviçre, **Ghazetîn Ewliyayî**-ressam-Fransa, **Gülstan**-şarkıcı-İsviçre, **Gundi**-şair-B.Almanya, **Hama Caza**-ressam-Fransa, **Hama**-romancı-İsviçre, **Hamîd Derwîş**-ressam-Fransa, **Hamîd Rafeq**-ressam-Fransa, **Hasenê Qazi**-çevirmen-İsviçre, **Hüseyin Erdem**-öğretmen ve yazar-B.Almanya, **İbrahim Ahmed**-yazar-İngiltere, **İbrahim Süleyman**-yönetmen-Hollanda, **Celal Ali**-ressam-Fransa, **Celal Mirza Kerim**-şair-ABD, **Cemal Nabaz**-yazar ve dilbilimci-B.Almanya, **Cemîd Haydarî**-gazeteci ve yazar-İsviçre, **Canan Matt**-müzisyen-İsviçre, **Kajaw Şewket**-şarkıcı-İsviçre, **Kaka Weys**-çevirmen-İsviçre, **Kemal Ali**-tarihçi-İsviçre, **Kemal Burkay**-yazar ve şair-İsviçre, **Kemal Fuad**-dilbilimci-B.Almanya, **Kemal Mirawdelî**-yazar-İngiltere, **Kamil Mustafa**-ressam-Fransa, **Kamuran Abdulmeccid**-şarkıcı-Avusturya, **Kerîmê Eyyubî**-dilbilimci-SSCB Leningrad, **Kerîmê Danışyar**-yazar-İsviçre, **Kerîmê Hussamî**-yazar-İsviçre, **Karwîyan**-ressam-Fransa, **Kendal Nezar**-yazar-Fransa, **Gobar Arif**-şair-İsviçre, **Xalid Sîtar**-ressam-İsviçre, **Kosral Cemal**

heykeltıraş-İsviçre, **Kurdo Ali**-yazar ve çevirmen-Avusturya, **Kurmanç**-şair-ABD, **Lala Abda**-ressam-Fransa, **Mehmet Kalayî**-grafiker-İsviçre, **Mehdi Umed**-yazar-İsviçre, **Mahmud Bakal**-yazar-İsviçre, **Mahmud Melîka İzel**-yazar-İsviçre, **Masîd Ceter**-yazar ve ekonomist-İsviçre, **Malmisanî**-yazar-İsviçre, **Mamosta**-karikatürcü-İsviçre, **Mehmet Uzun**-yazar-İsviçre, **Mehmet Erdogmuş**-şarkıcı-B.Almanya, **Memo Yeltan**-yazar-İsviçre, **Muhammed Resul Hawar**-şair-İngiltere, **Muzaffer Şahîlî**-yönetmen-İngiltere, **Muayyed Matt**-müzisyen-İsviçre, **Muayyed Tayîb**-şair-İsviçre, **Necmedînê Gulamî**-şarkıcı-İsviçre, **Nazîr Gazizade**-ressam-Fransa, **Nasîr Halîd**-şair-İsviçre, **Nejat Ömer**-müzisyen-İtalya, **Nizameddîn Arîf**-şarkıcı-B.Almanya, **Nîzar Abdullâh**-müzisyen-İtalya, **Nîzar Gevyanî**-şair-B.Almanya, **Ömer Dazayî**-opera ses sanatçısı-Avusturya, **Ömer Halat**-yazar-İsviçre, **Ömer Teyfik Kerim**-ressam-B.Almanya, **Orhan Kolan**-gazeteci-İsviçre, **Osman**-müzisyen-İtalya, **Kadir Dilan**-müzisyen-Çekoslovakya, **Karalî Cemil**-ressam-İspanya, **Kasım Kasımyanî**-şair-İsviçre, **Ravîk Sabîr**-şair-Bulgaristan, **Rahîm Kazî**-yazar-Azerbaycan (SSCB), **Rashad Miran**-yazar ve etnolog (budunbilimci)-İsviçre, **Remzi**-ressam-Fransa, **Rezo Zilan**-dilbilimci-İsviçre, **Reza Hama Farac**-şair-B.Almanya, **Rıza Topal**-ressam-B.Almanya, **Rızgar Abdullâh**-yazar-İsviçre, **Rıgar Xaşnaw**-müzisyen-Avusturya, **Roşên Baras**-şair ve yazar-İsviçre, **Sabah Galîb**-yazar-İngiltere, **Salah**-ressam-İsviçre, **Salahadîni Muhadadî**-yazar-İsviçre, **Salih Rêbwar**-çevirmen-İsviçre, **Serdar Ali Aziz**-ressam-İtalya, **Serdar Hama Reş**-ressam-Fransa, **Şahin Bekir**-yazar-Avusturya, **Şîrko Bêktaş**-şair-İsviçre, **Şîrînê**-ses sanatçısı-ABD, **Şivan**-ressam-Fransa, **Simko**-şair-İtalya, **Simko Tawfik**-ressam-İtalya, **Taha Barawî**-aktör (sinema sanatçısı)-İsviçre, **Tawfik Wehbî** (1891-1984)-dilbilimci-İngiltere, **Werzê**-şair-İtalya, **William Hana**-müzisyen-İtalya, **Yusuf Salih**-ressam-Fransa, **Zahir Celal**-ses sanatçısı-Hollanda □

Il s'est enraciné il y

deux mille ans dans les terres indo-européennes, sa

histoire est marquée par la lutte pour la nation et d'indépendance

pour un peuple ? C'est bien la Turquie dans leur parler librement sa

propre identité culturelle, le sentiment de notre culture,

des tortures perpétrées dans la terre étrangère où s'est formée une

conscience nationale et un désir d'extermination des villages kurdes, les uns après les autres, à la fois en Irak, en Iran et en Turquie, afin d'empêcher

En 1988, une revue intitulée Medya Günesi fut fondée en Turquie et qui consacrait ses articles à la politique, l'histoire et la culture kurdes. Publiée en langue turque, elle n'a pu dépasser les 5 numéros. Après la publication de chaque numéro la police ramassait tous les exemplaires dans les librairies et les kiosques. Le troisième numéro a causé l'emprisonnement pendant 42 mois de son directeur M. Cemal Özçelik. Après la publication du cinquième numéro, la police a perquisitionné le local de la revue, arrêté quatre de ses employés et confisqué documents et archives ainsi que le fichier des abonnés.

Kürdistan'ın değişik parçalarından gelen bir kısım Kürt göçmeninin kurdukları "Kürt Halkının Yok Olmasına Karşı Komite"si 20 Ekim 1988 günü UNESCO'ya açık bir mektup yollamıştır. Gönderilen açık mektupta Kürt Halkı kısaca tanıtıldıktan sonra, egemen devletlerin kürt dili ve sanatsal çalışmalara başlatılan yasaklamalara değiniliyor, Kürtlerin özgürce dil ve sanatsal çalışmaları yapamadığını da belirttikten sonra, çok sayıda Kürt aydını ve sanatçının yurt dışına çıkma ve orada faaliyetlerini sürdürmek durumunda olduğunu açıklıyor. Geçmiş bin yıllar öncesine dayanan Kürt kültürünün iki şekilde yok edilmek istendiğini; ilki fiziki, ikincisi ise kültürel jenosid (imha) olduğunu açıkladıktan sonra, UNESCO'dan Kürt kültürünün korunması isteniyor.

Daha sonraki bölümde, Kürdistan'ın değişik parçalarında sömürgeci devletlerin Kürt yazar, sanatçı ve kültürel kurumlarına karşı giriştikleri baskı katliam, sürgün ve yasaklamaların kronolojik bir listesi eklenmiştir. Bu liste önemli bir belge oluşturuyor. Sözü edilen listede "Medya Güneşi" ile ilgili bir paragraf yer almaktadır. "Medya Güneşi" adında bir dergi 1988 yılında Türkiye'de yayına başladı ve makaleleri Kürt kültürü, tarihi ve politikasına ağırlıklı adanmıştır. Türkçe yayın-

lanan dergi şimdiye değin ancak 5 sayı yayımlanabilmiştir. Her sayısının yayınlamasından kısa bir süre sonra (1-2 gün), dergi polisçe kitapçı ve gazete bayilerinden toplandı. Üçüncü sayısından dolayı derginin yazı işleri müdürü Sayın Cemal ÖZÇELİK 42 aylık hapis cezasına çarptırıldı. Beşinci sayısının yayınlamasından sonra ise, polis derginin lokalini bastı, dört çalışanını gözaltına aldı ve tüm döküman, arşiv ve abone listelerini el koydu."

Komite'nin UNESCO'dan istemleri kısaca şunlardır: 1) UNESCO Dergisi'nin 25 milyon kürdü aydınlatmak amacıyla Kürtçe yayın yapması, 2) Kürt dili ve kültürünün korunması ve geliştirilmesi için yardım yapılması, 3) Kürdistan'da okuma-yazmayı yaygınlaştırmak amacıyla yardım yapılması, 4) Yabancı ülkelerdeki Kürt kurum, aydın, yazar ve sanatçılarına kendi kültürlerini koruma ve geliştirmeleri amacıyla yardım yapılması, 5) Bir Kürt delegenin UNESCO'da temsilci Kürt temsilcisi kabul edilmesi, 6) Eğitimsel materyal (kaynak-malzeme) ve ders kitaplarının Kürtçe de yayınlanmasıdır.

Son bölümde ise; Avrupa ve ABD'deki Kürt yazar ve sanatçılarından bir kısmı liste halinde eklenmiştir.

Olaylar... Yorumlar...

FİLİSTİN KURTULUŞ MÜCADELESİNDE
YENİ BİR AŞAMA:

FİLİSTİN DEVLETİ

On yıllardır FKÖ liderliğinde "zafere kadar devrim" şiarıyla İsrail siyonizmine karşı sürdürülen Filistin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi, Filistin Ulusal Konseyi'nin Cezayir'de yaptığı son toplantıda alınan kararlarla yeni bir aşamaya girdi. Aralık 1987'de Gazze ve Batı Şeria'da başlayan ayaklanmanın, İsrail ordusunun tüm barınaklarına rağmen bastırılmaması, Ürdün'ün işgal altındaki Filistin topraklarıyla idari ilişkilerini kesmesi, son aylarda, "sürgünde bir Filistin hükümeti" ve "bağımsız bir Filistin devleti" konularını tartışmaların odağına kuydu. FKÖ heyetlerinin onlarca ülkeyi ziyaret ederek temaslarda bulunması, çeşitli yetkililerin bir dizi açıklamaları, tüm gözleri Kasım ortalarında Cezayir'de toplanacak, Filistin'in sürgündeki parlamentosu niteliğindeki Ulusal Konsey toplantısına çevirmişti.

Konsey'in toplantısı başladığında heyecan doruk noktasındaydı. Suriye yanlısı bazı örgütlerin katılmadığı ve boykot ettiği toplantıda birlik sağlanabilir miydi sorusu çeşitli yorumlara yol açıyordu. FKÖ yöneticilerinin daha önceden BM kararlarına uyacaklarını açıklamış olmaları, Konsey'in kararları konusunda önemli bir ipucuydu, ama Habbaş ve Havatme önderliğindeki cephelerin İsrail'in varlığını tanıyan ve Filistinlilerden "mülteci" olarak sözeden BM kararlarına ilişkin eleştirileri vardı ve bunun Konsey kararlarını nasıl etkileyeceği merak ediliyordu. BM Güvenlik Konseyi'nin Haziran 1967 "6 gün savaş"ından sonra aldığı 242 sayılı kararda, "İsrail'in işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, bölgedeki tüm ülkelerin egemenlik, toprak bütünlüğü ve bağımsızlık haklarının kabul edilmesi ve mülteci sorununa adil bir çözüm bulunması" biçiminde bir görüşün dile getirilmesi; BM Güvenlik Konseyi'nin 1973 Arap-İsrail savaşından sonra aldığı 338 sayılı kararda, 242 sayılı kararın uygulanması ve Araplarla İsrail arasında Ortadoğu'da "kalıcı bir barış"ın sağlanması için görüşmeler yapılmasının önerilmesi, bu kararların kabul edilmesi konusunda Filistinli örgütler arasında tartışmalara yol açıyordu.

FKÖ lideri Y. Arafat'ın 15 Kasım 1988 gecesi coşkun alkışlar arasında okuduğu "bağımsızlık bildirisi"nde "Filistin Ulusal Konseyi, Tann'ın adıyla, Filistin Arap halkı adına toprağımız Filistin'de başkenti Kudüs olan Filistin Devleti'nin kuruluşunu ilan eder" denilmesi, Filistin halkı açısından yeni bir dönemi ifade ediydi. Habbaş ve Havatme, eleştirilerine rağmen "bağımsızlık bildirisi" ne uya-

caklarını belirttiler. 242 sayılı kararın esas alacak bir uluslararası konferans hükümünün bildiride yer alması, 253 evet, 46 red ve 10 çekimser oyla kabul edilmişti. FKÖ, konsey toplantısında gerilla eylemlerini "işgal altındaki Arap toprakları"yla sınırlayan bir görüşü de kabul etti. Hiç kuşkusuz Konsey toplantısında belirlenen yeni perspektifler, FKÖ'nün geçmiş konularına göre geriydiler. ABD'nin FKÖ ile görüşmek için öne sürdüğü şartlar (242 sayılı BM kararı'nın kabulü, İsrail'in tanınması ve FKÖ'nün terörizmi reddetmesi), "işgal altındaki Arap toprakları"nda sürdürülecek olan gerilla eylemleri dışta tutulursa, dolaylı-dolaysız ifadelerle FKÖ tarafından kabul edilmiş oluyordu. Ülke topraklarında verilecek bağımsızlık mücadelelerinin "terörizm" olarak değerlendirilemeyeceği yönündeki BM kararı hatırlanırsa, Filistin Ulusal Konseyi'nin son toplantısında belirlenen perspektifin uluslararası platformlarda İsrail ve ABD'yi zorlayacağı ortadadır.

BM'nin 1947, 1967, 1973 tarihlerinde aldığı kararlar, Filistin halkı açısından adil olmasalar da, bunların "Filistin halkının kendi kaderini tayin etme" şartıyla kabul edilmesi kendi başına Filistin halkının ulusal ve toplumsal kurtuluşunu gerçekleştirirse de bu doğrultuda önemli bir kilometre taşı olacaktır. İsrail halkının haklarını gözardı eden anlayışın FKÖ safarından sökülüp atılması, Filistin ve İsrail halklarının siyonizme karşı destek ve dayanışmasını da artıracaktır. Şimdiye kadar "Filistinliler İsraili denize dökecekler" yalanlarıyla Filistinli bazı örgütlerin kimi gerçekçi olmayan görüşlerini çarpıtarak Filistin halkının kurtuluş mücadelesini ve onun öncüsü FKÖ'yü "öcü" gösteren siyonistlerin artık bu tür safsatlarla kitleleri kandırmaları oldukça güçleşecektir.

Şimdiye kadar elliyi aşkın devlet tarafından tanınan Filistin devleti, işgal altındaki topraklarda dinmeyen ayaklanmanın son "taşları" nı koyduğu bir mücadelenin ürünüdür. Bilindiği gibi 8 Aralık 1987 tarihinde başlayan ayaklanma, FKÖ'nün talimatları gereği başlamasa da, FKÖ'nün, önceden düşündüğü planlar doğrultusunda sürece müdahale etmesi, kısa sürede FKÖ'yü yönetici güç durumuna getirmişti. Ayaklanma'nın işgal altındaki yönetici organı olan Birleşik Ulusal Yönetim, El Fetih, Halk Cephesi, Demokratik Cephe, Komünist Parti ve İslamcı grupların temsilcilerinden oluşmuştu. Dağıttığı bildirilerle ayaklanmayı başarıyla yöneten Birleşik Ulusal Yönetim, FKÖ'nün öncülüğünü kabul ediyor; Suriye, Ürdün ve bazı Arap devletlerinin FKÖ'yü tecrit etme planlarını eleştiriyordu. Ulusal Yönetim tüm kısırtmalara karşın silaha başvurmadan kaçındı ve dünya demokratik kamuoyunun aktif desteğini kazandı; artık süreç, mücadeleyi yeni bir adımla taçlandırmanın gerekliliğini ortaya koydu. Tüm bunlara FKÖ'nün yıllardır kazandığı mevziler de eklenince bir Filistin devleti kaçınılmaz bir adım oldu.

Filistin devleti'nin ilanıyla uluslararası platformlarda zorlu bir mücadelenin başlayacağı açıktır. Devlet ilanına rağ-

men Filistin halkının kendi bağımsız devletine kavuştuğu söylenemez. Çünkü Filistin toprakları halen işgal altında ve ayaklanma sürüyor. Bu, devlet ilanının mücadelesinin önemli bir aşaması olmasına rağmen bağımsızlığın bizzat kendisi olmadığını gösteriyor. Yani bağımsızlık mücadelesi sürüyor ve Cezayir'de ilan edilen devlet, tüm kurumlarıyla işgal altındaki toprakları kurtarıp yönetici güç haline gelene kadar ulusal bağımsızlık mücadelesi sürecektir.

Bağımsız bir Filistin devletinin Filistin topraklarında kurulmasına yönelik mücadelenin ivme kazanmasıyla bazı çevreler, artık Ortadoğu'da "adil ve kalıcı bir barış"ın sağlanabileceğini savunuyorlar. Filistin devletinin tüm kurum ve kurallarıyla işgal altındaki topraklarda kurulup kurulmayacağı çok yönlü mücadele belirleyecektir, ama salt Filistin sorununun çözümüyle bölgeye barışın geleceğini sanmak büyük bir safdilliktir. Adil ve kalıcı bir barış, ancak bölgedeki tüm halkların ulusal ve toplumsal kurtuluşlarını gerçekleştirmeleriyle sağlanabilir. Ortadoğu'daki ulusal sorun açısından bakılırsa önemli sorunların olduğu görülmektedir ve en temel sorunlar da Filistin ve yüzyıllardır tüm ulusal demokratik haklarından yoksun olarak Ortadoğu'da yaşayan 25 milyonluk Kürdistan halkının sorunlarıdır. Her iki sorun da bölge barışının sağlanmasının olmazsa olmaz koşullarıdır. Bağımsız bir Filistin bu yolda bir adımdır, ama kendi başına bölge barışını sağlayamaz. Arap-İsrail çelişkilerini dindirebilir, fakat Kürdistan dağlarında hiçbir gücün söndüremediği özgürlük ve bağımsızlık ateşini söndüremez. Hatta potansiyel olarak bölgenin temel sorunu olan Kürdistan sorunu, Filistin sorununun çözümü ile hak ettiği konuma yükselebilir. Çünkü yıllardır gerici Arap devletleri kendi iç sorunlarından dikkatleri başka sorunlara çekmek için, Kürt halkını boyunduruk altında tutan devletler de Kürt sorununu gözlerden uzak tutmak için bölgenin en temel sorunu, barışın önündeki yegane engel olarak Filistin sorununu göstermeye çalıştılar. Bazı Arap devletleri, Filistin sorununun çözüme doğru güç kazandığı dönemlerde, "başarıya ulaşmasını, hep kanayan yara olarak kalsın" anlayışlarıyla Filistin devrimci ve yurtseverlerinin kanını bile aktırlar. Kara Eylül ve Tel-Zaatar katliamları örnek verilebilir.

Ne var ki, Filistin halkı için bağımsızlığın yolu görüldü artık. Bölgedeki Kürt, Türk, Fars, Arap halkları başta olmak üzere tüm halklar, kardeş Filistin halkının mücadelesinin yeni bir aşaması olan devleti coşkuyla karşıyorlar ve bu adımı bölge barışına giden yolda bir adım olarak değerlendiriyorlar. Bağımsız bir Filistin devleti, emperyalizm ve bölge işbirlikçilerine vurulan bir darbedir. Demokratik bir Filistin'in baskıcı Arap devletlerinin çıkarına olmadığı biliniyor. Arap gericiğinden "desteği", halk kitlelerinin desteği sonucudur. Öyleyse FKÖ'nün günümüzdeki perspektifleriyle kurulacak devlet, kimi geri yönelimlere rağmen bölge halkının bir kazanımıdır. □

TUZLA'DA TERÖR

Devlet terörünün yeni bir örneği daha yaşandı. Tuzla'da açık bir şekilde, önceden örgütlenmiş olan bir saldırı sonucu, siyasi polis timleri tarafından İsmail Hakkı ADALI, Fevzi YALÇIN, Kemal SOĞUKPINAR ve Reha ŞEN hunharca katledildiler.

Katliamdan hemen sonra, gerek TV haberlerinde, gerekse renkli-renksiz burjuva basınında olay siyasi polisin bir zaferi olarak yansıtıldı. İçişleri Bakanı "teröristler cezalandırıldı" türü açıklamalarda bulunmuştu. İlk başlarda olayın "teröristlerle güvenlik güçleri arasında bir çatışma" olduğu açıklanmıştı. Buna göre, "bu dört kişi bazı emniyet yetkililerini öldürmek üzere plan hazırlamış. Bunu haber alan istihbarat güçleri yolları kesip arama yapmak istemiş. Ama teröristler durmayı atış açısına bu sefer, polis de karşılık vermek zorunda kalmış. Sonuçta da dört kişi ölü olarak ele geçirilmiştir."

Evet, senaryo bu şekildeydi. Zaten her olayın ardından söylenenler de bu şekilde değil mi? Özellikle 12 Eylül'den sonra TV'de, gazetelerde kaç kez buna benzer haberlere tanık olduk?

Oysaki, bu sefer senaryo egemen güçlerin istedikleri gibi sonuçlanmadı. Olaydan hemen sonra, gerek katledilenlerin yakınları gerekse demokratik kamuoyunun çabaları sonucu bu çirkef olayın içyüzü aydınlatıldı.

Arabada bulunanlarla polis arasında hiç bir çatışma olmamıştı. "Dur" ihtar yapılmamıştı; her şey önceden belirlenmiş şekilde araba durdurulmuş ve içerdekiler daha dışarı çıkmadan kurşun yağmuruna tutulmuştu. Otomobil yalnızca tavanına 203 kurşun sıklığı dikkate alınırsa, hem hareket halindeki bir arabanın tavanına bu kadar kurşun isabet edemeyeceği, hem de arabanın hareket halinde bu kadar kurşun aldıktan sonra yol kenarına düzgün ve normal bir şekilde yaşayamayacağı hemen anlaşılabilir. Durum kuşkuyla yer vermeyecek kadar açıktır.

Siyasi polis, dün estirilen terör zincirine yeni bir halka daha eklemiştir. Daha önceleri de olduğu gibi bunda da egemen güçlerin, gelişen toplumsal muhalefete göz dağı vermek amacıyla olayı örgütlü bir şekilde gerçekleştirdiği, durum biraz irdelendiğinde anlaşılmaktadır.

Nitekim, İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü ve diğer resmi güçlerin açıklamaları ve katilleri ısrarla savunmaları dikkate alınırsa bu olayın da daha önce estirilen devlet terörünün bir parçası olduğu görülebilmektedir.

Bugün bu olay bir ölçüde açığa çıkarılmıştır. Ya diğerleri?

"Şırnak'ta dur ihtarna uymayan bir terörist ölü olarak ele geçirildi", "Uludere'de dur ihtarna silahla karşılık veren bir şaki, güvenlik güçleriyle girdiği çatışmada ölü olarak ele geçirildi."

Evet, bu şekilde yüzlerce olay yaşanmıştır. Özellikle son yıllarda "terörist diye" karanlıkta kaç koyun, eşek vb. hayvan öldürüldü. Kaç savunmasız, hiç bir şeyden haberi olmayan çoban, jandarmalar tarafından katledildi. Kaç çocuk, "kaza kurşununa" kurban(!) gitti.

12 Eylül öncesinde Maraş'ta, Çorum'da estirilen faşist terörün resmi ve sivil yaratılan bugün yeni bir kimlikle, devlet terörünün yeni bir boyutuyla karşımızdadır.

Faşist katillerin hiç bir saldırısı ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerini durduramayacaktır.

Faşist katilleri tüm suç ortakları ile birlikte protesto ediyor, cinayetinin tüm sorumlularının gerekli cezaya çarptırılmaları için çabalar yoğunlaştırılmalı, sessiz kalınmamalıdır.

ŞİLİ: BİR DİKTATÖRÜN DAHA YILDIZI KAYIYOR

Latin Amerika'nın son diktatörlerinden Pinochet'in görev süresinin uzatılması için yapılan referandumda Şili halkı yüzde 55'e varan bir oy oranı ile dünyanın bu kanlı diktatörünü istemediğini ortaya koydu. Halk kitleleri, tehdit ve provakasyonlara boyun eğmediler. Bir dokuz yıl daha yönetimde kalarak faşizmi "yeni" bir biçimle sürdürmek isteyen Pinochet, referandumda yenilgiye uğradığını açıklamak zorunda kaldı.

Ne var ki iş bununla bitmiyor. Çünkü mevcut anayasaya göre, Pinochet Mart 1990 tarihine kadar görevini sürdürecektir. Aralık 1989 tarihinde yapılması düşünülen başkanlık seçimlerinde anayasada değişiklik yapılarak Pinochet'in yeniden aday olup kazanması sağlanamazsa bile, 1994'e kadar Pinochet ve cuntanın diğer üyeleri ordunun başında kalacaklardır. Bu yolla Şili'nin siyasi yönetiminde önemli bir rolü olan "Milli Güvenlik Konseyi"nde de cunta etkisini sürdürmüş olacak. Fakat Komünistlerden Hıristiyan Demokratlara kadar uzanan muhalefet güçleri aynı kararlılıkla olmasalar da Pinochet'in istifa edip erken seçime gitmesini savunuyor ve bunu yığınsal gösterilerle dayatıyorlar. Pinochet ise yenilgiyi kabul ettiğini açıklamış olsa da anayasanın öngördüğü takvimi işleteceğini söylüyor.

Pinochet'in yenilgiyi kabul etmesine rağmen istifa etmemesinin birçok nedeni var. Her şeyden önce yüzde 45 dolaylarındaki oy oranı faşist diktatör referandum yenilgisinden kurtarmadıysa da muhalefet güçleri açısından küçümsenmeyecek bir orandır. Faşizmle uzlaşmaya yakın Hıristiyan Demokratlar ve benzerleriyle belli bir paylaşım temelinde; anayasanın Pinochet'in tekrar aday olmasını engelleyen maddesinin değiştirilerek faşist diktatöre tekrar aday olma olanağının yaratılması ve devletin tüm olanaklarının seferber edilerek seçimin Pinochet'e kazandırılması, en azından şimdiki güçlü bir olasılık olmasa da ufukta dikkate alınması gereken bir durumdur. Diktatörünün destekçisi parti daha şimdiden bunun propa-

gandasını yapıyor. Faşizmin planlarının ne denli başarıyla ulaşacağını bundan sonraki güç dengesi belirleyecektir.

Çünkü faşist diktatörünün referandumda yenilgiye uğramasıyla faşizmin topyekün yenilgiye uğratılması arasında büyük bir mesafe var. Referandum, faşizmin yıkılması yolunda önemli bir köşetaşdır, ancak bundan sonrası özellikle komünist ve devrimci demokrat güçler açısından zorlu bir sınav dönemi olacaktır. Pinochet, tümden yenilgiye uğratılabilecek mi? Pinochet'den sonra hangi güçler iktidara geleceklerdir? Toplumsal muhalefet diğer bazı Latin Amerika Ülkelerinde olduğu gibi "liberal" veya "merkez sağ" yönetimlerin potasında mı eritelecek? Tüm bu ve benzeri sorunlar günümüzde ayrıncı birer önem sahiptirler.

Faşizm karşıtı muhalefetin referandumda çoğunluğu sağlamış olması, belli bir "alternatif program" çerçevesinde olmamıştır ve faşizme karşı antiemperyalist, anti-tekel dönüşümler açısından muhalefet güçleri arasında önemli ayrımlar vardır. Belli bir kesim geçici bir hükümetin kurulması ve seçimlerin yapılmasını yeterli görmektedir; komünist ve devrimci güçlerle anlaşmaktan çok faşizmle uzlaşma eğilimindedir. Ayrımları öze ilişkin değil, biçim ve yöneme ilişkindir, ve işin önemli tarafı da bu tür güçlerin kitlelerin içerisinde küçümsenmeyecek bir güce sahip olmalarıdır. Bu duruma bütün ekonomik, toplumsal ve siyasal yıkım politikalarına rağmen referandumda çıkan yüzde 45'lik oy eklenince komünist ve devrimci güçlerinin işinin pek kolay olmadığı, sürece yer ve zamanında, geleceğe ilişkin olasılıklar da dikkate alınarak aktif bir müdahalenin gerektiği ortaya çıkmaktadır. Şili halkı içinde önemli bir etkinliği olan ve 1984'ten bu yana kurduğu askeri örgütle silahlı eylemler de düzenleyen Şili Komünist Partisi'nin bu süreçte büyük sorumluluğu vardır. Faşist diktatörüklerin tutunamadıkları ülkelerde emperyalizm ve yerli işbirlikçilerinin de onay verdiği "reformist" veya "liberal" yönetimlerin işbaşına gelmesi örnekleri, aynı tehlikeyi barındıran Şili'deki gelişmelerle birlikte değerlendirilip devrimci ve yurtsever güçlerin damgalanmış vurduların bir mücadeleye dönüştürülmezse ya Pinochet çeşitli oyun ve provakasyonlarla ufak tefek değişiklikler yaparak yönetimini sürdürür ya da Uruguay, Bolivya, Brezilya ve Arjantin'de G.Kore ve Filipinler de olduğu gibi "faşizm gider", ama kurum ve kuruluşlarının bir kısmı varlığını korur, burjuva diktatörlüğün bir başka biçimi egemen olur. Bunun da yıllarca faşist diktatörüklerle karşı mücadele etmiş halkların yeni bir baskıcı yönetim altında yaşamaları demek olduğu açıktır. Onbeş yıldır, toplumu bir savaş alanı olarak gören Pinochet'in "beni öldürebilirler" diyerek benzerlerinin "öldürmemizi isteyenler var" "beni öldürmek isteyenler var" türündeki sözlerinde ifadesini bulan korkunun da faşizmin eceline faydası olmadığını Şili halkı gösterecektir ve gelişmeler bu günlerin uzak olmadığını gösteriyor. "Dansı" faşist diktatörüklerin musallat olduğu tüm halklar başına. □

DEVLET TERÖRÜ SÜRUYOR

İşkence kurbanlar almaya devam ediyor... Egemen güçler insanlarımızın can güvenliği- ni tehdit ediyor...

İŞKENCE...

Evet, işkence devam ediyor ve bir kurban daha: DERViŞ SAVGAT... Memleketini ve yakınlarını ziyaret etmek amacıyla 6 Haziran 1988'de izinli olarak Almanya'dan döndü. Urfa'nın Viranşehir ilçesi Yukarıkoşanlar köyüne gitti. Derviş SAVGAT iznini memleketinde kullandıktan sonra tekrar Almanya'ya dönecekti. Ne yazık ki, bu mümkün olmadı; çünkü Derviş SAVGAT işkence canavarlarının ağzına düştü ve korkunç bir biçimde öldürülerek yaşamından oldu. İşkenceciler Derviş SAVGAT'ı yavaş yavaş, parça parça kopararak öldürdüler.

Edindiğimiz bilgilere göre olay şöyle gelişti:

25.8.1988 tarihinde saat 03 dolaylarında, Adıyaman ve Siirt plakalı özel tim araçları ve Viranşehir taburuna ağıllı askeri araçlarla evinden alınıp Derviş SAVGAT. Evinden alındıktan sonra Suanya köyüne götürülür. Buradan da Viranşehir Jandarma taburuna getirilir. Jandarma taburunda Derviş SAVGAT'ı 56 plakalı bir araba içinde, gözleri siyah bir bezle bağlanmış olarak görenler var. Derviş SAVGAT taburda bir müddet sorgulandıktan sonra, saat 10 sıralarında aynı araçlarla köye getirilir ve evi aranır. Derviş SAVGAT köye getirilmeden önce araba içinde yaklaşık iki buçuk saat yüzüstü yatırılır ve kimildamasına müsaade edilmez. Köye gelen asker ve polisler, aynı köyde oturmakta olan Şehmus ÇAPAN'ı da beraberlerinde alarak köyden ayrılırlar. Mardin yönüne doğru giderler.

Derviş SAVGAT, daha önce silahlı bir çatışmada ölü olarak ele geçen bir şahısla ilişkisi olduğu gerekçesiyle yakalanmıştı.

Derviş SAVGAT, bir çok ilerici yurtsever gibi, işkencenin vahşetinde yaşamını yitirdi. İşkence, toplumumuzun bazı kesimlerinde artık kanıksanmış da olsa, işkencenin vardığı boyutla, kazandığı yeni biçimler, insan bilincini ürkütecek barbarlığa bürünmüştür. Bir insan bir kere işkencenin vantuzlarına düşmeye görsün; o insan etten, ayaktan, elden ya da gözlerinden oluyor. Yok yere sakat kalabiliyor, ölebiliyor. Derviş SAVGAT işkencede öldü. Nedir ki, Dervişin ölümü üzerine farklı ve çelişkili raporlardan da anlaşıldığı gibi, hiç de kolay bir biçimde öldürülmüşse benzeri olur. Azar azar, paça parça öldürülmüştür.

İşkencenin ortaya koyduğu insanlık dışı uygulamaları iyice zihinlere taşımak için, Derviş SAV-

GAT'ın cesedi üzerinde yapılan otopsi tutanağına bir göz atmak yeterli olacaktır. Söz konusu tutanakta, Derviş SAVGAT'ın cesedi üzerinde şu izler tespit edilmiş: "Başın muayenesinde frontal ve parietal kemiklerde baştan başa kırık olduğu, kafa tasının parçalanmış olduğu, beyin dokusunun kurtlanmış ve görünmez hale geldiği görüldü. Yüzün muayenesinde, çene kemiğinin kırık olduğu görüldü. Boyun muayenesinde göğüs-ten itibaren çeneye kadar tamamen nekroze olduğu, siyah bir görünümü olduğu görüldü. Boyun kemiğinin kırık olduğu görüldü."

Bu tespitler çok iyi ortaya koyuyor ki, Derviş SAVGAT'a işkence yapıldığı ve işkence sonucu öldürüldüğü kesindir. Her çeşit işkence biçimine maruz bırakıldığı da daha değişik belirtilerle ortaya çıkıyor. Aynı tutanağın bir başka bölümünde şu tespitler var: "Genital organların muayenesinde, testislerin tamamen şiş olduğu ve penis başının siyahlaşmış olarak çevresinde kırmızı olarak görüldü."

Bu belirtiler, artık herkesçe bilinen bir işkence biçimi olan manyoto ile elektrik verme uygulamasına aittir. Gerçekten de elektrik, genel olarak penisin ucuna bağlanan bir kabloyla verilmektedir. Derviş SAVGAT'ın penisinde tespit edilen kızarıklıklar, manyoto ile elektrik verilirken kabloların deriyi yakması sonucu meydana gelmiştir.

Bütün bu belirtiler, işkencenin yapılmış olduğunu ortaya koyuyor. Ancak tespitler sadece bu kadar değil; dahası var. Adı geçen tutanakta Derviş SAVGAT'ın topuk kemiğinin kırılmış olduğu (...) İngüinal bölgeden başlayarak önden dize kadar ekimotik olduğu, sağ bacak alt kısmından ayak bileğine yakın yerde kırığı olduğu belirtiliyor.

Tutanaktan anlaşıldığına göre, Derviş SAVGAT öyle bir kin ve acımasızlık hissiyle katledilmiş ki, öldürüldükten sonra bile cesedine işkence yapılmıştır.

Tüm tespitler, işkence olayını ortaya koyarken, egemen güçler işkencecileri kollamak için "çatışmada teröristler tarafından öldürüldü" süsünü veriyor. Derviş SAVGAT'ın çatışmada öldürülmediği, bizzat işkence ile öldürüldüğü, kimi yetkililerin çelişkili ve inandırıcı olmayan açıklamaları ve aynı tutanaklar arasındaki farklı açıklamalar ve çıkarılan sonuçlar, kuşkuyla yer bırakmayacak kadar ortadadır.

TERİTORIAL SAVUNMA

Türk burjuvazisi, sistemin korunması ile ulusal ve toplumsal uyanışa karşı uzun vadeli hesaplar yapıyor. Bu güne kadar egemen güçlerin çıkar bekliliğini yapan polis, jandarma, MIT, yerel muhbirlik ağı, sivil-faşist

örgütlenmeler, köy koruyuculuğu zincirine yeni ve daha sistemli bir halka eklemek istiyor; Teritorial Savunma.

Teritorial yani, bölgesel veya yerel savunma birlikleri MGK (Mili Güvenlik Kurulu)'nun tavsiyesiyle tartışma gündemine alındı. Türkiye egemen güçlerinin askeri-politik çıkarlarının biçimlenmesi olan bu Kurul, teritorial savunma birliklerinin sadece "savaş dönemlerinde" ve "hafif silahlar kullanılarak" devreye gireceklerini açıkladı.

Bilindiği gibi, egemen güçlerin resmi çıkar kollayıcılarının yanısıra sivil-yerel birlikler de sürekli olarak ortaya salınmıştır. Osmanlı sömürgeciliği döneminde işbirlikçi Kürt beylerinin paralı birliklerinden oluşan ve doğrudan Osmanlılara bekçilik yapan HAMİDİYE ALAYLARI'nın bugün biraz daha sistemli bir yapı oluşturan köy koruculuğunda ifadesini bulması "sivil savunma" (daha doğrusu saldıran) birliklerinin bir halkı birbirine kırdırma ve gelişebilecek hürtürlü ulusal ve toplumsal muhalefete karşı bir set oluşturmada nasıl bir misyon yüklediğini somutlamaktadır. T.C.'nin bugüne kadarki gelişimi göstermiştir ki, halk muhalefetinin bastırılmaya çalışılmasında ve düzenin devamında, tekeli burjuvazinin eğitim-beslediği sivil faşist güçler de çıkar bekliliği yapmakta kendileri açısından önemli bir yapı oluşturmıştır. Nitekim egemenlerin MIT, polis ve ordudan başka, MHP ve yan kuruluşlarının askeri kamplarında da eğitilen faşist katilleri sokaklara salıp, ilerici, yurtsever, devrimci, sosyalist güçlere saldırtmaları ve bütün bu saldıran "devlete yönelen düşman saldıranlarına karşı, devleti koruma ve yardımcı olma" adı altında yapılması sorunu biraz daha netleştirmiş olmaktadır.

Teritorial savunma birliklerinin "çıkabilecek herhangi bir savaş" durumunda kullanacağı açıklanmıştır. İşte, sivil işbirlikçi-çıkarcı bekçisi zinciri dikkate alındığında da bu söz konusu "savaşın" aslında ne tür bir savaş olduğu hemen anlaşılıyor. Üstelik, kullanılacak silahların da "hafif" olduğundan sözedildikten sonra, bu "savaşın" açık bir "iç savaş" daha doğrusu gelişebilecek hürtürlü ulusal ve toplumsal mücadeleye karşı bir savaş olduğu ortaya çıkıyor. Dün "devlete yardımcı olan" sivil-faşist güçler, aynı amaçlar için ve daha sistemli bir şekilde resmi olarak örgütlenilmek istiyor. Böylece ulusal ve toplumsal kuruluş mücadelesine karşı oluşturulan köy koruyuculuğu, yeni bir adımla bütünleştirilerek madalyonun diğer yüzü de tamamlanmış olunuyor.

Ortadoğunun en büyük ordularından birini besleyen T.C. devletinin, bu yetmiyormuş gibi, ikinci bir orduya yönelmesi, egemenlerin yüreklerine salınan korkunun bir işaretidir. Köy korucuları ve diğer yerel savunma birliklerinden oluşturulacak yeni sivil-ordu, gelişebilecek hürtürlü mücadeleye karşı bir saldırgan aracı görevini üstlenmektedir. Köy koruyucularının devlete birlikte estirdikleri teröre, polisin teritorial savunma birlikleriyle estirecekleri (dün estirdiklerinin yeni bir biçimi olarak) terör de eklense, burjuvazinin hesapları daha da netleşmektedir.

T.C. devleti, yeni bir yarı-askeri örgütlenmeye gidiyor

ve bunun da iki hedefi var; Gelişen ulusal ve toplumsal kuruluş mücadeleleri. Sivil-faşist birlikler artık açık bir yedek ordu haline getiriliyor. Tekelci sermaye kartları açık oynarken, dünden bir takım dersler çıkardığını da somutluyor. Faşistlerin doluştuğu-egitildiği MHP yeni bir sistem ve örgütlülükle isim değiştiriyor. Teritorial savunma birlikleri.

Bu uzun vadeli hesaplar, bir kez daha devrimci, sosyalist güçlerin ulusal ve toplumsal kuruluş mücadelelerini yeni dinamiklerle daha ileri boyutlara vardırarak perspektifleri yaşama bütünleştirmelerini zorunlu kılıyor. Bu konuda kaybedilen her zamanın, mücadelede açılan yeni bir yarayı ifade edeceğini hesaba katarak süreci bilimsel bir yaklaşımla irdelemek, herşeyden önce sosyalistlere düşüyor. □

GENÇLİK ŞURASI ALDATMACADIR

Ahmet DOĞAN

12 Eylül faşist rejiminin, yıllardır demokratik toplumsal muhalefet üzerinde uygulayageldiği çeşitli oyunlara, düzenlediği tezgahlara bir yenisi daha eklendi. Bilindiği gibi 18-20 Temmuz tarihleri arasında, 12. "Milli Eğitim Şurası" ve buna bağlı olarak 24-28 Ekim tarihleri arasında "1. Gençlik Şurası" düzenlendi. Neydi bu şura? Gençlik dahil toplumun çeşitli katmanları üzerindeki baskılar, anti-demokratik faşist uygulamalar bütün çirkinliği ve olanca hızı ile devam ederken, niçin gerek duyuldu böyle bir organizasyona?

Olaya, halkımızın son 8 yıllık toplumsal gelişim süreci temel alınarak yaklaşırsa, sorunun bir çok boyutu olduğu görülür. Biz bunlardan sadece birkaçını ele alıp, sonra da şuranın içeriğine değineceğiz.

Bilindiği gibi, 12 Eylül'ün genel karakteristiklerinden biri de baskıyı, zoru, asimilasyonu, depolitizasyonu, yağma ve talan politikalarını, devlet terörünü vb. uygulamaları bazı dönemlerde bütün şiddet ve çıplaklığıyla gerçekleştirirken, zaman zaman (özellikle de son dönemlerde) bu uygulamaları —içerisinden ve şiddetinden ödün vermeksizin— "demokratik" görünümüne mekanizmalar aracılığıyla gerçekleştirmeye yönelmesidir. Bu genel karakteristiğe, gençlik-özel olarak öğrenci gençlik şurası-bazında yaklaşırsak, görürüz ki, daha bir süre önce üniversiteleri ve gençliği ama özellikle öğrenci gençliği-potansiyel terörist ilan edip, her türlü demokratik haklarını e saldırgan yöntemlerle gasp edenler ve yine gençliği en insanlık dışı yöntemlere başvurarak susturmaya çalışıp en ufak bir kıpırdanışını dahi hazmedemeyerek öfkelerinden kuduranlar, bugün onları "susan gençlik istemiyoruz, konuşan gençlik istiyoruz" türünden demagogilerle aldatmaya çalışmaktadırlar.

Bu danskasından demagogi ile, bir yandan gençliğin yükselen ve meşru sınırlar içinde giderek daha üst bi-

çimler temelinde şekillenen eylemlilikleri —hak arama mücadeleleri, kamuoyu nezdinde gayrimişru gösterilmek istenmekte, bir yandan da genel olarak gençlik, özel olarak öğrenci kitlesi içinde bilinç düzeyi daha geri, demokratik sorunlar karşısında daha az duyarlı olan kesimlerin, demokratik muhalefet açısından bir potansiyel olmaktan çıkarılıp olası eylemliliklere yönelmelerinin engellenmesi, kendi sorunlarına olan ilgilerinin ise rejim tarafından saptanacak sınırlar içerisinde eyleme dönüşmesi sağlanmaya çalışılmaktadır ve bütün bunlar, sözde gençliğin sorunlarının tartışılacağı "toplantılar" düzenlemek gibi, biçimsel olarak demokratik görünüşlü bir mekanizma aracılığıyla yapılmaktadır. Rejim, her türden açık saldırılarla sindiremediği gençliği, bu kez açık saldırılarının yanısıra, çeşitli demokratik görünüşlü mekanizmalar yaratmak, "demokratik reform" vaatleri gibi oyun ve tezgahlarla aldatmaya çalışmakta, eylemlilik sürecini geriletme, muhalefeti bastırma gayretleri göstermektedir.

Yine bilindiği gibi rejim, yapısı gereği hep boğuşmak zorunda kaldığı çelişkileri çözmeye yetersiz kalarak, sık sık ekonomik-politik ya da sosyal kriz süreçlerine girmekte ve böyle dönemlerde yapay gündemler yaratarak kamuoyunun dikkatinin başka yerlerde odaklanmasını sağlamaya çalışarak —bir süre için olsun— rahattayıp nefes almakta ve yeni taktikler geliştirmek için zaman kazanmaktadır. Grev dalgalarının kabardığı, işçi sendikalarıyla işverenler arasındaki anlaşmazlıkların büyüdüğü, toplu sözleşme krizlerinin gündeme geldiği, enflasyonun azaldığı, bütçe açığının olağanüstü boyutlara vardığı, öğrenci eylemlerinin yoğunluk kazandığı, ya da cezaevlerindeki tutsakların "insan hakları ihlal ediyor" haykırışları ve cezaevleri koşullarının insanileştirilmesi istemiyle direnişlerini yitçe yükselttikleri dönemlerde köseye sıkışan rejim, hep yapay gündemler yaratarak hedef saptırmaya çalışmaktadır.

Burjuva basınının da bu gelişmelerin seyrinde önemli payı bulunmakta, hatta rejim bu taktiklerini basın ve son dönemlerde "demokratik" bir görünüm verilmek istenen fakat bütün yanlışları buram buram rejimin propagandası kokan TV aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Gençlik Şurasını bu gerçeklik boyutunda ele aldığımızda, gayet net bir şekilde görürüz ki, bu şura, yukarıda rejimin toplumsal ölçekte ele almaya çalıştığımız hedef saptırma ve yapay gündemler yaratma politikasının, gençlik bazında bir yinelenisidir.

Şuranın içerdiği konulara bir göz atıp, bunları, gençliğin temel sorunlarıyla karşılaştırmak ve şurada sorunların ele alınış tarzı ile şuranın oluşturulmuş biçimine bir göz atmakta sanırım "hedef saptırmanın gençlik bazında bir yinelenişi" olarak tanımladığımız şuranın niteliğine ilişkin bir fikir verebilir.

Şura'da demokratik sorunlarla iç içe olduğunu düşündüğümüz, öğrenci gençliği ilgilendiren barınma, beslenme, kredi-harc-burs, atılmalar, sağlık, kültürel ve sportif faaliyetler, ders fazlalığı, öğretim görevlisi açığı, labo-

ratuar ve ders uygulama alanlarının sınırlılığı gibi akademik sorunlara sadece değinilmiş, fakat çözüm arayışları temelinde bunların üzerinde durulmamıştır.

İktidarın, cezaevlerinde gençliği "pişmanlık yasaları"yla kişisizleştirme ve anadille savunma yapmalarını engelleme çabaları, dışardaki gençliğin çığ gibi büyüyen işsizlik sorunu, Kürt gençliğinin anadilleriyle eğitimi başta olmak üzere her türlü ulusal demokratik hakları üzerindeki yasaklar, üniversite gençliğinin dernekleşme çabaları üzerindeki baskılar, öğrencilerin diğer Demokratik Kitle Örgütleriyle açık dayanışmaya girme ve bunlara üye olma yasağı, okullarda polis-idare işbirliği, öğrenciler hakkında asılsız iddialarla ve polislin direktifleriyle açılan disiplin soruşturmaları, ırkçı-gerici-sovenist-aimlasyoncu bir eğitimin toplumsal yapıda meydana getirdiği tahribat vb. türden gençliğin temel demokratik sorunları ise şuranın gündemine dahi alınmamıştır.

Ayrıca gençliğin şuraya katılanlar arasındaki oranı yüzde yirmi gibi komik ve aşağılayıcı bir oranla sınırlandırılmıştır. Şura'ya katılan gençler ise adlarına katıldıkları gençlik kesimini temsil yeteneğine ve hakkına sahip değillerdir; çünkü bunlar geldikleri kesim tarafından seçilerek değil, siyasal iktidar ve uzantıları tarafından atanarak gelmişlerdir. Şura'ya verilerek istenen demokratik görünümün pekiştirilmesi amacıyla çağınlan dernek temsilcileri (ki dernek temsilcisi adedi 6'dır) de hiç bir etki gücüne sahip olmadıklarını ve kendilerine söz hakkı verilerek istenmediğini belirterek komisyondan çekilmişlerdir.

Görüldüğü gibi, Şura, giderek boyutlanmaya başlayan gençlik muhalefetinin, temel unsurlarının çözümünü hedefleyerek verdiği mücadeleyi, siyasal iktidarın gündemelediği —belirlediği— sorunlar çerçevesine indirgeyip etkisizleştirmenin ve perspektifinden saptırmanın bir aracı olarak da kullanılmak istenmiştir.

Şura süresince, toplantıların yapıldığı Beşevler'deki salondun içi ve dışı sivil ve resmi polislerce işgal edilmiş ve temel demokratik sorunlarını dile getirmeye çalışan öğrencilere söz hakkı verilmeden tartaklanmış, bunun üzerine "Anti-demokratik Şura'ya hayır", "söz hakkı istiyoruz" sloganlarını atarak salonu terkeden öğrenciler dışarda polis saldırısına uğrayarak onlarcası gözaltına alınmıştır; hem de "susan gençlik istemiyoruz" diyen demagog bozuntularının gözleri önünde.

Evet başından sonuna, örgütlenişinden içeriğine ve mantığına, Şura süresince meydana gelen olaylara varıncaya dek, Şura'nın her aşaması göstermektedir ki; Şura, rejimin bir senaryosu, bir oyundur. Zaten Şura esasında meydana gelen olaylar, şuranın düzenleniş mantığını aşmış ve demokratik gençliğin bu oyunu teşhir etme yönündeki kararlılığı senaryoyu bozmuş, tezgahı boşa çıkarmış, siyasal iktidarın kendisine demokratik bir görünüm vermeye çalıştığı, fakat bırakın demokratiği, "demokrasiçilik oynamayı" dahi kaldıramadığının bir kez daha görüldüğü açıktır. Şura'nın gündem saptırma ve gençliği kendi potansiyelini eritmeye yönelik bir aldatmaca olduğu somutlanmıştır. □

BARIŞ MÜCADELESİNİN GENEL VE ÖZGÜL PERSPEKTİFLERİ

Ferhad ROMEDİ

Barış ve silahsızlanma sorunlarının günümüzde kazandığı nitelik, en kaşarlanmış silahlanma ve savaş tekellerini bile görünürde "barışçı" olmaya zorluyor. Dünyamızın, insanlığı bir kaç kez yok edebilecek nükleer silahlarla donatılmış olması, gün geçtikçe daha geniş kesimleri etkiliyor. Varolma-yokolma ikilemini temel tartışma konularının odaklarından biri haline getiriyor. Bu nedenledir ki, NATO ve Pentagon çevreleri, sanki insanlığın toptan imhasına yol açabilecek silahlanmanın gerçek sorumlusu kendileri değilmiş gibi timsah gözyaşları döküyorlar; utanmadan "dünya barışı"ndan, "silahsızlanma"dan dem vuruyorlar.

Sovyetler Birliği ve ABD arasında son yıllarda yapılan görüşmeler ve varılan anlaşmalarla "barış rüzgârları"nın yankıları; Afganistan, Kamboçya, Namibya, Basra Körfezi ve İran-İrak savaşı benzeri çatışmalı sorunlara ilişkin "çözüm" arayışlarının arka arkaya gündeme gelmesi, adil ve kalıcı bir dünya barışının sağlanması çabalarına kimi noktalarda yeni boyutlar kazandırdı. Gelişmeler öylesine bir hızla yaşanıyor ki, sürecin mantığı doğru kavranmadığı takdirde, barış ve silahsızlanmaya ilişkin ham hayaller yaygınlaşabilir, sekte tutumlar boyverebilir. Örneğin, daha şimdiden "dehşet dengesi" gerekçe gösterilerek artık nükleer bir dünya savaşı çıkmaz, bunu emperyalist-kapitalist ülkeler de gördükleri için anlaşmalara yanaşıyorlar diyenler olduğu gibi barış mücadelesini sınıf mücadelesinden soyutlama ve sınıf mücadelesini "genel hümanist çıkarlar"a kurban etme anlayış-

ları da görülmeye başlandı. Sovyetler Birliği başta olmak üzere sosyalist ülkelerin geçmiş konumlarından geri de olsa, insanlığın geleceğinin güvenceye alınması için yaptıkları samimi ve sonuç alıcı öneriler ile dünya devrimci sürecinin de içinde yer aldığı barış hareketinin çabaları sonucu NATO ve Pentagon çevrelerinin, özünde inanmadıkları anlaşmalara zorlanmasının barındırdığı olumlulukları görmemezlikten gelen "sol" sekte anlayışlar da barış mücadelesine zarar veriyorlar.

Silahsızlanma ve giderek barışa varma çabaları ve ilgili sorunları çözme arayışları, bölgemiz Ortadoğu'yu da doğrudan etkiliyor. Hatta denilebilir ki, barındırdığı çeşitli çelişkiler nedeniyle Ortadoğu, dünya barışı ile daha çok ilgilidir. Bölgenin stratejik yapısı, adil ve kalıcı bir dünya barışının sağlanmasında Ortadoğu'nun rolü ve önemini ortaya koymaya yetiyor. Adil ve kalıcı bir dünya barışının sağlanmasının ön koşullarından biri, Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın sağlanması olduğundan gündeme doğal olarak başta Kürt, Türk, Fars, Arap halkları olmak üzere bölge halklarının ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelesi geliyor. Bölge halklarının dünya barışına yapacakları en iyi katkı, bölgede adil ve kalıcı bir barış sağlamak ve dolayısıyla kendi kurtuluşlarını gerçekleştirmek olarak ortaya çıkıyor. Sorunu, Ortadoğu'da yaşayan Kürt ulusu bağlamında ele alırsak Kürt ulusunun dünya barışına yapacağı en iyi katkının öncelikle kendi topraklarının "efendisi" olmasını sağlayacak köklü devrimci dönüşümleri gerçekleştirmek olduğu söylenebilir. Bunu derken böl-

ge halklarının enternasyonalist görevleri gereği, doğrudan kendilerini etkilemeyen, ama diğer halkların çıkarlarını yansıtan konularda yapabilecekleri çok şeyin olduğunu yadsımıyorum. Esasında, sınıfsal mücadelenin ülke ve uluslararası boyutlardaki perspektifleriyle bir bütün olduğu kavranabilirse, barış mücadelesinin ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olduğu görülebilir.

Barış ve silahsızlanma konusunda dile getirilip konuşulması gereken öyle çok sorun var ki, tüm bunları bu yazımızda ele almak mümkün değil. Yeni bir Dünya Barış Günü'nü geride bırakırken, silahlanma ve savaş kıskırtıcılarının, barış mücadelesinin ulusal ve toplumsal kurtuluş süreçleriyle bağlantılarının, barış mücadelesinin özgün biçimlerinin, Ortadoğu'da yaşayan Kürt ulusu açısından barış mücadelesinin rolü ve önemini ham hayallere ve sekte nakaratlara kapılmadan belli başlı boyutlarıyla bilince çıkarılmasında, hele sap'la saman'ın birbirine karıştırılmak istendiği günümüzde büyük yararları vardır.

SİLAHLANMANIN GERÇEK SORUMLUSU EMPERYALİST- KAPİTALİST SİSTEMDİR

Silahsızlanma ile giderek adil ve kalıcı bir dünya barışının sağlanması perspektifinin daha iyi anlaşılması için, genel olarak silahlanma ve özel olarak nükleer silahlanmanın gerçek nedenleri ve sorumlularının doğru tesbit edilmeleri gerekiyor.

Bilindiği gibi, önceleri insanlar kendi hayatlarını vahşi hayvanlara karşı korumak için çeşitli araç ve gereçler ge-

liştirmeye çalıştılar. Tarihin karanlık dönemlerinde insanlık, doğal afet ve yırtıcı hayvanlara karşı korunmak, yaşamını sürdüreceği ölçülerde yiyecek bulmak için sürekli bir çaba içinde oldu. İkel komünal toplum döneminde, insanlar elde ettikleri yiyecekleri kardeşçe bölüş-tükleri için, daha fazla pay alma kavgası yoktu ve bu nedenle insanlar arasında düşmanlık görülmedi. Geliştirilen araç ve gereçlerin insanlara karşı kullanılmasının nedenleri olmadığından başlıca düşman vahşi hayvanlardı. Komünler arası ve komünler içi sorunlar başlayınca, yavaş yavaş ilkel savaş aletleri yeni görevler de üstlendiler. Süreçle insanlar arasında büyük farklılıklar oluştu. Böylelikle, sömürücü düzenlerin ilki olan kölecilik düzeni yerleşti. İnsanlar karın tokluğuna en angarya işlerde çalıştırılırken, güçlüler zayıfları egemenlikleri altına alarak köleci imparatorluklar kurdular. Daha fazla kâr hırsı, köleci düzenleri daha çok silahlanmaya ve güç toplamaya götürdü. Taş mızraklar yetmez oldu. Kılıç, kalkan ve hançerler geliştirildi. Kendi egemenliklerini korumak ve yeni sömürücü alanları elde etmek için savaş araç ve gereçlerinin geliştirilmesi çabaları feodalizm döneminde de sürdürüldü. Fakat, feodalizmde de ağırlık hâlâ insan gücüne dayalıydı. Kapitalizm ve giderek emperyalizmin gelişmesi birçok alanda olduğu silahlanma ve savaş sanayii alanlarında da sıçramalara yol açtı. Bilimsel teknik devrimin kaydettiği aşamalarla öylesine bir silahlanma çılgınlığı ortaya çıktı ki, bir kaç düğmenin basılmasıyla tüm insanlığı imhaya götürebilecek bir savaş sanayii kuruldu.

İşte, tarih öncesi dönemlerde koruma anlayışıyla yapılan silahlar süreçle gelişerek tüm insanlığı, hatta tüm canlıları yok edebilecek düzeye geldi. Tüm bunların da gerçek sorumluları, dün köleci ve feodal düzenler iken, günümüzde kapitalist-emperyalist sistem ve bu sistemin tek tek ülkelerdeki sömürü düzenleridir.

Temel sorun daha fazla kar olunca, günümüzde de emperyalist-kapitalist devletlerin yapmayacakları çılgınlık yoktur. Birinci emperyalist paylaşım savaşı sömürü alanlarının yeniden paylaşılması amacıyla başlatıldı ve milyonlarca insanın kanı emperyalist emeller için akıtıldı. 1917 Büyük Ekim devrimi ile emperyalizmin en zayıf halkası kırılıp ilk işçi devleti kurulunca emperyalist devletler bu genç sosyalist devleti boğmak için seferber oldular. Genç sosyalist devletin

adeta bir halklar hapisanesi durumunda olan düzeni yıkıp tüm halklara kendi geleceklerini belirleme haklarını tanıması ve bu doğrultuda tüm dünya halklarına çağrıda bulunması, emperyalist savaşın gizli anlaşmalarını açıklayıp bir barış bildirgesi yayınlaması gibi gelişmeler dünya halkları nezdinde yaygın bir desteğe neden oldu. Dünya halklarının sıcak destekleri nedeniyle genç sosyalist devlete doğrudan müdahale edemeyen emperyalistler, karşı devrimciler aracılığıyla sosyalist düzeni içten çökertmeye çalıştılar. Bundan da sonuç alamayan emperyalistler tecrit kampanyası ile sosyalist düzeni "yola getirmeye" çalıştılar. Mali sermayenin en saldırgan, en şoven kesimlerinin diktatörlüğü olan faşizm, "komünizmi önleme" sloganlarıyla Macaristan, İtalya, Portekiz, Almanya ve İspanya'da başa geçti. Sonradan kendi egemenlik alanlarına da yönelen Hitler faşizmine karşı S.Birliği ile ittifak yapmak zorunda kalan ABD ve İngiltere, savaştan önce Hitler'i S.Birliği'ne saldırtmak için çok çaba sarfettiler. Hatta, Hitler faşizmi, S.Birliği'ne savaş ilan edip Sovyet topraklarında ilerlediğinde, emperyalistler "belki komünizmi ezebilir" diye ke-yiflerinden dört köşe oluyorlardı. Fakat, beklentileri Sovyet halklarının gösterdikleri kahramanlıklarla tersyüz olunca ABD ve İngiltere iki yüzlü davranarak Hitler faşizmine karşı S.Birliği ile ittifak yaptılar. Savaş ateşleri ve sonrasında bir dizi ülkede demokratik halk devrimleri gerçekleştirilince, 1945 Ağustos'unda ABD tarafından Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarıyla verilen gözdağına yeni yeni adımlar eklenmeye başlandı. NATO ve bir çok bölgesel askeri pakt, sosyalist sistemin gelişmesini engellemek, ezilen halkların ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini ezmek veya kurtuluşu geciktirmek için caydırıcı bir güç oluşturmak, bu güçle tehdit ve şantajlara, giderek müdahalelere başurmak amacıyla oluşturuldu. Silahlanma, bölgesel gerginlikler, soğuk savaş kışkırtıcılığı körüklendi. Emperyalist-kapitalist devletler, günümüze kadar da bu yöndeki çabalarını sürdürdüler.

Tarihin karanlık dönemlerinde, nasıl ki doğal afetler ve vahşi hayvanlara karşı insanlık yaşamını sürdürmek için çok yönlü mücadeleye koyulduysa, günümüzün "vahşi hayvanı" olan emperyalist-kapitalist sistem ve onun gözü dönmüş temsilcilerine karşı da dünya halkları se-yirci kalamazdı. Bir taraftan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri verilir-

ken, öte yandan gerçekleştirilen sosyalist ve demokratik halk devrimleriyle kurulan devletlerin korunması için çeşitli yollara başvuruldu. Özellikle, sosyalist ülkeler bilimsel teknik devrimin tüm olanaklarını kullanarak insanlığı tehdit eden boyutlarda silahlanmaya giden emperyalist-kapitalist ülkelere karşı se-yirci kalamazdı ve doğal olarak caydırıcı bir güç olmanın yollarını bulmaları gerekiyordu. Caydırıcı bir güç olma, sadece reel sosyalizmi korumak için değil, ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelelerinin daha güvenli bir yolla başarılması, emperyalist müdahalelerin önlenmesi için de gerekiyordu. İşte, bu anlayışla, kendi halklarının refahından fedakârlıklar pahasına sosyalist ülkeler savunma harcamalarını artırdılar ve sonuçta emperyalist-kapitalist ülkelerin de kabul etmek zorunda kaldıkları caydırıcı bir güç oluştu. Böylece, emperyalistler ve yerel işbirlikçileri artık istedikleri her müdahaleyi yapamaz oldular. Eğer bu gün, ABD emperyalizminin başına saplanmış bir bıçak gibi duran bir Küba'ya müdahale edilemiyorsa, tüm iç ve dış kışkırtmalara karşın Angola, Mozambik, Etopya, Afganistan, Kamboçya ve Nikaragua benzeri ülkelerde devrimci yönetimler işbaşında kalabiliyorsa bunun bir nedeni de sosyalist ülkelerin oluşturdukları caydırıcılık olduğu açık bir gerçektir. Çeşitli bölgesel sorunların çözümü konusunda da S.Birliği başta olmak üzere sosyalist ülkelerin belirgin etkileri vardır.

Görüldüğü gibi, nükleer silahlanma dahil genel silahlanmanın sorumlusu, emperyalist sistemdir. Sosyalist ülkelerin dev harcamalarının bir nedeni de emperyalist sistemden kaynaklanan tehdit ve şantajlara karşı toplumsal gelişmeyi sürdürmektir. Yoksa, sosyalist ülkelerde silahlanmadan çıkarı olan hiç bir sınıf ve tabaka yoktur. Aksine, tüm sınıf ve tabakalarının yaşam koşullarını düşürmek anlamında zararları vardır. Sosyalist ülkelerin barış önerileri samimi ve içtendir. Adil ve kalıcı bir barışın sağlanmasının gerçek düşmanlarının ABD'nin başını çektiği emperyalist devletler olduğunu, "barış"tan dem vurulduğu bir dönemde Nikaragua'lı ve Afganistan'lı karşı-devrimcilere sürdürülen yardımlar da göstermektedir. Çünkü, emperyalizmin karakterinden kaynaklanan bazı tutumları önlemek, ancak ona karşı verilen mücadele sonucu elde edilecek mevzilerle mümkündür; yoksa emperyalizmin özünde "gerçekçilik" ve "sağduyu" yoktu. Bu gerçekliğin

görülmemesi, emperyalizmden hiçbir zaman beklenmeyecek tutumları aramak gafletine götürebilir. Ya da anti emperyalist mücadele sonucu emperyalizmin kabulüne zorlanabileceği konuların inkârına yol açabilir.

BARIŞ MÜCADELESİ NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Nükleer silahlanma dahil genel silahlanmanın gerçek sorumlusu, mademki emperyalist kapitalist sistemdir, o halde nükleer savaşı önleme ve giderek adil ve kalıcı bir dünya barışına varma da emperyalist sisteme karşı verilecek mücadele ile mümkündür. Barış sorununun tüm insanlığın genel yaşamsal sorunu haline gelmiş olması, anti emperyalist mücadele ve dolayısıyla sınıfsal mücadele perspektifini belirsizleştirmeye, sınıfsal mücadeleyi ertelemeye yol açmamalıdır. Nükleer bir savaşın galibinin olmayacağını, düne göre daha geniş bir çevrenin dile getirmesiyle birlikte, varlıkları savaşa bağlı dev emperyalist tekeller ve onların güdümündeki yönetimlerin kendi istekleriyle "bal kovani"ndan vazgeçeceklerini sanmak safdillikten başka bir anlam taşımaz. Nitekim bir taraftan orta ve kısa menzilli füzelerin kaldırılması kararlaştırılıp uzun menzilli füzeler için çözüm yolları aranırken "Yıldızlar Savaşı" denilen projenin hararetle savunulması ve konvansiyonel silahlanmanın körüklenmesi, NATO ve Pentagon çevrelerinin бүрүндүкleri "barışçı" pozisyonların sahte olduğunu, çılgınca planlardan vazgeçmediklerini gösteriyor.

Barış mücadelesi, anti emperyalizm ve dolayısıyla sınıf mücadelesinden ayrı düşünülmeceğine göre, mücadele hedeflerinin daha iyi anlaşılması için barış mücadelesi derken neyin anlaşıldığı ve neyin anlaşılması gerektiğinin açıklığa kavuşturulması gerekiyor.

Öncelikle şunu bilmemiz gerekir ki, zegenimizde ulusal ve sınıfsal karşıtlıklar olduğu sürece, adil ve kalıcı bir dünya barışını sağlamak mümkün değildir. Çünkü, uluslararası tekeller ve tekeller arası ilişkiler nedeniyle sermaye uluslararası bir karakterde kazanmıştır. Sömürge, yarı sömürge ve bağımlı ülke halkları ile emperyalizm ve yerli işbirlikçileri arasında uzlaşmaz ulusal ve sınıfsal çelişkiler vardır. Bazen bir ülkedeki bir grev, emperyalist metropollerdeki tekellerin uykularını kaçırırken, bazen de ulusal ve sınıfsal mücadelenin zafere doğru yol aldığı ülkelerdeki geliş-

meler tüm emperyalist sistemi korkutmakta ve sonuçta çeşitli araç ve yollarla harekete geçirebilmektedir. Ülke içindeki güç dengeleri her zaman bölgesel ve giderek daha geniş boyutlardaki sorunlarla bir dünya barışı savaşı, sömürsüz ve bir dünya barışı savaşı, sömürsüz ve dolayısıyla sınıfsız bir dünya özleminden ayrı düşünülemez.

Adil ve kalıcı bir dünya barışını sağlamanın ön adımlarından olan nükleer savaşı önleme görevi dünyadaki tüm sömürü düzenlerini tarihin çöplüğüne atmadan da yerine getirilebilir, bölgesel savaşlar asgariye indirilebilir, silahlanma ve soğuk savaş kışkırtıcılarına geri adımlar artırılabilir. Bu noktada, Leninist "barış içinde bir arada yaşama politikası"nın önemi ortaya çıkıyor. Lenin, devletler arasında savaşlar olmadan da sınıf mücadelesinin içte ve dışta verilebileceğini söylerken, bunun da ancak halkların mücadelesi ile sağlanabileceğini vurguluyordu. Kapitalizm var olduğu sürece savaş tehlikesinin her zaman varlığını koruması ile savaşın kaçınılmaz olmadığını doğru aydınlatmak gerekiyor. Yani bir başka anlatımla kapitalizm var olduğu sürece, devletler arasında savaş tehlikesi vardır. Ama, bu savaşın kaçınılmaz olduğu anlamına gelmiyor. Barış içinde bir arada yaşama politikasının amacı, emperyalist sistemi zorlayarak savaş tehlikesinin savaşa dönüşmesini engellemektedir. Bu amaç dışında barış içinde bir arada yaşama politikasına misyonlar yüklemek, ya da farklı yorumlamak doğru bir tutum olamaz.

Farklı sosyo ekonomik yapılar sahip devletler arasında savaşları önlemek olanaklı iken, devlet sınırları içinde uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının olması halinde sınıflararası mücadeleyi engellemek hiç bir gücün haddi değildir. Barış içinde bir arada yaşama, devlet sınırları içindeki uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının barış içinde bir arada yaşaması değildir, yukarıda belirttiğim gibi devletlerin barış içinde bir arada yaşamasıdır. Bu nedenle uluslararasıdaki son yumuşama adımlarını yanlış yorumlayarak ülke içindeki sınıf mücadelesinde de "yumuşama"yı ve bunun her türden biçimlerini savunmak leninci barış içinde bir arada yaşama politikasını kavramamak demektir. Amaç ne olursa olsun böylesi yanlışların varacağı yer reformizm bataklığıdır.

Barış mücadelesine ilişkin yanlış yaklaşımlara gösterilen gerekçeler de sorunun esas özünü kavradığını kanıtlamaktadır. Zorun kullanılmadığı bir dün-

ya günümüzde halen bir hayalken, ülkelerin içinde bulunduğu koşulları gözlemekten gelerek, çok özgün koşullarda uygulanabilecek "barışçıl yol"u tüm ülkeler için genelleştirmek, dünya barışına bir katkı getirmez; aksine barış düşmanlarının manevralarını daha iyi hayata geçirmelerine hizmet eder. Oysa, ulusal ve toplumsal kurtuluşçu güçleri silahlı mücadele dahil zora dayalı her türlü mücadele biçimine başvurmaya zorlayan egemen sınıfların toplumsal gelişmelere zorun her biçimiyle karşı koymalarıdır. Sosyalistler, ulusal ve toplumsal kurtuluş için artık, diğer mücadele biçimleri yeterli olmadığı durumlarda silahlı mücadeleye başvurmak zorunda kalmışlardır. "Sol" sektör anlayıştan kaynaklanan acelecilik dışında silahlı mücadele gerekli olduğu için, egemen burjuvazi "başka bir dilden anlamadığı" için yaşama geçirilmiştir. Dünya devrimci sürecin tarihi bu konuda sayısız örneklerle doludur, bu gerçek günümüzde de geçerlidir. Ülkelerde uygulanacak mücadele biçimlerini, ABD ve S.Birliği arasındaki anlaşmalar değil, bizzat o ülkenin koşulları belirleyecektir. Uluslararası anlaşmalar bazen etkili olabiliyorlar, ama en sonunda belirleyici olan ülkenin içinde yaşadığı koşullardır.

Öte yandan, insanlığın ortak çıkarları ve bilimsel teknik devrimin kaydettiği aşamalar da sınıf mücadelesini zayıflatmayı ve giderek rafa kaldırmayı gerektirmiyor. Çünkü, nükleer savaşı önleme ile adil ve kalıcı bir dünya barışını sağlama görevi, sınıfsal mücadelenin bir parçası olarak kavrandığı ve ona göre mücadele yükseltildiği zaman layıkıyla yerine getirilmiş olur.

Sınıf mücadelesi, ülke devriminin yankın ve uzak vadeli stratejik hedeflerine uygun araçlarla sürdürüldüğüne göre, işçi sınıfı partisi tüm ulusal demokratik güçlerin ortak çıkarlarını savunduğu durumlarda da işçi köylü temel ittifakıyla sosyalist bir devrim için mücadele verdiği dönemlerde de karşıt sınıfların bile yok olacağı bir nükleer savaşı önleme mücadelesinde de sınıf mücadelesini sürdürüyor demektir. Çünkü, işçi sınıfı mücadelesi, en nihayetinde tüm toplumu kurtarma mücadelesidir. Sınıf mücadelesi bu anlayışla kavrandığında, barış mücadelesi dahil tüm mücadele alanlarında "hegemonyadan vazgeçme" anlayışlarının da saçma olduğu görülebilir.

Nükleer savaşın yıkıcılığının daha da güncellik kazandığı günümüzde, barış mücadelesine ilişkin bir başka yanlış da, "savaşı önleyemezsek onu devrime

rime dönüştürme sloganının geçerli olduğunu, örneğin İran-İrak savaşı gösteriyor. İran-İrak savaşı haksız bir savaşı ve iki devletin sınırları içinde yaşayan halkların iradesine rağmen başladı. Yani Kürt, Arap, Fars ve ilgili diğer halklar savaşı önleyemediler. Bu durumda halkların önündeki seçenek önlenemeyen savaşın devrime dönüştürülmesiydi. Nitekim, bu anlayışla mücadele verildi. Irak ve Güney Kürdistan'da bir kaç kez Saddam diktatörlüğünün devrilmesine ramak kaldı. İran-İrak savaşı devrime dönüştürülemediyse, bunun nedeni, günümüzde artık önlenemeyen savaşın devrime dönüştürülemediği değil, bambaşka engellerdir.

Barış sorununa ilişkin bazı yanlışlar da göstermektedir ki, en ufak bir hata, barış mücadelesiyle sınırlı kalmıyor, bazen mücadelenin temel perspektiflerini de etkiliyor. Sonuçta, hazır reçetelerin savunulmasına kadar götürebiliyor. Barış mücadelesinin temel mantığı kavranamayınca, genel ve özgül perspektiflere ilişkin yanlışlara düşmek bir nevi kaçınılmaz hale geliyor.

Önce, barış mücadelesinin ne demek olduğunu anlaşılması gerekiyor. Adil ve kalıcı bir dünya barışının toplumsal güçleri ile nükleer bir dünya savaşını önlemenin toplumsal güçleri aynı değildir. Adil ve kalıcı bir dünya barışından yana olanlar aynı zamanda bir nükleer dünya savaşının önlenmesinin toplumsal güçleri arasında yer alırlarken, nükleer bir dünya savaşının toplumsal güçlerinin tümü adil ve kalıcı bir dünya barışı yaratılmasının toplumsal güçleri değildirler. Bu, nükleer savaşın yarattığı genel tehlikeden kaynaklanıyor. Bilimsel sosyalistler bu gerçeği görerek mücadele etmek zorundadır.

BARIŞ MÜCADELESİNİN HAZIR GENEL REÇETELERİ YOKTUR

Nükleer savaş tehlikesine karşı propaganda yürütmek, tüm dünyada paralel eylemler düzenlemek, genel geçer bir mücadele olmasına karşın yığınları seferber etmede tüm ülkelerde aynı hareketliliği sağlamaz. Ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunlardan ulusal, tarihsel ve kültürel özelliklerden ayrı düşünülmemek bu hareketlenmeye ilişkin gerçekçi değerlendirmeler yapmak zorunludur. Nükleer savaşını önleme şiarının sosyalist ve Batı Avrupa halklarını etkileme derecesi ile örneğin açlık ve kuraklıkla cebeleşen

Etopya, Somali vb. ülke halklarını; ABD emperyalizminin tehdit ve şantajlarıyla her gün karşı karşıya olan Nikaragua ve Afganistan halklarını; İran-İrak savaşının deneme tahtası durumuna getirilen G.Kürdistan halkını; hayvanlarıyla bazen aynı yeri paylaşıp aynı kovadan su içen, nükleer enerji ile değil, tezlele ısınan, açlık, yoksulluk, işsizlik ve devlet terörü ile iç içe yaşayan Urfa, Diyarbakır, Mardin, Hakkari, Ağrı vb. yerlerde bir Kürdü etkileme derecesi aynı değildir. Nükleer savaş tehlikesinin tüm genelliğine rağmen başka öncelikli sorunlar vardır.

Ortadoğu'da yaşayan Kürt halkı, yaşadığı toprakların stratejik yapısı gereği, nükleer bir savaşın ilk hedef noktalarından biri durumunda olmasına ve nükleer silahların ortadan kaldırılması halinde, büyük bir tehlikeden kurtulmuş olacağı gerçeğine karşın, olumsuz etkilerini her gün yaşamın her alanında gösteren öncelikli sorunlar nedeniyle B. Avrupa ve sosyalist ülke halkları kadar "nükleer silahları azaltalım ve giderek yok edelim" sloganından etkilenmiyor. Savaşta da ateşte de kimyasal silahlardan, toplu katliamlardan kurtulamayan Güney Kürdistan halkını, Çernobil'deki kaza nedeniyle yayılan radyasyon için, Nevada çölünde gerçekleştirilen denemeler ve geçtiğimiz yıllarda Yeni Zelanda yakınlarında nükleer denemeleri protesto ettiği için Fransızlar tarafından batırılan Green Peace gemisi için hareket geçirmenin zorluklarını umarım herkes takdir eder. Çünkü, Güney Kürdistan halkı için güncel olan bir an önce özgür uluslar topluluğuna katılmaktır ve bunun yolu da her türlü insanlık dışı yollara başvuran sömürgeciliği yenilgiye uğratmaktır. İran-İrak arasındaki ateşkesten sonra, Saddam diktatörlüğünün Kürdistan'a yönelik "haçlı seferi" ile yeni sorunlarla karşı karşıya gelen Kürt ulusal demokratik muhalefeti, kazanılan mevzileri korumak için dışı dışı mücadeleye girmiş durumda. Bu da gösteriyor ki, G.Kürdistan ve benzeri halklar hep daha ağır özgül sorunlarla iç içe oldukları için genel geçer amaçlar için bazı eylemlere girişmiyorlar, ancak özgül sorunlar boyutunda verdikleri mücadele ile barış mücadelesine katkıda bulunuyorlar.

Diğer yandan, nükleer silahların azaltılması ve giderek yok edilmesi tüm insanlığı genel bir tehlikeden kurtarmanın yanında, sosyalist ülke halkları için savunma harcamalarının azaltılmasıyla doğan olanaklarla yaratılacak daha fazla refah, emperyalist ülke halkları için az da

olsa sosyal harcamaların artırılması olarak da ek bir etki gösterirken, sömürge, yarı sömürge ve bağımlı ülke halkları açısından yukarıda belirttiğimiz tehlikenin ortadan kaldırılması dışında somut bir etki gösteremez. İşte, bu ve benzeri nedenlerledir ki, nükleer savaş tehlikesinin genelliğine rağmen her ülkede yığınları harekete geçirme açısından geçerli genel hazır mücadele reçeteleri yoktur, genel sloganlar somut sorunlarla bütünleşebildikleri ölçüde yığınları harekete geçirebilirler.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, her halk kendi topraklarında sürdürdüğü mücadele ile adil ve kalıcı bir dünya barışına ve dolayısıyla nükleer savaşını önleme mücadelesine katkıda bulunuyor. Silahlanmanın esas sorumlusu, emperyalist kapitalist sistem olduğu için bu sisteme yurulacak her darbe dolayısıyla silahlanma çabalarına vurulacak bir darbedir ve bu anlamıyla barış mücadelesine katkıdır. Sosyalist ülke halkları reel sosyalizmi gerçekleştirerek nasıl ki bir barış mücadelesinin güvencesi olan caydırıcı bir güç oluşturarak katkıda bulundularsa, emperyalist kapitalist ülke halklarıyla, sömürge, yarı sömürge ve bağımlı ülke halkları da kendi ülkelerinde ulusal ve sınıfsal kurtuluşu gerçekleştirmekle en iyi katkıyı yapacaklardır. Bunun da ülkelerin farklı koşulları nedeniyle farklı süreçlerden geçilerek gerçekleşeceği açıktır. Bu anlayış, ulusal ve sınıfsal kurtuluşun önce de barış mücadelesine bir çok katkının yapılabileceğini dışlamadığı gibi en sıradan görevlerin bile genel bir perspektif çerçevesinde, uzun vadeli stratejik hedeflere bağlı ve tabii olduğunu gösteriyor □

Bilim adamları, mühendisler, silah tacirleri
çiçek satanlar gül damıtanlar kederden
Ölüm araştırma fonları
cinayet geliştirme kurumları
kan katran gecelerde elleri soğuk
tetiklerde
soğuk siperlerde alınları
geçmişleri ve geleceklere yağmalanmış
suları kesik, ışığı kör, yok barınakları

Düşündün mü hissene düşen ve düşecek
payı

Kaç para ödedin geçen yıl
insan öldürme sanatı adına
kaç bomba çiçeklere
kaç ekmek bölüşmeye
kaç işkence gece yarları

Düşündün mü?

Ağrı Belediye Başkanı URFAN ALPASLAN ÖLDÜRÜLDÜ

14 Ekim 1979'da yapılan Ağrı Belediye Başkanlığı seçimini kazanan ve 12 Eylül'den sonra da bir süre bu görevini sürdüren yurtsever Belediye Başkanı Urfan ALPASLAN, jandarmalarla girdiği çatışma sonucu öldürüldü.

30 Ekim 1988 tarihinde Tevgera Sosyalist a Kürdistané'nin ideolojik-politik ilkelerini benimseyen bağımsız askeri bir örgüt olduğu belirtilen Ordıya Rizgariya Kürdistan (ORK) tarafından yapılan açıklamaya göre; 1 Ekim günü Hakkari'nin Uludere ilçesi çevresinde Sorisan dağında, jandarma ve köy korucuları tarafından kimyasal silahların da kullanıldığı bir çatışma sonucunda, ORK'nin kurucularından olduğu belirtilen Ağrı eski Belediye Başkanı Urfan ALPASLAN ile Muret TARHAN öldürülmüştür. Açıklamada ayrıca cesetlerin yakıldığı ve torbalara konularak Diyarbakır Belediye Mezarlığı'na gömüldüğü belirtilmiştir.

KANLI IRAK REJİMİNİN GADDARLIĞI PROTESTO EDİLDİ

İki halkın da ekonomik ve sosyal yaşamını tahrib eden İran-İrak savaşının 20 Temmuz'da ateşkes kararıyla sona ermesinin ardından, Irak kanlı diktatörlüğü, askeri gücünü topyekün Kürdistan'a çevirdi. Helikopter ve savaş uçakları desteğinde tank ve zırhlı araçlarla saldırıya geçen düşman güçleri yoğun olarak kimyasal silah kullanmaktan da geri kalmadı. Özellikle Musul, Dihok ve Hewlêr yöresinde kullanılan kimyasal silahların dolayısıyla yüzlerce kişi yaşamını yitirdi, binlercesi yaralandı ve onbinlercesi de TC ve İran devlet sınırlarına sığınmak zorunda kaldı.

Sömürgeci BAAS faşist rejiminin Kürt halkına yönelik bu soykırım ve imha hareketine karşı birçok devlet ve hükümet Saddam rejimini kınadı ve Avrupa'nın birçok ülkesinde kanlı Irak faşist diktatörlüğünün barbarlıkları çeşitli eylemlerle protesto edildi.

Kızıllaç, uluslararası Af Örgütü, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar ve Irak iktidarını eleştiren mesajlar yayınladılar.

Birçok ülke kimyasal silahlar kullandığı için Irak rejimini kınarken, Arap Birliği ülkeleri şöven görüşlerini ve bağınazlıklarını bir kez daha göstererek, Irak'ın kimyasal silah kullanmadığını belirttiler. Arap Birliğine en büyük yanıt yine Arap ve Ortadoğu'daki ilerici komünist ve ulusal kurtuluşçu örgüt ve partilerden geldi. Aralarında PPKK ve KUK-SE'nin de bulunduğu 19 örgüt ve parti 8 Eylül'de

de yayınladıkları bir bildiride Kürt halkına karşı, sürdürdüğü ırkçı, şöven ve soykırımcı politikasından dolayı Saddam rejimini kınadılar ve tüm kuruluşları mücadele eden Kürt, Arap ve ulusal azınlıklarla dayanışmaya çağırdılar.

Avrupa'da Kürtlerin yaşadıkları ülkelerde çeşitli eylem biçimleriyle faşist Saddam diktatörlüğü protesto edildi. 1 Eylül günü 50 kişilik bir Kürt grubu Stockholm'deki Birleşmiş Milletler temsilciliği önünde açlık grevi eylemini başlattılar. Gervin 5. gününde İsveç Dış İşleri Bakanı Sten Anderson grevci temsilcilerini kabul ederek, İsveç hükümetinin gerekeni yapacağı söylemesi üzerine açlık grevi sona erdi. 10 Eylül'de de Irak Kürdistanı Cephesi, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi (TEVGER), 14 Kürt örgütün oluşturduğu Kürdistan Komitesi ve İsveç Kürt Federasyonu tarafından kitlesel bir miting düzenlendi. Mitingte, İsveç parlamentosunda temsil edilen Sosyal Demokrat İşçi Partisi, Moderatlar, Folk Parti ve İsveç Sol Komünistleri (VPK) temsilcileriyle, Parlamentoda üyesi olmayan Miljo (Yeşilciler) ve Sosyalist Partisi sözcüleri de katılarak, aynı ayrı konuşmalar yaptılar. Onlar konuşmalarında Irak rejiminin Kürtlere karşı giriştiği barbarlığı ve kimyasal silah kullanılması kınadılar ve Kürt halkıyla dayanışmayı dile getirdiler. Mitingi tertipleyen örgütler adına da yapılan konuşmada, Kürt halkının mücadele tarihine değinildi ve kimyasal silahların da Kürt halkının meşru savaşımını durduramayacağını belirttiler. 2500 kişinin katıldığı miting, Irak Elçiliğinin önünde yapılan yürüyüşle sona erdi.

Batı Almanya'nın farklı şehirlerinde farklı eylem biçimleri düzenlendi. Berlin'de Kızıllaç bürosu ve Kiliseler Birliğine bağlı CRITAS işgal edilirken, Hamburg'da infomasyon masaları açıldı. 12 Eylül'ü protesto amacıyla 10 Eylül'de Frankfurt'ta düzenlenen 3000 kişilik kitlesel miting Saddam rejiminin lanetlendiği bir platforma dönüştü. Yine Almanya'da 16 Kürt parti ve örgütü tarafından "Irak Kürdistanı'nda Kimyasal Silah Kullanımına Karşı Komite" oluşturuldu. Bu komite 24 Eylül'de Köln'de kitlesel bir miting düzenledi.

Danimarka'daki Kürdistan Dayanışma Komitesi de aktif protesto gösterileri düzenledi; konuyla ilgili binlerce bildiri dağıtıldı. Ayrıca yine aynı Komite kalabalık bir kitle ile Kopenhag'daki Birleşmiş Milletler temsilciliğine giderek, Irak rejiminin Kürt halkına karşı giriştiği imha hareketinin durdurulması, kimyasal silahların kullanımının protesto edilmesi talebinde bulundu. BM temsilcisi eylemcilerin talebini ilgili mercilere ileteceğini söyledi.

Londra'da Irak Kürdistan Cephesi tarafından düzenlenen mitingte 1000 kişi katıldı. Mitingte İngiltere İşçi Partisi Milletvekili ve Kürt halkının dostu Jerenay Carburn, Irak rejimini kınayan sert bir konuşma yaptı.

Yunanistan, Fransa, Norveç, Belçika ve İsviçre de organize edilen çeşitli eylem biçimleriyle gaddar Saddam'ın barbarlıkları lanetlendi.

Faris DAĞ/İSVEÇ

DİYARBAKIR BÜROMUZA BASKILAR YOĞUNLAŞIYOR

Diyarbakır büromuzun üzerindeki baskı ve tehditlere her geçen gün bir yenisi ekleniyor. Baskılar artık yaşamın bir parçası olmuş. Bu düne değin Diyarbakır temsilciliğimiz, defalarca kimliği belirsiz(?) kişilerce tehdit edildi. Bu konuda arkadaşımızın sözlere en aydınlatıcı belgedir: "Diyarbakır'da, MEDYA GÜNEŞİ Diyarbakır bürosunu açmak için ilgili yerlere izin için başvuruda bulunduğumuzda, bir süre tehditle karşılaştık. Tüm bu tehditlere karşın gerekli işlemleri tamamlayıp büroyu açtık.

Büromuzu açtırmızdan bu yana sürekli ve sistemli baskılara maruz kaldık. İlk başlarda siyasi polis dergimize dolaylı olarak baskı yapmaya başladı. Örneğin bayilere gidip "Medya Güneşi Dergisi korsan bir yayındır. Bu dergiyi satmakla başınıza büyük işler alıyorsunuz. Bayiliğinizi elinizden alırsız" gibi yollar denediler. Bu yöntem de kısa bir süre sonra iflas etti. Her iflas eden yöntemden sonra yeni yeni yollar, taktikler denendi. Büro-muzla ticari ilişkisi olan esnaf çevresinden bazı insanlar ölümle tehdit edildi. Kendilerine "Ya bizimle çalışsınız, ya da ölürsünüz. Ölüm biçiminiz öyle olacak ki, kimse şüphelenmeyecek bile. Örneğin; bir arabanın altında kalabilirsiniz." denildi. Bu tür tehditler, polislin dolaylı baskıdan vazgeçip, direkt olarak büromuza yöneldiğini gösteriyordu. Dergimizin okuyucusu olan bir vatandaşa ajanlık teklif edildi, bu okuyucumuz "Neden Medya Güneşi'nin bürosuna gidiyorsun," diye soru soruldu. Okuyucumuz da kendilerine "Medya Güneşi dergisi yasal olarak çıkan bir dergi olduğunu ve kendisinin de dergi okuyucusu olduğu için büroya gittiğini belirtmiş. Bunun üzerine polis "Medya Güneşi dergisinin yasadışı bir örgütün yayın organı olduğunu, derginin arkasında kimlerin olduğunu bildiklerini, bundan sonra dergi bürosuna kendi hesaplarına gideceğini söylemiş. Kısaca polis "Medya Güneşi'ne bizim ajanımız olarak gideceksin ve orada ne oluyorsa bize bildireceksin. Bunun karşılığı olarak sana iş ve ne istersen onu yaparız. Aksi takdirde hiç de zor olmaz."

Bu tür ajanlık ilişkilerini kabul etmeyen okuyucularımız, sürekli olarak rahatsız edilmektedirler. Dolaylı baskılardan bir sonuç vermeyeceğini bilen siyasi polis bu kez, çeşitli biçimlerde beni ve büromuz elemanlarını tehdit etmeye başladı. Bu tehdit türlerini sınırsız; üstümüze bilişli olarak araba sürmeleri, sözlü olarak uyarmaları, büromuzu sürekli gözetmeleri, büromuza ajan sokmak için gelip provakatorce konuşmak istemeleri vb.

Ben şu gerçeği bir kez daha belirtmekte yarar görüyorum: Medya Güneşi dergisi tarihsel bir zorunluluk sonucu doğdu. Karşılaşacağı baskılardan da bilmiyor değildi. Biz yasal zeminde üzerimize düşen sorumluluklardan

.../...

kaçmayacağız. Bu bizim yaşamımız pahasına da olsa bir gerçektir. Biz kendi gerçekliğimizi bilincindeyiz. Bu gerçek, bize yöneltilen tehditleri umursamayacağımızı belirtir, yasadışılık adına her gün insanların katledildiği bir ülkede, egemen güçlerin kendi yaptıkları yasaları çiğ-nemek kadar doğal birşey olamaz. Varsın burjuva dalkavukları demokrasiden, insan haklarından dem vursunlar. Varolan gerçekler bir çomak gibi gözlerimizin içine batıyor artık. Ayrıca egemen güçlerin ısrarla arkamızda birilerinin olduğunu iddia edip okuyucularımızı, bayilerini ajanlığa, muhbirliğe zorlamalarına gerek yok, biz arkamızdaki gücü açıklamakta herhangi bir sakınca görmüyoruz. Bizim arkamızdaki güç, bizi kucaklayan, bize güç veren, halkımızdır.

Can güvenliğinden de ayrıntılı olarak söz etme gereğini duymuyoruz. Çünkü; hiç bir yurtsever insanımızın can güvenliği yoktur. Kamuoyuna ve bizi hergün ölümle tehdit edenlere şunu duyurmakta yarar var: Biz can güvenliğimiz açısından ve başımıza herhangi bir şey geldiği takdirde, sorumluların kim olduğunu ayrıntılı olarak, Af örgütü dahil, ilgili tüm birimlere duyurmuş durumdayız...

Medya Güneşi'ne yapılan baskılar, Kürt halkına asırlardır yapılan baskılardan ayrı tutulamayacağı gerçeği hergün biraz daha güçlenip somutlaşmaktadır. Herşeye karşın halkımıza ve tarihe olan sorumluluğumuzu bilip, insanlarımızın gönlünü ve bilincini, mücadeledeki kararlılığını boyutlandırıp, ısıtacağımızı bilmelidir."

ŞAİR

YILMAZ ODABAŞI

8 YIL HÜKÜM GİYDİ

1980 yılında Diyarbakır cezaevinde bir yıl tutuklu olarak yargılanan, 1983 yılında beraat eden Yılmaz ODABAŞI'nın beraat kararı Askeri Yargıtay incelemesi sonucu 1987 yılında aleyhte bozulmuş.

1987 yılından beri süren duruşmalar sonucu TKSP (Özgürlük Yolu) davasında Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi ZANA ile birlikte yargılanan Yılmaz ODABAŞI, 12 Ekim 1988 tarihli duruşmada 8 yıl (temyiz yolu açık olmak üzere) hüküm giydi.

DEMOKRATİK BASIN BİRLİĞİ KURULDU

Medya Güneşi, Çağdaş Yol, İşçi Dünyası, Dünyaya Bakış, Güneşe Çağrı, İşçi Sözü, Sınıf Bilinci, Toplumsal Kurtuluş, 11. Tez, Feminist, Sosyalist Feminist Kaktüs, Demokrat Arkadaş, Saçak, Çağdaş Gazetesi,

Demokrat Ekonomist, Gençlik Dünyası, Yeni Öncü, Hedef, İktidar Yolu, Yeni Açılım, Toplumsal Diriliş ve Atak gibi yayın organları tarafından kurulan Demokratik Basın Birliği tarafından yapılan basın açıklamasında şu görüşlere yer verildi:

"Bizler ilerici, yurtsever, Demokrat, Devrimci, Sosyalist basın-yayın organlarını biraraya getirecek olan, dayanışmalarında yardımcı olacağına inandığımız birliğin ilk adımı atmış bulunuyoruz. Demokrasi ve özgürlük mücadelesindeki yerimizi örgütülüğümüzle güçlendirmeyi düşünüyoruz. Tepeden tırnağa örgütlü bir toplum özlemimizi kendi yeni örgütümüzde, Demokratik Basın Birliği'yle dile getiriyoruz.

Bizleri bu birliği oluşturmaya yönelten etkenleri kısaca sıralamak istiyoruz. Oldukça kıt ekonomik olanaklarla çıkan demokratik basın yayın organlarının önlerindeki ekonomik, siyasal engelleri beraberce göğüsleyebilmeleri, basın tekellerinin dağıtım zorlamasını kırabilmeleri için bu birliğin gerekli olduğunu inandık. Yoksullaşan manevi hayatımızın, düşünce hayatımızın zenginleşmesi gerektiğinden yola çıkarak, yeni düşüncelerin üretilmesi ve yayılması için demokratik basın yayın organlarının sorunlarının çözülmesi için bu birliği kurmaya çabaladık.

Hemen hemen tüm basının şu veya bu ölçüde pay aldığı 12 Eylül sonrası uygulamalara yabancı değiliz.

12 Eylül'den bu yana basın; kısıtlamalar, antidemokratik yasa ve uygulamalar, toplama kararları vb. cezalarla karşı karşıya kalmaktadır. Demokratik basın organları bu uygulamalardan fazlasıyla pay almaktadır. Burada çifte standart söz konusudur. Özellikle demokratik basın yasadışı, korsan basın gibi gösterilmeye çalışılmaktadır. Eğer demokrasiden yana olmak, gerçekleri yalnızca gerçekleri söylemek, kitleleri kendi sorunlarına duyarlı kılmak, depolitizasyona karşı çıkmak yasadışı ise; beis görmüyoruz, yasadışıyız. Eğer kuponlarla tıraş pompalamak, gazete sayfalarını porno resimlerle süslemek yasalsaksa, olmaz olsun böylesi. Yarattıkları istenen ve bir ölçüde de yaratılan yasadışılık imajının kırılması gerektiğine ve demokrasi için bu tür çabaların bir inanç lekesi olduğuna inanıyoruz.

Ve yine biliyoruz ki; basın tekellerinin denetiminde olan kitle iletişim araçları, kitlelerin denetimine geçmedikçe, yani tam, eksiksiz bir demokrasi olmadıkça, basın özgürlüğünden söz etmek mümkün değildir. Tüm bu gerçekler doğrultusunda kamuoyuna kuruluşumuzu bildiriyor, demokrat, devrimci, yurtsever, ilerici, sosyalist basın-yayın kuruluşlarını birliğimize katılmaya çağırıyoruz."

Demokratik Basın Birliği yönetim kurulu şu dergilerden oluştu. Medya Güneşi, Çağdaş Yol, Güneşe Çağrı, Toplumsal Diriliş, İşçi Dünyası, İşçi Sözü, Dünyaya Bakış.

Yönetim Kurulu başkanlığına Süleyman Kılıç (Çağdaş Yol), Saymanlığına Ali Fidan (İşçi Dünyası), Sekreterliği-ne, Cemal Yalvaç (Toplumsal Diriliş) seçildi.

DR. NUREDİN ZAZA ARAMIZDAN AYRILDI

Değerli yurtsever Dr. Nûredin Zaza, 7 Ekim 1988'de İsviçre'nin Lozan kentinde hayata gözlerini yumdu. Ailesinin isteği üzerine Lozan mezarlığında toprağa verildi.

Dr.Nûredin Zaza, 1919 yılında Xarpit (Elazığ) kentinde dünyaya geldi. Yurtsever bir aile olan Zazalar, ailece Şeh Said isyanına katılmışlardı. Nûredin Zaza daha 6 yaşındayken ağabeyi Dr.Nafiz'le Suriye'ye kaçmak zorunda kalar.

Ağabeyinin ölümünden sonra Şam'da üniversiteye girer ve oradaki Kürt öğrencilerle tanışır. Arkadaşlarından G.Kürdistan'lı Muhamed Ermexani'yle birlikte, 1944 yılında Barzani'nin ziyaretine gitmek isterler ancak daha Musul'a varmadan yolda tutuklanırlar. 1 yıl cezaevinde kaldıktan sonra firar edip Şam'a dönerler. Sonra Lübnan'a geçip siyasi öğrenim görür. 2 yıl sonra Lozan'a gidip yüksek öğrenimini tamamlar ve pedagoji üzerine doktorasını yapar. Kürtler ve Kürdistan üzerine seminerler verir ve radyo ve televizyonda bu konuda çok sayıda demeci yayınlanır.

1937'de ilk Kürt Öğrenci Birliği (Hêvi)'yi kurar. Daha sonra Avrupa'da 1950'de Almanya'nın Wiesbaden kentinde ikinci kez Kürt Öğrenciler Birliğini 6 arkadaşıyla birlikte kurar.

Daha sonra İsviçre'de çalışmalarını sürdüren Dr.Nuredin ZAZA, İsviçre polisinin çalışmalarını engellemesinden dolayı tekrar Şam'a döner. 1957'de arkadaşlarıyla birlikte gizlice Suriye-K.D.P.'sini kurar. 1960'ta Suriye'de milletvekili adayı olur, fakat Suriye hükümeti bunu engelleyip, onu tutuklar ve ölüm cezasına çarptırır. Daha sonra İnsan Hakları Komitesi ve Af Örgütü'nün çabalarıyla salıverilir.

Hapisten çıktıktan sonra, Şam'a gider bir eczane açar ama sürekli polis gözetimi altında olduğu için 1965'te Lübnan'a kaçır. Burada 4 kitabı yayınlanır. Devrimle sürekli dayanışma içinde olduğundan 4 kez tutuklanır. Bir kez Irak'ta, iki kez Suriye'de bir de Lübnan'da olan bu tutuklamalar esnasında çok işkence görür.

Irak elçiliği Zaza'nın Irak Kürdistanı Devrimi için çalıştığını öğrenince, kendi hükümetine Lübnan'dan çıkarılması için haber verir. Bunun üzerine tekrar tutuklanır. Oradan da Suriye'ye gönderilir. Bir süre tutuklu kaldıktan sonra güneye sürgün edilir, oradan da kaçıp İsviçre'ye gider. Orada evlenir, hanımının adı Gilbert'tir. Şengo adında bir oğulları vardır.

Lozan'da çocuklar için Kürtçe kurs açar. Fransızca bir kitap yayınlar ve 17. Yüzyıl Kürt ulusal destanı olan "Mem û Zîn"'i çevirir. Kürt dilinin üç lehçesi (Kurmançî, Dimmlî ve Soranî) başta olmak üzere, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, Almanca ve Bulgarca gibi birçok dil bilmekteydi.

MEDYA GÜNEŞİ'NE TEŞEKKÜRLER

İnsanlık onurunun korunması için cezaevinde tutuklu ve hükümlülerin, dışarıda da ailelerinin sürdürdükleri açlık greviyle dayanışma amacıyla 2 gün süreyle İ.H.D. Diyarbakır şubesinde yaptığımız açlık grevinde; bizi bir an olsun yalnız bırakmayan ve tüm olanaklarını bizim rahat etmemiz için seferber eden MEDYA GÜNEŞİ Diyarbakır temsilcisi Muzaffer TEKEŞ'e ve gönderdiği mesajla moralimizi yükselten yazı işleri müdürü Yakup KARADEMİR'e teşekkür eder; bu yararlı çalışmalarında başarılar dileriz.

28.11.1988

Silvanlı bir grup devrimci adına:

M.Zeki Budak
Mecit Amaç
Nurettin Yaşar
Medeni Doğrul
Aydın Güneri

M.Cahit Gemic
Remzi Gülderen
Mehmet Uslu
Sadun Yarık
Cevat Evrak
Hüsnü Türk

MEDYA GÜNEŞİ'NE

Binbir güçlüklerle, binbir baskıya maruz kalmanıza rağmen Medya Güneşi gibi eşsiz bir dergiyi bütün olumsuz koşulları yüklenerek, devrimcilere yarışır bir şekilde yılmadan, korkmadan yayınladığınız için, yayınlamaya çalıştığınız için size sonsuz teşekkür ve minnettarlığımı sunarken, önemli bir ricada bulunmak istiyorum; lütfen yurtsever Kürt insanlarını farklı cephelere sürükleyebilecek tartışmalardan kaçının. Hepinizi sevgiyle kucaklarım.

Bernas AVAZELAL /DİYARBAKIR

DEĞERLİ MEDYA ÇALIŞANLARI

Her zaman olduğu gibi görevinizde başarılar diler, saygı ve sevgilerimi sunar, 5. sayıyı bize ulaştırdığınız için sizleri candan, yürekten kutlarım. Medya Güneşi'nin Sahibi ve Yazışları Müdürü Cemal ÖZÇELİK'in tutuklanmasını nefretle kınıyor ve protesto ediyorum. İşteğimiz, hemen serbest bırakılmasını, yeni yazışları Müdürü arkadaşına güvenimiz sonsuzdur, görevinizde başarılar dileriz.

Değerli Medya Güneşi, sen halkımız için bir hazinesin. Bugün en zor şartlar altında bize bilgi veriyor ve tarihimizi, ne olduğumuzu, nereden geldiğimizi bize öğretiyorsun. Bazen sana eleştiriler geliyor, ben bunlara katılmıyorum. Çünkü bu şartlar altında bundan fazlası verilemez. Seni eleştirenlere sesleniyorum, acaba Medya Güneşi'nin kapanması onlar için iyi mi olacak? Medya Güneşi sen zor bir dönem yaşıyorsun, seni yaşatmak bizim görevimiz. Ben bir okuyucu olarak seni hep okuyacağım ve her ay elimden geldiğince para yardımı yapacağım. Bence herkes elinden geldiği kadar sana yardım yapmalı. Ben Metropol'de yaşıyorum. Burada birçok arkadaş, mesela kahvede oyun oynuyor, gereksiz yere masraf yapıyor. Bu gereksiz yere yapılan masrafları Medya Güneşi için yardım yapmasını istiyorum. Ben zaten kendi kendime söz verdim, sana her ay 10000 lira yardım olarak göndereceğim. Bütün yurtsever, devrimci, demokrat arkadaşlara sesleniyorum; elinizden ne gelirse yardım edin, yardımlarınız Medya Güneşi'ni daha ileriye götürür.

Medya Güneşi'nin her sayısı toplatılıp dava açılıyor. Bu çok şey ifade eder. Medya Güneşi Kürt halkının sesini yükseltiyor, kendi özünü öğretiyor. Faşist iktidarın amacı Medya Güneşi'ni susturmak, değerli devrimci arkadaşlar Medya Güneşi olmasaydı insanlarımızın mahkemede tehdit savunma hakkı istediği için mahkemede albay tarafından mahkemede tehdit edilmiş, sanki köleci toplumda yaşıyoruz. Tüm insanlık haklarından mahrumuz. Hepinize saygılar ve sevgiler, görevinizde başarılar dilerim.

—Cemal ÖZÇELİK serbest bırakılsın.

—Sosyalist basın üzerindeki baskıya son.

Necati YAVUZ/ADANA

Merhaba;

Öncelikle Medya Güneşi'ni candan kutlar yayın hayatında başarılar diler ve nice sayısız Medya'ların doğmasını dilerim.

Bugüne kadar Medya Güneşi'nin varlığından haberim bile yoktu. Daha bu günlerde elime geçen Temmuz-Ağustos sayısını okuyunca inanın ki çok şaşırımdım. Bir kaç dergi okuyorum hepsi birbirinden güzel ama Medya insana bambaşka bir duygu veriyor. Sanki kalbimizdeki, beynimizdeki mahkûm duygularımızı, haykıramadığımız duyguları haykırıyor. Böyle bir dergiyi tanıştığım için çok mutluyum ve varlığını fırsat buldukça arkadaşlarıma anlatmaya çalışıyorum.

Artık bizimde bir güneşimiz var. Ülkemizin ücra köşelerindeki insanlara ışık tutan, ışınlarıyla içimizi ısıtan, ilk kez bizi haykıran, Kürtleri haykıran Medya'mız olduğu için çok mutluyum ve Medya Güneşi'nin daha nice sorunlarımıza değineceğine, yapmacık bir demokrasiyle üstü örtülen gerçekleri demokrasi var denilen bir ülkede demokratça, özgürce düşündü diye mahkûm edilen gençleri, işkenceyi ve de yaşadığımız her türlü zorluklara değineceğine, gerçekleri yılmadan açıklayacağınıza candan inanıyorum.

Dostça saygılar, selamlar...

Hatun KARATAŞ - MALATYA

SAYIN MEDYA GÜNEŞİ EMEKÇİLERİ

Öncelikle size ve tüm sosyalist yurtsever basına yapılan baskıları protesto ediyor, 12 Eylül'ün karanlık döneminin bile bu kadar pervasız olamadığı (kaldı ki, onlar zaten basını susturdukları için buna gerek de görmediler. Var olan burjuva basını bile baskılara maruz kaldı) "demokrasiye geçildiği" iddia edilen bir döneme yakışmayan faşizan uygulamalar yapıyor. bu dönemi de tüm ulusal ve demokratik güçlerin birlikte aşacaklarını, bugün hâlâ aralarında olan yapay engelleri aşip birlikte bir mücadele ile çözüme ve özgürlüğe ve bağımsızlığa ulaşacaklarına inanıyorum.

Cemal arkadaşımın da dayanışmamı dile getirmek istiyorum.

Yaşar YILDIZ/Metris C-15

MEDYA GÜNEŞİ SUSTURULAMAZI!..

Medya Güneşi'nin, çıkışından bu yana maruz kaldığı baskıları okurları olarak biliyor ve bundan büyük rahatsızlık duyduğumuzu belirtiyoruz. Medya Güneşi'nin 1. ve 2. sayısı Diyarbakır 1 No'lu cezaevine normal olarak ulaştı. Fakat 3. ve 4. sayısı kasıtlı olarak geciktirildi ve idareye gelmesine rağmen verilmedi. Toplatılma kararı alındıktan sonra da "toplatıldığı için veremeyiz", denildi. 4. sayı geldiğinde, daha toplatma kararı alınmadan, ben bir grup tutuklu temsilcisi olarak cezaevi savcısı ile görüşüp, Medya Güneşi'nin bizlere verilmesini istedim; "Neden dergimizi vermiyorsunuz?" dedim. Savcı bana şöyle cevap verdi: "Medya Güneşi, Türkiye'nin en radikal dergisidir. Özellikle doğu ve güneydoğu sorunlarına geniş yer veriyor; bu yüzden sizlere bu dergiyi cezaevinize sokmamanızı tavsiye ediyorum. Zaten dergiyi de bu yüzden vermiyoruz."

Evet, bu da gösteriyor ki; egemen güçler, Medya'nın varlığından rahatsız oluyorlar ve korkuyorlar. Korkacaklar; çünkü o, karanlığın kahpeğine inen bir hançer darbesidir. O, mertliğin ışığından ve halkımızın gerçeğinden doğmuştur.

Medya Güneşi'nin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Cemal Özçelik'in tutuklanmasını, 29 Eylül günü derginin yönetim yerinin basılıp, tüm arşivlerine el konularak 4 Medya emekçisinin gözaltına alınmasını ve genel olarak dergi üzerindeki tüm baskıları, kendisine demokratik diyen herkesin protesto etmesi, bunlar karşısında suskun kalmaması gerekir. Oysa cezaevi koşullarında okuduğumuz, ilerici, demokrat dergiler Medya Güneşi'ne yönelik baskılar karşısında suskun kalmıştır; bu suskunluğa bir anlam veremiyor ve Medya Güneşi üzerindeki baskıları nefretle kınıyoruz.

Tüm baskılara rağmen, Medya Güneşi yaşatılacaktır.

Zindanlar Medya Güneşi gerçeğini yok edemez.

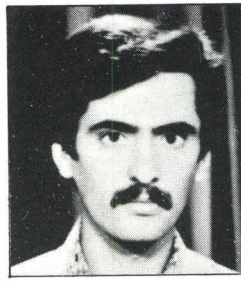
Kutbettin YILDIZ/Ergani Kapalı Cezaevi

MUSTAFA TANGÜNER
(1959 -)

Faşizme, emperyalizme, sömürgeciliğe ve yerel gericiliğe karşı verdiği mücadelede bir komplo sonucunda şehit düştü. Katledilişinin 3. yılında, anısı mücadelemizde yaşıyor.

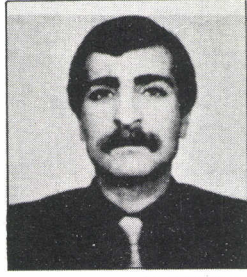
DEVRİMCİ ARKADAŞLARI

TAYİP KONDU
(1955 -)

Sınırdı vuruldu.
Katledilişinin 5. yılında
anısı mücadelemizde yaşıyor.

DEVRİMCİ ARKADAŞLARI

MELİK TAŞTAN
(1959 -)

Canlar için bir can ne ki
Öldük
Ölüm bile adil değildi.

Saygıyla anacağız.

DEVRİMCİ DOSTLARI

ABONE KARTI

MEDYA
AYLIK HABER • İNCELEME • YORUM DERGİSİ
GÜNEŞİ

Adım: _____

Mesleğim: _____ Yaşım: _____

Adresim: _____

Abone Koşulları:
Yurtiçi: 20.000 TL. (Yıllık)
10.000 TL. (6 aylık)
Yurtdışı: 7 DM Yıllık: 75 DM

Yeni Hesap Numaramız:
Yakup KARADEMİR
Türkiye İş Bankası
Türbe Şubesi
Cağaloğlu/İST.
Hesap No: 1066137

Lütfen Fotokopisini Çekin

SIVAN & GULISTAN

Ji bo piştgiriya **MEDYA**
GÜNEŞİ
KONSER

Sitran * Govend * Helbest * Slayt

CİH: MEDBORGAR HUSET-STOCKHOLM

DEM: 13.11.1988-Yekşem

Seit: 15.00